דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, כ"ו בחשון תשמ"ז, 28 בנובמבר 1986 • גליון 18976

היום 64 עמודים כולל דבר-השבוע • המחיר 1.20 ש"ח, באילת 1.04 ש"ח

היום בדבר
- העיסקה/ ניבה לניר, חגי אשד, אבנר תבורי, אמנון דנקנר
- אנוור נוסייבה, דוד הולך ונעלם/ דני רובינשטיין
- בירושלים, אחרי הפיוס/ יעל אדמוני
- אהובות הקצינים הבריטיים/ יהודה קורן
- שאהה עג'מיאן אוהב שני העולמות/ יקיר צור
- „משא" לספרות ולאמנות ומגאזין „דבר השבוע"

תיב"ם-בתלת-מימד אמיתי
POLARIS 3D CAD/CAM
IBM PC,XT,AT ותואמות למחשבי
תכנון, שרטוט, כרסום, עיבוד שבבי CNC
מחירים: החל מ-4500 ש"ח
אשל מערכות 03-7514581 ,726127
לב המערכת בע"מ טל. 063-73003
חשבשבת צפון טל. 04-333950 ,337163

הבולשת הפדראלית תבקש מישראל מסמכים ב"פרשה"

חילופי האשמות, הכחשות והשמדת מסמכים עלולים לעכב את החקירה בארה"ב • שולץ ישוגר למסע לשיקום יחסים עם בעלות הברית

מאת אמנון דנקנר
שליח „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – האף.בי.איי. יבקש בימים הקרובים לחקור גורמים ישראליים שהיו מעורבים ביקשר האיראני. כן תתבקש ממשלת ישראל לספק ל„אף.בי.איי." מסמכים שברשותה הנוגעים לפרשה וכן לדאוג שמסמכים של גורמים ישראלים לא רשמיים יועמדו לרשות החוקרים האמריקאים.

הצוות המצומצם של היועץ לבטחון לאומי בבית הלבן, קולונל אוליבר נורת, השמיד, על-פי פרסומים שהיו אתמול, את כל המסמכים במשרדו שנגעו ל„קשר האיראני" וחוקרי משרד המשפטים, שבאו לאסוף את המסמכים הופתעו למצוא במקומם ערימה של גזרי נייר. החוקרים העריכו אתמול, כי נורת עשה את הדבר, שהוא בגדר של עבירה פלילית, כדי לחפות על גורמים שהיו קשורים איתו בפרשה, ביניהם אישים בכירים בצמרת הממשל ועל גורמים רשמיים בישראל, עמם עבד בשנתיים האחרונות באופן הדוק בפרשה האיראנית.

פקיד בכיר בבית הלבן טען אתמול כי ראש הסגל של הבית הלבן, דונאלד ריגן, ידע למן הרגע הראשון על ה„קשר האיראני" ועל הפניית הכספים ל„קונטראס". דונאלד ריגן הכחיש את הדבר.

על ה„אף.בי.איי." הוטל לחקור את פרשת הקשר האיראני, במקביל לחקירתה של הוועדה המיוחדת, בראשות הסינאטור לשעבר ג'והן טאואר, שתתחיל בעבודתה בראשית השבוע הבא. אתמול העריכו גורמים הקרובים לפרשה, כי שתי החקירות תיתקלנה בקשיים רציניים, בשל השמדת המסמכים על-ידי קולונל נורת, המרמזות גם על כוונתו שלא לגלות פרטים מרשיעים על הגורמים עימם היה קשור.

מקורות בממשל נקבו אתמול בשמותיהם של הישראלים הבאים שיבקש ה„אף.בי.איי." לחקור: עמירם ניר, דוד קמחי, יעקב נמרודי ואל שווימר. נרמז, כי ייתכן ששמות נוספים עשויים לעלות, ביניהם שמות של פקידים ישראלים בכירים. כן נרמז, כי ייתכן שיוצגו שאלות גם לשרים בממשלת ישראל.

בין ארה"ב לישראל מתקיימים דיונים מתוחים זה מספר חודשים בדבר תביעתה של וואשינגטון לחקור פקידים ישראליים, שהיו קשורים לפרשת פולארד וביניהם אל"מ אביעם סלע.

ה"וואשינגטון פוסט" פרסם אתמול, כי החל ב-1985 היה זה יועץ ראש הממשלה לענייני טרור, עמירם ניר, שעמד בראש הצוות הישראלי

(המשך בעמ' 2)

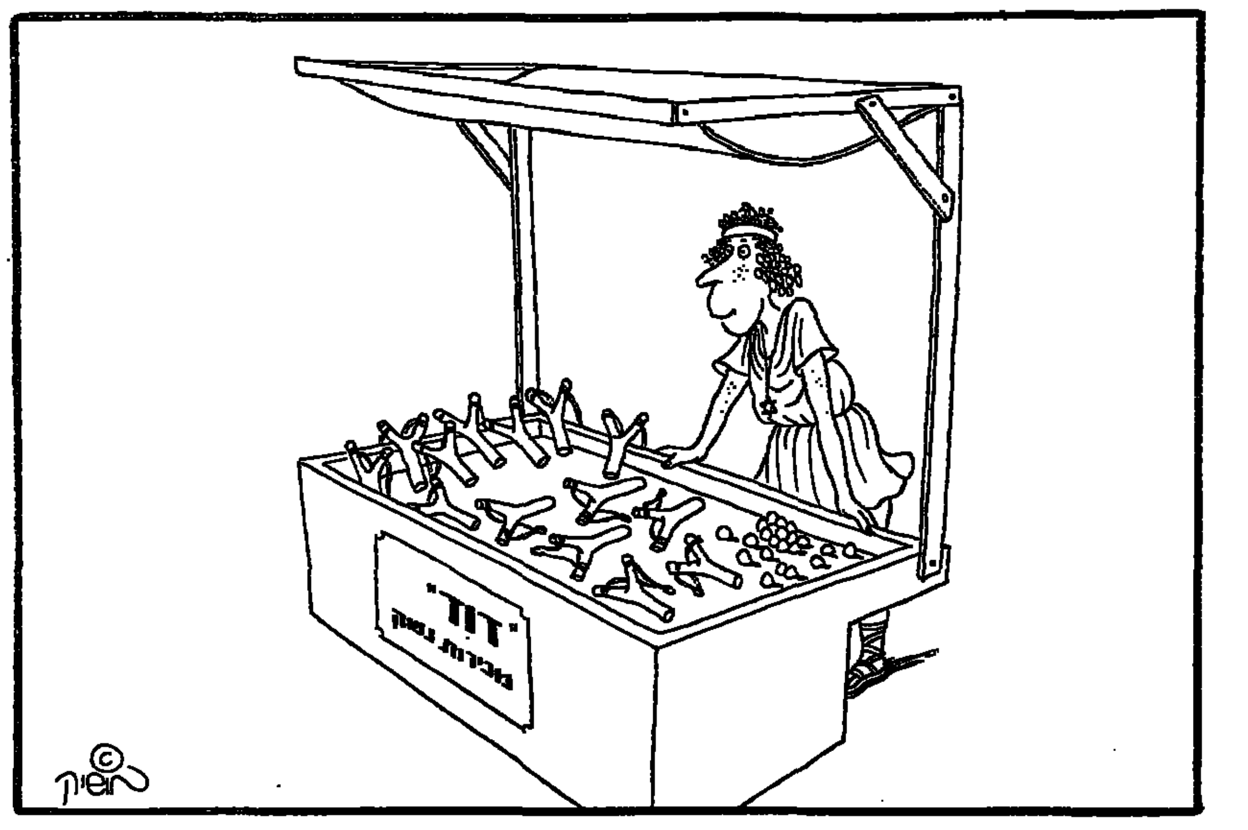

הפסקת-אש בין הנצים בלבנון

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

נציגי הארגונים הפלשתינאיים והדרוזיים ונציגי תנועת „אמל" התמו אמש בדמשק על הסכם להפסקת הקרבות בדרום-לבנון ובמערב-ביירות.

על-פי ההסכם תיפסק הלחימה בין השיעים לפלשתינאים היום בשעה 3 אחרי-הצהריים. כמו כן נקבע בהסכם, כי לוחמי אש"ף ייסוגו מהעמדות שכבשו באיזור צידון לתוך מחנות הפליטים, החל משעה 6 הערב ועד למחרת בשעה 6 בבוקר.

לוחמי „אמל" יפנו מחר ב-6 בבוקר את העמדות שכבשו ממזרח לצידון. כוחות בטחון-הפנים הלבנוניים יקבלו על עצמם לפקח על הפסקת האש ועל ביצוע הנסיגות, והם שיערכו ככוח חיץ בין הצדדים הניצים לא יאוחר מיום ב' הקרוב.

כמו כן נקבע בהסכם, כי החל ממחר ב-5 בבוקר יאפשרו השיעים להכניס מזון וצוותים רפואיים למחנה ראשידיה באיזור צור, הנתון במצור ממושך.

על-פי דרישת השיעים הוסכם שכוח-שמאל לבנוני, בפיקודו של ג'ונבלאט, יקבל את האחריות על כביש החוף הלבנוני – מביירות לצור – ויבטיח את חופש המעבר על כביש זה בעיקר בצומת צידון.

חיל-האוויר תקף יעדי „פתח"

מאת טלי ליבנה ודן אבידן, סופרי „דבר"

אתמול בצהריים תקפו מטוסים של חיל-האוויר יעדים של ארגון „פתח" ואנשי ארגונים-אחרים מדרום לצידון. חיל-האוויר הפציץ עמדות ומרכזים של „פתח" באיזור מחנות הפליטים עין-חילווה ומיה-מיה. על-פי הודעת דובר צה"ל, דיווחו הטייסים על פגיעות מדויקות במטרות. כל מטוסינו חזרו בשלום.

דובר של ארגון „החזית העממית" טען שבפעולה נפגעו בסיסים של ארגונו ושל ארגון אבו-מוסא. התקיפה נמשכה כ-10 דקות והיא בוצעה על-ידי מספר מטוסי פאנטום. דוברים שונים של המחבלים, ובראשם ערפאת, טענו שפעולת חיל-האוויר התבצעה כדי לסייע לשיעים במתקפתם הנוכחית נגד מעוזי המחבלים באיזור צידון.

גולגולת שבורה במוסד „רוחמה"

(עמ' 5)

שמירה מוגברת על השגרירות בקאהיר

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

כוחות הבטחון המצרים הגבירו אתמול את נוכחותם סביב בניין השגרירות הישראלית בקאהיר וליד מעון השגריר השוכן ברובע מעאדי. כמו כן ננקטו סידורי בטחון קפדניים בקאהיר ובאלכסנדריה, ליד מוסדות של הקהילה היהודית.

ביטול מס 20% על כרטיסי הטיסה צפוי לקראת הקיץ הקרוב

מאת אריה אורד, סופר „דבר"

ביטול „מס 20 האחוזים" על כרטיסי-טיסה צפוי לקראת הקיץ הקרוב. בו בזמן יבוטל גם ההיטל על רכישת שירותי-קרקע בשיעור כולל של 30 אחוז. עם זאת יתכן, כי במקביל יועלה המס הקצוב, העומד עתה על 135 דולר.

לסופר „דבר" נודע, כי שר-האוצר משה נסים גמר אומר לקבל את המלצת מנהל המכס מרדכי בריקת בנושא זה, לאחר שהסביר, כי אין למעשה כל הכנסה מ„מס 20 האחוזים". את המס משלמים רק אלה, הזוקפים אותו על חשבון הוצאותיהם העסקיות או עובדי מדינה. רוב האחרים נוסעים באמצעות מה שקרוי בעגת האוצר „כרטיסי-דוזה", כלומר כרטיסים הנקנים ומונפקים בחו"ל ונשלחים לארץ. תמורת הכרטיסים משלמים מחשבונות בלתי תושבים המוחזקים בחו"ל או מדולרים שהודים המוברחים לחו"ל.

פקיד ישראלי בכיר המקורב לעסקות:

ישראל פעלה ב-2 כיוונים: יוזמה רשמית – ופרטית

„הנשק שהועבר לאיראן לא היה נשק ישראלי"

מאת יוסי מלמן,
סופר המדיני של „דבר"

משלוחי הנשק שהעבירה ישראל לאיראן היו של נשק אמריקאי, שהגיע ממחסנים אמריקאיים, גילה ל„דבר" פקיד בכיר שהיה מקורב לפרשת משלוחי הנשק. לדבריו: ישראל לא העבירה לאיראן נשק ישראלי.

על פי גרסתו שימשה ישראל „תחנת מעבר" לנשק האמריקאי. „קיבלנו נשק והעברנו אותו הלאה לאיראן. ביצענו שירות לוגיסטי לאמריקאים והסחורה לא היתה שלנו", אמר.

הפקיד הדגיש גם, כי בניגוד להודעת ארה"ב לא קיבלה ישראל כסף מארה"ב עבור השירותים שסיפקה, ואף לא גבתה כסף מאיראן תמורת הנשק שהעבירה. „לאחר שהעברנו את משלוחי הנשק יצאנו מהתמונה. נציגי איראן הפקידו בעצמם את הכספים בחשבונות בבנקים ממוספרים בשווייץ, שהיו שייכים לממשלת ארה"ב", הוא טוען.

את המגעים עם ארה"ב החל מי שהיה מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמחי. הוא ניהל בשנה נתמנה יועץ ראש הממשלה ללוחמה בטרור, עמירם ניר, לאיש הקשר עם אנשי המועצה לבטחון לאומי, שניהלו את המגעים מטעם הבית הלבן.

(המשך בעמ' 2)

כתב-האישום נגד וענונו ובקשה להאריך מעצר – היום

מאת מרכה צימוקי,
סופרת „דבר" בירושלים

כתב האישום נגד מרדכי וענונו והבקשה להארכת מעצרו עד תום ההליכים יוגשו הבוקר לבית-המשפט המחוזי בירושלים.

כתב האישום היה אמור להיות מוגש אתמול ואף היה מוכן וחתום, אולם ברגע האחרון הוחלט בפרקליטות להגישו בהליך אחד עם בקשה להארכת מעצר.

הסעיף העיקרי בו יואשם וענונו דן בסיוע לאויב במלחמה (סעיף 99 לחוק העונשין). על-פי סעיף זה צפוי וענונו למאסר עולם. וענונו יואשם גם בריגול חמור (סעיף 113 לחוק העונשין).

העונש המרבי על סעיף הריגול הוא מאסר עולם. מקור משפטי בכיר הבהיר, כי על-פי סעיפים אלה אין צורך להוכיח דווקא רצון לפגיעה בבטחון המדינה, אלא ניתן להסתפק בכך שהתביעה תוכיח, כי מעשי הנאשם גרמו לסיוע לאויב ולפגיעה בבטחון המדינה.

סופרת „דבר" לענייני מפלגות מוסרת, כי חבר הכנסת מנחם גולדשטיין מהליכוד תבע אתמול שיוטל על מרדכי וענונו עונש מוות. „אי הטלת עונש מוות הוא שגיאה חמורה ופירצה שתקרא לאלמנטים שליליים לעבור עבירות חמורות", נימק חבר הכנסת גולדשטיין את קביעתו.

החלטת האוצר תוזיל באופן ניכר היבוא מאירופה

הורדת המכס לא תקוזז ע"י העלאת מס הקניה

מאת אריה אורד,
סופר „דבר"

שר האוצר משה נסים החליט לוותר על הכנסה שנתית של 200 מיליון דולר ממסים עקיפים בעת שיופחת המכס ב-60 אחוז ב-1 בינואר, במתחייב מן ההסכם עם השוק האירופי המשותף.

לסופר „דבר" נודע אתמול, כי השר נסים החליט שלא לקזז את הורדת המכס בהעלאה מקבילה של מס קניה. השר מנמק את החלטתו בצורך „לעמוד ביושר" בהתחייבות שנטלה על עצמה המדינה בהסכם עם השוק. השר חושש, כי כל התחכמות מצד ישראל תביא להרעה בתנאי הסחר שלה עם אירופה.

בעקבות הורדת המכס צפויה בקרוב, אם כי אולי לא בדרמטית, החלטה על ביטול הדרגתי אך מהיר של תוכנית הפקדה.

בעקבות החלטת שר האוצר תחול הוזלה ניכרת במוצרי היבוא מאירופה. מכוניות יוזלו ב-2 עד 10 אחוזים. ההוזלה הגדולה ביותר תחול על מכוניות, שנפח מנועיהן הוא 1,600 סמ"ק. עם זאת יתכן, כי מכוניות בנות 1,300 סמ"ק יתייקרו במידת מה.

נראה, כי במשך הזמן ייעשה צעד נוסף לביטול מדרגות המס, לפי נפחי מנוע, כדי להשוות את שיעורי המס על מכוניות אמריקאיות לשיעור המוטל על רכב אירופי. האמריקאים לוחצים על כך זה זמן מה. הורדת המכס לא תחול על מוצרים יפאניים.

גרמניה המערבית שיתקה את מרכז הביון הסורי על אדמתה

מאת זאב סמודרינסקי,
סופר „דבר"
בגרמניה המערבית

בון (מיוחד ל„דבר"). – הצעדים נגד סוריה, שמערב גרמניה הטילה אתמול הם תוצאה של תיכנון מקיף, בעיקר על-ידי משרד החוץ, ושל התייעצויות מדיניות אינטנסיביות בצמרת השלטון בבון. כך תיארו גם מקורות רשמיים את הצעדים אתמול.

הצעדים מהווים למעשה, שיתוק – לפחות בבון לעכשיו – של מרכז הביון הסורי בגרמניה.

הצעדים הגרמניים הם כדלקמן: • לא ישוגר בעתיד הנראה לעין שגריר גרמני חדש לדמשק. • ממשלת גרמניה ציוותה על שלושה דיפלומטים סורים, ששמותיהם כבר נמנו, לעזוב את גרמניה תוך שבוע. מקורות בבון ציינו, כי מדובר בנציגים של שירותי הביון הצבאיים והאזרחיים של סוריה. סוריה רשאית, אמנם להחליפם, אך יש להניח שהמחליפים יועמדו תחת מעקב בטחוני גרמני. • גרמניה לא תכיר עוד בדרכוני-שירות סוריים, בהם משתמשים נציגי המשטר בנסיעות לחו"ל אם אינם בעלי דרכונים דיפלומטיים. • סוריה לא תקבל סיוע כלכלי חדש מגרמניה. מפקדי העיר המערביים (האמריקאי, הבריטי והצרפתי) של מערב ברלין הטילו איסור על אזרחי סוריה להיכנס למערב ברלין מהחלק המזרחי הנמצא בשליטת המשטר הקומוניסטי המזרח-גרמני. ממשלת בון העלתה בפני ממשלת מזרח גרמניה את נושא מעורבותה של שגרירות סוריה במזרח-ברלין בפיגוע החבלני שביצעו המחבלים חאסי וסלאמה.

הפרטים האחרונים של הצעדים סוכמו אתמול בבוקר בשיחה קואליציונית שבה השתתפו שרי החוץ, הפנים וההגנה וכן מומחי הסיעות הקואליציוניות בבונדסטאג לענייני חוץ.

שגריר סוריה בבון זומן אתמול למשרד החוץ, שם הודיע לו פקיד בכיר על ההחלטה הממשלתית. עד אתמול בערב לא התקבלה תגובה סורית רשמית, כפי שאמרו לסופר „דבר" מקורות בבון.

שגריר סוריה בבון (צילום: א.פ.)

גוברת הנטיה להעברת „מנועי בית-שמש" לתעשיה האווירית

מאת אריה אורד ושלמה קרמר, סופרי „דבר"

נטיה להעדיף את העברת „מנועי בית-שמש" לבעלותה של התעשיה האווירית הסתמנה בישיבתה הראשונה של ועדת שרים לקביעת עתיד המפעל. התנאי לכך הוא, ש„פרט אנד ויטני" תסכים להמשך שותפותה. לעומת זאת פחות מאוד הסיכוי, שהמפעל יימכר לתעשיין סטף ורטהיימר, שתנאיו אינם נראים סבירים.

ועדת השרים החליטה אתמול, לאחר חילופי-דעות קצרים, להטיל על השרים גד יעקבי ומשה ארנס לגבש הצעה מעשית להמשך קיומו של „מנועי בית-שמש". הוועדה תבקר בשבוע הבא במפעל, תיפגש עם ההנהלה ועם העובדים וכנראה גם עם ראשי המועצה המקומית ומועצת הפועלים. בשבוע הבא ייפגשו השרים יעקבי וארנס עם כל הגורמים הנוגעים בדבר וידונו באפשרות פריסת חובות המפעל וצמצום ריבית החוב, באמצעות הבנקים הגדולים. השניים מקווים לגבש את הצעתם כבר לקראת ישיבת הממשלה בעוד עשרה ימים.

הפגישה החשובה ביותר של שני השרים תהיה עם נציגי „פרט אנד ויטני". לקראת הפגישה תתבקש החברה להכין חוות-דעת שלה על סיכויי ההבראה של המפעל. אנשי החברה האמריקאית נושאים, במשך כשנתיים, בתפקידים ביצועיים במפעל ולחוות-דעתם תיוודע השפעה רבה.

חוות-הדעת תכלול גם את ההיבט הכלכלי והניהולי ואת ההיבט המקצועי, המיועד יותר לשר ארנס, פרופסור לאווירונאוטיקה שהיה סמנכ"ל התעשיה האווירית לפני שנכנס לחיים הפוליטיים לפני 13 שנה.

מצפים כי אנשי „פרט אנד ויטני" גם יבהירו בפגישה את התנאים שבהם יסכימו להמשיך בשותפותם ב„מנועי בית-שמש".

לסופר „דבר" נודע, כי בעניין זה חלה תזוזה מסויימת בעמדת החברה, שנקטה עד כה עמדה נחרצת נגד שותפות עם התעשיה האווירית. יתכן, שהחברה תקבע עמדתה בסוגיה זו, על-פי נכונות הממשלה ליצור את התנאים, הדרושים, לדעת האמריקאים, להבראת המפעל ולהמשך קיומו ללא זעזועים.

מ"מ ראש-הממשלה שמעון פרס והשרים יעקבי וארנס דיברו אתמול בוועדה בזכות המשך קיומו של המפעל. פרס ויעקבי מעדיפים כנראה להעביר את המפעל לבעלות התעשיה האווירית, בעוד שהשר ארנס מעדיף גורם פרטי.

שר האוצר משה נסים חזר והביע את דעתו בזכות מינוי כונס נכסים ודמו, כי לדעתו יש לקבל „החלטה אמיצה", כלומר לסגור את המפעל.

שר האוצר הביע תרעומת על שר הבטחון יצחק רבין אינו משתתף בדיוני הוועדה. נראה, כי השר נסים מעריך, שלבסוף יגיעו גם יתר השרים לידי מסקנה, שאין מנוס מסגירת „מנועי בית-שמש".

תנאיו של סטף ורטהיימר נראים בלתי סבירים, לאחר שהתברר, כי בניגוד להכרזותיו, הוא דורש מהממשלה לערוב להעסקת המפעל, נוסף על כיסוי כל החובות. אתמול גברה ההערכה, כי ורטהיימר מעוניין לאמיתו של דבר רק בבית היציקה של „מנועי בית-שמש", המשוכלל בהרבה מזה שקיים ב„ישקר" במפעלו בנהריה.

מרכז המידע האלמנטרי מעכשיו אצלך בכיס

מחשב זעיר שיזכור את כל מספרי הטלפון, שמות וכתובות, מספרי חשבונות הבנק הנמצאים בתיפזורת ומעיקים עליך!

מחשב הכיס PD 100 בגודל כרטיס אשראי הינו מחשב רגיל **אך גדולתו ב-100 הכתובות** ומספרי הטלפון שיש ביכולתו להכיל ואם לא די בכך – מכיל מחשב זעיר זה פעולות כגון הפיכת צלזיוס לפרנהייט, אינטשים לסנטימטרים, פיט למטר, קילוגרם לליברה, ליטרים לגלונים, גרם לאונקיות, קילומטר למייל ולהיפך קוד סודי יהפוך את **PD100** *המדריך הפרטי שלך!*

תכונות – בעל 2040 סמנים אלפאנומרים לוח תצוגה המכיל 20 תוי אותיות ומספרים פועל באמצעות סוללה בעלת אורך חיים של 3-4 שנים

הוראות הפעלה בעברית ובאנגלית
היבואן: א.סי.טי. רח' קהילת לבוב 24, הדר יוסף, ת"א
טלפון: 03-473394

במכירות מרוכזות ניתן לקבל שיי חינם – הדפסת שם על גבי הנרתיק

ניתן לרכישה באמצעות כרטיסי אשראי: ישראכרט, ויזה

תינוק בריא אחרי 5 חודשי קיפאון

העובר שהוקפא תקופה ממושכת, הופשר והוחזר לרחם אמו להריון נורמלי שהסתיים בהצלחה

[illegible] סופרת „דבר" לענייני בריאות

אתמול נולד במרכז הרפואי על-שם „שיבא" בתל-השומר, תינוק בריא, שהוקפא [illegible]

[illegible] ארצות, המצליחות להקפיא עוברים והוא כולל את אוסטרליה, הולנד, ישראל, בריטניה ואנגליה. עד כה נולדו 20 ילדים תוך שימוש בשיטה זו.

בשיחה ל„דבר" סיפר אתמול פרופ' שלמה משיח, כי שיטת ההקפאה מהווה התקדמות משמעותית בטיפולי ההפריה החוץ-גופית ועם הפעלתה גוברים סיכויי המטופלות להיכנס להריון. חשיבות ההקפאה היא בחסכון משאבים, בהגברת יעילות הטיפול ובהפחתה ניכרת של הסיכון לנשים. ההקפאה מונעת את הצורך לחזור על שאיבת הביציות – החלק המסוכן בתהליך ההפריה – ציין פרופ' משיח.

כיום ממתינות כ-1800 נשים לטיפול בתל-השומר. היקף הטיפולים תלוי בראש וראשונה במשאבים הכספיים שיועמדו לרשות הפרוייקט.

[illegible] – בבי"ח שיבא, אתמול. (צילום: יוסי אלוני)

هكذا صدر الأصل

صورة عن الأصل

מזג האוויר הנוח יבשיל יבולים – ויוריד מחירים

100 טונות עגבניות – לישראל מאירופה בשל המחסור הזמני

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

מועצת הירקות מייבאת 100 טונות עגבניות מאירופה. את האישור לכך נתן שר החקלאות אריק נחמקין לבקשת שר האוצר משה נסים.

השר נחמקין אישר לייבא 300 טונות, כדי להתגבר על המחסור הזמני בעגבניות ועל מחירן הגבוה בשווקים וכתוצאה מכך על עלייה אפשרית של המדד.

מועצת הירקות מייבאת בינתיים רק 100 טונות עגבניות, שכן בינתיים גרם מזג־האוויר הנוח השורר בימים האחרונים, להבשלת היבולים בנגב ובערבה ולירידת המחירים. אתמול היה המחיר הסיטוני של העגבניות 2.30 עד 2.80 שקלים הקילוגרם. עגבניות מובחרות נמכרו במחיר סיטוני של 3 עד 3.5 שקלים הקילוגרם.

דובר כשרד החקלאות אמר לסופר „דבר", כי כאשר מחיר העגבניות לצרכן הגיע, לפני כמה ימים, ל־8 שקלים לק"ג, קיבל החקלאי רק 1.80 שקל, ואילו אתמול קיבל החקלאי 1.50 שקל תמורת ק"ג עגבניות.

ממועצת הירקות נמסר, כי משלוח העגבניות המיובאות יוטס לישראל ויגיע לארץ באמצע השבוע הקרוב. העגבניות הן מפורטוגל וספרד ויובאו מהולנד. מחיר טונה עגבניות בחו"ל נע בין 1000 ל־1200 דולר הטונה, ובתוספת דמי ההובלה האווירית ינוע המחיר בין 1600 ל־1800 דולר הטונה.

מעריכים, כי מחיר העגבניות המיובאות יהיה לכשיגיעו, בין 2.5 ל־3 שקלים הקילוגרם.

עשרות תלונות־שווא של יהודים וערבים אלה נגד אלה

המהומות האלימות בירושלים פינו מקומן ללוחמה פסיכולוגית

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר" בירושלים

מלחמה פסיכולוגית מתנהלת בין יהודים לערבים בעיר העתיקה, בהודעות־שווא למשטרה על תקריות אלימות.

אתמול נמסרו במוקד המשטרה בירושלים עשרות תלונות־שווא של יהודים וערבים, שלפיהן הובערו צמיגים, הושלכו בקבוקי תבערה ואף הוכו תושבים אחרים.

השוטרים הגיעו למקומות שונים ברחבי העיר העתיקה וגילו שמדובר בתלונות־שווא. במשטרת ירושלים מציינים, כי מדובר בשלב חדש לאחר רצח אליהו עמדי, ותושבים שונים מפיצים שמועות על התנכלויות ומלבים בכך את היצרים מחדש, תוך יצירת תסיסה בעיר העתיקה.

משפחתו של אליהו עמדי שנרצח לפני כשבועיים, הגיעה אתמול לגלעד שהוקם לזכרו במקום הרצח במעלה חלדייה בעיר העתיקה. אחותו של עמדי, מרים, התפרצה כלפי השוטרים, גידפה אותם והשתוללה במקום. היא העליבה את הערבים תוך השמעת קללות, ופונתה מן המקום יחד עם הוריה ואח נוסף שהיה עימה.

האחות נמצאת בחודש התשיעי להריונה ומסיבה זו לא נעצרה. ממשטרת ירושלים נמסר, כי יוגש נגדה כתב־אישום רק לאחר שתלד וכי לא ניתן עתה לפתוח בהליכים, למרות שהפרה את הסדר והכשילה את השוטרים בתפקידם.

שוטרים ערבים במחוז ירושלים הודיעו אתמול למפקדיהם על כוונתם להתפטר מן המשטרה משום הלחץ הכבד המופעל עליהם. השוטרים הערבים התלוננו, כי התושבים היהודים מגדפים אותם ועולבים בהם, ואילו התושבים הערבים מאשימים אותם בבגידה ובטענות שהם אינם מגינים עליהם מפני התנכלויות של יהודים.

במשטרת ירושלים ייעשה בימים הקרובים מאמץ מיוחד כדי להרגיעם ולהשאירם בתפקידיהם – תוך ניסיון להקל את הלחץ המופעל עליהם.

הבולשת הפדראלית

(המשך מעמ' 1)

שניהל את הקשר האיראני. העתון מגלה, כי המגעים בין ארה"ב לישראל בפרשה זו היו כה בלתי מסודרים, עד כי בריון שהיה בין ניר לבין מי שהיה היועץ לבטחון לאומי בבית הלבן, ג'והן פוינדקסטר, עד לפני שניר עורב בפרשה, דיווח לו פוינדקסטר בפרטי פרטים על המגעים והמשלוחים לאיראן, מתוך הבנה מוטעית כי ניר מצוי בסוד העניין. רק לאחר מכן הורחקו מן הניהול של המבצע יעקב נמרודי ואל שווימר ועמירם ניר תפש את מקומם.

עמירם ניר היה אתמול מטרה לביקורת של מקורות ישראליים רשמיים, שמתחו באוזני כתב ה„וואשינגטון פוסט" ביקורת חריפה, על הפקדת הפיקוח והניהול של מבצע מסובך ועדין כ"קשר האיראני" בידיו של איש חסר ניסיון כעמירם ניר. הם העריכו, כי בשל משגה זה נגרר כל המבצע למצב של חוסר שליטה.

הקשר של ישראל לניקראגואה, הקודקוד הרביעי של "הקשר האיראני", זכה אתמול כאן להתעניינות גוברת והולכת. וההשערות בדבר שימוש בכספי העסקה האיראנית, כדי לספק נשק למורדי ה"קונטראס", קיבלו חיזוק בדבריהם של מנהיגי ה"קונטראס". אלה הכחישו בימים האחרונים, כי קיבלו כספים מפירות העסקה האיראנית. ההשערה, כי אכן לא קיבלו כספים אלא נשק הולכות ומתחזקות. ההנחה היא, כי הכסף שהונח בחשבון הבנק השווייצרי לא הגיע לידי מנהיגי ה"קונטראס", אלא לידיהם של סוחרי נשק ישראליים. אלה השתמשו בכסף, כדי לרכוש מממשלת ישראל נשק וציוד צבאי אחר עבור ה"קונטראס".

חיזוק נוסף להנחה הזאת התקבל שעה שנודע, כי האיש שפתח את חשבון הבנק השווייצרי לא היה קשור ל"קונטראס", אלא היה סוחר הנשק הישראלי יעקב נמרודי. נמרודי עבד, ביחד עם אל שווימר, עם הקולונל נורת ועם הגנרל ריצ'ארד סיקורד. נורת וסיקורד ניהלו בשנתיים האחרונות רשת ענפה של אספקת נשק בדרכים חשאיות ל"קונטראס".

לסיקורד יש קשרים ענפים גם עם אנשי צבא איראניים וגם עם אנשי צבא ופקידים במערכת הבטחון הישראלית. קשרים, אלה, נוצרו בתקופת כהונתו בשגרירות ארה"ב בטהראן בימי השאה ובימי כהונתו כממונה על הספקת נשק למזה"ת בפנטגון.

נורת וסיקורד הטיסו ציוד צבאי לניקראגואה, באמצעות חברת תעופה בשם "סאותרן איירוויס", ששימשה גם להטסת חלק מן הציוד הצבאי מישראל לאיראן. חלק אחר מהמשלוחים נשלח על־ידי חברה בבעלות סוכנות הביון המרכזית, אולם הסוכנות טוענת עתה, כי רומתה על־ידי אוליבר נורת, שאמר לה, לפחות לגבי המשלוח של נובמבר 1985, כי הוא עתיד לכלול לא ציוד צבאי, אלא ציוד המשמש לקידוחי נפט.

מקורות בסוכנות הביון המרכזית אמרו, כי חלקם בקשר האיראני, מאוחר יותר, היה בהסדרת חשבונות הבנקים בשוויץ, וגילו, כי חלקם של סוחרי הנשק בעסקות היה בין 3 ל־5 מיליון דולאר. לא נמסר אם הכוונה לסוחרי נשק ישראלים.

מקורות בממשל אמרו, כי בין השאר יתרכזו החקירות גם בחלקם של סגן־הנשיא בוש ושר ההגנה ויינברגר במבצע האיראני.

האם השתמש הלורד רוטשילד בסודות מדינה בריטיים לצורך כתיבת ספר?

מאת הדר שרביט, סופר „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – פרשת ניסיון איסור פרסום ספרו של איש שירותי הבטחון האנגליים לשעבר, פיטר רייט, התפתחה בבריטניה לפרשה פוליטית מסעירה. עתה מואשם הלורד רוטשילד, אחד מבני משפחת רוטשילד הבנקאית בבריטניה, בהדלפת סודות מדינה.

בבית־משפט באוסטרליה מתקיים עתה דיון בבקשתה של ממשלת בריטניה לאסור על פרסום ספרו של רייט, שהועסק בשנות השישים ביחידה מיוחדת, שתפקידה היה לטהר את שורות המודיעין הבריטיים מ„חפרפרות" רוסיות.

בין היתר בדקה אז יחידתו של רייט החשד שראש ה„אמ.איי.5" ושירות הריגול הבריטי, סיר רוג'ר הוליס, היה בעצמו סוכן רוסי. האשמה כבר קיבלה ביטוי בספרי ריגול שהתפרסמו בבריטניה.

ממשלת בריטניה מבקשת למנוע את פרסום הספר החדש, בטענה כי פרסום דומה, על ידי מי שהועסק בעבר בשירותי הריגול הבריטיים הוא בעל משקל רב יותר.

גורמים שונים ממפלגת הלייבור טוענים, כי למעשה נועדה יוזמתה של ממשלת תאצ'ר השמרנית למנוע פרסום עובדה מרעישה יותר – הארולד וילסון עצמו, ראש ממשלת בריטניה, מטעם מפלגת הלייבור, היה בעצמו מטרה לחקירתו של רייט. על־פי טענות אלה, נעשו בשנות השישים נסיונות לסלק את ה„לייבור" מהנהגת המדינה. לפעילות זו, אומרים חוגי ה„לייבור", היו שותפים דמויות מפתח במפלגת השמרנים ולאו דווקא מהימין הקיצוני.

בינתיים התברר, כי רייט עצמו כבר היה שותף לכתיבת ספר על שירותי הריגול הבריטיים. רייט הוזמן על־ידי הלורד רוטשילד – המתואר כידיד קרוב של מרגרט תאצ'ר, אשר עמד בראש צוות החשיבה ב„דאונינג 10" והיה בעבר איש שירותי הריגול הנגדי בבריטניה – לסייע בכתיבת ספרו רב־המכר של צ'פמן פינצ'ר, „העסק שלהם הוא הבגידה".

בינתיים אישר ראש התביעה הכללית בבריטניה, בתשובה לשאילתה של אחד מחברי הפרלמנט, שהוא בוחן האם עבר רוטשילד על חוק הסודיות במקרה זה.

בג"ץ פסק: המודחים יוחזרו לאלתר

3 קציני השב"ס שהודחו בפרשת סוויסה – חוזרים הבוקר ללשכה

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" ודוד פרידמן, כתב עתים

בית המשפט הגבוה לצדק פסק אתמול, כי שלושת קציני שירות בתי־הסוהר, שהודחו מתפקידם לפני ארבעה חודשים על־ידי נציב שירות בתי־הסוהר רפי סוויסה יוחזרו לאלתר לתפקידם. כמו כן הטיל בג"ץ על המדינה תשלום הוצאות משפטם של העותרים בסכום של 3,000 שקל.

נשיא בית־המשפט העליון, מאיר שמגר והשופטים משה בייסקי ושושנה נתניהו קבעו, כי נימוקים להחלטה ינתנו במועד מאוחר יותר. במהלך הדיון המשפטי שארך כארבע שעות תקפו השופטים בחריפות את שר המשטרה חיים בר־לב.

השופטת שושנה נתניהו אמרה, כי היה זה מעשה של איפה ואיפה. „כאשר שר המשטרה מקבל את הד"ח ארדן ונוקט באמצעים נגד השלושה ולא נוקט אמצעים נגד הנציב. זו איפה ואיפה ביחס אל העותרים בהשוואה ליחס לנציב".

בתום הדיון המשפטי אמרו שלושת קציני שירות בתי־הסוהר, כי יתייצבו ביום שישי (היום) בלשכת נציב שירות בתי־הסוהר למילוי תפקידיהם הקודמים.

„אני מכבד את החלטת הבג"ץ ואם זאת היתה פסיקתו, מבחינתי אין מה לעשות. אני ממלא מסיים בימים אלה את תפקידי והבא אחרי, האלוף מימון, יצטרך להתמודד עם ההחלטה ולשקול כיצד יש לנהוג", כך אמר אמש הנציב רפי סויסה.

הנציב הפורש של שירות בתי־הסוהר הגיב בכך על החלטת הבג"צ מאתמול, המורה להחזיר לתפקידיהם הקודמים את שלושת הקצינים הבכירים, שמעון מלכה, חיים גליק ודבי הס.

סוויסה, שיפרוש מתפקידו ביום שני ויעבירו לאלוף (מיל.) דוד מימון, הגיע אתמול לכלא באר־שבע, כדי להיפרד מאנשי הסגל והאסירי המיתקן.

במסיבת עיתונאים מאולתרת שנערכה במקום, אמר סויסה: „אילו הייתי ממשיך בתפקידי, הייתי נאלץ לעזוב אותו, לנוכח החלטה זו של הבג"ץ".

זכו בפיס

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 183695.

הפרס המצטבר בסך 300,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 580,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 857244.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 651529, 763865.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 034083; 053913; 121061; 127411; 157699; 163344; 193041; 211317; 227129; 265247; 285653; 303520; 351279; 360135; 424512; 440336; 456734; 470232; 536124; 544250; 583464; 725510; 743063; 743099; 750427; 758210; 793210; 794171; 800065; 809446; 840957; 845828.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 3978; 7252.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 566; 740.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 211; 476; 955.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 018; 053; 106; 110; 112; 162; 170; 201; 221; 232; 294; 301; 380; 444; 456; 475; 567; 662; 682; 697; 700; 742; 894; 938; 957; 984.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 00; 12; 14; 19; 22; 25; 27; 33; 34; 39; 41; 44; 45; 48; 63; 64; 68; 73; 74; 75; 77; 82; 87; 88; 89.

דבר DAVAR
מאוחד עם „למרחב"
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אהרון קראוס
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286161, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזה קומה ג' טלפון 242203 מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־2־642111, מ. 33104

המחבלים נלכדו בדרך לפיגוע המוני באשקלון

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

שני מחבלים מהרצועה, המשתייכים לארגון ה„פתח", נתפסו לפני כמה ימים עם מטעני חבלה גדולים בדרכם לביצוע פיגוע חבלני. הפיגוע היה עלול לגרום לקרבנות רבים ולנזק רב לרכוש.

בחקירת המחבלים הסתבר, כי ביצעו בעבר פיגועים באשקלון, שבה נתפסו, ובאשדוד. לכידתם שאירעה לפני כעשרה ימים נמסרה לפרסום אתמול במסיבת עתונאים במטה משטרת מרחב לכיש, שם קיבל סמל ראשון רפי אספר, אשר לכד את שני המחבלים, מכתב הערכה ממפכ"ל המשטרה. סמ"ר אספר, תושב ירושלים, הוא בוחן רכב במרחב לכיש. ביום המקרה עוררו השניים את חשדו, ובחיפוש שערך אצלם הוא גילה את חומרי החבלה.

שני אזרחים, יצחק כהן בן 45 מאשקלון והמלונאי אפי בן 29 ממושב בית שקמה, סייעו לו לעצור את שני המחבלים, עד שהגיע כוח משטרה למקום. חבלני המשטרה נטרלו את המטענים.

מפ"ק של המשטרה, יגאל הרביץ, התקשר לסמ"ר אספר, שיבח את פעולתו והודה לו על שמנע אסון באשקלון.

„סכנה לעיוות בספרי ההיסטוריה"

האיסלאם מוצג כשלטון רשע בגלל הסכסוך היהודי־ערבי

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

„קיימת סכנה חמורה, שכתוצאה מהסכסוך הישראלי־ערבי, שקיבל בזמן האחרון צביון של סכסוך בין יהודים למוסלמים, תעוות הצגת האיסלאם בספרי ההיסטוריה הישראליים". כך טען אתמול ד"ר יעקב ברנאי בכינוס תקייס של תולדות יהודי המזרח.

„כבר היום אני רואה ספרי היסטוריה מגמתיים חדשים, המציגים את האיסלאם כשלטון רשע שוחר משטמה", הוסיף ד"ר ברנאי.

הכינוס נערך בירושלים, לרגל צאתו לאור של הספר „תולדות היהודים בארצות האיסלאם בעת החדשה", בעריכת פרופסור שמואל אטינגר. הספר ישמש בסיס להוספת פרקי חובה בהיסטוריה ישראלית בבתי־ספר תיכוניים ממלכתיים־כלליים.

מנהל המרכז למורשת יהדות המזרח, נסים יושע, הגיב בתרעומת רבה על הביקורת שהושמעה נגדו. הביקורת האשימה אותו באישור מימון מחקר מתקציב המרכז, על חשבון תקציב החינוך המקוצץ, במקום להתמודד עם בעיית הפער הבין־עדתי במערכת החינוך.

„אי־אפשר להתמודד עם בעיות ההווה העכשוויות של יהודי המזרח, ללא בסיס ידע מדעי מהימן. כדי שנוכל להתמודד היה עלינו להרחיב את המחקר בנושא זה", טען יושע.

הנשק לאיראן – לשולחן הממשלה ביום א'

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

לראשונה מאז תחילת משבר מכירת הנשק לאיראן תשמע הממשלה סקירה מפי ראש הממשלה יצחק שמיר, על ההתפתחויות בפרשה.

שמיר הודיע למזכירות הממשלה, כי יעלה את הנושא בישיבה הקרובה ביום ראשון, לאחר ששרים רבים מתחו בפומבי ביקורת על דרך קבלת ההחלטות בעניין זה, על־ידי „פורום השלושה" – ראש הממשלה, ממלא־מקומו ושר הבטחון. הסקירה תישמע במסגרת ועדת שרים לבטחון.

ארבל מסיימת חוות־הדעת בעניין השב"כ

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

פרקליטות מחוז המרכז מסיימת בימים אלו את כתיבת חוות הדעת בתיק פרשת השב"כ.

עדנה ארבל, הנמנית עם צוות היועץ המשפטי לממשלה, מרכזת את כתיבת חוות־הדעת בתיק. לסופרת „דבר" נודע, כי בראשית השבוע הקרוב צפויה ישיבה מסכמת של הצוות המשפטי, עימו נמנים – המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, יהודית קרפ, עוזר היועץ המשפטי ופרקליטות המחוז.

על־פי הידוע, ייסגר תיק השב"כ בלי כל אישום פלילי, משום שאין כל הוכחה כי ראש הממשלה, יצחק שמיר, ידע על פעולות ההרג והחיפוי בפרשת אוטובוס קו 300. יתר־על־כן, עדותו של שמיר נתמכת על־ידי עדויות אחרות, בה בשעה שעדותו של ראש השב"כ הפורש, אברהם שלום, מלאה סתירות, ואינה נתמכת על־ידי כל העדויות המסייעות.

ההתפרעויות בירושלים לא עברו את סף הכיתה

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

אירועי השבוע האחרון בירושלים כמעט שלא נדונו על־ידי המחנכים בבתי־הספר בירושלים.

כך עולה ממחקר ראשוני בנושא זה, שנערך על־ידי ד"ר אליעזר מרכוס, מנהל בית־ספר לעובדי הוראה בכירים בירושלים.

בעקבות הממצא טוען ד"ר מרכוס, כי מחנכים ישראלים אינם נענים לצרכי השעה ונמנעים מהתמודדות חינוכית מבוקרת עם בעיות חברתיות, הנדונות בכלי התקשורת ובחברה הישראלית.

תופעה זו מביאה לנתק בין האירועים לבין בית־הספר, ומותירה את התלמיד חשוף להשפעות אלימות בלתי־מבוקרות.

מהומות סטודנטים בצרפת

מאת גדעון קורץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – ארבע מאות אלף סטודנטים ותלמידי תיכון הפגינו אתמול ברחובות הרובע הלטיני בפאריס וצרו על בניין האסיפה הלאומית, שם נפתח הדיון בחוק האוניברסיטאות החדש המוצע על־ידי הממשלה.

מאות אלפים אחרים הפגינו בכל הערים הגדולות. סטודנטים פרצו לחצר האסיפה הלאומית ופתחו בשביתת שבת. מרבית האוניברסיטאות בצרפת מושבתות מתחילת השבוע. במהלך ההפגנה בפאריס פרצו התנגשויות אלימות בין סטודנטים מהימין הקיצוני, המתנגדים לשביתה, לסטודנטים אחרים. הם נעזרו במוטות ברזל ובקבוקי מולוטוב.

המשטרה, שהשתדלה עד אז לא להתבלט, התערבה, עשתה שימוש באלות והטילה רימוני גז מדמיע. מכוניות נשרפו וסטודנטים נפצעו. אתמול שרר חשש מחידוש המהומות בלילה.

הסטודנטים ותלמידי התיכון בצרפת מוחים נגד הכוונה להנהיג סלקציה בקבלה לאוניברסיטאות השונות, להעלות את שכר הלימוד הסמלי ולבטל את התעודות הממשלתיות שוות הערך, שהוענקו עד כה.

בין המפגינים אתמול היה גם דניאל כהן־בנדיט, הוא "דני האדום", מנהיג מרד הסטודנטים במאי 1968. אולם הסטודנטים באוניברסיטת ננטר, בה למד אז, קיבלו אותו עתה בקריאות מסויימות. "כל הכבוד לסבא דני, אבל נוכל להסתדר לבד", היתה התגובה הכללית.

הפעם נמנעים הסטודנטים מלהעניק אופי פוליטי למחאתם. בראשם עומדת סטודנטית למשפטים, שחרחורת ונאה, בת עשרים ושלוש, איזבל תומא, שהובילה אתמול את חבריה מאוניברסיטת וילטנז, שנשאו ארון מתים ובובת תלוי, בדמותו של השר לענייני אוניברסיטאות אלן דווקה.

יונה שמשי פורש מתפקידו באגודת העיתונאים בת"א

ועד אגודת העיתונאים בתל־אביב נענה אתמול לבקשתו של מזכ"ל האגודה, יונה שמשי, לסיים את תפקידו בתום קדנציה בת חמש שנים, כדי שיוכל לחזור לעבודתו העיתונאית.

בישיבת הוועד הבהיר מזכ"ל האגודה את השתלשלות העניינים בכל הקשור לנסיעתו עם פמליית הנשיא לדרום־אסיה ולאוסטרליה.

ועד האגודה רשם בפניו את הבהרות המזכ"ל ובכך בא הטיפול בנושא לסיומו.

נחתם הסכם שיתוף פעולה תיירותי בין ישראל ליוון

מאת שלמה קרמר, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

שר התיירות היווני ממגיותיס רומאיליוטיס סיים את ביקורו בן שלושת הימים בישראל וחזר היום ליוון.

מארחו, שר התיירות אברהם שריר, אמר כי הביקור היה לא שגרתי ומוצלח. הושג סיכום בין השרים להדק את שיתוף הפעולה ובעיקר להגדיל את תנועת התיירות מארה"ב ומהמזרח הרחוק.

במסגרת זו סוכם על הכנת תכניות תיור משותפות, ביקורים הדדיים של נציגי תקשורת מארה"ב, סיבובים לימודיים לסוכני תיירות וכד'.

כמו כן סוכם על עידוד התיירות בין ישראל ויוון, עריכת שבוע יוון בישראל ושבוע ישראל ביוון, חילופי משלחות עתונאים וסוכני נסיעות בין המדינות.

השרים סיכמו, כי תוקם ועדה למעקב אחר ביצוע הסיכומים.

ישראל פעלה

(המשך מעמ' 1)

הפקיד הדגיש כי „היינו תמימים, כאשר ניסה שר המשפטים האמריקאי אדווין מיז להטיל את האשמה לעברנו ולהפליל אותנו". לא היה לנו מושג על כך שחשבון הבנק בשוויץ שימש הסוואה להעברת כספים לקונטראס".

הפקיד סבור, כי ישראל נקלעה למצב מביך. „מכניסים אותנו למלחמה פנימית בוואשינגטון. שר המשפטים שהוא ידיד אישי של הנשיא מטיל לעברנו העברות וישראל נמצאת בקו האש בין הבית הלבן לקונגרס. זהו מצב לא נעים".

הפקיד מרגיש, כי בניגוד לארה"ב ידע הדרג המדיני בישראל, כלומר „פורום השלושה", את מלוא הפרטים על המהלכים ודווח ברציפות.

הפקיד ציין, כי סוחרי הנשק יעקב נמרודי ואל שווימר לא היו קשורים כלל במבצע זה.

אפשר שמדובר בשני מבצעים מקבילים. מבצע אחד שבו היתה ישראל מעורבת באופן ברור במתן שירותים לממשל בארה"ב, כדי שיכונן קשרים עם טהראן. ומבצע שני, שבו היו קשורים סוחרי נשק פרטיים כיעקב נמרודי ואל שווימר.

אפשר שסוחרים אלה, כפי שפרסמה סוכנות אי.פי. „תפסו טרמפ על העסקה האמריקנית ומכרו בצורה פרטית נשק לאיראן, תוך אישורו של הממשל הישראלי".

יוסי לייבוביץ, סופר „דבר" מוסר, כי שר האנרגיה והתשתית משה שחל משוכנע, בניגוד לדבריו של השר עזר וייצמן, כי הפרסומים בדבר מעורבות ישראל במשלוחי הנשק לא יפגעו ביחסינו עם מצרים.

כשירות ללקוחותינו הנכבדים, אנו מפרסמים להלן את מועדי ההפלגות מהארץ, של אניות חברת "צים" לסוף שנת 1986

שם האניה	הפלגה	נמל טעינה	היעד	ותאריך הפלגה
שרות מכולות				
שרותי צפון אמריקה				
צים הונג קונג	48	חיפה	קנדה, ארה"ב, איים קריביים	4.12.86
צים טוקיו	54	חיפה	קנדה, ארה"ב, איים קריביים	10.12.86
צים מרסיי	42	אשדוד/חיפה	מיאמי ונמלי המפרץ	21.12.86
צים קילונג	20	חיפה	קנדה, ארה"ב, איים קריביים	22.12.86
שרותי אילת				
צים סידני	11	אילת	מזרח רחוק, אוסטרליה	5.12.86
מורן	31/30	אילת	אסאב, דרום אפריקה	7.12.86
סאוואן	96/5	אילת	מומבסה, דאר־א־סלאם, דרום אפריקה	12.12.86
צים ניו אורלינס	43/15	אילת	דרום אפריקה	21.12.86
צים טריסט	115	אילת	מזרח רחוק, אוסטרליה	23.12.86
שרותי דרום אטלנטי				
קדמה	29	חיפה	מערב אפריקה	15.12.86
צים בואנוס איירס	36	חיפה	מערב אפריקה ודרום אמריקה	28.12.86
שרותי אירופה וים התיכון				
קו הים האדריאטי				
יסמין	218	אשדוד/חיפה	טריסט, ונציה, רוונה	3.12.86
הדר	66	אשדוד/חיפה	טריסט, ונציה, רוונה	10.12.86
יסמין	219	אשדוד/חיפה	טריסט, ונציה, רוונה	17.12.86
צים בריסבן	13	אשדוד	ונציה, טריסט, קופר	21.12.86
יסמין	220	אשדוד/חיפה	טריסט, ונציה, רוונה	31.12.86
קו הים התיכון המערבי				
תמוז	53	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי, ברצלונה	4.12.86
לוטוס	185	אשדוד/חיפה	מרסיי, ברצלונה, נפולי	10.12.86
רחל בורכרד	34/35	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי	14.12.86
תמוז	54	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי, ברצלונה	17.12.86
לוטוס	186	אשדוד/חיפה	מרסיי, ברצלונה, נפולי	24.12.86
רחל בורכרד	36/37	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי	26.12.86
תמוז	55	אשדוד/חיפה	לה ספציה, ברצלונה, מרסיי	31.12.86
שרות חופים וקו הים השחור				
צים אלכסנדריה	84	חיפה	לימסול, איסטנבול, איזמיר	1.12.86
טיליה	123	חיפה/אשדוד	קונסטנצה, פיראוס	4.12.86
צים אלכסנדריה	85	חיפה	לימסול, מרסין	12.12.86
טיליה	124	חיפה/אשדוד	קונסטנצה, פיראוס	15.12.86
צים אלכסנדריה	86	חיפה	לימסול, איסטנבול, איזמיר	17.12.86
טיליה	125	חיפה/אשדוד	קונסטנצה, פיראוס	26.12.86
צים אלכסנדריה	87	חיפה	לימסול, מרסין	26.12.86
קו צפון אירופה (C.C.L.)				
אמקול קליפר	449	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג, ברמן	7.12.86
אמקול קוריר	452	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג, ברמן	16.12.86
קרבל	4	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג, ברמן	23.12.86
אלטמיק	43	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג, ברמן	26.12.86
קו מזרח אנגליה ובלגיה (C.C.L./C.C.S.)				
קמליה	108/451	אשדוד/חיפה	פליקסטואו, אנטוורפן	8.12.86
רקפת	85	אשדוד/חיפה	פליקסטואו, אנטוורפן	11.12.86
נתנאל	30/453	אשדוד/חיפה	פליקסטואו, אנטוורפן	16.12.86
הדר	81/454	אשדוד/חיפה	פליקסטואו, אנטוורפן	26.12.86
פלמה II	76	אשדוד/חיפה	פליקסטואו, אנטוורפן	30.12.86
קו מערב אנגליה והאיים הבריטיים (C.C.S.)				
מנצ'סטר פרינס	12	אשדוד/חיפה	דבלין, ליברפול	9.12.86
סיטי אוף פלימות'	91	אשדוד/חיפה	דבלין, ליברפול	16.12.86
ליברפול סטאר	89	אשדוד/חיפה	דבלין, ליברפול	26.12.86

לקוחותינו מתבקשים לתאם מוקדם עם אנשי השיווק והמכירות ביחידות המסחריות של החברה בחיפה ותל־אביב וגם מחלקות היצוא של חברת דיזנגוף בע"מ בחיפה, אשדוד ואילת הזמנת מקום למשלוח מטעניהם באניות חב' צים.

לקבלת אינפורמציה נוספת נא להתקשר עם סוכנינו:
מ. דיזנגוף ושות' בע"מ
חיפה: דרך העצמאות 44־42 טל. 04־652111 מברקים: DISHIP
אילת: ת.ד. 11, טל. 059־76144, מברקים: DISHIP
אשדוד: ת.ד. 9001, טל. 055־20311, מברקים: DISHIP
מרכז המידע הממוחשב: טל. 630137, 03־630125

צים ZIM
צים חברת השיט הישראלית בע"מ

נסים: בכסף שיידרש למב"ש אפשר להוסיף 7500 מיטות סיעודיות

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

„בכספים שתידרש הממשלה להשקיע במפעל „מנועי בית-שמש", ניתן יהיה להוסיף 7500 מיטות סיעודיות, או לחילופין, לייצר מקומות עבודה לאלפי עובדים" – אמר אתמול שר האוצר, משה נסים, בביקור במפעל „עלית" ברמת-גן.

מנכ"ל עלית, דוד מושביץ, סיפר כי „עלית" התקשתה להשיג עובדים למפעל השוקולד החדש בנצרת. המפעל מעסיק כיום כ-1000 עובדים, מהם 100 עובדים שהצטרפו לאחרונה.

מנהל השיווק, שמואל פרנקל, הוסיף ש„עלית", במאמציה להשיג עובדים למשמרת שניה ושלישית בנצרת, משלמת תמריצי שכר לעובדי משמרות, אך עדיין נזקקת לעובדים נוספים.

יואב יצחק, סופרו הכלכלי של „דבר", מוסיף כי בכנס התאחדות חברות ביטוח חיים שנערך אתמול, אמר השר נסים כי אין בכוונתו לגרום לזעזועים בשוק ההון וכל שינוי ייעשה תוך התייעצות עם ראשי ענף הביטוח. הוא הזהיר מפני הקשיים העלולים לעלות בשנים הבאות במערכת הפנסיונרים ובכלל זה במערכות הפנסיה של ההסתדרות. הוא הזהיר מפני משבר קשה בקרנות הפנסיה, משבר חמור אף יותר ממשבר מניות הבנקים. לדבריו, משרד האוצר נמצא עתה בשלב דיונים עקרוניים ומעשיים בעניין זה והוא יקבל החלטות בקרוב.

התעשיינים מזהירים מפני צעדים שיפגעו ביצוא

מאת סופרת „דבר"

התאחדות התעשיינים מזהירה מצעדים שיפגעו ביצוא גם אם נועדו לשרת בטווח קצר את השמירה על יציבות המשק.

אזהרת התעשיינים באה בעקבות דברים שאמר נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, לחברי ועדת הכספים של הכנסת, והמלצתו להעלות ריבית למיגזר המייצא, כדי לאפשר הוזלת האשראי החופשי.

בהתאחדות התעשיינים מבינים כי האשראי ליצואן בארץ יקר כבר עתה באחוז עד אחוז וחצי מזה של האשראי העומד לרשות תעשיינים בחו"ל. הם קוראים, עם זאת, להוזיל גם את הריבית על האשראי לשוק המקומי, המגיעה – על-פי חשבונם – ל-30 אחוז ריאלית.

שר ההגנה השוודי מתקבל על רחבת משרד הבטחון (צילום: דו"צ)

שר ההגנה השוודי נועד עם רבין

(עשית). – שר ההגנה השוודי, רוינה קרלסון, נפגש אתמול לשיחה עם שר הבטחון, יצחק רבין, בלשכתו.

שר ההגנה התקבל במשרד הבטחון בטקס צבאי, על-ידי משמר כבוד ונגינת ההמנונים. השר האורח שמע סקירות מפי ראשי מערכת הבטחון בנושאי המזרח-התיכון, הטרור לבנון ויוניפי"ל.

נפתחה ועידת השירה הפלשתינית

מאת מוחמד חליליה, סופר „דבר"

בנצרת נפתחה אתמול ועידת השירה הפלשתינית הראשונה אשר תימשך שלושה ימים.

בוועידה משתתפים כ-200 סופרים ומשוררים מערביי ישראל ומן השטחים. את הוועידה מארגנת מערכת הירחון הספרותי „אל-מואכב" היוצא לאור בנצרת. במסגרת שלושה ימי הוועידה ישמיעו מספר משוררים קטעים משירתם, ומרצים ידצו על השירה הפלשתינית לפני ואחרי קום המדינה.

בין הנושאים שיובאו לדיון בוועידה: המושג הפוליטי בשירה הפלשתינית, סקירה ביקורתית לשירה הפלשתינית בישראל, השפה המודרנית בשירה הפלשתינית והאשה בשירה הפלשתינית.

מספר משוררים וסופרים יהודים הודיעו על כוונתם לקחת חלק בוועידה ואף להרצות בפניה.

טקס השבעה ראשון על רחבת הכותל המערבי של טירוני חיל-התותחנים, חודשים לאחר הפיגוע בטירוני „גבעתי" (צילום: צביקי עשת)

קורט הנסן מוביל בתחרות השחמט

(ע). – רב-האמן הדני קורט הנסן מוביל בתחרות השחמט הבין-לאומית הנערכת בירושלים, כשלזכותו 4 נקודות. במשחקי הסיבוב הרביעי של התחרות, ניצח הנסן את הרב-אמן בנג'מין מארה"ב.

תוצאות אחרות: אגרשטיין מנורווגיה גבר על רב-אמן מורי מישראל. בתיקו נסתיימו המשחקים רכליס-גרינפלד וסוסונקו-בירנבוים וקריידמן-דיינגר. במקום השני בתחרות צועד אגרשטיין.

אתמול ביקר בתחרות ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, שבחסותה מתקיים האירוע. משחקי הסיבוב החמישי יתקיימו במוצאי-שבת.

אלברט אזולאי, מוקצה מחמת הלשנה

מפחדים להעסיק אותי ומסבירים: קודם תגמור את הפרשה – ונראה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

אלברט אזולאי מקריית-שמונה המעורב בפרשת ח"כ שלמה עמר בגין שקיבל מעמר הבטחה לשוב למקום עבודתו ב„אגד" תמורת העברתו של עמר משירות בנבטיה בעיצומה של מלחמת לבנון לבסיס עורפי בקריית-שמונה, ישמש, ככל הנראה, כעד מדינה מטעם התביעה אם וכאשר יפתח המשפט נגד עמר ששימש בעת הפרשה כיו"ר מזכירות „אגד". המשטרה אמורה לסיים את חקירתה בשבוע הבא ולהעביר את החומר לפרקליטות כדי שתחליט אם יש בחומר הראיות כדי להגיש תביעה נגד עמר.

מבחינתו של אזולאי יהיה בכך, מן הסתם, סופו של הסיפור ולא תחילתו, שכן הוא ממתין לסיום המשפט כדי לארוז את חפציו ולעזוב את הארץ. החודשים האחרונים מאז פוטר מהמוסך בו עבד בראש-פינה הוכיחו לו כי אין לו מה לחפש בארץ שבה גדל. היום הוא מסתובב כמעט בחוסר כל ואיש בעירו ובסביבה אינו מוכן להעסיקו. „קודם תגמור עם הפרשה", אומרים לו בכל מקום אליו הוא פונה בבקשה להתקבל לעבודה. אין פלא שתפסנו אותו במצב רוח קשה ועם הרבה התמרמרות. כך מרגיש מי שחושב שהוא צודק, גם אם הוא מעורב בפרשת קבלת שוחד ואין מדובר כאן בכסף.

„הפרסום לא עשה לי שום דבר טוב. רק הזיק. לא הייתי הולך על זה שוב פעם בעד שום הון שבעולם. לא יכול להיות שאדם בעמדה כל-כך בכירה ישחק עם אנשים ויבטיח הבטחות-שווא. כולנו בני אדם. אם הוא חשב שישבור אותי דרך מקום העבודה, הוא טעה. הוא לא שבר אותי. אני ממשיך ומתכוון להמשיך גם אם אגיע לכך שאוכל רק לחם ואשתה רק מים. על עצמי אני לא כועס השבתי שעליתי על דרך המלך. היום אני מובטל שמסתובב ולא מצליח למצוא מקום עבודה. מפחדים להעסיק אותי. מתחמקים ממני בכל מיני תירוצים וצורות. פניתי למאפיית הגליל-העליון, ליוחנן המנהל, וביקשתי לעבוד שם כאיש אחזקת רכב. הוא התחיל לספר לי כל מיני סיפורים. 'קודם-כל תגמור את הפרשה ואז נראה'. אמר לי. מילים ואמת סיבות כדי להתחמק. אני לא פוחד מכלום ולכן קשה לי להעמיד את עצמי במקומו. אין לי כבר מה להפסיד. מקסימום כדור בראש. בסופו של דבר, כולנו מגיעים לאותו מקום.

„השבוע באתי למשרדי תחנת „אגד" בקריית-שמונה לברר משהו. כמו כל אזרח. המנהל שם התנפל עלי בקללות ובאיומים, ורצה לסלק אותי. אמרתי לו שאני לא זז מפה ויש לי זכות להיכנס כמו לכל אזרח שנוסע באוטובוס. הוא המשיך לצעוק עלי: 'בוגד ומאניאק, תסתלק מכאן, אחרת אקרא למשטרה'. אמרתי לו, אתה יכול לקרוא למשטרה והוא, באמת קרא לשוטר שבא וביקש ממני לצאת. מחרימים אותי לא רק בקריית-שמונה, אלא בכל „אגד" בצפון. לפני שבוע הייתי ב„אגד" חיפה ולפני שנכנסתי לקפטריה לשתות משהו עם חבר, עצרו אותי בפתח ואמרו שאין לי כניסה ושלא אעז לבוא לשם שוב.

„על מי אני כועס? ברור, על שלמה עמר. אמרתי לו בישיבה הלילית בתל-אביב שאני חושב שהוא לא בנאדם ישר, שהבטיח הבטחות-שווא ושלא ישחק עם אנשים כאילו כולם היו נהגים שלו ב„אגד". הוא לא ענה. היום אני לא מדבר איתו. כל מה שיש לי – אומר בבית-משפט. חשבתי שאם לא יסדרו את הסיטואציה ולא יעמידו אותו למשפט, אעזוב את הארץ. אסע למקום ששם יש צדק. עכשיו החלטתי סופית, אני עוזב את המדינה. אני מתכונן לנסוע אחרי המשפט. אני יודע שמה שלא יצא במשפט, הם ימשיכו לרדוף אחרי עד המוות ואיש לא יעסיק אותי במדינה הזאת. אם לא רוצים להעסיק אותי בארץ, נמצא מקום עבודה בחו"ל. אני נוסע ליוסטון, שם מובטחת לי עבודה אצל הדוד שלי.

„ביקשתי מההורים שלי שלא יתערבו. הם מתעניינים מה קורה, אבל לא יותר. לא מציעים עצות ולא מביעים דעה. אנשים בסביבה הקרובה אולי מעודדים, אבל עד שזה מגיע אליהם באופן אישי, ואז הם מתחמקים, חוץ מכמה חברים טובים באמת שעומדים במה שהם יכולים. רוב הזמן אני נמצא בחקירות ובמתן עדויות. כל הנסיעות לתל-אביב הם על חשבוני. לא קיבלתי החזר נסיעות אפילו פעם אחת. זה לא חקירה. אני נותן עדות, בסך-הכל. חוקרים נאשם ואני לא נאשם. אני לא מרגיש אשם בשום דבר. אני חושב שאני צודק. נבדקתי כמה פעמים במכונת אמת ויצאתי צודק. אני הולך עם מצפון נקי ולב שקט. למדתי לא להאמין לאנשים. מהיום והלאה אני מאמין במה שיש בכיס ובמה שכתוב על הנייר. בעל-פה אסור להאמין לאף אחד.

„השוטרים מתנהגים איתי יפה מאוד, ממש מעל ומעבר. למה שלא יתנהגו יפה? מה, אני נאשם? הם עובדים מאוד קשה בפרשה, כי מדובר באגוזים קשים לפיצוח. אני מרוקן לגמרי. מכרתי השבוע את המכונית שלי וכל הזמן אני מוכר רכוש שהיה לי. הפסדתי כבר 35 אלף דולר. היום אני לא יכול להרשות לעצמי אפילו לצאת לבלות. אני לא מתייאש בקלות. בשביל לשבור אותי צריך הרבה זמן וכוח, אבל אני רוצה שהכל כבר ייגמר ואז אעזוב את הארץ. אני מוכן להחזיר גם את תעודת הזהות שלי למשרד הפנים".

אלברט אזולאי, בן 28, רווק מקריית-שמונה. אחד משישה אחים ואחיות. זה מה שעושה חשיפה פתאומית. את השוחד שקיבל משלמה עמר הוא כבר שכח.

מי שישמש כנראה עד מדינה מטעם התביעה אם ייפתח המשפט נגד ח"כ שלמה עמר – רוצה לרדת מן הארץ. „אין לי כבר מה להפסיד. מקסימום כדור בראש"

מוזות בבוגרשוב

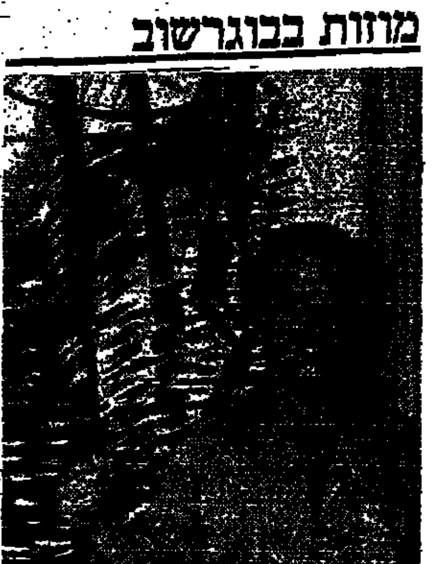

החלל הריק שהודגש עם דעיכתו של רחוב שינקין על הגלריות שלו עומד כנראה להתמלא עם סטייה קלה צפונה – לרחוב בוגרשוב. אודי אלוני (בתמונה), צייר בן 27 ובנה של ח"כ שולמית אלוני פותח שם ביום א' הקרוב גלריה ו„מועדון אמנות". תחת שם זה יסתופפו כל המוזות – יתקיימו סדרות ומפגשים על מוסיקה בהנחיית יוסי מר-חיים, מפגשים עם משוררים, ביניהם מאיר ויזלטיר, יאיר הורביץ, אלון אלטרס ואחרים, אנשי הוצאת כתב העת „סרטים" יערכו ערבי קולנוע, וגם הארכיטקטורה לא תוזנח ותזכה לסקירה נרחבת. בין האירועים הצפויים בקרוב ערב לרגל הוצאת גליון „עכשיו" החדש. אוצר הגלריה הוא יאיר גרבוז ותחנוך אותה תערוכה של תמר גטר. במקום גם מסך וידאו ענק ואחת האטרקציות הראשונות הינם „הטייפים האדומים" של דימו אקרנציב, שיוקרנו בארץ לראשונה. המיבנה ניתן על-ידי תנועת ר"צ וכל השיפוצים וההשקעות נעשו בעזרת תרומות. אנשי המקום מנסים להקים נקודת מפגש לאמנים צעירים וותיקים, בה תוצג כל אמנות במיטבה. בהצלחה.

רקוויאם פולני

המלחין הפולני הנודע קז'ישטוף פנדרצקי (53) ינצח על יצירתו „רקוויאם פולני" בסדרת המנויים הבאה של הפילהרמונית. פנדרצקי נחשב לאחד המלחינים החשובים ביותר בני זמננו, זכה לפרסים בין-לאומיים רבים וחבר אקדמיות מוסיקליות בכל העולם. את ה„רקוויאם הפולני" הוא מגדיר כיצירה פטריוטית „שמאורעות פולין ב-40 השנים האחרונות השפיעו על רבים מצליליה", לדבריו. קטע ה„לקרימוזה" ביצירה מוקדש ללך ולנסה ול„סולידריות". ברקוויאם ישתתפו סולנים וכן המקהלה הפילהרמונית הלאומית מוורשה.

נכנס לספר הזהב

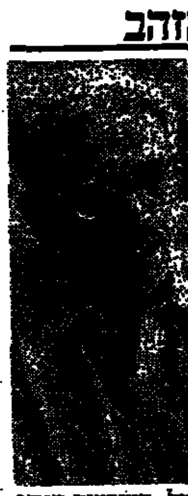

משלחת של פועלי מפעל אליאנס, בראשותו של יו"ר ועד העובדים והפועלים מישל פרץ, נפגשה אתמול בצהריים עם מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר, בבית הוועה"פ בתל-אביב.

חברי המשלחת הודו למזכ"ל על עזרתו לקידום עניני העובדים במפעל והתערבותו הפעילה והיעילה ביישוב הסכסוך שהביא בזמנו להשבתת המפעל. העובדים ציינו את „עמידתו האיתנה של המזכ"ל קיסר על משמר זכויות העובד במשק ההסתדרותי", והעניקו לקיסר כאות הוקרה תעודת רישום בספר הזהב של הקרן הקיימת.

חוזר הביתה

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, יצחק נבון, שוחרר ביום ה' בערב מהמחלקה הכירורגית בבית-החולים „הדסה" בירושלים ושב לביתו. השר אושפז לפני שלושה ימים לאחר שלקה בכאבים בכיס המרה. הוא מרגיש בטוב ואמור לחזור לעבודתו בתחילת השבוע הבא.

נפגשים בחיפה

טדי קולק, שלמה להט ואריה גוראל, שלושת ראשי הערים הגדולות ירושלים, תל-אביב וחיפה, ישתתפו ב„שבת-עתון" שייערך באחת השבתות הקרובות במלון „דן כרמל" בחיפה. ה„שבת-עתון" הראשון יעמוד בסימן „מחווה לירושלים" וינחה אותו לוי יצחק הירושלמי, סגן עורך „מעריב". ה„שבת-עתון" נעשה על-ידי מינהל התיירות והתרבות של עיריית חיפה בשיתוף עם „מעריב" ומלון „דן-כרמל". בתוכנית האמנותית ישתתפו שחקני תיאטרון חיפה בקטעים מהצגת „מולייר" המועלית על בימתם בימים אלה.

פשעים לא מתים

מאמר שהתפרסם השבוע בירחון האנגלי „הסטוריה היום" חשף עובדות בלתי ידועות על פרשת מותו ב-1938 של המלך ג'ורג' ה-5 (בתמונה), סבה של המלכה הנוכחית אליזבת ה-2. כותב המאמר הינו פרנסיס ווטסון, הטוען כי רופאו של המלך, לורד דאוסון, החיש את מותו על-ידי זריקות מורפיום וקוקאין ונתן לו בעצמו את המנה הסופית – וזאת כדי שההודעה תספיק להופיע בעתוני הבוקר של היום למחרת. דאוסון עצמו נפטר ב-1945.

★

רקדן הבלט הרוסי הוירטואוזי מיכאיל ברישניקוב (בתמונה) זכה השבוע באות מסדר הכבוד הצרפתי לאמנויות. המדליה הוענקה לו על-ידי שר התרבות הצרפתי פרנסואה לאוטרד. ברישניקוב בן ה-38 שוהה כעת בפריז ומתכונן להופיע בכנס התרומה למען נפגעי האיידס ב-1 לדצמבר.

שחרור נעים

„לכל אדם זכות להתחלה חדשה" הוא שמה של חוברת המחולקת בימים אלה לאסירים בבתי הכלא ברחבי הארץ. החוברת מהווה מדריך שירותים לאסיר המשתחרר והיא מחולקת לכל אסיר העומד שלושה חודשים לפני שחרורו. המדריך הוצא ביוזמת הרשות לשיקום האסיר ושירות בתי הסוהר והוא מכיל מידע על זכויות האסיר ומשפחתו וחובות הרשויות כלפיו. בחוברת, 44 עמודים, והיא כוללת הסברים בדבר הדרך להשגת תעודות זהות, ביטוח רפואי ושיכון, הדרכה מפורטת בדבר אופן הפנייה לרשויות והמסמכים בהם צריך האסיר להצטייד. כן יש בחוברת כתובות ומספרי טלפון חיוניים. מנכ"ל הרשות לשיקום האסיר אברהם הופמן אמר, כי רק אם האסיר המשוחרר ישתתף באופן פעיל בשיקומו ולא ישב באפס מעשה בציפייה לסיוע הרשויות השונות, יהיה שיקומו בעל סיכוי רב להצליח. „ראינו את הסיבות שהביאו לכשלונות בשיקום אסירים משוחררים בעבר. רבים מהכשלונות נבעו מאכזבת האסיר מהרשויות השונות וזאת מאחר שהאסיר המשוחרר לא ידע לעמוד על זכויותיו. המדריך הינו פתרון לבעיה זו", אמר הופמן.

יעל אדמוני

אנט דולצין (מימין) הודיעה על הצטרפותה למרכז הליברלי במהלך מסיבה שנערכה לח"כ לשעבר יצחק יצחקי (משמאל) לכבוד יום הולדתו ה-50. אנט, שהיא אמנם רעייתו של יו"ר המפלגה אריה דולצין אולם ידועה בדעותיה העצמאיות, הסבירה את הצטרפותה בכך שהיא מאמינה בעתיד המפלגה למרות ההיסוסים שהיו לה בעת כינונה.

המדור נערך היום בידי מיכל פלג.

هكذا في الأصل

مكتبة الأصل

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ

ארה"ב החליטה להפר את הסכמי סאל"ט 2; ברה"מ שוקלת תגובה

מוסקווה (סוכנויות הידיעות). – ברה"מ שוקלת נקיטת צעדי תגובה, שייכנסו לתוקפם, אם ארה"ב תפר את הסכמי סאל"ט 2 – כך הודיע אתמול דובר משרד החוץ הסובייטי. הדברים נאמרו בתגובה להודעת משרד ההגנה האמריקאי, כי הממשל עומד להפר היום את ההגבלות, שבהסכם שנחתם ב-1979.

בהודעה האמריקאית נאמר, כי מפציץ כבד ראשון מדגם "בי 52", הנושא טילי שיוט, יוטס לבסיס המבצעי שלו בטקסאס היום. הנשק המוטען על מפציץ זה יהווה הפרה של המכסה, שמטיל הסכם סאל"ט על ראשי מחץ גרעיניים ועל מפציצים נושאי טילי שיוט.

צעד זה בא על סמך החלטת הנשיא רונלד רייגן מה-27 במאי השנה, שלפיה יתבססו החלטות הנוגעות לכוחות האסטרטגיים האמריקאיים על הצרכים הצבאיים של ארה"ב ויענו על האיום בפניו היא ניצבת. הנשיא רייגן הודיע אז, כי ארה"ב תעבור את המגבלות המצויות בהסכם סאל"ט עד סוף השנה, אם הסובייטים לא ינקטו צעדים מרחיקי לכת לפיקוח על הנשק.

בתגובה על הודעה זו אמר דובר במשרד החוץ הסובייטי, בוריס פיאדישב, כי להחלטה האמריקאית תהיה ללא ספק השפעה שלילית על השיחות לפיקוח על הנשק בז'נווה. הוא ציין, כי מוסקווה אינה נחפזת להגיב על הפרת ההסכם, אולם היא לא תרשה שהאיזון האסטרטגי בין המעצמות יופר".

בתגובה לשאלה על הצעדים האפשריים, שתנקוט ברה"מ בתגובה להפרת ההסכם, ענה פיאדישב: "משרד ההגנה שוקל עתה צעדים קונקרטיים ומעשיים. הוא העריך, כי הפרת ההסכם מצד ארה"ב לא תהווה איום ממשי על בטחון ארצו, ולפיכך אין צורך לנקוט צעדים מידיים.

פיאדישב הזהיר עם זאת, כי לצעד האמריקאי תהיינה השפעות שליליות על השיחות בין הצדדים המתקיימות כעת בז'נווה. הוא חזר על עמדת ארצו, כי אם יופר ההסכם, תראה עצמה ברה"מ חופשית לקחת את הצעדים הנחוצים למניעת ערעור האיזון האסטרטגי".

דיפלומאטים במוסקווה אמרו, כי הצעד האמריקאי הכעיס את הקרמלין, בעיקר משום שבא בתקופה, שבה מנסה מוסקווה להציג את עצמה כ"רודפת שלום" באמצעות סדרה של צעדים לצמצום הנשק.

בין צעדים אלה יש לציין את הצעתו של גורבצ'וב לצמצומים ניכרים בנשק הגרעיני בפסגת רייקיאוויק, את האיסור החד-צדדי הסובייטי על ניסויים גרעיניים ואת הצעות הגוש המזרחי לצמצום הכוחות הקונבנציונליים.

"אונסקו" חוקרת נסיונות להכפיש את שמה בארה"ב

פאריס (א.פ.) . – ארגון "אונסקו" חתם חוזה עם מוסד מחקר אמריקאי, כדי שיחקור אם אכן נפל הארגון קורבן למסע דיסאינפורמציה. המחקר יתרכז במסע שניהלו ארה"ב ובריטניה נגד הארגון, בשעה שפרשו ממנו ב-1984.

שתי המדינות עזבו את הארגון בטענה כי הוא הפך פוליטי יתר על המידה. הן גם האשימו את הארגון בניהול כושל. "אונסקו" טענה להגנתה, שכל ארגון בעולם הוא פוליטי ושהמדינות החברות בו הן המוליכות על דרך הוצאת הכספים.

יו"ר הארגון אמר לאחרונה לעיתון הצרפתי "נובל אובזרבטור", כי בארה"ב נערך "מסע דיסאינפורמציה שיטתי" נגד "אונסקו". לדבריו, מאחורי המסע עומדת קרן "הריטאג'", אחד ממעוזי השמרנים בארה"ב. הוא אמר, כי הקרן החלה בפעולתה זו ב-1981, עם עלותו של הנשיא רייגן לשלטון.

מקורות בארגון, שסירבו להזדהות בשמם, מסרו כי המחקר ינתח את הדרך בה השתמשה קרן "הריטאג'" בעיתונות, כדי להכפיש את שמו של הארגון. המחקר יפורסם בחודש מאי הקרוב.

על עריכת המחקר יופקד "המכון לניתוח תקשורת", שמושבו בניו יורק. מנהל המכון ויליאם שאף אמר, כי מכונו יתרכז השנה במחקרים על "תרמית, מסעות דיסאינפורמציה ותעמולה".

המיליציות נלחמות במחירים

ביירות (ע"מ). – מנהיג המיליציות הנוצריות בלבנון סמיר ג'עג'ע הודיע, כי אנשי המחלקה להגנה על הצרכן והוועדות העממיות יתחילו לסייר בשווקים ובבתי המסחר כדי להבטיח מכירת כל מוצרי המזון הדרושים לתושבים ולמנוע ספסרות במחירים.

הסובייטים מפזרים צעצועים ממולכדים ומטילים פצצות-גז

מאת עלי כהן, סופר "דבר" בסקנדינוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"דבר"). – רופא דני, אחות וצוות הסרטה דני חזרו זה עתה משהות של 4 שבועות בקרב המורדים באפגניסטן. הרופא, אריק הולם הנסן, טיפל ב-100 נפגעים מהתקפות סובייטיות.

במסיבת עיתונאים שכונסה בקופנהאגן לאחר שובם מסר הרופא, כי לטיפולו הגיעו גם נפגעים מהתפוצצות נפל"ם במשקל של 500 ק"ג שהוטלו על-ידי הסובייטים.

כמו כן טיפל הרופא בילדים שאבריהם נקטעו לאחר שמצאו צעצועים ממולכדים, שפוזרו על-ידי הסובייטים. עוד מסרו חברי הצוות, כי תמותת התינוקות באפגניסטאן מתקרבת היום ל-50 אחוזים, חלק גדול בגלל רעב ותזונה לקויה.

הסובייטים מפציצים בשיטתיות יעדים אזרחיים, כפרים, דרכים, מעברי מים וכיוצא בזה. כמו כן נתגלו סימנים המעידים ללא ערעור, כי הסובייטים משתמשים גם בגז רעיל מלחמתי.

"הנשק שבידי המורדים מיושן ברובו – מהמאה ה-19, ולהערכתנו אין בידי המורדים יותר מ-10 טילים נגד מטוסים", אמרו חברי הצוות. לדבריהם, שליטת הסובייטים באוויר היא מוחלטת.

ההולנדים מדברים בפרחים: גומלים לתורכיה בצבעונים

איסטנבול ("רויטר" ועתי"ם). – אלפי צבעונים יפרחו באביב לאורך דרך המים המפורסמת של איסטנבול, קרן הזהב, תודות למתנה של ממשלת הולנד, למעלה מ-400 שנים לאחר שפקעת פרח הצבעוני נשלחה מאיסטנבול לאירופה.

ההולנדים שלחו לשלטונות איסטנבול עשרת אלפים פקעות של הפרח דמוי הגביע כדי שיישתלו בגנים ובשדרות של עיר עתיקה זו כמתנה ועידוד לראש העיריה בדרטין דאלאן, שהכריז על מבצע של שנתיים לניקוי דרך המים המפורסמת קרן הזהב. הזוהמה הרבה שנצטברה בקרן הזהב במשך השנים הפכה אותה לביצה מצחינה.

פקידים תורכים מקווים, שפרחי הצבעונים גם יחזירו את הפופולריות של הפרח הזה באומה התורכית, פרח שהיה מקובל מאוד בעבר הלא רחוק.

בתקופת האימפריה העותומנית היה הצבעוני סמל האצילות בתורכיה.

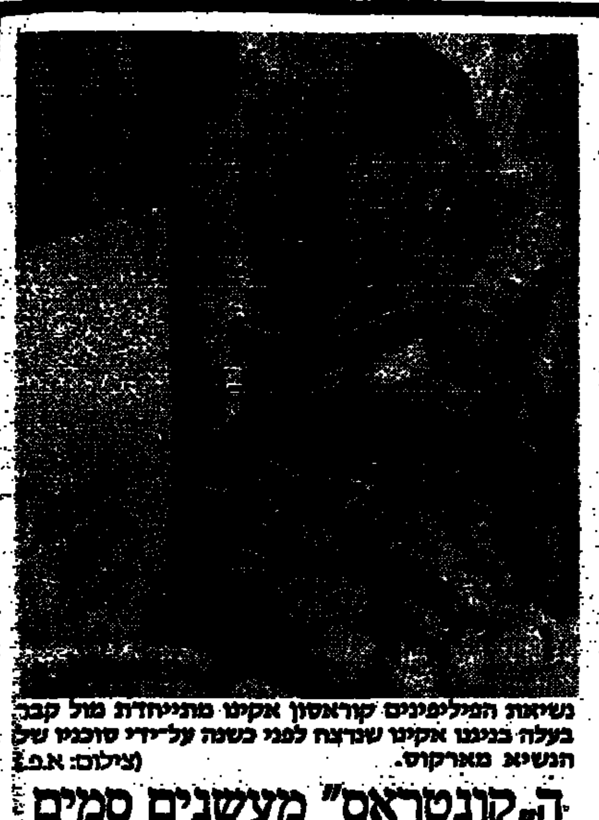

נשיאת הפיליפינים קוראסון אקינו מתייחדת מול קבר בעלה בניגנו אקינו שנרצח לפני כשנה על-ידי סוכניו של הנשיא מארקוס. (צילום: א.פ.)

ה"קונטראס" מעשנים סמים כשאין להם מה לעשות

דאנלי, הונדוראס (רויטר). – שלטונות הונדוראס עצרו שלושה מחברי מחתרת ה"קונטראס", משום שהקימו חווה לגידול מריחואנה ליד בסיס שבהונדוראס – כך מסרו מקורות במשטרת הונדוראס.

המשטרה מסרה, כי החווה נמצאת ליד העיר קאפירה, לא הרחק מהגבול עם ניקרגואה. כידוע נלחמת מחתרת ה"קונטראס" נגד השלטון הסאנדיניסטי בניקרגואה.

לפי דיווחי המשטרה עסקו חברי המחתרת, ביניהם קצין מודיעין, בגידול מריחואנה. יחד עמם נעצרו גם ארבעה אזרחים מסלוואדור שנטלו חלק בפעולות הגידול. הארבעה גם שירתו ביחידת המודיעין של ה"קונטראס".

דובר המחתרת הכחיש, כי העצורים שייכים לארגונו: "לעיתים אנשים אומרים, שהם שייכים ל"קונטראס", כדי להיחלץ מצרות", אמר הדובר.

לעומת זאת סיפר אזרח הונדוראסי הגר בקרבת מקום, כי ידע שה"קונטראס" מגדלים מריחואנה. "במה הם שתלו את המריחואנה", הוא אמר, "הם עישנו אותה כאשר נפצעו או כאשר לא היה להם משהו אחר לעשות".

אזרח הונדוראסי אחר, שנעצר בטעות יחד עם חברי ה"קונטראס", אמר: "מעולם לא היו בעיות מסוג זה באזור לפני שהם באו. הם מוכרים את המריחואנה בינם לבין עצמם".

הסינים מזהירים מפני בגדי"ם לא צנועים

פקין (א.פ.) – העיתון הנפוץ ביותר בסין התלונן אתמול על תשומת הלב המוגזמת הניתנת לנשים לבושות ביקיני, המתחרות בתחרות הארצית ל"בניית גוף".

"בימים האחרונים נכתבו דברים לא בריאים ולא יפים", נאמר בביטאון המפלגה הקומוניסטית "יומון העם".

יותר מ-200 גברים ונשים ישתתפו בתחרות, שנפתחה היום בחבל שנז'ן. בתחרות יוצגו 300 בגדים מ-100 [illegible]

[illegible] אינם נוגעים כלל לספורט", נאמר בעיתון. הסינים הסכימו לאפשר לנשים ללבוש ביקיני להשתתף בתחרות מאחר ובהתאם לתקנות הבין-לאומיות של התחרויות "בניית הגוף".

עד כה הביעה המפלגה הקומוניסטית בסין הסתייגות מלבוש לא צנוע לנשים כמו בגדי ים, אולם העיתונות קיבלה בברכה את התנועות שהתפרסמו לקראת התחרות וראתה בהם שינוי לטובה.

הכל-בו גירש את הפליטים: "הם מבריחים לנו את הלקוחות"

מאת עלי כהן, סופר "דבר" בדנמארק

קופנהאגן (מיוחד ל"דבר"). – כלבו גדול בעיר הדנית אלבורג אסר על פליטים מהמזרח התיכון להיכנס לתחומיו. ההוראה ניתנה לאחר התכתשות גדולה במסעדת הכל-בו.

מנהל הכל-בו אמר, כי ההוראה לא ניתנה מטעמים גזעניים, כי אם בגלל שהמריבות התכופות בין הפליטים לבין עצמם בתחומי החנות גורמת לבריחת לקוחות. "מדי יום מגיעים אלינו 20-25 פליטים, העושים במקום כבשלהם ותמורת ספל קפה יושבים שעות ארוכות ומבריחים לקוחות" – אמר המנהל.

לאחר המריבה האחרונה, בה נגרמו נזקים כבדים לחנות, הוזעקה המשטרה למקום.

לפני כמה לילות הורה המשטרה לאניית פליטים בקופנהאגן כדי לאתר משפחה שהוחלט שאין היא זכאית למקלט בדנמארק. משך כל שעות היום מנעו משמרות של פליטים איראניים מן המשטרה לעלות לאניה למציאת המשפחה, שהסתתרה באחד מתאי האניה.

המשטרה ניצלה את שעות הלילה, כאשר המשמרות הלכו לישון, ועלתה על האניה. את המשפחה המסתתרת לא עלה בידיה לאתר, אך לעומת זאת הצליחו למצוא במיטתו מבוקש אחר.

יצוין, כי בתקופה האחרונה מחריף המאבק הציבורי סביב שאלת הפליטים ובאחרונה הופיע ספר המתריע מפני גזענות בדנמארק, העשויה להוביל לחורבן הדמוקרטיה המפוארת במדינה.

"פראוודה": עידן הגרעין תובע שינויים במארקסיזם

מוסקווה (רויטר) . – במאמר שהתפרסם בביטאון המפלגה הקומוניסטית הסובייטית נאמר, כי עידן הגרעין תובע שינויים מרחיקי לכת בתאוריה המרקסיסטית והזהיר תנועות שחרור בעולם מפני שימוש מופרז באלימות.

העיתון "פראוודה" טוען, כי אל להם למדינות הקומוניסטיות להתערב ב"מאבקי שחרור" בעולם השלישי וכי עליהן לפעול למען אי-שימוש באלימות במאבקים פוליטיים.

במאמר צוטט הבטאון את מנהיג ברה"מ מיכאיל גורבצ'וב, שאמר בעבר כי עידן הגרעיני תובע "שינויים מפליגים במחשבה הפוליטית". "פראוודה" מיישם את דברי המזכיר הכללי לתיאוריה המרקסיסטית. "התביעה לשינויים מפליגים נוגעת גם לתיאורית מלחמת המעמדות", אמר העיתון.

לדבריו, מלחמת המעמדות לא נעלמה בעידן הגרעין, אולם העידן המודרני דורש מציאת דרכי מאבק של פשרה. העיתון מדגיש, כי אין מדובר בנסיגה מהתאוריה המרקסיסטית הבסיסית ולשם כך מצטט מחבר המאמר ארוכות מכתבי מרקס, אנגלס ולנין.

כותב המאמר ההיסטוריון פלימאק מצטט מדבריו של אנגלס, שאמר כי שינוי בתנאי המלחמה מחייבים שינוי בתנאי מלחמת המעמדות. "עידן הגרעין מחייב את התנועות המהפכניות לשקול בכובד ראש את השימוש באלימות מהפכנית", אמר פלימאק.

יצוין, כי בעבר נהגו ברה"מ [illegible] לתמוך בתנועות שחרור שמאליות ברחבי העולם ושלחו להן נשק ואמצעים לוגיסטיים שונים. כיום מספקת ברה"מ נשק ל"קונגרס הלאומי האפריקאי", הארגון הלוחם באפרטהייד בדרום אפריקה.

השירותים החשאים והדמו-נוצרים באיטליה רצו את מותו של מורו

כך נטען בסרט חדש המעורר שערוריה בציבור האיטלקי

רומא (א.פ.) . – סרט חדש על חטיפתו ורציחתו של ראש ממשלת איטליה לשעבר אלדו מורו בידי ה"בריגאדות האדומות" לפני שמונה שנים מעורר שערוריה ציבורית נרחבת באיטליה.

המחאות החריפות ביותר נגד הסרט, "מקרה מורו", נשמעות ממפלגתו של מורו, המפלגה הדמו-נוצרית. לפי גרסתו של במאי הסרט ג'וזפה פרארה, לא עשתה מפלגה הדמו-נוצרית כמעט דבר למען שחרורו של מנהיגה החשוב ביותר מאז מלחמת העולם השניה. גם המפלגה הקומוניסטית, שתמכה בזמנו בעמדת הממשלה נגד משא ומתן עם החוטפים, זוכה לביקורת בסרט.

"העובדה שהצדק נעשה ומבצעי הפשע נענשו אינה מעניינת את יוצרי הסרט", אמר ג'וליו אנדראוטי, שר החוץ האיטלקי, שעמד בראש ממשלת איטליה בזמן חטיפת מורו. הבטאון הקומוניסטי "לאוניטה" טען, כי הסרט עורך חלוקה גסה מאוד: הרעים, שסירבו להיכנע לתביעות החוטפים, והטובים, שרצו את שחרורו של מורו בכל מחיר...

הסרט מבוסס על הספר "ימי הזעם" מאת הסופר האמריקאי רוברט כץ. לפי ספר זה, אפשר היה למנוע את מותו של מורו. נטען בו, כי רצח מורו היה נוח לקבוצות מסוימות, ואילו קבוצות אחרות אשמות באדישות ובחולשה.

ביום בו נחטף מורו במארב מתוכנן היטב, שבו נהרגו שישה משומרי ראשו, הוא היה בדרכו לפרלמנט להצביע בעד הצעה, שלפיה יוענק למפלגה הקומוניסטית, בפעם הראשונה בהיסטוריה האיטלקית, זכות הצבעה בממשלה, וזאת במסגרת "הפשרה ההיסטורית" המפורסמת עם מפלגה זו.

הספר טוען, כי השירותים החשאיים, שהתנגדו למפלגה הקומוניסטית, יצרו קשרים עם לשכת הבונים החופשיים "פי 2", לשכה חשאית שנחשפה לפני כמה שנים. "האיש הזה מבטיח יותר מדי, ולכולם", אמר עליו לוצ'ו ג'לי, שעמד בראש הלשכה החשאית ושמבוקש עתה בידי משטרת איטליה.

השירותים החשאיים גם הטעו את המשטרה בחקירותיה לאחר החטיפה וזאת על פי עצת "מומחה" אמריקאי – נאמר בספר.

את דמותו של מורו מגלם השחקן ג'יאן מאריה וולנטה. וולנטה מגלם מורו, המרגיש נטוש יותר ויותר מיום ליום, לאחר ששוביו מה"בריגאדות האדומות" מקריאים בפניו קטעי עיתונות, המציגים את יחס מפלגתו אליו. הסרט גם מציג את משפחתו כמשותקת לחלוטין בידי המפלגה הדמו-נוצרית, המשוכנעת, כי מורו יירצח בסופו של דבר.

הטלוויזיה האיטלקית דיממה ראיון עם וולנטה, לאחר צאת הסרט למסכים, אולם ביטלה את ההזמנה, משום "שלא מצאה עדי ראיה למקרה מורו". מתנגדי המפלגה הדמו-נוצרית טוענים, כי הדבר נעשה במסגרת צנזורה בלתי רשמית על כלי התקשורת באיטליה.

אריה הר אבן מזמין אותך להפגש אתו בלי מו"מ אך עם תנאים מוקדמים מצויינים

כל המוצרים במחירים סיטונאים.

10 תשלומים שקליים שווים ולא צמודים.

וידאו		
מקרר אמקור 19	1870	ש"ח
T.V מץ "22	1520	ש"ח
מיקרוגל	1550	ש"ח
מדיח כלים קריסטל	720	ש"ח
	1510	ש"ח

*המחירים למזומן וכוללים מע"מ

וידאו החל מ-179 ש"ח לחודש
מדיח כלים החל מ-105 ש"ח לחודש
מכונת כביסה החל מ-76 ש"ח לחודש
T.V החל מ-149 ש"ח לחודש
תנור מיקרוגל החל מ-69 ש"ח לחודש
מחירי המבצע מוגבלים עד גמר המלאי.

בדוק והשווה מחירים לפני קניה.
כל קונה שיציג הצעת מחיר של 2 חנויות אחרות-יקבל שי חינם.

גם ידע • אמא • ויזה • קריספל • אמקור • ניידרד • ואני • שניידר

תשלומים לעובדים קבועים גם ללא כרטיסי אשראי.

אהא שיווק בע"מ. מוצרי חשמל בקלי-קלות. נוה שאנן 37, ת"א.

קול המפרסם כיום לשיווק

סוכית בע"מ

עברנו

לרחוב אחימאיר 27 רמת-אביב ג'
תל-אביב 69492
טלפון: 424156 ★ טלקס: 341422
פקסימיליה: 424473

אלמקס

לכל המשפחה!

בתי מרקחת ליום שישי 28.11.86

תל-אביב
כס – פרישמן 66 – 237326
סביסס – אבן גבירול 83 – 246003

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191

חיפה
חניתה – חניתה 22 כ"ש – 231905

פתח-תקוה
מרכז השרון – אהרון קציר 40 – 911078

בני-ברק – רמת-גן
רמת-יצחק – ירושלים 96 ר"ג – 777506

בת-ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת-ים – 583448
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197

רעננה, כפר-סבא הוד השרון
השרון – דרך השרון – הוד השרון

בתי מרקחת ליום שבת 29.11.86

תל-אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ארלוזרוב – ארלוזרוב 76 – 230746

ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191

חיפה
שפרינצק – דרך צרפת 57 – 337544

פתח-תקוה
סופרפארם – שפירא 43 – 909030

בני-ברק – רמת-גן
רש"י – רש"י 13 – 7510971

בת-ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת-ים – 865583

רעננה – כפר-סבא – הוד השרון
דיקסטר – שער הימים 47 כפר-סבא

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי-חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל-אביב
בימים א' עד ה' מ-8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ-8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טל' 03-433300, 03-433500.

מרפאת שיניים
לעזרה ראשונה
אזור תל-אביב
רחוב בר-כוכבא 49 ת"א – 03-284649 בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.

חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ב' – 04-523566 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ-20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.

מלון גליל טבריה

הנהלה חדשה
צוות חדש וצעיר

מבצע לחודשי החורף
20.12.86 – 1.12.86
28.2.87 – 1.1.87
6 לילות 7 ימים
בחצי פנסיון
כולל 6 כניסות חינם למרחצאות חמי טבריה
הצעירה וכל זאת במחיר מדהים!!!

240 ש"ח
לאדם בחדר זוגי כולל מ.ע.מ
להזמנות: טלפון 8-7-91166-067
במשרדנו בת"א 2-264221-03.

בית יהודי בסרביה

ביום שלישי 2 בדצמבר 1986 תתקיים
חלוקת פרס ספרותי ע"ש יעקב פיכמן
למשורר ע. הלל, בעד שירה עברית
לסופר אריה פולאבסקי, בעד ספרות יידיש

חלוקת הפרס תתקיים בבית יהודי בסרביה, רח' בני אפרים 228, בשעה 6.30 בערב.
בתכנית: דברי פתיחה – יצחק קורן – יו"ר
נימוקי ועדת השופטים: ב. י. מיכלי ומאיר חרץ
ברכות: המשורר חיים גורי
אגודת סופרי יידיש: המשורר פריד ווייניגער
נא לדייק!!!

כל בוקר עם עיתון דבר הוא בוקר טוב.

בנק ישראל מציע:

שגיא גליל

השקעה צמודה נושאת ריבית ניתנת למימוש בכל עת

ביום שישי, 28 בנובמבר 1986, יוצעו במכרז האגרות הבאות:
(הזיכוי הכספי ייעשה רק ב-30.11.86)

אגרות חוב צמודות למדד המחירים לצרכן בולל מדד החודש האחרון (בעיקר 5)

סדרה	סכום מוצע (מיליוני שקלים חדשים)	מחיר מינימום	פדיון
"שגיא" 4107 ד'	60	90%	בתום 5 שנים
"גליל" 3791 ה'	20	83%	בתום 9 שנים

הסדרות צמודות למדד המחירים לצרכן שיפורסם עבור חודש נובמבר 1986 ותפדינה ביום העסקים האחרון של החודש נובמבר.

אגרות החוב ישאו ריבית 4.25% לשנה.

הריבית תשולם בשיעורים שנתיים ביום העסקים האחרון של חודש נובמבר בכל שנה החל מחודש נובמבר 1987.

המדד הנוסף (בעיקר 5) על הריבית והקרן יצטבר בתנאי הקרן וישולם באמור בדרכי תשלום הריבית ובדרכי פדיון הקרן בתקנות מילווה מדינה סדרות מסוג "שגיא" ו"גליל".

הסדרות תרשמנה למסחר בבורסה תוך שבועיים מיום פרסום מדד המחירים לצרכן לחודש נובמבר 1986.

ההזמנות יוגשו לבנק ישראל ביום 28.11.86 במחירים שלא יפחתו מהמחירים המינימום הנ"ל ולא יעלו על 110% מתשווי הנקוב. מחיר המכירה שייקבע במכרז יהיה אחיד, כאמור בתקנות מילוות מדינה (מכרזים).

פרטים מלאים ורכישה בכל סניפי הבנקים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך.

התנאים המחייבים של הנפקות אלו נקבעו בתקנות מילוות מדינה (סדרות מסוג "גליל" ו"שגיא") ובתקנות מילוות מדינה ("מכרזים").

★ שגיא ★ גליל ★ ארמון ★ רמון ★ גלבוע ★ – ניירות הערך של המדינה

אגודת העתונאים בתל-אביב

הופיע ספר השנה של העתונאים תשמ"ו

אפשר לרכוש בבית סוקולוב (רחוב קפלן 4 תל-אביב) במחיר 25.00 שקל (עשרים וחמישה שקל)
בשעות 8.30 בבוקר עד 6.00 בערב
(בימי שישי עד 12.30)
למזמינים באמצעות הדואר – נא לשלוח 27.00 שקל.
(לחברי אגודת העתונאים – הנחה).

זמני הדלקת נרות

פרשת השבוע
פרשת חיי שרה
כ"ו בחשון תשמ"ז –

מוצ"ש		ערב שבת	
ירושלים	5.14	ירושלים	3.59
תל-אביב	5.11	תל-אביב	4.17
חיפה	5.12	חיפה	4.07

חוסה־מפגר נמצא עם גולגולת שבורה
מגלה יומנה של אם הבית במוסד „רוחמה"

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

מדריך במוסד „רוחמה" בכפר סבא אילץ חוסה מפגר להתיישב על שיח צבר ודרך עליו, בעת ששבר אבנים. זה רק אחד ממעשי ההתעללות שנגלו אתמול במהלך הדיון על הארכת מעצרם של 13 מדריכי המוסד בבית משפט השלום בכפר סבא. השופט אהרון כהן, עצר את המדריכים לשבעה ימים.

בגולגולת שבורה

במהלך הדיון אמרה באת־כוח המשטרה בלה וגנר, כי לאחר שהמשטרה תפסה [illegible] ספר אם הבית, התגלה כי [illegible] נמצא, בשעות הבוקר, [illegible] כשגולגלתו שבורה, ובעת [illegible] את נסיבות המקרה, שעד כה [illegible] לחוקרים.

אתמול הובאו לבית משפט השלום בכפר סבא רונאלד מרקוס (32) מכפר סבא, סמיר מוג'נה (22) מאום אל־פחם, [illegible] מור (22) מסירה, נסרדאת מחמד (34) מטייבה, רחל ביטון (29) מכפר סבא, מריאנה בגין (48) מכפר סבא, אליס סויסה (23) מכפר סבא, טל אוחנונה (24) מכפר סבא, זכיה זהר (31) מכפר־ב"ת, רות ז'יין (25), החשודים בביצוע מעשי התעללות בחוסים המפגרים של מוסד „רוחמה".

ההוראות

וגנר פרטה את ההוראות לגבי כל אחד מהמדריכים וטענה כי החקירה היא רק בראשיתה:

● סמיר מוג'נה: [illegible]

[illegible]

צילום של החוסה היושב על הקקטוס.

● רחל ביטון: חשודה בכך שהכתה באמת המטפלות בידית ברזל. החוסה המפגרת המפשטה ערומה עד חצי גופה ובישון האכילה עד להקאה.

● מריאנה בגין: חשודה שכעסה באחת החוסות, היכתה אותה בידית, הכתה בגבה, תקפה גם חוסה עיוורת.

● טל אוחנונה: חשודה כי תקפה חוסה במכות עם חישוק והכתה בראשה של חוסה [illegible]

[illegible]

לקשור את החשודים לפרשיות נוספות".

וגנר, באת כוח המשטרה, אמרה בבית המשפט: „רק עכשיו, כשנפתחה החקירה הגלויה, אנשים מתחילים להיפתח".

אתמול מסר יצחק גץ, יו"ר ועדת התיאום הארצית של עובדי משרד העבודה והרווחה כי העובדים במוסד מזועזעים מאד ופנו לוועדת התיאום. „הם אמרו לנו שהם כשרים ואינם חשודים בביצוע מעשים המיוחסים למדריכים העצורים. יש בין העובדים ותיקים מאד ומעניין שהם לא ידעו על מעשי ההתעללות".

שאט נפש

גץ אמר עוד כי „אם אכן ימצאו במשפט העובדות המוצגות בפני ועד העובדים כנכונות, הרי ציבור העובדים מביע שאט נפש מן המעשים. 5000 עובדי המשרד במסגרות השונות מסורים מאד, ואלפי עובדי הרווחה בראשויות המקומיות רואים בחומרה את המעשה הנדון והמביש שהוא בבחינה חמורה באתיקה המוסרית המקצועית ובתדמית הטובה של השירותים החברתיים. יש לעקור תופעות כאלה מן השורש".

מאסר עולם צפוי לגיתית אם יוכח רצח בכוונה תחילה – הוגש כתב אישום

גיתית איזרעלוב מובאת מתא המעצר בדרכה לאולם הדיונים בבית המשפט (צילום: כפיר: מאיר־יפפא)

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

גיתית איזרעלוב־דוהר־זהבי (37) מואשמת בבית המשפט המחוזי בתל־אביב ברצח בעלה יוסף איזרעלוב בינואר השנה. אם תוכח אשמתה, היא צפויה למאסר עולם.

עו"ד אברהם טל, סגן בכיר לפרקליט מחוז תל־אביב, טוען בכתב האישום שהוגש אתמול, כי גיתית נישאה לאיזרעלוב ב־28 בדצמבר 1983. בתאריך לא ידוע במחצית 1984 החליטה לגרום את מותו בכוונה תחילה כדי לרשת את כל רכושו שכלל, בין השאר, שתי דירות ברמת גן וברמת השרון וזכויות חבר בקאופרטיב „דן".

לביצוע החלטתה הגיעה ב־18 ביוני 1984 למשרדה של עו"ד נחמה רז ברמת השרון וביקשה ממנה לערוך בשבילה ובשביל בעלה צוואות לפיהן הוא מוריש לה לאחר מותו את כל רכושו, היא מורישה לו לאחר מותה את כל רכושה. באותו מעמד מסרה לעו"ד רז את כל הפרטים האישיים שלה ושל בעלה, פרטים על רכושה ורכושו. כל המעשים הללו נעשו, על פי כתב האשמה, ללא ידיעת איזרעלוב.

זיוף חתימה

עוד נאמר בכתב האישום, כי ב־2 ביולי 1984 או סמוך לכך ביקשה הנאשמת מידידה יוסף (ג'ו) מולר ללכת איתה לעו"ד רז כדי לזייף את הצוואה שערכה בשביל איזרעלוב על ידי כך שיציגו את מולר בפני עו"ד רז בשקר בפרטי הזיהוי של איזרעלוב ומולר יזייף את חתימתו של איזרעלוב על הצוואה. מולר הסכים וב־2 ביולי 1984 הגיעו הוא וגיתית למשרדה של עו"ד רז. מולר הוצג כאילו היה איזרעלוב שעבורו נערכה הצוואה על־ידי הצגת תעודת זהות שגנבה גיתית מבעלה ומולר זייף את חתימתו על הצוואה.

ב־20 בדצמבר 1984 נטלה הנאשמת מעו"ד רז את כל העתקי הצוואה המזוייפת פרט לעותק אחד שנשאר אצל רז ללא ידיעת הנאשמת.

סכסוכים

כתב האישום כולל גם פרטים על חיי הנישואים של גיתית עם בעלה. התובע טוען כי במהלך חייהם המשותפים פרצו סכסוכים וב־27 באוגוסט 1985 הגיש איזרעלוב תביעת גירושין לבית הדין הרבני בתל־אביב. הדיון נקבע ל־27 בינואר 1986 ואיזרעלוב הודיע על כך לגיתית ששהתה אז באנגליה.

ב־9 בספטמבר 1985 הגיעה גיתית מאנגליה וב־20 בספטמבר או במועד סמוך הוציא איזרעלוב נגדה צו עיכוב יציאה מהארץ בבית הדין הרבני בתל־אביב. ב־23 בספטמבר, בשעות הערב, שהתה גיתית בדירתו של איזרעלוב ברמת השרון בעקבות סכסוך שפרץ ביניהם, ובזמן שישן לקחה הנאשמת מהדירה חפצים וכסף. מספר שעות לאחר מכן, על פי כתב האישום, ב־24 בספטמבר בשעה 2 אחר חצות עזבה גיתית את הארץ בטיסה לבריטניה, מאחר שצו עיכוב היציאה מהארץ שהוציא נגדה איזרעלוב עוד לא הגיע לידיעת שלטונות ביקורת הגבולות.

הדרכון מזויף

ב־25 בינואר 1986 בשעה 19.30 הגיעה גיתית בטיסה מצרפת בזהות מושאלת, באמצעות דרכון „רוני" מזויף. היא התקשרה, עם בואה, לאיזרעלוב, שלא ידע על בואה. באותו ערב היו שניהם בבאר של מלון „הילטון" בתל־אביב עד סמוך ל־1 אחר חצות ונסעו משם במכוניתו של איזרעלוב מסוג „פרינץ" 4 לקרבת האגם „האכזבי" בפארק הירקון בתל־אביב. ב־26 בינואר 1986 בשעה 1–2 אחר חצות, או סמוך למועד זה, גרמה הנאשמת בכוונה תחילה את מותו של איזרעלוב בכך שדרדרה את מכוניתו, שבה ישב, לתוך האגם. האגם היה מלא מים ואיזרעלוב מת בטביעה. מיד לאחר ביצוע הרצח, בשעה 5.30 לפנות בוקר, יצאה גיתית את הארץ בטיסה לצרפת בזהות מושאלת באמצעות דרכון צרפתי מזוייף וברשותה הצוואה המזוייפת.

התביעה תזמין לבית המשפט המחוזי בתל־אביב 48 עדים. חלק מהם יעידו בפועל ואילו אחרים לא יעידו פיסית אלא רק תוגש עדותם לבית המשפט. נראה כי גיתית תעמוד למשפט בהרכב של שלושה שופטים, כנהוג במשפטי רצח.

הדיון במעצרה עד תום ההליכים המשפטיים נדחה על־פי בקשת עו"ד מאיר דיין כדי לאפשר לו לעיין בחומר הראיות הרב.

שינוי במועד הדיון

במהלך הדיון אמר דיין לשופטת, כי החקירה בעניינה של מרשתו לא הסתיימה למרות שהוגש נגדה כתב אישום וכי זה מקרה לא רגיל שבו חומר הראיות נאסף, גם לאחר הגשת כתב האישום, והנאשמת עומדת בחקירה על אף שהפכה כבר לנאשמת והדבר מקשה על גיבוש כתב הגנה עקיב ורציף. לכן ביקש שינוי במועד הדיון כדי שיוכל לבקש כתב הגנה על כל חומר הראיות שבידי המשטרה.

השופטת וויקטוריה אוסטרובסקי־כהן אכן דחתה את הדיון ל־18 בדצמבר 1986.

נדחה ערעור בלס – יישאר במעצר עד תום ההליכים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, יעקב קדמי, דחה אתמול את הערעור על מעצרו של איש העסקים דוד בלס. על פי ההחלטה זו ישאר בלס במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

בהחלטתו טען השופט: „המדובר בתיק זה במעשה מרמה בסכומי עתק, ואופיה וטיבה של הפרשה – נושא האישום – מצדיק החזקה במעצר על פי כל פן משלושת פניה המובהקים של עילת המעצר. „מרמה ענק" כגון זו המשמשת בסיס לאישום במקרה זה, הנוגעת, בשל ממדיה האדירים, הרבה מעבר להנאת עניינם של הפרטים המרומים והופכת לפרשה בעלת אופי ציבורי כללי מובהק המצדיק כל מאמץ כספי או מנהלי או אחר הכרוך בהחזקה נאותה של הנאשם במעצר בלי לפגוע בבריאותו ובלי לקפח את הגנתו".

באי כוחו של בלס, עורכי הדין יעקב וינרוט ויהודה וינשטין, הגישו לבית המשפט בקשה לעיון חוזר בהחלטה שניתנה בשעתו בבית המשפט המחוזי בדבר החזקת בלס במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. ההחלטה לעצור את בלס עד תום ההליכים המשפטיים נגדו אומצה על ידי בית המשפט העליון בעת שהוגש ערעור על ההחלטה על ידי עורכי דינו של בלס.

קלטות עם איומים של רפי לוי בידי החוקרים – מעצרו הוארך ב־7 ימים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

בידי חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה במטה הארצי, בראשותו של תת־ניצב יורם גונן, הקלטות שמהן עולה כי הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים, רפי לוי, חשוד שאיים על אדם, כי אם לא ידאג שעסקי בניה מסוימים לא יבוצעו על־ידי חליל ג'נחו מרמאללה – הוא יגרש אותו מהארץ.

כהן הדת הארמני שאהה עג'מיאן עם פרקליטו שלמה תוסיה־כהן בבית המשפט אתמול (צילום־כפיר מאיר־יפפא)

אתמול עצר שופט בית־משפט השלום בתל־אביב, השופט אריה ויראב, את רפי לוי ושני בני משפחת ג'נחו לשבעה ימים נוספים. שאהה עג'מיאן, כהן הדת הארמני, שוחרר בערבות של 500 אלף שקל, בתנאי שלא יקיים מגע עם איש אדם המקורב לפרשה, ויתייצב לחקירה בכל זמן שידרש.

סליקים במכונית

במהלך הדיון לשחרורו של עג'מיאן, גילה בא כוח היחידה הארצית לחקירות הונאה, פקד משה פישמן, כי הוא מבקש לתפוס את מכוניתו של עג'מיאן על סמך תלונה שחוקרי היחידה קיבלו. עו"ד שלמה תוסיה־כהן, פרקליטו של שאהה עג'מיאן, גילה אתמול בבית המשפט, כי מכוניתו של עג'מיאן נלקחה אתמול לחיפושים בהסכמה שיוחדה אותה. „ברכב נתגלו סליקים. ואנו רוצים לבדוק את הסליקים האלה", אמר בא כוח היחידה הארצית.

היחידה ערכה אתמול חיפוש נוסף, עם צו של שופט, בביתו של עג'מיאן ובמכוניתו. השופט ויראב אמר בהחלטתו כי, הוא מעכב את רכבו של עג'מיאן לשבעה ימים לצורך חיפושים שנדרשים על־ידי המשטרה.

פרטים חדשים

בבקשה לעצור את רפי לוי ואת חנה ג'נחו וחליל ג'נחו מרמאללה התגלו אתמול פרטים חדשים על הפרשה. באי כוח היחידה הארצית לחקירות הונאה, סגן ניצב מרדכי לוין, רב פקד אבי גלבר ופקד משה פישמן, טענו בבקשה כי החשודים נעצרו ב־6 בנובמבר ומעצרם הוארך לסך כולל של 23 יום. מה־7 בנובמבר לגבי רפי לוי, ו־9 בנובמבר לגבי חליל וחנה ג'נחו. במהלך מעצרם של שלושת החשודים נעשו חקירות רבות ונחקרו אנשים רבים. במהלך החקירה נאספו ראיות המצביעות לכאורה על כך שהחשודים עברו עבירות רבות.

● עבירות שוחד: במהלך החקירה התברר כי לוי קיבל טובות הנאה בשווה כסף מסוחר ירושלמי, ובתמורה סידר לו עזרת פיליפינית בביתו. סוחר זה תיווך בין בנו של לוי לבין בעל בית מלון בירושלים ובתוצאה נרכשו מספר תמונות פרי יצירתו של בנו של לוי בסך כולל של 2500 דולר ובתמורה דאג לוי לזרז מתן אישור לבניית בריכה במלון.

כן קיבל רפי לוי טובות הנאה בשווה כסף מסוחרת ירושלמית. חלק מהדברים ניתנו על פי דרישת החשוד ובתמורה העניק לסוחרת „תעודת אורח המעלה". פרט לכך קידם לוי מתן אישור לפרוייקט בניה בצפון ירושלים ליזום פרטי שנשלח אליו על ידי חליל וחנה ג'נחו. זאת, כדי לקדם את עסקיהם הפרטיים. לוי, בתיווכה של חנה ג'נחו, ניסה לקדם מתן אישורי בניה או שינוי יעוד של קרקע הנמצאת בגבול ירושלים־רמאללה ובבעלות אשה מרמאללה תמורת כספים שחנה ג'נחו אמורה היתה לגבות מבעל הקרקע.

● עבירות מרמה והפרת אמונים של עובד ציבור: לוי, בהיותו הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים, נתן, על פי החשד, הוראות לביצוע פעולות שלא כדין לכפופים לו בלשכת משרד הפנים במחוז ירושלים. כתוצאה מהוראות אלה הוצא שלא כדין לבתה של חנה ג'נחו תעודת [illegible] לוי, בתוקף תפקידו כממונה על המחוז, הורה לממונה על הרישוי לנשק במשרד הפנים בירושלים לתת רשיון לנשק לאחד ממקורביו בלי לקבל חוות דעת של משרד הבריאות כמתחייב ותוך מתן „חוות דעת רפואית" בעצמו ובכתב ידו. לוי גם הורה, על פי החשד, שלא כדין לממונה על רישוי נשק לתת רשיון לנשיאת נשק לאחד ממקורביו בלי להציג מסמך כל שהוא המצביע על רכישת הנשק או מקור הנשק. כן מחשידה המשטרה את לוי בכך שניסה להשפיע שלא כדין ובמרמה על עובדי ציבור אחרים כדי לקדם את עסקם ועניינם של חליל וחנה ג'נחו.

● עבירות של מתן תעודות כוזבות: לוי, מילא, על פי החשד, בכתב ידו טפסי בקשה לקבלת נשק וכן תעודות מעבר בהם רשם בידיעה פרטים כוזבים של מקבלי התעודות הללו המקורבים לו וזאת כדי להשפיע על זכויותיהם.

● הפרת חובה: רפי לוי בתוקף תפקידו כממונה על מחוז ירושלים והוועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מסר לצילום תוכניות מתאר עתידיות של צפון ירושלים – תוכנית 2000 – שטרם הופקדו כדין לאדם שאינו מוסמך לקבלם, שאהה עג'מיאן.

● זיוף: לוי חשוד בזיוף פרוטוקולים של הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה.

● עסקות במטבע חוץ: לוי חשוד במעורבות בעסקאות מטבע חוץ עם תושבי מזרח ירושלים.

● סחיטה באיומים: לוי חשוד בכך שאיים על אדם שאם לא ידאג שעסקי הבניה לא יבוצעו באמצעות חליל ג'נחו, יגרשו מהארץ.

כנופיית עבריינים גנבה רימונים לחיסול חשבונות

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

במבצע של שוטרי מחלק המודיעין והבילוש במרחב חיפה נחשפה שלשום בלילה כנופיית עבריינים שעסקה בגניבת רימונים ממחנות צה"ל לצורך חיסול חשבונות, וכדי להתפרעויות וסחר ברכוש גנוב. המשטרה עצרה שלושה עבריינים ותפסה ארבעה רימוני יד.

תחילת הפרשה במבצע שמסר למשטרה אזרח, שסירב להזדהות, כי רימון הוטמן סמוך לבלוני גז בחצר בית ברחוב הרצל 43 בחיפה. חבלן וקצין בילוש שהגיעו למקום, איתרו את הרימון ונטרלו אותו. בשעות הערב התקבל במשטרה מידע כי עבריין מחזיק ברשותו רכוש גנוב מהתפרצות שבוצעה בטירת הכרמל. בחיפוש שנערך בביתו נמצאו מכשירי טלוויזיה, צבעונית ורדיו־טייפ החשודים כגנובים. העבריין, בן 30, מטירת הכרמל נעצר. בעבור שעה הגיע למחלק המודיעין בחיפה מידע על התפרצות המתבצעת בטירת הכרמל. ליד בית החשוד הוצב מארב והחשוד ביצע לנגד עיני הבלשים התפרצות לדירת שכנו. הוא נתפס כשבידיו רכוש גנוב. בחיפוש שנערך בביתו נתפסו שני רימונים צה"ליים ורכוש גנוב. בחקירה סיפר כי נתן שני רימונים לעבריין אחר שאותר מאוחר יותר בבית מלון בחיפה. עבריין זה הודה בחקירתו כי הטמין את הרימון ברחוב הרצל 43 בחיפה.

מנהלים ב„מרכז הארגזים" חשודים בהעלמת הכנסות והברחת מט"ח

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

אריה ויראב, שופט בית משפט השלום בתל־אביב, עצר אתמול לתשעה ימים את שלמה שהמגרוב ועזר יצחק, בעלי מניות בחברת „מרכז הארגזים", עצר לתשעה ימים במעצר בית את אהרון שנה, גם הוא בעל־מניות בחברה, ושחרר בערובה את אפרים וינפרס, מנהל ובעל מניות בחברה. זאת, בחשד שהעלימו הכנסות בסכומים של עשרות־אלפי שקלים, החזיקו בסכומים גבוהים של מטבע חוץ והבריחו סכומים גדולים של דולרים לחו"ל. החברה נמצאת בשכונת עזרא בתל־אביב ומשווקת אריזות פלסטיק ועץ למוצרים חקלאיים בארץ ובשטחים.

מחלקת החקירות של מס ההכנסה, בראשותו של אברהם צרפתי, עצרה את וינפרס, שהיה בעל מניות ומנהל חברת „מרכז הארגזים", בחשד שקיבל הכנסות בסכומים של אלפי־שקלים בשנת 1983 מעבר להכנסות שהצהיר עליהן לשלטונות מס ההכנסה בסיום שנת המס. הוא שוחרר אתמול, כאמור, בבית משפט השלום בתל־אביב בערבות עצמית של 10,000 שקל.

באי־כוח היחידה לחקירות של מס הכנסה, יוסף גולדשטיין ואמיר לוי, אמרו בבית המשפט כי יצחק עוזר הוא, על־פי המידע, גם אחד ממנהליה ובעלי מניותיה של החברה, אך לכאורה ועד היום, למרות התפקיד המרכזי שהוא מבצע בה, הוא עדיין מופיע בה כשכיר.

כן גילו, כי לחברה שותף ובעל מניות היושב בחו"ל. יש לה סניפים בערים הגדולות ומעבר לקו הירוק, ועל־פי מידע שהצטבר במס־ההכנסה נוהגים מנהלי החברה להעלים הכנסות בשיטות מתוחכמות ועל־ידי זיוף תשלומים לאנשים פיקטיביים תמורת החזרת ארגזים – כל זאת בסכומים של מאות אלפי דולרים לשנה. כן הם טוענים כי המנהלים קיבלו שיקים מעבירי השטחים ולא הכניסו אותם לספרי החברה ולדיווחיה למס־הכנסה.

באי כוח היחידה טענו עוד, כי ב־25 בנובמבר נערכו חיפושים בבתיהם של החשודים ובמקום עבודתם ונתפסו מסמכים רבים, כולל ספרי הנהלת חשבונות חלקיים. במשרדי החקירות ארגזי חומר רבים שטרם מוינו.

עוד נודע לחוקרים, כי בחלק מההכנסות של החברה התחלקו השותפים, ורכשו מאות אלפי דולרים שחלקם הוברח והופקד בחשבונות בבנקים בחו"ל. בחיפושים שנערכו נמצאו בחברה 100,000 דולר. פרט לכך עשו השותפים מאמצים להקשות על החוקרים בעבודתם, מאחר שמלכתחילה רשמו שמות פיקטיביים או בלתי ניתנים לזיהוי או בלי שמות כלל. כן נהגו מנהלי החברה להוציא שיקים בלי שם המוטב, לכאורה עבור החזרת ארגזים מקמעונאים ואחרים לחברה.

בחקירת הפרשה מעורבים חוקרים מחוץ למס־הכנסה ונגבו עדויות רבות בשטחים ובישראל.

● עונשי מאסר של 48 ו־24 חודשים בפועל הוטלו בבית המשפט המחוזי בחיפה על שניים מתושבי הכפר מכר שהורשעו בבית המשפט המחוזי אתמול בחיפה בקשר להברחת 10 גרם של הרואין לחבר שלהם בבית המעצר שבמשטרת כרמיאל.

יוגשו כתבי אישום נגד מנכ"ל בתי הזיקוק ומנהל המיתקן
הרקע: חריגה מצו אישי למניעת זיהום אוויר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

פרקליטות מחוז חיפה תגיש בקרוב כתבי אישום נגד מנכ"ל בתי הזיקוק, צבי זמיר, ונגד מנהל המתקן של בתי הזיקוק במפרץ חיפה, יצחק לדרמן, בחשד כי חרגו מהצו האישי שהוצא נגדם למניעת זיהום אוויר בקריות ובחיפה.

המלצה להגיש את כתב האישום נגד השניים התגבשה במשרדו של עו"ד דורון רז, שמונה על ידי היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, כדי שיעמוד לרשות המועצה לאיכות הסביבה של איגוד ערים חיפה, אשר הגישה למשטרה את התלונות נגד השניים. התלונות הוגשו למשטרה במהלך מבחנאר השנה על ידי מ"מ מנהל הרשות לאיכות הסביבה בחיפה, ד"ר ברנגרה פליקשטיין. היא הציגה נתונים של בתי הזיקוק, מהם עלה, כי המפעל חרג 400 פעם מהתקנות הצווים האישיים שהוצאו נגד המנהלים. כתוצאה מכך גרם המפעל לזיהומי אוויר קשים באיזור חיפה והקריות.

בתלונה מאשימה ד"ר פליקשטיין את המנהלים בכך שלא עשו די כדי למנוע סבל מהתושבים. לדבריה, הרשות לאיכות הסביבה הלכה לקראת בתי הזיקוק ואפשרה להם לבנות מערכות ייצור ובקרה על פי לוח זמנים נוח, אולם גם בכך לא עמדו.

מהודעות עולה כי החריגות נעשו בשריפת המזוט בבתי הזיקוק, שתכולת הגפרית בו אסורה לשימוש. כתוצאה מכך נפלטו לאוויר גזים רעילים, בצורת עשן שחור, והם אשר גרמו את זיהומי האוויר הקשים. זיהומים אלה גרמו בחילות, הקאות ומחלות עור לעשרות תושבים באיזור. כן הוגשה תלונה נוספת נגד מנכ"ל בתי הזיקוק בחשד כי הפר את הצו האישי שהוציא שר הפנים בהקשר להפצת ריחות רעים באיזור מפרץ חיפה.

בעקבות התלונות פתחה המשטרה בחקירה, בראשה עמד מפקד משטרת זבולון, סנ"צ יעקב בורדובסקי, שתיחקר את שני המנהלים. הם הסבירו כי למפעל אין השפעה על סוג הדלק המיובא מחו"ל. „אנחנו רוכשים את הדלק במשרד האנרגיה, הם אשר בוחרים את טיבו. לעתים קרובות נקנה דלק זול, ובעת זיקוקו הוא גורם לזיהומי אוויר", אמר זמיר בחקירה. הוא הוסיף כי לא ניתן ליישם את הצו האישי של שר הפנים במלואו. „אם נעמוד בקריטריונים לשמירת איכות הסביבה שהוצבו לנו, לא יהיו בתי זיקוק רווחיים ונאלץ לסגור את המפעל". לדבריו, בשנה האחרונה השקיעו בתי הזיקוק כ־10 מיליון דולר בשיפור נושא איכות הסביבה.

בחודש יולי השלימה המשטרה את חקירתה והמליצה להעמיד למשפט את שני המנהלים. התיק הועבר לפרקליטות המדינה בירושלים, זו העבירה אותו בחזרה לפרקליטות מחוז חיפה כדי שתבדוק את חומר הראיות ותכין כתבי אישום.

בסופו של דבר אתה הוא צרכן המים הגדול ביותר במדינה

לא החקלאות צורכת הרבה מים – אתה הוא שצורך אותם. בכל תפוח שאתה אוכל ובכל כוס חלב שילדך שותה יש הרבה מים – כל המים שהיו דרושים כדי לגדל את התפוח ולהצמיח את הירק שאכלה הפרה החולבת.

האם ידעת שכדי לגדל אבטיח אחד (כן, אבטיח אחד!) זקוק החקלאי ל־200 ליטר מים. ואם תפוח עץ, הפרי הסטנדרטי, הבריא והפופולרי, צורך 22 ליטר מים, נסה לחשב כמה מים צורך עץ שלם של תפוחים.

המים שהחקלאות מקבלת – עוברים אליך בסוף הדרך. אם לא ייעשה מה שצריך להיעשות כדי לפתח את מקורות המים בישראל, כדי לאגור את מי שטפונות וכדי לטהר את מי־הקולחים – החקלאים יהיו בצרה צרורה ואתה אתם יחד.

מוכרחים לשנות את סדר־העדיפויות הלאומי.

מוכרחים לפתח את מקורות המים.

אל תתן לחקלאות למות!

החקלאים בישראל

מגמה מעורבת וירידות שערים

מאת שמואל רוזנבלום

מגמת מסחר מעורבת סיימה שבוע מסחר חיובי בו עלו שערי מרבית ני"ע בשיעורים נאים. חלק מסוחרי השוק ציינו אתמול ליום פעילות חיובי לסוף בעיקר עקב מבצעי ההנפקה הצפויים בשבוע הבא בקרנות פועלים ומזרחי. זרימת הכספים לקרנות המניות, שהסתכמה בכ־16 מיליון דולר לערך במהלך כל השבוע, היתה אמורה לדעת אותם סוחרים לצמות לכך כספי גדול יותר בגלל מבצעי ההנפקה. מנגד לחשיבה זו עומד חלק אחר מסוחרי השוק בחשיבה שמבצעי ההנפקה לא יתרמו לשוק כיוון חיובי דווקא, שכן רמת השערים אינה נמוכה והקרנות תרכשנה סחורה בעיקר בירידות שערים. ראוי להזכיר שמבצעי ההנפקה הקודמים בקרנות זכו לכשלון במעט גמור בטווח הזמן הקצר והניבו למשקיעים הפסדי הון גדולים. כאמור ניתן להעריך שמבצעים בקרנות אינן ערובה לפעילות חיובית, בשוק. אם כי הפעם תנאי השוק האופטימיים לפחות עשויים להכתיב המשך פעילות חיובית בטווח הקצר.

פרשני בורסה שונים נטו בימים האחרונים לייחס למשבר הנשק האיראני ולמעורבות ישראל–ארה"ב בנושא, משמעות לגבי המתרחש בשוק. נראה שפירושים מסוג זה אינם תופסים במציאות והם תלושים מעיקרים במציאות הבורסאית. גורמי שוק שונים מציינים שלדעתם צפוי השוק להמשך פעילות ערה וחיובית. הסיבות לכך הן: 1 כמות כספי אדירה גדולה המחכה לעיתוי כניסה לבורסה. 2 נכונות גופים גדולים להגדיל פוזיציות במניות טובות. 3 כמות כסף גדולה בקרנות המניות. 4 העדר אלטרנטיבות השקעה. 5 אי חשש מפיחותים. מנגד הסיבות העיקריות לפעילות הפוכה לנגזרי הן: 1 רמת שערים גבוהה בחלק מני"ע 2 אין צפיה שכן שוק הבליות אינו עולה כל הזמן. 3 הגברת קצב האינפלציה 4 סוף שנת המאזן בחודש דצמבר במקום במרץ. קשה לקבוע בבירור איזה משתי גישות אלה תהיה הצודקת בהתפתחויות הבורסה, אך ניתן לקבוע שתחושת המקורבים אופטימית ביותר ואם נפעל עפ"י תחושה זו אזי הצפיה הכללית הינה לשוק טוב.

פעילות בבנקאות שבהסדר

מגמה מעורבת מלווה בנטיה לירידות שערים קלות שררה בסקטור הבנקאות שבהסדר.

פרסומים אחרונים מלמדים שכלכלני הגופים המובילים במשק (בנק לאומי וכלל) אינם צופים לפיחותים בשנה הקרובה. לדעתם הממשלה לא תעדוק למכשיר הפיחות שכן קצב האינפלציה יהיה אף הוא נמוך. במצב זה ההתחשבות בהערכות הנ"ל מאבדות הבנקאיות עוד ספק מאטרקטיביות אפשרית להשקעה בהן.

פעילות בכבדות

למרבית המניות הכבדות בכלל תעשיות, דלק, ים המלח תוספות נרשמו הצעים שנקלטו בירידות שערים קלות. בחלק אחר מהכבדות להן נרשמו עודפי ביקוש וברוקרים ואי־דיבי פיתוח) מיהרו סוחרי הבורסה לספק את המבקשים בדרך כלל ללא שינוי בשער. מקורבי השוק צופים שעיקר הפעילות תתמקד דווקא במניות הכבדות בעתיד הקרוב, שכן הן מהוות מרכיב חשוב בתיקי ההשקעות הגדולים.

פעילות בקלילות ובחצי כבדות

ביקוש של כ־3500 ע.נ. הופיע למניות תאת 5 והוא טופק במחירות מרובה. חברת בטוחה מקבצין כלל הגדילה באחרונה את החזקותיה בתאת על רקע כלכלי כבראה. מניות ברוך 1 עלו ב־4.8 תוך ביקוש ער של כ־6700 ע.נ. במניות התבין 5 ירדו ב־9.5 בהיצע קטן ובמחזור קטנטן. במניות דלתא גליל 1 נרשמה ירידת שער של כ־2.5% תוך היצע בינוני של כ־2400 ע.נ. למניות הכנה נרשם עודף היצע ולכן הוקצו בבניות קלילות כאמרו, מרכז הקבלנים תוספת נרשמו כד"כ העצים. היצע גדול יחסית (כ־5000 ע.נ) נרשם במניות חירון 5 וגרם לירידת שער. מחמצתי עסקאות נגזלים לפרי נרשמו בכלל ליסינג כבראה על רקע עסקאות מחוץ לבורסה שהתבצעו באחרונה בכבית כלל ליסינג.

המניות הישראליות בארה"ב

אופטק	3⅝–3¼
אי.אי.ט	3⅝–3⅜
אינטרפרם	4¾–4½
אליאנס	2
אלסינט	2¼
אלרון	6¼
אלקט לישראל	2⅞–2⅛
תעשיות לייזר	11–10⅞
בייר הודה	17
סאייטקס	3⅞–3½
עץ לבוד	9
תרו	3–2⅝
אלבים	7⅞–7½
ככע	6⅞–6½
ראנא	3⅞–3½

מחיר הזהב:	$ 383	לאונקיה
מחיר הכסף:	$ 5.27	לאונקיה
מחיר הפלטינה:	$ 465	לאונקיה

הודעות הבורסה

נקה – החברה הודיעה על שיפור משמעותי במצב עסקיה. מנהלי החברה מצפים לרווח של כ־700,000 ש"ח בקירוב לתקופת השנה שהסתיימה בספטמבר. כתבנו מעיר – שערי מניות נקה עלו בצורה תלולה ביותר בשלושת החודשים האחרונים. ארגמן – החברה הודיעה על החלטתה למזג את חברת "יומאור" במסגרת חברת ארגמן כנגד החלפת מניות. במקביל התפרסמה הודעת דיסקונט השקעות על רכישת 1.6% מהון ההצבעה בארגמן תמורת כ־67 אלף דולר. ברוך – המסחר במניות החברה הופסק שלשום עקב הודעת החברה בנוגע להנפקתה המיועדת. החברה מתכוונת להנפיק אופציות במסגרת מכרז לציבור.

מבצעי הנפקה בקרנות הנאמנות

בנק המזרחי – הבנק הודיע על פתיחת מבצע הנפקה בקרנות הנאמנות שבניהולו. במסגרת המבצע יקבלו רוכשי הקרנות הנחה בשיעור ההוספה, ורכישת הקרנות. שבניהול המזרחי תהיה במחירן היסודי ללא שיעור הוספה, במהלך חודש דצמבר. קרנות המזרחי המשתתפות במבצע הינם: סלע, שחם, חלמיש, ברקת, נוית, עדירית, לשם, מקשה, ספיר, בכספית וצוק.

בנק הפועלים – הבנק הודיע על פתיחת מבצע הנפקה בקרנותיו במסגרתו יקבלו רוכשי הקרנות 50% הנחה משיעור ההוספה. קרנות הפועלים הינן מהגורמים הבולטים בפעילות הבורסאית וחלק השוק שלהן בנתח הקרנות הכללי גדל באחרונה. קרנות הפועלים המשתתפות במבצע הינם: יובל, מגל, ארז, סנונית, תחוח ותמיר.

להלן תשואות קרנות הפועלים המשתתפות במבצע:

שם הקרן	תשואה נומינלית	תשואה בהשוואה למדד
יובל	20.47%	4.09%
מגל	19.45%	3.21%
סנונית	19.02%	2.83%
תחוח	6.34%	(מתמחה במט"ח)
תמיר	56.61%	35.31%
ארז	53.60%	32.71%

הערות: השינוי בקופת הקרנות... כ־15.74% ומתייחס לתקופה שבין 1.1.86 – 24.11.86. קרנות ארז ותמיר התמחו בהשקעה שבה מרכיב המניות גבוה יותר ולפיכך תשואתן בקבוצת הקרנות הנ"ל בולטת.

★ הכותב הינו יועץ השקעות

שערי המניות

בנקים מסחריים

[illegible]

שאינם בהסדר הצמדה

[illegible]

כלולים בהסדר הצמדה

[illegible]

בנקים למשכנתאות

[illegible]

מוסדות מימון

[illegible]

ביטוח

[illegible]

מסחר ושרותים

מסחר

[illegible]

שרותים

[illegible]

מלונות ושרותי תיירות

[illegible]

מחשבים ושרותי מחשוב

[illegible]

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

[illegible]

חקלאות

[illegible]

תעשייה

מזון וטבק

[illegible]

טקסטיל והלבשה

[illegible]

מתכת ומוצריה

[illegible]

חשמל, אלקטרוניקה ואפטיקה

[illegible]

מוצרי בניה

[illegible]

כימיה, גומי ופלסטיק

[illegible]

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

[illegible]

תעשיות שונות

[illegible]

השקעות תעשיה

[illegible]

חברות להשקעה

השקעה ואחזקה

[illegible]

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיות	472 2153 −8 −1.7 −1221

דלק ונפט

[illegible]

נסחרות במט"ח

בזית מ	215

שערי קרנות נאמנות

[illegible]

שערי אגרות חוב

[illegible]

שערי מטבע חוץ ביום 27.11.86

סל 1.4976 | דולר 1.4901

המטבע	השינוי	בנקנוטים – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	−0.001	1.45	1.522	1.45	1.52	1.45	1.52	1.4813	1.4997	1.4808	1.4992	1.4808	1.4994	1.4908
1 מארק גרמני	−0.001	0.73	0.76	0.73	0.77	0.73	0.77	0.7447	0.7540	0.7435	0.7528	0.7441	0.7534	0.7499
1 לישט"ג	−0.003	2.07	2.17	2.06	2.18	2.08	2.18	2.1160	2.1423	2.1156	2.1420	2.1160	2.1426	2.1289
1 פרנק צרפתי	—	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2273	0.2301	0.2270	0.2299	0.2271	0.2300	0.2291
100 ינים יפאניים	−0.001	0.89	0.94	0.89	0.94	0.89	0.94	0.9113	0.9226	0.9090	0.9203	0.9103	0.9218	0.9176
1 גולדן הולנדי	−0.001	0.65	0.68	0.65	0.68	0.64	0.68	0.6589	0.6671	0.6593	0.6675	0.6581	0.6663	0.6638
1 פרנק שוויצרי	−0.003	0.87	0.92	0.88	0.92	0.87	0.92	0.8929	0.9040	0.8930	0.9042	0.8933	0.9046	0.9007
1 כתר שוודי	—	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	0.2149	0.2175	0.2148	0.2175	0.2148	0.2175	0.2161
1 כתר נורבגי	—	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1964	0.1989	0.1964	0.1989	0.1964	0.1989	0.1978
1 כתר דני	—	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1972	0.1996	0.1971	0.1995	0.1971	0.1996	0.1986
1 מארק פיני	—	0.30	0.31	0.29	0.31	0.29	0.31	0.3020	0.3057	0.3019	0.3057	0.3018	0.3056	0.3042
1 דולר קנדי	−0.001	1.05	1.10	1.05	1.10	1.05	1.10	1.0688	1.0820	1.0684	1.0817	1.0686	1.0821	1.0764
1 דולר אוסטרלי	+0.001	0.92	1.01	0.93	1.00	0.93	1.00	0.9637	0.9757	0.9638	0.9758	0.9632	0.9753	0.9692
1 ראנד דרא"פ	—	0.43	0.52	0.40	0.67	0.45	0.62	0.6607	0.6689	0.6589	0.6672	0.6604	0.6687	0.6652
10 פרנקים בלגיים	−0.001	0.35	0.37	0.35	0.37	0.34	0.36	0.3557	0.3601	0.3585	0.3627	0.3574	0.3619	0.3607
10 שילינגים אוסטריים	−0.001	1.04	1.09	1.04	1.09	1.03	1.09	1.0577	1.0708	1.0580	1.0712	1.0573	1.0706	1.0645
1000 לירטות איטלקיות	−0.001	1.05	1.11	1.05	1.12	1.05	1.12	1.0746	1.0879	1.0755	1.0889	1.0730	1.0865	1.0823
1 סל"י (ECU)	−0.002	—	—	—	—	—	—	1.5487	1.5679	1.5484	1.5677	—	—	1.5603
1 דינר ירדני	−0.002	4.06	4.31	4.09	4.36	4.09	4.32	—	—	—	—	—	—	4.2339
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.21	0.22	0.18	0.25	—	—	—	—	—	—	0.2209
1 לירה מצרית	—	0.74	0.78	0.75	0.79	0.74	0.79	—	—	—	—	—	—	0.7976

פיגור בתחילת יצוא התפוזים מחמת הגשמים

בעונת יצוא פרי־ההדר 1986/87 חל פיגור מסויים, מחמת הגשמים שעיכבו ראשית קטיף תפוחי־הזהב מהזן טבורי. ראובן מהנהלת „תנובה־אקספורט" מסר לנו כי לפי התוכנית היו אמורים לייצא כמיליון ר־200 אלף תיבות טבוריים ומהם מיליון לפני חג־המולד. עד ה־26 לחודש זה היו צריכים לייצא 350 אלף תיבות, אבל ב־17 בחודש עוד לא החלו בקטיף, מלבד כמות קטנה לשוק המקומי. היות ומחצית הפרי הזה נמכרה לסקנדינבים המשלמים את המחירים הטובים ביותר, נראה כי לחג־המולד יקבלו רק חלק מהזמנה ואת השאר ייאלצו למכור בארצות אחרות במחירים נמוכים יותר. עם זאת הדגיש הדובר כי הגשמים היו לברכה לכל פרדסי הנגב, שבאזורים מסויימים כבר קיבלו 50 עד 70 אחוז מכמות הגשמים השנתית.

מחיר גבוה בדולרים – נמוך במטבע מקומי

מפיו של שמואל גלנץ – מזכיר „ארגון מגדלי ההדרים", קיבלנו את נתוני היצוא הבאים עד העשירי לחודש זה:

אשכוליות בהירות – נמכרו יותר ממיליון תיבות (860 אלף), במחיר פר"ב ממוצע של 7.45 דולר לתיבה (6.54).

אשכוליות ורודות (רד־בלש) – נמכרו 130 אלף תיבות בתשעה דולרים לתיבה (73 אלף בשמונה דולרים).

אשכוליות סתיו – נמכרו 150 אלף תיבות (90 אלף) במחיר של 6.72 דולר תיבה.

לימון – נמכרו 40 אלף תיבות ב־5.20 דולר תיבה.

פומלות – נמכרו 30 אלף תיבות קטנות – 10־11 ק"ג, כמות כפולה מאשתקד ובמחיר 7.40 דולר לתיבה. ברוב הארצות – אמר לנו גלנץ – מפגר המטבע המקומי בהשוואה לדולר בארבעה עד עשרה אחוזים.

מצפים לעונה שלישית טובה מאוד

יו"ר המועצה לשיווק פרי־הדר ראובן איילנד ומנכ"ל המועצה החדש יורם ויינברג מסרו במסיבת־עיתונאים כי העונה נפתחת בתחושה אופטימית כי למגדלי־ההדרים צפויה שוב עונה טובה מאוד, שאף תעלה על הישגי השנה שעברה, הן בכמות הפרי המיוצא והן בתמורה הכספית. לפי התוכנית יקיף בעונה זו יצוא ההדרים 42 מיליוני תיבות, לעומת שלושים ושבעה מיליון בעונה שעברה וההכנסה הצפויה נאמדת ב־210 מיליוני דולרים, לעומת 172 מיליון בעונה הקודמת. בזאת הוחזר ענף־ההדרים למעמד הבכורה שלו בייצוא ולדברי ראובן איילנד מצבו של הענף ועיצובו מבטיחים כי ימשיך להיות הענף המוביל ביצוא החקלאי הטרי ואף יגדיל חלקו בתרומתו ליצוא התוצרת החקלאית המעובדת.

נטיעות חדשות וזנים חדשים

בשנים האחרונות, מסתבר, גילו החקלאים מחדש את כוחו הכלכלי של הפרדס ולא בלבד שנפסקו העקירות אלא שהתעורר כמעט בולמוס לנטיעות חדשות, בצד שינוע פרדסים ישנים והחלפת זנים. המומחים מעריכים כי אף ששטחי הפרדסים קטנו בעשור האחרון בכ־50–60 אלף דונם, הרי היבול הכללי לא ירד והוא גם היום בסביבות כמיליון וחצי טונות בעונה. בעונה זו יימכרו מאלה לחו"ל כפרי טרי שש מאות אלף טונות (537) כמות גדולה מזו תופנה לתעשיה. הרכזים והמיצים והשאר ימכר לשוק המקומי [illegible]. בתמיכת הממשלה יוכנו במשתלות בישראל כמיליון שתילי הדרים מזנים שונים, כשהחומר [illegible] להגעת השנים [illegible] לג'אפפאס הישראליים את המוניטין העולמי, ולצידו הזנים והמינים החדשים שבחלקם כבר יתפסו השנה מקומם בכל היצוא של ישראל. מועצת ההדרים כבר יכולה להשתבח בכך כי לרשותה מגוון הזהב של 23 זני הדרים, הכוללים מלבד הזנים המסורתיים של האשכוליות והתפוזים גם פירות צבעוניים כמו האשכולית האדומה והפומלו האדום, הפומלית, הדומה בחיצוניותה ובעסיסיותה לאשכולית ובטעמה לפומלו; פרי ה„ליים" שטעמו חמוץ והוא בעל ארומה מיוחדת ושיעור מיציות גבוה (60 אחוז) דומה ללימון ומשמש לקוקטיילים. האשכולית האדומה הקרויה „ירדן־רד", מגיעה לשיא הצבע באוקטובר־נובמבר והיא גדלה בעיקר בעמקים החמים ומבוקשת מאוד בחו"ל. אשתקד שווקו 116 אלף תיבות והשנה צפויות 150 אלף.

הפומלו האדום הוא תוצאת הכלאה בין פומלות ורודות לאשכוליות צבעוניות. פרי גדול מאוד, בעל קליפה חלקה ודקה, ציפתו גרגרית ומושכת עין. הכמויות ליצוא עדיין מצומצמות. בעונה שעברה נמכרו 1600 תיבות, השנה מצפים להכפלה עד שלושת אלפים. לכל הזנים החדשים האלה יש פוטנציאל שיווק גדול. השתילים החדשים יספיקו לנטיעת 25 אלף הדרים, בתוכם גם שתילי עצים נבססיים, המתחילים לתת יבולם כבר בשנה השניה והשלישית. ישראל משלמת לעובדים בענף שכר גבוה יותר מאשר מתחריה בספרד או בארצות המגרב, היא גם רחוקה יותר מהם מהשווקים ולכן כדי להתחרות בשוק חייב שיהיה לה יחוד, שיבטיח לה מחיר גבוה יותר. הייחוד הזה הוא במגוון הזנים החדשים ובעיקר באיכות המעולה. לכן, תקדיש המועצה כל מאמץ לשיפור האיכות כדי לשווק פרי איכות שתהיה בו גם אחידות ואפשר יהיה לתת בו אמון מלא. משום כך ייארזו זני התפוזים העיקריים לפי שני סוגים: סוג א', ג'אפפאס – סוג הפרי בעל האיכות המעולה והמחיר בהתאם; סוג ב' – „הדר", פרי באיכות טובה מאוד המיועד לצרכנים פחות מפונקים ומעוטי אמצעים המצויים לא רק בארצות מזרח־אירופה, אלא גם בכמה ארצות מערביות.

אחת הבעיות המעסיקות את משווקי ההדרים היא בעיית השינוע בים וביבשה וכיצד לחסוך ככל האפשר בהוצאות הגבוהות של התובלה הימית והיבשתית. אסור לשכוח כי המדובר במאה הפלגות של אניות לנמלים שיעבירו עד ראשית יוני שש מאות אלף טונות פרי. את אלה יצטרכו להוביל לשווקים בשלושים אלף משאיות או קרונות רכבת. מסתבר, כי בעוד התובלה הימית הוזלה, בגלל ירידת מחיר הדלק, הרי התובלה היבשתית באירופה התייקרה בגלל עליית שערי המטבעות הארציים. לשם הוזלת הוצאות אלו עובדה תוכנית שיווקית מתוחכמת לניתוב העברת הפרי מבית־האריזה עד בית הקונה באירופה. השיטה פועלת בעזרת מערכת מחשבים הבנויה על תוכנה הקובעת לכל משטח פרי מאיזה בית־אריזה ייצא, דרך איזה נמל ובאיזו אניה יעשה דרכו, לאיזה נמל יגיע ומשם בדרך האופטימלית ליעד הסופי. הפעלת השיטה תאפשר ניצול תנאים משתנים בהוצאות התובלה ליעדים השונים ועל־ידי התאמה מדוייקת של כל תיבה ליעדה יושג מחיר גבוה יותר לכל תיבה ובסיכום תעלה הכנסת הפרדסנים מהפרי. מנכ"ל המועצה מעריך כי אם יצליחו לחסוך רק מרק אחד מההוצאות על כל תיבה, פירושו של דבר יהיה תוספת 100 דולר לכל דונם פרי. בשנים רגילות ענף־ההדרים מרוצה כאשר הוא מוציא מכל דונם הכנסה של מאתיים דולר. אנשי המועצה מעריכים [illegible] איכות הפרי בתוספת מגוון הזנים החדשים והחסכון בהוצאות התובלה [illegible] להכנסת הענף כ־15 מיליון דולר.

מחודש לחודש בחקלאות

אספרגוס ירוק גדל על דיונות חול בנתיב העשרה

שטח האספרגוס הגדול במדינה (כ־160 דונם) נמצא במושב נתיב העשרה, גדל על קרקע של דיונות חול, שיושרו במיוחד לצורכי חקלאות.

כרבע משטח האספרגוס מושקה בעזרת מערכת השקיה יחודית, המבוססת על טפטפות מווסתות בעצת תוצרת פלסטרו־גבת.

אלפרדו וקס, האחראי על חלקת אספרגוס אלה מסר, כי כמויות המים הנדרשות להשקית האספרגוס בדיונות הן גבוהות, שכן הקרקע החולית אינה מסוגלת להזין את הצמח מתוך עצמה. הזנת הצמח נעשית רק באמצעות המים הדשן, המגיעים בטפטוף.

מערכת ההשקיה בטפטוף נמצאה חסכונית במיוחד ומבטיחה אספקת כמות הדשן הנדרשת לשתילים.

השנה צופה מר וקס יבולים של כ־1.5 טון לדונם באיכות גבוהה.

מר וקס מציין יתרון מובהק לגידול האספרגוס בדיונות: קטיף האספרגוס נעשה כ־10 ס"מ מתחת לקרקע. הארמה החולית מקלה על הקטיף והאספרגוס הקטוף נקי ואין צורך לשטפו.

בשנה שעברה היה יבול האספרגוס כ־300 ק"ג לדונם, 95% מהיבול שווק לחו"ל במחירים של 3000־7080 דולר לטון.

גשמי הצלה לחקלאות ולמשק המים

גשמי סוף אוקטובר וראשית נובמבר, בנוסף לגשמים שירדו עוד בסוף חודש מאי, מוגדרים ע"י מרדכי יעקבוביץ, דובר „מקורות", כגשמי הצלה של ממש, כאשר מצבו של משק המים היה כבר חמור ביותר ועל סף הקו האדום בכל אזורי הארץ. הגשמים, שירדו בכמויות גדולות בכל חלקי הארץ, מהגולן והגליל ועד הדרום והנגב, חסכו מיליוני מטרים מעוקבים מים בהשקיה וכספים רבים לחקלאים. על אף הנזקים שנגרמו פה ושם לשטחי ירקות ליצוא ושורות כותנה ובכנים כטרם אסיף, היו אלה מכל הבחינות גשמי ברכה לחקלאות ולמשק המים כאחד. עד שעת כתיבת רשימה זו עלתה הכנרת כ־23 סנטימטר ונוספו לה כארבעים מיליון מ"ק מים, אך כדי להגיע לגובה האופטימלי הדרוש חסרים לה עוד כשניים וחצי מטרים ורבה התקוה כי בהמשך החורף ובסיום הפשרת השלגים בחרמון היא אכן תתמלא. יש להביא בחשבון כי המדובר בגשמים מוקדמים של ראשית נובמבר ועוד לפנינו, לפחות, ארבעה חודשי חורף מועדים לירידת גשמים ולהוכחת התבואות השחורות של החוזאים, שכבר בראשית העונה נכשלו בתחזיותיהם. כאמור, ירדו כמויות גשמים מרובות, שבאזורים מסויימים עברו את מחצית כמות הגשמים השנתית הממוצעת. כתוצאה מכך הופסקה כליל השקיית המטעים ושאר שטחי השלחין וכן הופסקה לחלוטין השאיבה מהבארות, שבחלקן היו כבר בסכנת המלחה מחמת שאיבת־יתר. מבין המאגרים העיליים בינתיים התמלא רק מאגר השיקמה בדרום, עד שמימיו כבר גלשו. והדבר מעיד על כמויות הגשמים (והשטפונות) שהיו בדרום הארץ, ואילו במאגרים האחרים עדיין נותר מקום לגשמים שיבואו. האדמה רוותה מים רבים ויש להניח כי כמויות ניכרות הדרו גם לתת־הקרקע והוסיפו למי־התהום. כן נוצר רקע נוח לזריעת תבואות־החורף. בצפיה לקליטה ונביטה טובה ולגשמי המשך בדצמבר־ינואר.

ומובן, שזו רק התחלה. לדברי דובר „מקורות" נתנו לנו גשמים אלה אורך־נשימה לתקופה מוגבלת מאוד ודרושים עוד גשמים רבים כדי לשפר מצבו הבסיסי של משק המים לאחר שלוש שנות בצורת. ולכך יידרשו כמה שנים גשומות ברציפות, והלוואי שתבואנה.

הנחות עד 10%

חיפה כימיקלים מודיעה על המשך מבצע הנחות בחודשים נובמבר־דצמבר

- חנקת אשלגן סטנדרד — 10% הנחה
- חנקת אשלגן פרילד — 5% הנחה
- חנקת אשלגן נוזלי — 5% הנחה

- דשן כל 20-20-20 — 10% הנחה
- זרחה 0-61-0 — 10% הנחה
- מ.א.פ 12-61-0 — 10% הנחה
- זרחאמון 7-25-0 — 7% הנחה

חיפה כימיקלים

חיפה כימיקלים מחלקת המכירות טל: 04-726051, ת.ד. 1809, חיפה 31018

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע"מ
THE ISRAEL TRACTORS & EQUIPMENT CO. LTD.

מפיצי CATERPILLAR בישראל

קטרפילר דיזל גנרטורים

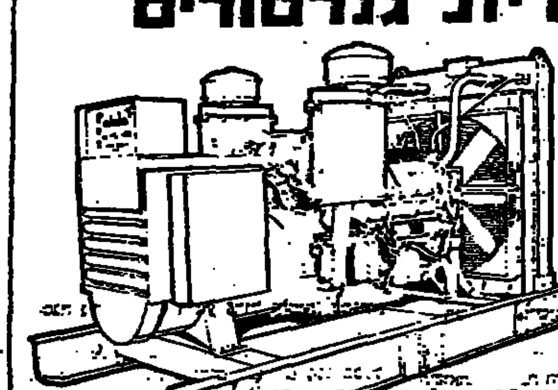

עם או בלי התנעה אוטומטית מלאה.

הספקים: 1600-40 קילווט
2000-52 קילוולט־אמפר

לתעשיה, מפעלים, בתי מלון, בתי חולים, בתים רב קומתיים.

משרד ראשי: אזור תעשיה חדש, חולון, רח' המגשר 8, טל. 807722.
סניף צפון: קרית ביאליק, אזור התעשיה, ת.ד. 1191, רח' ההרוצשת פינת רח' המסגר, טל. 701477.
סניף באר שבע: אזור תעשיה עמק שרה, טל. 057-73810, ת.ד. 104.

CATERPILLAR, CAT and ® are trademarks of Caterpillar Inc.

בית היוצר לכל שיטות ההשקייה.

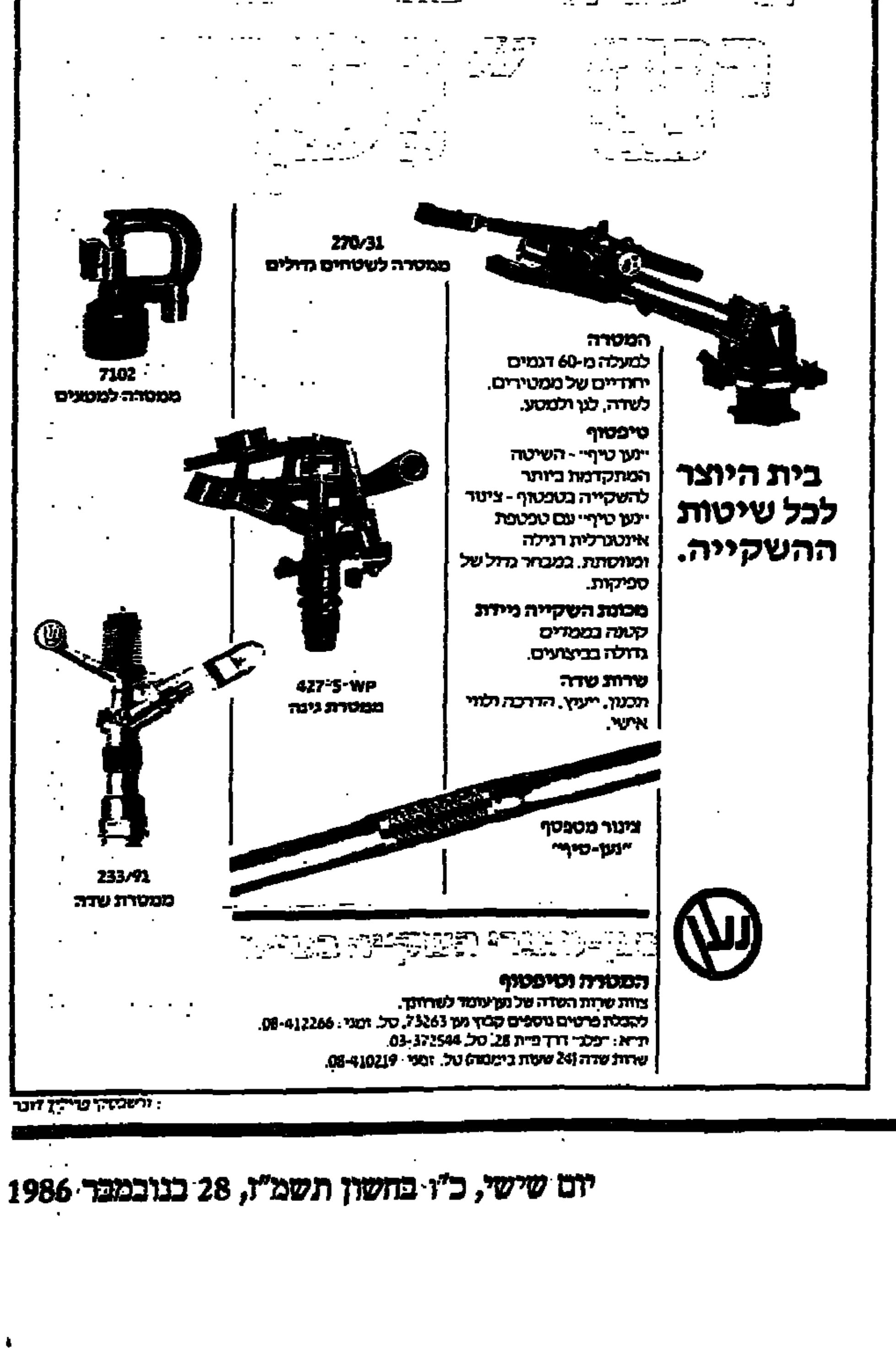

המטורה
למעלה מ־60 דגמים יחודיים של ממטירים. לשדה, לגן ולמטע.

טיפטוף
„נען טיף" - השיטה המתקדמת ביותר להשקייה בטפטוף - צינור „נען טיף" עם טפטפת אינטגרלית רגילה ומווסתת. במבחר גדול של ספיקות.

מכונת השקייה ניידת
קטנה בממדים
גדולה בביצועים.

שירות שדה
תכנון, ייעוץ, הדרכה ולווי אישי.

צינור מטפטף „נען־טיף"

המטורה וטיפטוף
צוות שירות השדה של נען עומד לשרותך.
לקבלת פרטים נוספים קבוץ נען 73263, טל. זמני: 08-412266.
ת"א: „פלבי" דרך פ"ת 28, טל. 03-372544.
שרות שדה 24 שעות ביממה טל. זמני: 08-410219.

קורץ דיזל גנרטורים

ROLLS ROYCE

החברה המובילה בארץ לדיזל־גנרטורים לתעשיה, בנין וחקלאות בגדלים שונים עד KVA 1500

אזור התעשיה יהוד טל. 359759 363642 350047

אַל־אוֹר - היריעה החומה לחיפוי של פוליאון

היריעה השקופה והיריעה השחורה ביריעה אחת.

הפיתוח האחרון מבית פוליאון - היריעה החומה
אַל־אוֹר - הדור החדש ביריעות לחיפוי.

אל־אור יריעה המונעת מעבר אור בתחום הפוטוסינטזה (700-400 ננומטר) וכתוצאה מכך נמנעת התפתחות עשביה ונזקי הידיעה - כמו ביריעה השחורה. שימוש באל־אור חוסך בקוטלי עשבים (הרביצידים) ובימי עבודה לעישוב.

אל־אור יריעה המאפשרת העברת אור לחימום הקרקע, בדומה ליריעה השקופה: היריעה החומה פועלת גם כיריעה סדמית - המונעת בריחת קרינה חוזרת בתחום האינפרא־אדום ומביאה לשעות חום רבות יותר תחת היריעה.

אל־אור היריעה החומה של פוליאון - פיתוח חסר תקדים ביריעות חיפוי לחקלאות. יריעות אל־אור נוסו בהצלחה באזורי הארץ השונים ובחוות הנסיונות של פוליאון ברקאי. לחיפוי מושלם בגידולי פרחים, ירקות וגידולי מטע - אל־אור, כל היתרונות תחת יריעה אחת.

שיטות פוליאו - הפוליאתילן לשרות החקלאי

פוליאון ברקאי. קיבוץ ברקאי 37860. ד.נ. מנשה, טלפון 063-78585/79641

פוליאון ברקאי

שיווק ע"י מפיצי תכן: תל־אביב - רח' האנגבנה 12, טל. 03-263267; חיפה - רח' גלי 11, חוף שמן, טל' 04-674283/4; באר־שבע - רח' קק"ל 39, טל' 057-39123; ירושלים - אזור התעשיה תלפיות, טל' 02-718211/4. כמו כן ניתן להשיג סחורה באמצעות ארגוני הקניות הגדולים. גלילים בודדים ניתן לקנות במחסני תכן ובמפעל, בימים א'־ה', בשעות 15.00-13.00.

מכבי חיפה הדהימה בנצחון מוחץ על חולון 78:104

מאת משה בוק

משחקי הסיבוב הראשון בליגה הלאומית בכדורסל הסתיימו אמש ובמרכזם עמד ניצחונה המרשים של מכבי חיפה על הפועל חולון 78:104.

שחקני עיר־הכרמל הסובלים מחוסר יציבות הציגו את משחקם הטוב ביותר העונה, ניצלו עד תום את חולשת החולונים, והוכיחו כי הליגה השנה היא מעניינת ובלתי צפויה.

שחקני מכבי ת"א נאלצו לראשונה העונה להתאמץ כדי לזכות בנצחון מול קבוצתה השאפתנית והמהירה של אליצור נתניה. במאבק תחתית חשוב גברה הפועל איתן/גבת על הפועל חיפה, שהסתבכה עמוק בירכתי הטבלה. קבוצת הפועל ר"ג שקועה אף היא בתחתית הבוערת לאחר שנוצחה לאחר הארכה ע"י בית"ר ת"א.

מכבי חיפה 104 / הפועל חולון 78

כדורסלני מכבי חיפה הציגו אמש משחק מעולה והביסו בקלות מדהימה את קבוצתה היומרנית של הפועל חולון 78:104 (32:56).

שחקני עיר־הכרמל שיחקו משחק מהיר, מדויק ומלא הקרבה. הם לא התקשו למוטט את יריבתם החולשה כבר בדקות הפתיחה. כוכב המשחק היה השחקן הצעיר, תומר שטיינהאור, ששלט ללא עוררין מתחת לסלים ולא נבהל מענקי חולון.

עדי גורדון ריכז את המשחק החיפאי ללא דופי. צמד השחקנים הזרים של חיפה, פלוהארס וג'ונסון, ביצעו את המוטל עליהם בשקט וביעילות. רק קלעי החוץ של חיפה, שפע ואריה רוזנברג, לא היו בשיאם, אך יכולתם המעולה של חבריהם מנעה פגיעה במשחק החיפאי.

חולון שיחקה אמש מתחת לכל ביקורת. את אכזבת המשחק היווה דייוי ברמור, שהחטיא כטירון מתחת לסלים והירבה לאבד כדורים. גם סרי ו"התיה", קני באניסטר היו חלשים. הם לא הצליחו לבלום את ענקי חיפה מתחת לסלים ושיחקו משחק שכונתי.

כאמור חיפה הוליכה ללא עוררין בכל מהלך המשחק. החולונים נכשלו בכל נסיונותיהם לחולל מהפך. נראה שלחולון "לא הולך" בעיר־הכרמל. למי ששכח, גם בעונה שעברה הובסו החולונים באותו אולם בהפרש דומה ע"י מכבי חיפה.

שפטו עובדיה ורמות לעיני 2500 צופים ברוממה.

נקודות לחיפה: שטיינהאור (22), פלוהארס (21), ג'ונסון (20), שפע (19), גורדון (14), א. רוזנברג (6), שלכטר (2). נקודות לחולון: באניסטר (30), אלימלך (13), סרי (8), מולכו (5), מאור (4), יעקובי (3), ברמור (3), חנוך (2), ברזאב (1).

יצחק ציבין

מכבי ת"א 105 / אליצור נתניה 91

לראשונה העונה נאלצו שחקני האלופה, מכבי ת"א, להזיע במשחק במסגרת הליגה הלאומית. לאחר מאמץ רב ניצחו חניכיו של צבי שרף את אליצור נתניה 91:105 (58:54).

שחקני אליצור הזכירו במשחקם המצוין במחצית הראשונה את משחקיהם המעולים מהעונה שעברה. ברכה, סימס ונברסון שיחקו בוירטואוזיות רבה והצליחו להכביד את המכבים השאננים. רק משחקם הגרוע של שחקני הציר, ג'ונסון ופייר, מנעו מ"להטוטני" נתניה להוליך בהפרש נקודות גבוה בסיום המחצית הראשונה.

אוהדי מכבי ת"א התקשו להזכר מתי מיקי ברקוביץ לא קלע אפילו נקודה אחת במהלך המשחק, אבל הירבה ברקוביץ להחטיא ממצבי קליעה, שבימים כתיקונם אינו מחטיאם. גם דורון ג'מצ'י גילה חולשה רבה במחצית הראשונה.

את נצחונה חייבת מכבי לקווין מאגי ולילי ג'ונסון, שהחזיקו את קבוצתם בתמונה בכל מהלך המשחק ולקראת הסיום הם אף הצליחו לסחוף את קבוצתם למהפך.

שפטו דגן ווירובניק לעיני 6000 צופים בהיכל הספורט ביד־אליהו.

נקודות למכבי ת"א: מאגי (31), ג'ונסון (26), ג'מצ'י (14), לאסוף וארואסטי (12 כ"א), ליפין (10). נקודות לאליצור: סימס (21), נברסון (15), ג'ונסון (14), פייר (12), ברכה ומאלוביק (10 כ"א), גירנס (9).

יוסי מבהיר

בית"ר ת"א 102 / הפועל ר"ג 94

במשחק שקול ומרתק גברה אמש קבוצת בית"ר ת"א על הפועל ר"ג לאחר הארכה 94:102 (86:86) (48:53).

חניכיו של אברהם חמו הצליחו במשחק שאפתני להוות יריב שקול לבית"רים ברוב שלבי המשחק. בשורותיהם בלטו ג'ונס, ששיחק היטב מתחת לסלים וקלע סקלע בוירטואוזיות רבה מבחוץ. רק חוסר נסיונם של הרמת־גנים מנע מהם בדקות ההארכה להוות יריב שקול.

בבית"ר ת"א בלט גם אמש רון דייוויס, שצלף ללא רחם מכל מרחק, למרות השמירה ההדוקה שהציבו עליו הרמת־גנים. גם פנחס חווז שיחק ללא דופי. הוא קלע מטווחים בינוניים ולחם כארי בהגנה. מתחת לסלים בלט ביורן ג'ונס, שניהל מאבקים חריפים מול ג'ונס הרמת־גני.

בפתיחת המשחק הוליכו שחקני עיר־הגנים, אך בהמשך נטלו שחקני "המנורה" את היוזמה והוליכו עד לשניות הסיום בהפרש שנע בין 3 ל־10 נקודות.

בדקה ה־39 הורה לוח התוצאות על 81:86 לזכות בית"ר, אך ג'ונס בסל של 3 נקודות ולאחר מכן בסל נוסף (3 שניות לסיום) הצליח לגרום להארכה — 86:86.

בדקות ההארכה ברחו הבית"רים ללא קושי מיריבתם העייפה והמתוסכלת.

שפטו הדבן ושבזריקב לעיני 300 צופים ביהוד.

נקודות לבית"ר ת"א: דייוויס (29), חווז (27), ג'ונס (24), קולאס (7), הוואדר (6), סלינס (5), כוסקוביץ' (4). נקודות להפועל ר"ג: ג'ונס (30), בנב (27), וולדן (16), בר־אורי (12), בארנר (5), ספס (5).

שמעון סרחוני

גליל־עליון 95 / הפועל י־ם 86

במשחק שקול ומרתק גברה בקושי רב קבוצת הצמרת של הפועל גליל־עליון על קבוצת התחתית של הפועל ירושלים 86:95 (50:51).

האורחים מהבירה ראויים לכל המחמאות על משחקם השאפתני והאחראי. הם לא נבהלו מיריבתם המהוללת והצליחו להוות יריב שקול עד לדקות הסיום. כוכב המשחק היה ללא ספק דיקי בראון, שגילה יכולת מעולה מתחת לסלים והצליח להחזיק את קבוצתו בתמונת המשחק. גם להאכר האורד היו לעיתים מבצעי כדורסל מהנים.

שפטו גוטליב וולינגר לעיני 1200 צופים באולם בית־ציפורי.

נקודות לגליל: ליף (26), חזן (23), וויייס (18), קרטיס (17), זיסמן (7), בר־עקר (2), הנפלד (2). נקודות לירושלים: בראון (38), הארד (24), בייליר (14), בלאס (6), קצו (4).

[illegible] שרייבר

הפועל ת"א 124 / מכבי ר"ג 111

במשחק חד־צדדי גברה אמש קבוצת הפועל ת"א בביתה על מכבי ר"ג בתוצאה 111:124 (55:71).

התל־אביבים חייבים את נצחונם לשחקן האדמתי, מייק לארגי. שקלע מכל מרחק ושבר את שיא הקליעה האישי שלו במשחקיו בארץ. גם לאבן מרסר היו דקות טובות מתחת לסלים.

הרמת־גנים סובלים מחוסר גיבוש במשחקם ומהגנה מפורדת, שקל לחדור בעדה. כאמור היתרון התל־אביבי לא הוטל בספק החל משריקת הפתיחה.

שפטו שגב וולצר לעיני 600 צופים באולם אוסישקין.

נקודות להת"א: לארגי (45), מרסר (30), ריליס (19), פרישמן (17), רובינזון (13). נקודות לר"ג: גורן (36), תמאב (24), גיבסון (20), באורי (17), בינו (10), בעמן (4).

יוסי הכם

איתן/גבת 92 / הפועל חיפה 83

קבוצת הפועל איתן־גבת מסרבת להשלים עם הירידה הצפויה לליגה הארצית. אמש גברו שחקני העמק במשחק תחתית על הפועל חיפה 83:92 (45:43).

שחקני העמק ראויים לחופן מחמאות על משחקם השאפתני. הם ניצלו עד תום את עצבנותם הרבה של החיפאים והצליחו לזכות בנצחון החשוב. האדם שכר הצעיר שמחוני היה הפתעה נעימה לנוכח משחקו הבהיר וראיית המשחק הטובה שלו.

החיפאים איכזבו קשות. שחקנים כמו דלזל וולס הירבו להחטיא. רק רולנד יוסטון מתחת לסלים גילה יכולת סבירה.

במחצית הראשונה חזו הצופים במשחק שקול ועצבני, אך התעוררות של האחים שמר בפתיחת המחצית השניה הביאה למפנה, שנשמר עד לסיום.

שפטו זגול וכר לעיני 1000 צופים נלהבים בגבת.

נקודות לגבת: מאר (22), אורן סבר (17), ינאי (16), אלון שמר (15), האודי (14), שמחוני ופורת (4 כ"א). נקודות לחיפה: יוסטון (28), וולס (18), דלזל (16), גודס (11), כסקי (6), אופיר (4).

צבי אביטל

במחזור הבא

- ● אליצור נתניה — מכבי ר"ג
- ● הפועל ת"א — הפועל חולון
- ● מכבי חיפה — הפועל ירושלים
- ● גליל־עליון — הפועל חיפה
- ● איתן/גבת — בית"ר ת"א
- ● הפועל ר"ג — מכבי ת"א

ולי סימס מאליצור נתניה שועט לעבר סל מכבי ת"א

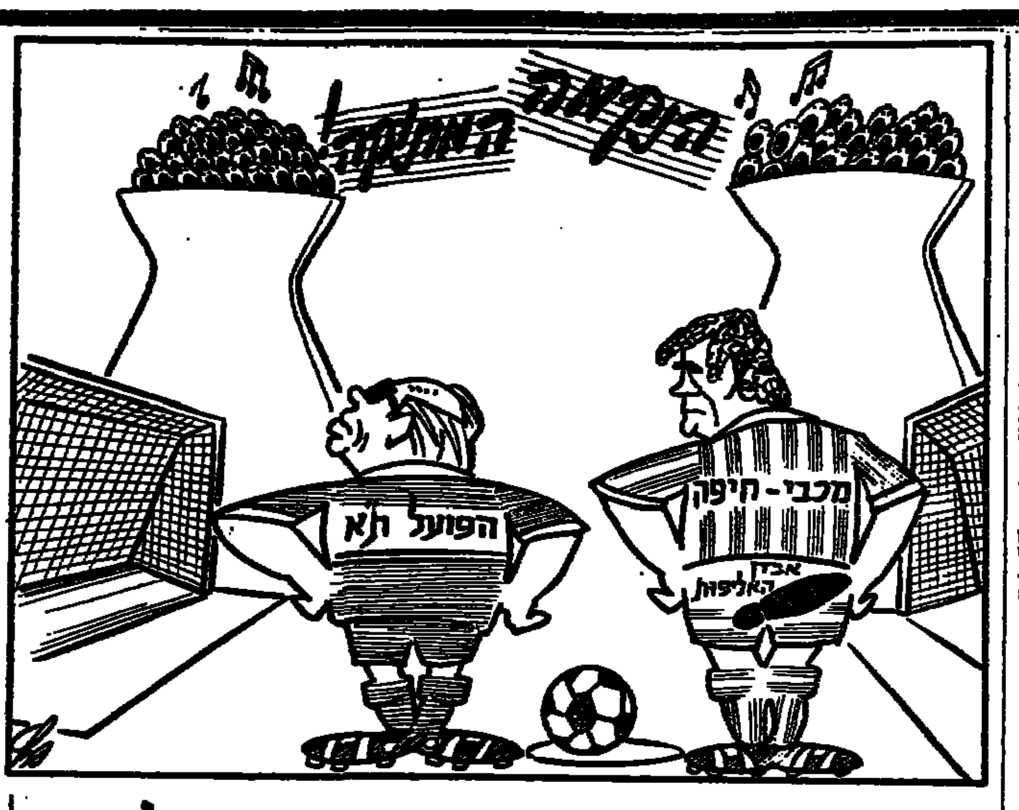

ב"מפגש הפסגה" יוכרע למי תוענק תעודת שליש מעולה

מאת ברוך דגן

ארבעה משחקים "על שש נקודות" ילהיטו את הליגה הלאומית במחזורה העשירי. עם נעילת המשחקים תוענק למוליכה בראש תעודת־שליש מעולה, לדולקות אחריה — "תעודות" טובות ואילו קבוצות התחתית יוותרו עם טעם מר בפה.

מי תהיה המאושרת של השליש הראשון? שאלה זו תוכרע בעימות ישיר בין המובילה, בית"ר ירושלים, לבין השניה בדירוג, הפועל כפ"ס. מפגש הפסגה ב"בלומפילד" יאפיל על כל העימותים הלאומיים האחרים וירכז סביבו התעניינות וסקרנות רבה.

גם בקרית־אליעזר יהיה "שמח" בשעה ששתי גבורות העונה שעברה יעמדו במבחן כוחות הדדי. מכבי חיפה תנסה להתגבר על המשבר הנוכחי שלה כדי לזכות בנצחון יוקרתי בקרב עם האלופה הפועל ת"א.

המוקד השלישי יתמקם במגרש בשכונת־התקוה, בו תארח בני־יהודה המצליחה את מכבי ת"א היומרנית ב"דרבי קטן" בעל משמעויות סבלאיות רבות. התחתית תתרום את חלקה להצגה הגדולה במאבק במעמד־גורלי בין בית"ר נתניה לבין הפועל לוד.

מכבי יבנה ספוגת הבעיות תשתדל להגיע לרגע לפינה כדי להתעשת מול הפועל פ"ת ואילו מכבי יפו, עוד קבוצה בצרות, תנסה להיבנות על גבה של מארחתה, בית"ר ת"א. למכבי פ"ת לא יהיו שום סנטימנטים במשחק הביתי עם מכבי נתניה בעוד שהפועל באר־שבע תבקש להמשיך בתנופתה גם בקרב החוץ מול שמשון המפתיעה.

מכבי יבנה — הפועל פ"ת

יבנה חייבת להתגבר, בראש ובראשונה, על המשברים הפנימיים לפני שתוכל לחלום על נצחון. פ"ת הדהימה בשבת שעברה בנתניה והוכיחה, כי יש לה הרכב פורה ומוכן. אם יבנה לא תשכיל לחסום את הפרצות שלה, יוכלו אורחיה לערוך חגיגת נצחון מחודשת.

התחזית: נצחון לפ"ת.

מכבי פ"ת — מכבי נתניה

לנתניה יש זכרונות מרים מהמפגש עם נציגי פ"ת והיא מקווה להמתיק אותם ע"י הישג חוץ. נתניה תצטרך להיות במיטבה ולסתום את ה"חורים" בהגנתה אחרת תמצא עצמה בצרות צרורות. פ"ת לא הרשימה, אמנם, בנצחון בשבת שעברה, אולם באווירה ביתית ועם מוראל גבוה היא תצעד צעד אחר לפני התנייתים.

התחזית: נצחון לפ"ת.

בני־יהודה — מכבי ת"א

ההצלחות של נציגי השכונה מצביעות על מגמה קבועה בעוד שאצל המכבים יש, עדיין, תנודות ממשחק למשחק. "החורים" יתבססו על יציבותם ויהנו גם מיתרון ביתי, אולם אין באלה די כדי להבטיח את נצחונם. שכן, מכבי עשוייה לקבל לפתע זריקת־מרץ ולנגח את כל התחזיות.

התחזית: תיקו.

מכבי חיפה — הפועל ת"א

שער הגבול של לבראו יפול בכל על העימות המתחדש בין שתי היריבות האלה. חיפה תנסה להשיג "נקמה" מאוחרת ואילו ת"א תשתדל להוכיח, כי היא, אכן, טובה ממארחתה. התאוששות הגדולה של האלופים תבטיח קרב מעניין ברוח מפגשי העבר הסוערים בין שתי הקבוצות. חיפה תהנה מיתרון מסוים.

התחזית: תיקו.

בית"ר י־ם — הפועל כפ"ס

ההתקרבות של כפ"ס לפסגה מחייבת את הבית"רים להתייחסות רצינית ומיוחדת. אם מבקשים חניכיו של קשטן להמשיך להוביל את הליגה, הם חייבים לשחק טוב יותר מאשר בשבת שעברה. ההפסד הראשון פרק את המתח של הבית"רים ויאפשר להם לשחק ברגיעה. כפ"ס תהיה, בכל מקרה, שותפה שוות זכויות למפגש מתוח ואולי גם מפתיע.

התחזית: תיקו.

שמשון — באר־שבע

שתי המצליחות של השבוע ישתדלו להמשיך את דהירתן. שמשון, שטיפסה אל הצמרת הגבוהה, נראית עריפה בזכות תנופת הנצחונות שלה, אולם באר־שבע מסוגלת לתקוע מקל בגלגליה ולהחזיר את המאורחים אל קרקע המציאות.

התחזית: נצחון לשמשון.

בית"ר ת"א — מכבי יפו

ארבעת ההפסדים הרצופים וחילופי המאמנים יהוד, דרוקא, תמריץ ליפואים. בהנחה שהקרח חייב להישבר, תהיה יפו שאפתנית במיוחד מול מארחת בינונית כבית"ר. הבית"רים יחסרו את לביא הפצוע ויחפשו "אריה" אחר, שיוביל אותם לנצחון במשחק הביתי הקשה. פתוח לכל התפתחות.

התחזית: תיקו.

בית"ר נתניה — הפועל לוד

עם האוכל בא התיאבון — אומרים בנתניה ומאמינים, כי ניתן לרשום נצחון שני ברציפות. אולם ללודאים שאיפות מגובדות ואין להניח, כי יוותרו בנקל. צפוי, איפוא, קרב תחתית שקול, עיקש ושאפתני עם אופציות פתוחות לכל צד.

התחזית: נצחון ללוד.

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משי'	נצ'	תיקו	הפסי'	שערים	נק'
1.	בית"ר ירושלים	9	5	3	1	9–21	18
2.	הפועל כפר־סבא	9	5	2	2	7–12	17
3.	שמשון תל־אביב	9	4	4	1	3–9	16
4.	מכבי חיפה	9	5	1	3	6–9	16
5.	בני־יהודה	9	3	6	—	9–13	15
6.	הפועל פתח־תקוה	9	4	2	3	4–10	14
7.	מכבי תל־אביב	9	3	4	2	6–12	13
8.	מכבי פתח־תקוה	9	3	3	3	8–10	12
9.	מכבי נתניה	9	3	3	3	12–8	12
10.	הפועל תל־אביב	9	2	5	2	8–7	11
11.	בית"ר תל־אביב	9	3	2	4	14–11	11
12.	הפועל באר־שבע	9	2	4	3	7–4	10
13.	מכבי יבנה	9	1	5	3	7–4	8
14.	הפועל לוד	9	1	4	4	8–5	7
15.	מכבי יפו	9	1	3	5	17–7	6
16.	בית"ר נתניה	9	1	1	7	20–3	4

טוטנהאם תארח את נוטינגהאם

מאת ג. שרון

משחק החוץ הקשה של נוטינגהאם־פורסט נגד טוטנהאם, בלונדון, יעמוד מחר במוקד משחקי המחזור ה־17 בליגה האנגלית.

גם המוליכה, ארסנל, תשחק מחוץ לביתה, אלא שיריבתה תהיה אסטון־וילה מהחלק התחתון של הטבלה.

השלישית בדירוג, האלופה ליברפול, תנסה לנצל את משחקי החוץ של יריבותיה כדי לחלוף על פניהם שעה שתארח את קובנטרי המפתיעה, העושה העונה חיל.

יתר המשחקים: לסטר — צ'לסי; לוטון — צ'רלטון; מנצ'סטר־סיטי — אברטון; נוריץ' — אוקספורד; ק.פ.ר — שפילד־וונסדיי; סאותהמפטון — ווטפורד; וימבלדון — מנצ'סטר־יונייטד.

המוליכה הטריה הפועל חיפה למשחק חוץ קשה בבית־שאן

מאת שמואל כל

בליגה הארצית יחלקו היום ומחר את תעודות השליש הראשון. המוליכה הטריה, הפועל חיפה, תשתדל לקיים אותו בפיסגה למרות שנכון לה משחק חוץ קשה נגד הפועל בית־שאן.

היום יחל כאמור המחזור כשיערכו שלושה משחקים. שניים מהם יהיו מאבקי צמרת מעניינים. בחדרה תארח הפועל המקומית את הפועל טבריה בעוד שבחולון ישחקו באותה שעה צבריים חולון ומכבי שעריים. המשחק השלישי יהיה "דרבי" ביתר"י בו תארח נהריה את רמלה.

להפועל עכו המדורגת רביעית, נכון משחק חוץ לא קל בר"ג נגד הפועל המקומי. שתי הרמת־גניות האחרות יוצאות למשחקי חוץ. הכח תתארח אצל מרמורק ורמת־עמידר אצל הפועל דימונה.

הפועל יהוד שהודחה בשבוע שעבר מהפיסגה, תצטרך להתייחס בכובד ראש ליריבתה, הפועל ירושלים, המתאוששת משבת לשבת.

בית"ר נהריה — בית"ר רמלה

סוגרת הטבלה מנהריה צברה עד כה נצחון בודד. היום היא תנסה לנצל את ביתיותה נגד אחותה הרמלאית כדי להכפיל את מאזן נצחונותיה. רמלה סובלת העונה מחוסר יציבות. בעיקר בא הדבר לידי ביטוי במשחקי החוץ שלה. עובדה זו תקל את המלאכה על המקומיים.

התחזית: נצחון לנהריה.

מרמורק — הכח ר"ג

משחק תחתית בין שתי קבוצות המדורגות מתחת לקו האדום. לעובדה זו תהיה השלכה על צורת משחקן. מרמורק תנסה לנצל את ביתיותה לצבור שלוש נקודות, בשעה שהאורחים מעיר־הגנים יסתפקו בנקודה. צפוי משחק מותח ומעניין שלא יתעלה כנראה לרמה גבוהה.

התחזית: תיקו ומעלה למרמורק.

דימונה — רמת־עמידר

עוד משחק של החלק התחתון של הטבלה. דימונה משוועת לנקודות ולמרות שהיא עורכת את משחקי הבית שלה בירוחם תנסה לנצל ביתיותה כדי להוסיף נצחון למאזנה הדל. מנגד, עמידר עדיין בכושר ירוד, מה שמוביל אותנו למסקנה שהיא תסתפק בנקודה בודדת.

התחזית: תיקו ומעלה לדימונה.

יהוד — הפועל ירושלים

למרות פער המיקום בין שתי הקבוצות צפוי משחק שקול ומאוזן. יהוד שאיבדה בשבוע שעבר את מקומה בפיסגה לא תרצה להפסיד בפעם השניה ברציפות. אבל הפועל ירושלים בתנופת נצחונות בוודאי לא תתחשב בשאיפות מארחתה. לפיכך עשוי להתפתח מאבק שקול ומעניין בו כל תוצאה לא תפתיע.

התחזית: תיקו

בית־שאן — הפועל חיפה

המוליכה הטריה יוצאת למבחן חוץ קשה ביותר בבית־שאן. המקומיים מהווים אגוז קשה לפיצוח לכל יריביהם. וכשמדובר במוליכה תהיה האמביציה של השאנים כפולה ומכופלת. החיפאים מצויים בכושר מעולה והם ישתדלו לנצל עובדה זו כדי לנצח ולשמור על מקומם שבוע נוסף.

התחזית: נצחון לחיפה

הפועל ר"ג — הפועל עכו

בשבוע שעבר הפתיעו הרמת־גנים את טבריה בחוץ. מחר במכתש בגבעתיים תנתן להם הזדמנות לנצח קבוצת צמרת נוספת — הפועל עכו.

אלא שעכו הרחוקה מן המקום הראשון רק בשתי נקודות, לא תוותר בקלות. לאור יכולתה לאחרונה עכו טובה יותר. אם תציג את משחקה הרגיל גם הביתיות של ר"ג לא תפריע לה.

התחזית: נצחון לעכו

הפועל חדרה — טבריה

שתי הקבוצות הנחילו לאחרונה אכזבות לאוהדיהן. הגדילה לעשות טבריה שנסוגה למקום השביעי. רק נצחון ישאיר אותה בתמונת המאבק בצמרת. אבל גם חדרה הביתית זקוקה לנקודות, בעיקר לאחר סידרת תוצאות התיקו שהשיגה במחזורים האחרונים. מכל מקום, לאוהדים צפויה חויה אם ידעו שתי הקבוצות להתעלות על עצמן.

התחזית: תיקו ומעלה לחדרה

צבריים חולון — שעריים

מאבק צמרת נוסף בו מעורבות שתי קבוצות הלוטשות עין אל המקום הראשון. הביתיות מעניקה יתרון לחולונים, אבל הרחובותים יודעים שהפסד ידחיקם מהסיכוי לחזור ללאומית. לפיכך יתפתח משחק מעניין בו כל קבוצה מסוגלת לנצח. תיקו סביר בהחלט.

התחזית: תיקו

בליגות א'

● צפון: מכבי עפולה — מכבי חדרה; אחי נצרת — בני טמרה; הפועל רעננה — בית"ר חיפה; עליה כפ"ס — הפועל טירה; קרית שמונה — טייבה; מכבי טמרה — טירת הכרמל; אור עקיבא — קרית־אתא.

● דרום: בית"ר ב"ש — הפועל יהודה; לזרוס חולון — אור יהודה; בית־שמש — אשקלון; ראשון־לציון — בת־ים; קרית גת — רמת השרון; קרית אונו — אזור; קרית מלאכי — הפועל רמלה.

ברד גילברט הפתיע באטלנטה את בוריס בקר בשלוש מערכות

● בוריס בקר, כוכב הטניס המערב־גרמני, מנסה להתאושש בהפסקה במשחקו נגד בראד גילברט, שנערך באטלנטה. בקר נוצח בשלוש מערכות.

הטניסאי האמריקאי היהודי ברד גילברט המדורג 12 בעולם, חולל הפתעה בטורניר הזמנה באטלנטה, כשגבר על המדורג שני בעולם, בוריס בקר ממערב־גרמניה 6:7, 3:6, 6:4.

ג'ון מקנרו ניצח את המדורג שלישי בעולם, השוודי מאטס וילאנדר 5:7, 4:6 והראשון בעולם, הצ'כי איוואן לנדל, גבר על הצרפתי יאניק נואה 3:6, 7:6, 6:7.

במשחק נוסף, הפך הצ'כי מילוסלאב מציר פיגור של 0:6, בנצחון בשתי המערכות הבאות 4:6, 5:7, על השוודי מיקאל פרנפורס.

● הצרפתי טיירי טילאן זכה בטורניר בקייפטאון, דרום־אפריקה, כשגבר על יעקב לאסק משוויץ 4:6, 4:6.

● אנדרס גומז מאקוודור עלה לרבע הגמר בדיין, בנצחון בשתי מערכות על הברזילאי ג'ייט.

ליברפול־אברטון במהדורה חדשה

ליברפול ואברטון יפגשו פעם נוספת העונה, פרט למשחק הליגה בסיבוב השני. זאת, לאחר ניצחונה של ליברפול על קובנטרי 1:3 במשחק החוזר בשמינית גמר גביע הליגה האנגלית.

את כל השערים למנצחת הבקיע הקשר הדני הבינלאומי, יאן מולבי מן הנקודה הלבנה, כשפעמיים בהן היה הכושל איאן ראש מעורב, כאשר הוכשל ברחבה.

המשחק הקודם בין השתיים בקובנטרי, נסתיים בתיקו אפס. ליברפול תארח בשבת פעם נוספת את קובנטרי, הפעם בליגה.

במשחק נוסף באותה מסגרת, גברה טוטנהאם על קמברידג' מהליגה הרביעית 1:3. קלייב אלן העלה את מאזנו העונה ל־19 שערים, הבינלאומי כריס וודל הקנה יתרון נוסף לאחר שקמברידג' השוותה, ושון קלוס חתם את התוצאה.

גם טוטנהאם תהיה מעורבת ברבע הגמר בדרבי עירוני, כשתתמודד עם וסטהאם בחודש ינואר.

במשחק השלמה בליגה הסקוטית, סיימו סלטיק ואברדין בתיקו 1:1. כתוצאה מכך, יצרה סלטיק פער בן חמש נקודות, כשהיא מקדימה בפיסגה את דנדי־יונייטד. עם 35 נקודות מ־20 משחקים.

פורטו זכתה ב"אלוף האלופים"

אלופת הכדורגל הפורטוגלית פורטו, זכתה בגביע הסופר־קאפ (אלוף האלופים), לאחר שניצחה במשחק הגומלין בליסבון את בנפיקה, מחזיקת הגביע הפורטוגלי 2:4.

נוער: צרפת–פורטוגל 0:0

נבחרות הנוער של צרפת ופורטוגל סיימו באפס, בתיקו אפס, במסגרת אליפות אירופה לנוער.

בקנבאואר שינה דעתו וימשיך

מאמן נבחרת מערב־גרמניה בכדורגל, פרנץ בקנבאואר בן ה־41, הודיע בבון, כי שינה את דעתו וימשיך בתפקידו עד תום משחקי גמר אליפות העולם באיטליה ב־1990.

הצהרתו של ה"קייזר" באה, בעקבות הודעתו של עוזרו, הורסט קפל, שקיווה לרשת את מקומו, כי החליט להתפטר מתפקידו בתום העונה הנוכחית.

נצחון לאורתאז בליגה

אחת מיריבותיה של מכבי ת"א במשחקי גמר גביע אירופה לאלופות, אלופת צרפת אורתאז, גברה במחזור השני בליגה על אנטיב 74:89 והמדורגת שלישית עם אותו מספר נקודות (6) כמו לימוז' וטולוז מעליה בטבלה.

לימוז' הכניעה את סנט אטיין 91:130 וטולוז גברה על לה־מאן 92:115. ראסינג־שאלאן 85:86.

סיים שני ונפסל

הרץ הפולני ניימצ'אק, שסיים שני בריצת מרתון בניו־יורק בראשית החודש, נפסל, לאחר שבבדיקת השתן הוכח, כי הרץ נטל סמים.

הועדה המארגנת תתכנס בשבוע הבא כדי לדון מה לעשות בפרס הכספי בסך 25 אלף הדולרים המיועדים לרץ הפולני. לניימצ'אק תינתן האפשרות לערער על פסילתו, אך בינתיים טען הרץ כי ערב יציאתו סבל מכאב שיניים והפסיד דם רב. רופא בוורשה הזריק לו תרופה, והנראה שהיה בה סם.

בריצה זו ניצח האיטלקי פולי ואילו אלוף העולם, האוסטרלי רוב דה קאסטלה שסיים שלישי עשוי להיזכות מן הפרס השני של הפולני, אם ערעורו יידחה.

מס ההכנסה תובע ממקנרו יותר מ־900 אלף דולר

שלטונות מס ההכנסה האמריקאים תובעים מהטניסאי ג'ון מקנרו סכום של יותר מ־900 אלף דולר, מכיוון שלא הצהיר על הכנסותיו ב־1982 על סכומי הכסף שהרוויח באותה שנה - 906,281 דולר.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
מפעל מחנות הקיץ בחו"ל

אם מחפשים
שליחים/מדריכים
לעבודה חינוכית במחנות קיץ יהודיים בארה"ב ובקנדה

★ מרקידים (בוגרי אולפן למרקידים)
★ אנשי מוזיקה (היודעים לנגן אקורדיון / גיטרה, ללמד שירים עבריים ולהנחות שירה בציבור)

אם את/ה: — בעל/ת אזרחות ישראלית
— ששהית/ה בישראל ב־5 השנים האחרונות
— לאחר שירות צבאי/לאומי או משתחרר/ת עד 1.4.87
— דובר/ת אנגלית שוטפת
— בעל/ת נסיון בהדרכה או בחינוך
— עד גיל 35
— רווק/ה או נשוי/אה ללא ילדים

הערות: 1) המועמדים ייבחרו לאחר תהליך מיון, ראיונות ומבחנים מקצועיים ע"י נציגים מהארץ ומחו"ל
2) היציאה למחנות היא בין ראשית לאמצע יוני
3) העבודה במחנה נמשכת כ־9 שבועות
4) על השליחים לשוב ארצה עד 15.10.87

אם הינך מעונין בשליחות זו:
התקשר/י מיד לקבלת פרטים אל: מפעל מחנות הקיץ בחו"ל 02־226111/261, 262, 263
ההסתדרות הציונית העולמית או הקהילות או המחנות או האירגונים האמריקאים אינם מתחייבים לקבל הצעה כלשהי. קבלת ההצעה לא תטיל על ההסתדרות הציונית אחריות או הבטחה כלשהי כלפי המציע.

המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה
רח' המשביר 1, חולון
דרוש/ה
הנדסאי מוסמך לאלקטרוניקה
התנאים:
1. נסיון של שנתיים לפחות.
2. ידע טוב באנגלית.
3. רשיון נהיגה.
4. נכונות לעבוד בשעות לילה.
מקום העבודה הוא במצפה לייזר בבר־גיורא.
תנאים טובים לאיש המתאים.
לפנות למשאבי אנוש, טל' 03־805112

למטבחי הדקל
דרוש/ה
מוכר/ת מקצועי/ת
בעלת נסיון בתכנון ומכירת מטבחים
לתאום פגישה לפנות לחיים
בטל. 03-841220

לחברה תעשייתית גדולה המפעילה רשת של מפעלים בארץ ובחו"ל
דרושה
מזכירה בכירה
לניהול לשכת המנכ"ל וההנהלה בת"א
כישורים:
– עברית אנגלית על בוריין כולל הדפסה.
– נסיון קודם והמלצות
תנאים טובים למועמדת המתאימה.
למנות בכתב יד לת.ד. 13266 ת"א.

אנו מחפשים
מזכירה
אשר תעזור ללקוחה שלנו, חברה מסחרית בדרום תל־אביב,
בשפה האנגלית
בקבלת הכתבות, הדפסה וטלקס.
ידיעה מוכחת של קצרנות או כתיבה מהירה באנגלית וללא שגיאות ברמה שווה — היא תנאי לקבלת העבודה.
ידיעה רחבה בתפקוד משרד — יתרון.
לקביעת ראיון נא לפנות לגמן יחסי ציבור בע"מ 03־655454
תנאים טובים
– סודיות מובטחת –

דרושים
מיליטרון טכנולוגיות מתקדמות בע"מ
★ **מהנדסים הנדסאים טכנאים אלקטרוניקה למכירות.** רכיבים תת מערכות וציוד מדידה מתקדם, נסיון 4 – 3 שנים. רכב הכרחי. תנאים מצויינים למתאימים.
★ **מנהל כספים ואדמיניסטרציה בכיר,** נסיון 10 – 5 שנים בניהול חברה עצמאי.
★ **מזכירה קורספונדנטית** אנגלית עברית לניהול תקשורת חו"ל במשרד. דרוש נסיון מספר שנים בעבודה עצמאית.
לפנות: ת.ד. 10299 צהלה, ת"א. בטלפון: 03־481282, 03־495898.

הלשכה לעיבוד נתונים בע"מ
מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י
דרוש
תוכניתן/ית קובול ו־R.P.G
מנוסה במערכות י.ב.מ. 43xx
מגורים בירושלים — חובה!
לקביעת ראיון — יהודית 02־202367.

ארגון ישראלי העוסק בלימוד מבוגרים
לבי"ס תיכון בקר ברמלה
דרוש/ה
מורה
[illegible]
לפרטים נא לפנות לטל' 947347

להוצאת ספרים
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
מנוסה, עם נסיון וידע בהבאה לדפוס
04־669262
תנאים טובים למתאימים

למפעל בירושלים
מזכירה
מנוסה ועצמאית
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, כולל הדפסה וטלקס
★ ידע ביצוא ויבוא יתרון
טל' 02־715048

להוצאת ספרים גדולה דרושים:
1. עוזרת בהנהלת חשבונות – ידע בהנה"ח, רצוי נסיון בהנה"ח ממוחשבת. – לפנות לזהבה.
2. עוזר – נהג להובלות ומשלוחים – לפנות לערן טלפון 812244.

לנציגות ישראלית של חברה דיאגנוסטית מהמובילות בעולם
דרוש
ראש צוות לקידום מכירות
הכישורים הנדרשים:
1. מיקרוביאולוג.
2. ידע נרחב ב־ELISA, RIA ויתר השיטות.
3. נסיון במכירות של מיכשור וציוד דיאגנוסטי מעבדתי.
4. הכרת טובה של השוק הדיאגנוסטי הישראלי.
5. יכולת לבצע מחקרי שוק ברמה גבוהה.
6. יכולת לנהל ולפקח על הצוות.
המעוניינים יפנו למנהל המחלקה המדעית.
טלפון 03־264756
– סודיות מובטחת –

להתעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרושים

משרה 50 – **חרטים וכרסמים.**
C.N.C. וקונבנציונאלים, בוגרי בי"ס מקצועי בעלי 5 שנות נסיון לפחות וידע בקריאת שרטוט טכני.

מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב ליחידת התעסוקה, ת.ד. 1944 רמת השרון, מיקוד 47100.
נא לציין במכתב תעודות זהות ומספר המשרה.

התעשיה הצבאית

למען שירותי טלויזיה בנתניה
דרוש
טכנאי שרות טלויזיה
בעל ניסיון
052-23673

מועצה מקומית באר-יעקב
מכרז פומבי מס' 11/86
המועצה המקומית באר-יעקב מכריזה בזאת על מישרות פנויות בקבלת
עובדים סוציאליים
במשרות מלאות
1) דרישות המישרה:
★ עבודה כוללנית ופרוייקטים מיוחדים
★ יתקבלו רק עו"סים בעלי השכלה בעבודה סוציאלית
2) המועצה מבטיחה לעובדים:
★ הדרכה מקצועית
★ תנאי עבודה טובים
★ אחזקת רכב
הדרגה תקבע בהתאם לכישורי המועמד. המעוניינים יפנו למועצה טל. 08-245015 ולמזכיר המועצה או למנהל שרותי הרווחה. מועד אחרון להגשת המועמדות הוא עד יום שישי י' בכסלו תשמ"ז 12.12.86.
נחום ארצקוביץ
ראש המועצה

לחברת יצור אופנה דרושה
מזכירה בכירה
★ ידע ונסיון ביבוא יצוא
★ שליטה מלאה בשפות עברית אנגלית כולל הדפסה.
★ הפעלת טלקס ממוחשב
★ משרה מלאה, 6 ימי עבודה
★ תנאים טובים, אוירה נעימה
03-660427 ליאורה

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות מעולה
לתפקיד אחראי למערכת דוות וחשבונאות עם מבטחי משנה.
נדרש נסיון מוכח בארץ או בחו"ל בתפקיד דומה וידע מושלם בשפה האנגלית.
לקביעת ראיון נא לפנות לגב' תקוה עצמון טל. [illegible] 627723
כלל חברה לביטוח בע"מ

מכון לאיוש בכירים
עבור אחד מלקוחותינו
דרוש
מנהל סניף
בבאר-שבע לחברה מסחרית ארצית.
למועמד המתאים אפשרויות קידום ותנאים טובים
הכישורים הנדרשים:
נהול ואדמיניסטרציה מעולים
יחסי אנוש מעולים
יכולת נהול מו"מ עם ארגונים ומוסדות
נכונות לעבודה קשה שעות רבות
נא לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 551 ת"א עבור מ.ל.ב.
סודיות מוחלטת מובטחת

לחברה העשייתית גדולה באזור המרכז
דרוש/ה
לעתודה ניהולית
מהנדס/ת הנדסאי/ת מכונות
– צעיר, נמרץ ודינמי
– יכול לעבוד בצוות
– יכולת להנחות ולהנהיג צוות
– רצוי נסיון קודם בתעשיה
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 397 הרצליה, 46103
– סודיות מובטחת –
רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל – ייענו.

MISHAN משען
מרכז משען אגף בתי אבות
לבית אבות בחולון
דרושים:
★ **מנהל אחזקה** בעל תואר הנדסאי בנין/מכונות או נסיון מוכח בתחום זה.
★ **מנהל מטבח** בעל נסיון מוכח בנהול מטבח וחדר אוכל לכ-600 סועדים.
לפנות בין השעות 8.00 – 16.00 בטלפון 03-886373 03-5057175.

למשרד עורכי דין בחולון דרושה:
מזכירה – פקידה / מעולה
לעבודה אחה"צ בשעות 16.00-19.30 5 פעמים בשבוע
שליטה בעבוד תמלילים הכרחית.
לפנות בשעות הבוקר: 03-841958 03-846322

להפצת מוצר המוני
בכל הארץ
דרושים
סוכני מכירות
הכנסה גבוהה וקבועה מובטחת בתמורה לעבודה רצינית.
אך ורק לבעלי רכב מסחרי מדגמי 82 ומעלה.
נא לפנות: ישראדיסק בע"מ – יצרני ספרקלטות.
טלפון: 03-201352.

מרכז קהילתי קצרין
למתנ"ס דרוש/ה:
מדריך/ה
במשרה מלאה לאחר שרות צבאי
נסיון בהדרכת נוער.
עבודה עם אתגר בתחום הדרכת הנוער
המעוניינים יפנו למתנ"ס קצרין טלפון 069-62083/4

לכפר הנוער אלוני יצחק
דרוש
מדריך חברתי
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 063-89090

למשרד רואי-חשבון גדול
דרוש
מנהל מחלקת ביקורת ענ"א
מועמדים בעלי ידע ונסיון רב בביקורת, וייעוץ במערכות עיבוד נתונים ובדיקתן ובעלי כושר ניהול צוות עובדים ומשא ומתן עם לקוחות יפנו לת.ד. 20370 ת"א 61204.
לציין עבור ביקורת ענ"א.

לחברת שמיר בע"מ
דרושים
1. **מנהל עבודה**
2. **טכנאי מדידה**
לעבודה באשקלון
טל. 03-5229467

לאגף תכנון ופתוח של חברת "צים"
דרושים:
1. **חוקרי בצועים**
בעלי תואר שני - בחקר בצועים, עדיפות לבעלי תואר ראשון בהנדסת תעשיה ונהול ו/או מתמטיקה.
2. **מהנדסי תעשיה ונהול**
בעלי תואר ראשון בהנדסת תעשיה ונהול עדיפות לבעלי נסיון בתחום התכנון-לוגיסטי.
בפניה יש לצרף גליון ציונים שנה דף עבודת גמר (לבעלי תואר שני), קורות חיים ושרות צבאי.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ל"צים" חברת השיט הישראלית ת.ד. 1723 עבור מחלקת תכנון ופתוח חיפה 31000.

דרוש
טבח מנוסה
שומר תורה ומצוות
נא לפנות לאמרכל בית ליבנשטיין תל-אביב יד-אליהו שדרות החייל 4
03-331414

למפעל מזון גדול בגוש-דן
דרושים
נהגים/ מחלקים
בעלי רשיון ג'
להתקשר לטל.
03-491546
03-471322.

למשרד עורכי דין
דרושה
עורכת דין
בעלת 2-3 שנות נסיון בתחום האזרחי מסחרי כולל הופעות בבית משפט.
03-282760
03-286065.

לבי"ס תיכון דתי בתל-אביב
דרושים:
1. רכז פנימיה
2. מדריך לפנימיה
נסיון הכרחי
03-744106 אחה"צ ובערב

למפעל טריקו
דרושים/ות
● **תופרות אוברלוק** עם נסיון
● **תופרות זיגזג** עם נסיון
● **גהצן**
● **עוזר מחסנאי** + רשיון נהיגה
● **מודליסטית** בעלת נסיון בטריקו
תנאים טובים + אפשרות להסעה.
03-833814, 826979

למפעל מזון באזור חולון
דרושים
טבחים ועוזרי טבחים
לרציניים בלבד תנאים טובים
050-23098

[illegible]
ריהוט וציוד משרדי, [illegible]
עובדים/ות מוכרים/ות
רצוי עם נסיון בענף
רחוב ביאליק 3 רמת-גן

גסטטנר (ישראל) בע"מ
דרושים
נציגי מכירות בכירים
לסניפי החברה בתל-אביב וחיפה
לעבודה משתלמת ורבת אתגר עם אפשרויות קידום נרחבות
המועמדים המתאים יוכשרו במרכז ההדרכה של החברה
בעלי רכב פרטי וניסיון קודם במכירות יפנו בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 502 תל-אביב עבור נ.מ

למתנס כפר-יונה
דרושים
1) **מורים**
במקצועות: פיזיקה, אנגלית, ביולוגיה, כימיה.
לעבודה בערב פעמיים בשבוע.
לפנות בטל. לנעמי.
2) **מדריכים**
במקצועות, גיטרה, ג'ז, תופים באלט, חלילית
לפנות בטל. לדליה
הטל: 053-685111 053-687823
053-40457

לחברה גדולה דרוש
מנהל יחידת ציוד חשמל
הכשורים:
★ מהנדס חשמל
★ כשר ניהולי
★ יכולת ניהול מו"מ מסחרי
★ ידיעת השפה העברית והאנגלית על בוריה
★ נסיון בתחום הציוד החשמלי
המועמד שיתקבל ינהל פיתוח שווק, מכירה ושרות של היחידה.
העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים, פרוט נסיון קודם, ממליצים וטלפון להתקשרות לת.ד. 33263 עבור "מנהל יחידה".
סודיות מובטחת.

לחברת "שירא"
דרושים
אנשי מכירות
בענף המתכת
★ נסיון מוכח במכירות
★ תנאים טובים למתאימים.
טלפונים: 03-653392, 03-653829,
03-650116, 03-652269

מהנדס אחראי
למחלקת בקורת טיב
למפעל גדול המייצר מוצרי פלסטיק בהזרקה.
מקום העבודה: אזור נצרת
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1499 חיפה.
תנאים טובים למועמד המתאים.

דרוש
מנכ"ל
לחברה בהקמה
בעל יכולת טכנית גבוהה, כושר לימוד וטיפול במכונות שונות ויכולת שיווקית וניהולית ברמה גבוהה.
מתאימים בלבד יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 11045 ת"א מיקוד 61110.

לחברת תה ויסוצקי
דרוש
מכונאי אחזקה
עדיפות לעובדי מכונות אריזה
להתקשר: 03-265222 או בכתב לת.ד. 20127 ת"א

לקבוץ פרוד
דרושה
אחות מוסמכת
רווקה
מגורים במקום.
להתקשר בשעות לפנה"צ 069-89298
069-89271.

למפעלינו בנתניה דרוש
מנהל עבודה
כישורים: 10 שנות ותק, גיל עד 40
ת.ד. 28267 ת"א

לרשת פיצריות "רימיני"
דרוש/ה מנהל/ת
המסוגל לנהל סניף גדול
★ בעל נסיון בענף המסעדות
★ בעל יוזמה, קפדן ודינמי
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם ל"רימיני" בן יהודה 44 תל-אביב. טל. 03-285746 03-282967

לחברת רהיטים גדולה
בירושלים
דרוש
מנהל חנות
בעל רקע בענף הרהיטים
רק בעלי נסיון יפנו בכתב, בציון קורות חיים לת.ד. 729 ת"א 61007
משרה מס' 41

לעסיס דרושים
1. **מכונאי אחזקה**
5 שנות נסיון לפחות בתעשיית מזון
ידע במערכות פניאומטיות.
2. **עוזר מחסנאי מכני – צעיר**
נסיון 1-2 שנים.
לפנות בכתב לת.ד. 508 אזור התעשיה נתניה 42104, עדיפות לתושבי נתניה והסביבה.

למרכז הטקסטיל בע"מ
דרוש:
חשמלאי מוסמך
תעודה ונסיון של 5 שנים במקצוע
מועמדים מתאימים יפנו לטל: 03-662830 לקביעת ראיון

לחברת תרופות
דרושה
תעמלנית רפואית
למשרה מלאה, מעניינת, עם אפשרויות קידום.
הכישורים:
– השכלה על-תיכונית במקצוע פרא-רפואי
– ידיעת השפה האנגלית על בוריה
– נסיון קודם של 1-2 שנים
– רצוי בעלת רכב
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים ותמונה לת.ד. 2096 הרצליה פיתוח 46120.

יבין חברה חקלאית בע"מ
לבית אריזה באשקלון
דרוש
עובד אחזקה בכיר
הכישורים הדרושים:
1. כשר לנהול צוות בן 4-6 עובדים.
2. רשיון חשמלאי מוסמך עם נסיון קודם בתעשיה.
3. נסיון קודם בהפעלת מערכות אלקטרומכניות.
4. רצוי ידע ונסיון קודם באלקטרוניקה תעשייתית, בסיסית.
העבודה מתנהלת ב-2 משמרות.
הדרגה: תקבע לפי הכשורים
המעונינים יפנו בכתב יד לאגף כח אדם ת.ד. 332 תל-אביב 61002
מועמדים מתאימים בלבד יענו.

דרוש
פועל ייצור
למפעל בפתח-תקוה
03-9228403/4 לפנות בין 14.00-17.00 ליעקב

למועצת הדבש
דרוש
איש שדה (פקח)
הכישורים הדרושים: ידע נרחב בגידול דבורים ★ התמצאות במיפוי ★ כושר ארגון.
לפנות בכתב למועצת הדבש רח' נחמני 57 ת"א ת.ד. 14068 (עבור פקח)

חברת כנס
מבקשת מועמדים לתפקיד:
מפעיל תיירות קונגרסים בכיר
בדבר פרטים נא לפנות ג'ני פרדייס טל: 03-654571 או ת.ד. 50006 ת"א 61500.

למפעל רהיטים באור-יהודה
דרושים
הנדסאי/טכנאי תעשייה וניהול
בעל ניסיון לניהול מערכת התפ"י, מלאי ותאום לקוחות.
★ מנהל/ת חשבונות סוג 2.
★ תותך לקרייזיק.
★ עובדי ייצור
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
המעוניינים יפנו לטלפון: 03-347772 לאורית.

כור תקשורת והתראה בע"מ
קרית עתידים – נוה שרת
דרוש/ה
פקיד/ה
לעבודות משרד שונות כולל הדפסה עברית/אנגלית
משרה מלאה – 5 ימי עבודה (7.30-17.00)
כשורים: ★ נסיון בעבוד תמלילים
★ שליטה מלאה בעברית
★ ידע באנגלית
★ אריזה ובעלת יוזמה
לקביעת ראיון נא לפנות לריבה טלפון 03-492661

למפעל כימי גדול באזור חיפה
דרוש/ה
מהנדס כימיה
★לעבודה בצוות הניהול והפיתוח של מחלקת היצור.
★התפקיד מעניין, מקצועי ורב אתגרים.
תנאים משופרים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 612 קרית ביאליק מיקוד 27000 עבור מס' 747
סודיות מובטחת

תקציבאי,
קופירייטר,
מה דעתך
לעבור ממשרד פרסום, לפרסום?
לא יהיה מקום יותר יסודי, קריאטיבי, חושני, מקצועי ומגרה מראובני פרידן.
אנחנו מציעים לך להתברג בזמן.
אנחנו ואתה. אתה בא?
טל. 448623, 03-444986
לבקש את נעלי. שמירה חזותית.
ראובני•פרידן
פרסומאים

דרושים
מחלקים
עם רכב מבודד למוצרי מזון לאזור גוש דן
בעלי נסיון בענף המזון.
דרושה ערבות בנקאית.
מועמדים מתאימים יפנו לעסיס מן שיווק רח' ז'בוטינסקי 35 רמת-גן, מיום א' עד ג' בין השעות 08.30-10.00 בבוקר.
טלפון: 03-7511228 לרבניץ.

לחברה שתית ידע באזור צהלה
דרוש/ה **רואה חשבון**
צעיר/ה – לאחר התמחות
טל. 03-494971 להתראות או בכתב ת.ד. 13005 תל-אביב מ. 61130

למקומון רציני בטבריה
דרוש
עורך אחראי
מגורים במקום, תנאים טובים
טלפון 95739, 067-92843.

לחברה קבלנית לבנין באזור המרכז דרוש
מנהל עבודה
בניסיון מטפולה 30, שכון דן
03-499639, 03-496999.

דרוש
מנהל
לחברת טלמרקטינג
בוגר מנהל עסקים, בעל כשר ניהולי ושווקי ברמה גבוהה ויכולת בהוראה ובתכנון מערכי שיעור.
מתאימים בלבד יפנו בצרוף תולדות חיים.
לת.ד. 50375 ת"א מיקוד 61503.

לרציניות בלבד!
דרושות
דיילות
לקידום מכירות
של עתון יומי גדול
לאזורים רחובות, ראשון לציון והסביבה
למתאימות תנאים טובים
העבודה מתאימה גם לסטודנטיות
סודיות מובטחת
לקביעת ראיון לפנות 08-453798

לברק-הדפסות רשת
דרושים
1. **מדפיסי משי מנוסים**
2. **צלם/ת אופסט**
3. **מנהל/ת חשבונות**
4. **בחורים**
אחרי צבא ללימוד המקצוע.
תנאים מצויינים למתאימים.
03-495357, 03-498021.

לקבוצת
השמירה בע"מ

סניף ת"א
דרושים
מאבטחים
למתקנים בטחוניים בגוש דן
1,000 ש"ח + נסיעות
★ עד גיל 35.
★ פרופיל 65 ומעלה.
★ יוצאי יחידות קרביות
אבטחה ממונעת, במשמרות.
מתאים גם לסטודנטים.
מגורים: גוש דן, כפר-סבא, רעננה ולוד.
ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ ברח' ספ"ר 16, תל-אביב (בקרבת שוק הכרמל), ביום ראשון (30.11.86) וביום שני (1.12.86) בין השעות 10.00-20.00
נא להביא פנקס מילואים, תעודת זהות ו-2 תמונות.

למוסד ציבורי גדול
דרושים
רוקחים
לעבודה בחולון
נא להתקשר לטל: 03-201130
03-201134 03-201142

למלון נפטון באילת
דרושים:
1. **קופאי/ת קבלה**
2. **פקידי/ות קבלה**
3. **מלצרים/ות**
4. **טבחים** (סוג 3, 2)
5. **צ'יף צ'קר**
לקביעת ראיונות נא להתקשר לדורון או לצפריר מלון נפטון 059-79333.

למושב באר-צופר
דרושים:
1. **מטפלת לתינוקיה**
עם נסיון
2. **מטפלת לגיל הגן**
בפרטים לפנות 057-81019 057-81460.

לאטיד שמיר אלקטרוניקה בע"מ
מערכות התראה ובקרה אלקטרוניות
דרוש
איש מכירות נמרץ
בעל נסיון ובעל רכב
03-7516618

קבוצת מפעלי "גלי"
למפעל הנעליים
דרושים
1. **תופרים/ות**
2. **תופרות אוברלוק**
3. **תופר/ת**
למחלקת תיקוני נעליים
אפשרי פנסיונר/ית.
נא לפנות לטל: 03-9631010.

למוסד ארצי גדול בשטח המזון
דרוש/ה
כלכלן בכיר
לניתוח תמחיר, ניתוח ריווחיות, הכנת דוחות, רווח והפסד ובקרה כלכלית.
רצוי בעל תואר שני.
דרושה ידיעה בעבודה על פי.סי.
בעל ניסיון של 3 שנים לפחות. גיל עד 35.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות מתבקשים
לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים לת.ד. 26137 ת"א, מיקוד 61261
עבור "כלכלן"
סודיות מובטחת

דרושה עובדת
תושבת רמת השרון
מתמצאת בהנה"ח
מתמצאת בתקשורת טלפונים וכו'
שעות עבודה מפוצלות
לפרטים – תקשורת 471203, 03-474732.

למכון למחקר ופיתוח
דרוש
לבורנט/
עוזר מחקר אקדמאי
1. בהנדסה ביו-רפואית או פיזיולוגיה.
2. בביולוגיה עם ידע במחשבים.
3. במדעי החיים, או הנדסאי סביבה או מקצוע פרה-רפואי, רכב חובה.
לפנות למכון לבריאות העובד ושקומו.
ת.ד. 3 רעננה, 43100 טל: 052-445212

طبق الأصل

مكانه الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

כימדע
קבוץ ניר יצחק – סופה
דרוש/ה
כימאי/ת אורגני/ת
תואר שני
למטרות מחקר
עבודה מענינת ועצמאית
תנאים טובים ומגורים במקום
לפרטים טל: 057-83421
בשעות היום 057-83460
בשעות הערב.

לבית חולים "אסותא"
אסותא חדש
דרושות:
1. אחיות מוסמכות
למחלקת טיפול נמרץ יונקים
2. אחיות מוסמכות
לתפקידים שונים
לפנות לגב' רות לבבי 240185 פנימי 217
3. מזכירה כתבנית אנגלית/עברית
לפנות לרחל 240185 פנימי 275

למפעל אלקטרוניקה תעשייתי באיזור המרכז
דרוש
מנהל הנדסת המוצר
התפקיד כולל:
העברת מוצרים מפיתוח לייצור ★ הקמת תיקי ייצור וטיפול בתיקי ייצור קיימים ★ תיכנון אמצעי ייצור ובניית צבד"ים.
הכישורים הדרושים:
מהנדס אלקטרוניקה עם רקע מוכח בייצור, או מהנדס ייצור עם ידע טכני באלקטרוניקה ★ נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיית האלקטרוניקה הצבאית ★ יכולת ניהול צוות עובדים.
■ 5 ימי עבודה בשבוע ■ תנאים טובים למועמד המתאים ■
נא לפנות בכתב-יד, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 28141 תל-אביב 61281.
– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית
דרושה
כתבנית
עברית/אנגלית
מעולה
בעלת נסיון בהפעלת מעבד תמלילים א–ב + טלקס, במשרה מלאה, כולל יום ו'.
טלפון 03-611521.

יותר טוב מנפאואר
1800 ש"ח
לכרסמים וחרטים
CNC ואוניברסלי
מעל 5 שנות נסיון,
פרופיל 72 ומעלה, לתקופה ממושכת,
5 ימי עבודה בשבוע (כולל משמרות),
ארוחות והסעות מרוב חלקי מרכז הארץ.
עבודות באיזור ת"א, ובאיזור ירושלים,
(לעוברים לירושלים סיוע זמני בדיור),
*
ראיונות לתל-אביב -
לתאם עם ערן 03-298877
*
ראיונות לירושלים -
לתאם עם זאב או ארז 02-233436.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

דרוש/ה
מנהל/ת מתפרה
בעל/ת ניסיון של 5 שנים, למוצרי סריגה שטוחה. באזור המרכז. תנאים מיוחדים ועצמאות בעבודה.
לפנות לטלפון 03-838544, 03-823870, בין השעות 10.00 – 14.00.

ידיעות אחרונות העתון של המדינה

פקר פלדה
מוצרים מסחר ומימון בע"מ
דרוש/ה **פקיד/ה דינמי/ת**
דרישות התפקיד:
• מיומנות בהפעלת מחשב (אינוסון ושיווק);
• הדפסה בעברית ובאנגלית;
• 2 עד 5 שנות נסיון;
• מקום העבודה כפר־סבא;
• משרה מלאה.
נא לפנות בכתב־יד, כולל קורות חיים ושכר מבוקש, לת.ד. 1549 תל־אביב, 61014.

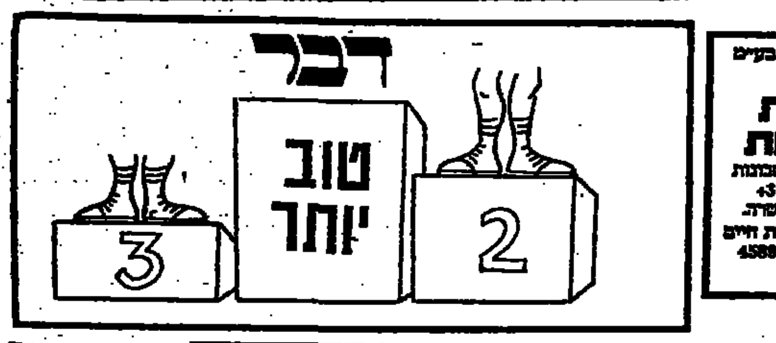

לזוגיסטיקה ולאים בע"מ
דרושים
מנהלת חשבונות
לניהול מערכת חשבונות ממוחשבת סוג +3
המלצות לחצי משרה.
לפנות בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 4589 פתח־תקוה

לטמפו תעשיות בירה בע"מ
סניף חולון – דרושים
מחלקי תוצרת
בעלי רישיון נהיגה למשאית
מעל 15 טון, תושבי גוש־דן
המועמדים מתבקשים להתקשר טלפונית
למנהל כוח־אדם טל' 03-800-131

הודסת מערכות
דרוש
טכנאי קירור
עם נסיון
בהרכבות
ושירות מיזוגים.
בוגר בי"ס מקצועי.
טלפון
03-523073.

לעבודה בטחונית
בחו"ל
דרושים
קציני מילואים
• כישורים נדרשים: –
★ גילאי 24-35.
★ שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים. עדיפות לבעלי נסיון ניהולי.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפה אירופאית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

המתאימים ייצאו לשליחות בת שנתיים־שלש בחו"ל בקיץ 87.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 עבור א.א. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים ייענו

לחברה גדולה לקוסמטיקה בתל אביב דרושה
פקידה
עם ידע בהנהלת חשבונות, בניהול מלאי, ובהפעלת מחשב.
להתקשר לתיאום ראיון משעה 9.00
לטלפון 03-381585

בני משה קרסו בע"מ
יבואני רנו בישראל
למוסך המרכזי בתל אביב
דרושים
● **חשמלאי רכב** שלב 3 או מוסמך.
● **מכונאי רכב** בנזין – שלב 3 או מוסמך
בעלי נסיון בדיזל יתרון.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית
לתאום ראיון לטל 03-627111, סופי

לחברה תעשייתית בת"א
דרושה
מרכזנית
למרכזית תדקס 124 – 12 קווים
שעות העבודה: 14.30 – 7.30
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 50360
ת"א 61500, ולפרט נסיון קודם.

לניביט מערכות
העוסקת בפיתוח ושיווק
מערכות חומרה ותוכנה
דרושים
באזור ת"א
★ תוכניתן למחשבי IBM-PC
עם נסיון מוכח של שנה לפחות
בכתיבת אפליקציות ב-DBASE-III
(יתרון לתוכניתני SYSTEM 36)
באיזור ירושלים
★ טכנאי מעבדה למחשבי IBM-PC
נסיון מוכח שנתיים לפחות
★ מזכירה/פקידה עם יכולת להנהל משרד
באזור חיפה
★ טכנאי מעבדה למחשבי IBM-PC
עם נסיון מוכח שנתיים לפחות
★ מנתח מערכות/מהנדס תוכנה
לעבודה במשרה מלאה כקבלן עצמאי
04-662596 02-241975 03-731613

דרושים
למשרד רואה חשבון
בירושלים
★ **בוחן**
★ **בוחן מרכז**
אפשרות להתמחות
02-690263

טכנאי/הנדסאי חשמל
לתכנון והרכבת לוחות פיקוד למכונות.
רקע בתכנות בקרים הכרחי.
תרס דגמים מנוסה
ניסיון בכרטוס –
יתרון שכיר הנדסה
052-455720
052-455592

להברת פל־קל דרוש
טכנאי בנין ו/או מנהל עבודה
נא לפנות לטל: 03-410624.

דרושה במרכז שיקום
ברחובות
רכזת שירות סוציאלי
★ בוגרת בית ספר לעבודה סוציאלית
★ רצוי בעלת תואר שני
★ בעלת נסיון בניהול צוות עובדים
לפנות לטלפון: 08-461133, 08-465575.

לקום מחר בבוקר, בכיף!
לפרויקט חדשני
בשילוב עם "ציון" חב' לביטוח
דרושים: * נציגי שווק.
* מנהלי שווק.
* מנהלי סניפים.
בעלי כושר ניהול, הופעה ייצוגית ובעלי יוזמה.
חוזה אישי, עבודה באוירה חמה,
אפשרויות קידום נרחבות.
טל. 03-658478, 03-660938 (ריקי)

למפעל שגב
רחוב מהדורי בע"מ
דרוש
מנהל עבודה
עם ידע טכני בענף העץ וניסיון של 5 שנים לפחות במפעל
אזור התעשייה
ראשל"צ
9611941 9612351

לחברה כלכלית בתחום הפרסום והתערוכות
דרוש/ה
איש/ת מכירות
נסיון מוכח במכירות ושיווק
★ הופעה נאה ★ כושר ביטוי
★ רכב הכרחי
רוכש/ת מודעות
★ נסיון במכירות – רכב הכרחי
לקביעת ראיון טלפון: 03-216179

קשת – מרכז גריאטרי רב־תכליתי בתל־אביב־יפו
דרושים
1. עובדים/ות סוציאליים/ות
למשרה מלאה ולחצי משרה. בעלי נסיון בעבודה עם קשישים, עבודה קבוצתית עם מטופלים ומשפחות והפעלת מתנדבים.
2. אחים/ות מוסמכים/ות ומעשיים/ות למוסד סיעודי
למשרה מלאה ולחצי משרה.
3. פיזיאותרפיסט/ית
למשרה מלאה ו/או לחצי משרה.
4. כוחות עזר למוסד סיעודי
למשרה מלאה.
5. מרפאות בעיסוק
לחצי משרה.
6. עובדי תעסוקה – עבודות במלאכת יד
לחצי משרה.
7. מחסנאי
לחצי משרה.
8. איש תחזוקה
למשרה מלאה.
9. טבח/ית
למשרה מלאה.
10. עובדים/ות נקיון ומטבח
למשרה מלאה ולחצי משרה.
נא לפנות לטלפון 03-835164
משעה 8.00 – 13.00

מלון חוף סט. טרופז
מלון חדש-הזדמנויות חדשות.
מלון חוף סט. טרופז באילת, החדש במלונות רשת ישרוטל נפתח בקרוב.
אנו זקוקים לצוות עובדים מסור לאיוש המשרות הבאות:
1. פקידי קבלה מנוסים, בעלי תעודה.
2. חשמלאים - למחלקת אחזקה.
3. טבחים מקצועיים, גארד-מנג'ה, וסוסייר - למטבח המלון.
4. קפטנים, מלצרים, וברמנים (גברים/נשים).
5. חדרניות ועובדי משק.
למתאימים, תנאים טובים ודיור באילת.
המעוניינים מוזמנים למפגש גיוס והכרות בהשתתפות נציגי המלון ונציגי מלונות המלך שלמה, ספורט ולגונה.
המפגש יתקיים בבית ציוני אמריקה (רח' דניאל פריש 1 ת"א - ע"י לגנדין מיניסטור) ביום ג' ה-2.12.86, בין השעות 10:00-16:00.
ישרוטל ניהול מלונות בע"מ
המלך שלמה · לגונה · ספורט · סט. טרופז · בלו ביי

טבע TEVA
לחברתנו דרושים/ות
במפעלנו "פלנטקס" בנתניה
לחטיבת מחקר ופיתוח
כימאי/ת אורגני/ת
בעלי תואר BSc/MSc
הכישורים:
• ידיעה טובה של השפה האנגלית.
נסיון קודם לא הכרחי.
5 ימי עבודה.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כ"א, ת.ד. 160 נתניה 47101.

דרושה
במגדל העמק
מורה / מדריכה למקצועות המשרדאות
או
בעלת מקצוע בתחום המשרדאות המסוגלת לעסוק בהדרכה
לפנות לטלפון: 065-41426, 065-40764

מאזני שקל
מרחיב פעילותו במוצרים לתעשיה ומחפש
אנשי מכירות עצמאיים בצפון, במרכז ובדרום
★ רכב פרטי הכרחי
★ בעלי רקע טכני ונסיון בענף יתעדפו.
– תנאים טובים למתאימים. –
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-624234
03-612411
• סודיות מובטחת.•

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללימודי חוץ
דרושים
מורי תיכון
להוראת מקצוע הפיסיקה
בקורסי הכנה
לבחינות המיון לטכניון
הלימודים מתקיימים בשעות הערב
בתל־אביב
נא לפנות:
הטכניון, המדור ללימודי חוץ,
רח' ליסין 14, תל־אביב,
טלפון: 262134.

לחברה העוסקת בציוד מחשבים
דרוש/ה
מנהל/ת מכירות
המעוניינים יפנו בכתב
בצרוף קורות חיים לת.ד.
22808 תל־אביב מיקוד 64332.
– סודיות מובטחת –

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים
בעלי מקצוע לתקופת ההקמה של התחנה:
★ **מסגרים**
בוגרי בי"ס מקצועי עם נסיון
★ **חשמלאים**
בעלי רשיון חשמלאי מוסמך ומעלה
★ **מועמדים לקורס ריתוך**
גילאי 22-25 בעלי בריאות תקינה (שיוכשרו בחברה)

אזור מגורים נדרש: אשקלון, אשדוד, יבנה,
קרית־גת, שדרות, באר־שבע,
קרית־מלאכי (והסביבה)

המעונינים, העונים לדרישות הנ"ל,
יפנו בצרוף קורות חיים,
למינהל וכח־אדם ת"ד 396 אשקלון.

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

בוא לעבוד עימנו.
חברת החשמל לישראל בע"מ

טמפו תעשיית בירה
סניף חולון
דרושים
בקר מערכת התחשבנות
בוגר בי"ס תיכון, בעל ידע בהנהח"ש וכן הכרה וניסיון במערכות הנהח"ש ממוחשבות, יכולת להפעיל צוות עובדים גדול.
שעות העבודה מ־10.00 עד 20.00 וכן שעות נוספות לפי הצורך.
פקיד התחשבנות –
בוגר בי"ס תיכון בעל רקע בעבודה כסלר בבנק.
שעות העבודה מ־12.00 ועד 20.00 וכן שעות נוספות לפי הצורך.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד למחלקת כח־אדם רח' המלאכה 9 אזור התעשיה חולון

לסמינר התיכוני האמריקאי
ע"ש אלכסנדר מוס בהוד־השרון
דרושים:
מורים למתמטיקה
להוראת המקצוע בשפה האנגלית לתלמידי תיכון אמריקאי על בסיס שעורים פרטיים בשעות אחה"צ ובימי שישי בבקר.
הכשורים: שפת אם אנגלית, תואר B.A או B.S.E או גבוה יותר.
נסיון קודם בהוראה בתיכון
תנאים מצויינים למתאימים.
לקביעת ראיון נא להתקשר
052-33405, 052-22539

טבע TEVA
לחברתנו דרושים/ות
במפעלנו "פאקא" בבת־ים

מפעיל בכיר	פקיד מכירות ושליחויות
עובד אחראי, לתפעול עצמאי של מערכת יצור בתהליך.	פקיד אחראי (אפשר גם פנסיונר)
הכישורים: • טכנאי מכונות/כימיה. • לאחר שרות צבאי.	הכישורים: • שליטה טובה בשפה העברית. • בעל רכב (ריקשה, אופנוע) • ל-5 שעות עבודה.
תפקיד עם אתגר למועמד המתאים.	

עובדות גמר קו ייצור	מחסנאי טכני
• לאחר שרות צבאי. • רק תושבות בת־ים חולון. • תנאים טובים למתאימות.	הכישורים: • בוגר קורס מחסנאים טכניים. • 3 שנות נסיון. • ידיעה טובה של השפה האנגלית.

המועמדים מתבקשים להתקשר מיום א' למנהל כח-אדם,
במפעל טלפון: 03-5519447

שרות בתי הסוהר
מינהל והדרכה
תן יד לשמירת ביטחון הציבור ולאיכות החיים
דרוש/ה **מנהל עבודה**
(מדריך מקצועי)
למפעל נגרות העוסק בתחומי רהוט משרדי ונגרות בנין לניהול יצור שוטף והדרכת עובדים.
הכישורים הנדרשים:
• בוגר בי"ס מקצועי 3 שנים • נסיון של 3 שנים לפחות בניהול הייצור במפעל נגרות • יכולת הנהגת צוות עובדים של 15 – 20 איש ומתן הדרכה מקצועית.
מקום העבודה – בית סוהר שטה
המעוניינים/ות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון. אל: לשכת הגיוס של שרות בתי הסוהר. רח' מקלף 3 הקריה תל־אביב טלפון: 03-251128

למפעלי מתכת "גבעתי" בע"מ
דרושים
באשקלון ובחיפה:
רתכי לחץ גבוה
בתל־אביב ובחדרה:
★ צנרים ★ מסגרים ★ עוזרים.
בחדרה:
★ מכונאים ★ בנאים
לפרטים נא לפנות לרגב מישה, 063-39852

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר

טנסור תעשיות בע"מ
מדינת היהודים, פינת משכית
אזור התעשיה הרצליה ב' 46766
טלפון: 110־556 (052) טלקס: 342־561 TENS IL
פקסימיליה: 880־544 (052)

מהנדס אלקטרוניקה
ראש מחלקת הנדסת המוצר

אנו מחפשים מהנדס אלקטרוניקה מנוסה, רחב־אופקים ובעל מנהיגות טכנית לתפקיד המרכזי של ראש מחלקת הנדסת המוצר בחברה.

בתפקידו זה, יהיה המהנדס אחראי ישירות לתכנון וביצוע כל מכלול הנושאים ההנדסיים הנדרשים להשלמת מוצרי החברה, משלב לווי המוצר בשלבי פיתוח מוקדמים במחלקת הפיתוח, ועד להעברתו לייצור בסדרות גדולות. כולל: אחריות להנדסת איכות נאותות, בקרת תצורה והנדסת המשך.
כישורים נדרשים: נסיון של 5 שנים לפחות בתפקידים דומים. נסיון רלונטי ב־POWER ELECTRONICS ובבקרה – יתרון.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים מלאים לקביעת ראיון אישי אל: טנסור תעשיות בע"מ, ת.ד. 334־39, תל־אביב 61392.

"מאיר" חב' למכוניות ומשאיות
יבואני VOLVO בישראל
לאגף ציוד כבד, טרקטורים ומנועים
ד ר ו ש ו ת

מזכירה

* בעלת נסיון
* ידיעת אנגלית ועברית כולל הדפסה בשתי השפות
* בוגרת צבא

שעות העבודה: 8.00–14.00 (כולל יום ו')

מרכזנית

* ידיעת הדפסה עברית אנגלית
* בוגרת צבא

שעות העבודה: 13.00–17.00
מקום העבודה לשתי המשרות: קרית אריה, פתח־תקוה
לקביעת ראיון, נא להתקשר לברכה, טל. 330086־03

אלטק בע"מ
יצרן פתרון ושווק מעגלים מודפסים
אזור התעשיה סגולה, פ"ת

דרושים לנו:

* ***מנהל מחלקת ציפוי מתכות – ניהול מחלקה המופעלת ב־3 משמרות***
  – עדיפות למועמד עם רקע טכני (הנדסאי או טכנאי כימיה)
  – נסיון בניהול מחלקה לפחות 3 שנים – חובה

למחלקת האחזקה:
* ***הנדסאי אלקטרוניקה***
  נדרש סיון באחזקת מכונות C.N.C
* ***מכונאי בתעשיה***
  נדרש נסיון בתחזוקת מכונות לפחות 3 שנים

למחלקת הדפסת רשת:
* ***מדפיסים למעגלים מודפסים***
* ***מפעילי C.N.C***

הכישורים הדרושים:
– ידע בקריאת שרטוט מכני
– נסיון בהפעלת מכונות C.N.C לעבוד שבבי – יתרון
* ***מזכירה למחלקת שיווק / מכירות***

הכישורים הדרושים:
– ידיעת השפה האנגלית על בוריה
– הדפסה בשפות עברית ואנגלית
– ידע בדוקומנטציה לייצוא – יתרון

– 5 ימי עבודה בשבוע –
נא לפנות בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 159 פתח־תקוה 49101 תוך ציון המשרה ע"ג המעטפה.

U·MAN®

עבור אחת מלקוחותיה,
חברה לייצור ושיווק תרופות ומוצרים קוסמטיים המצויה בתנופת התפתחות, דרושה

פקידת הזמנות

לתפקיד מעניין, אחראי וייצוגי, המהווה ציר תקשורת עיקרי בין החברה ללקוחותיה.
אדיבות, סדר, דייקנות וזריזות, וכן ידע בכתבנות/קלדנות ובאנגלית בסיסית – הכרחיים.
מקום העבודה – בתל־אביב.
שכר הולם למתאימה.
להתקשר ליהודה – טל. 03/292949, מישרה 321.

U·MAN®

עבור אחת מלקוחותיה, הברה בובילה בתחום שירותי מערכות האנקה ובוקר כניסה, דרושים

אנשי מכירות

בעלי נסיון והצלחה מוכחת בתחום המכירות.
– רצוי בענף מערכות האנקה ובוקר כניסה.
הרוצות, הופעה נאה ויכולת בניהול מו"מ.
רכב פרטי – הכרחי. תנאים טובים למתאימים.
הדגמות ל"מקצוענים" במכירות!
לפנות לעמליה – טל. 03/292952, מישרה 658.

U·MAN®

For one of our clients in Jerusalem we need

A SUPER SECRETARY

Fluent in English
& Hebrew correspondance
+ operating telex
– all office functions.
Possibility to part-time job.
Interesting work and decent pay.
Please call Yehuda – tel. 03/292939.
Job No. 404.

U·MAN®

עבור אחת מלקוחותיה, חברה קבלנית מבוססת באיזור המרכז, דרוש

מנהל עבודה

לניהול עבודה בשטח הפרוייקטים המבוצעים ע"י החברה. נסיון בתחום עבודות עפר, פיתוח וכבישים – הכרחי.
רכב ותנאים טובים מאד למתאים. מישרה 617.
לפנות ליהודה בטל. 03/292949 או בכתב לת.ד. 6610 תל־אביב 61066. סודיות מובטחת.

להברת רשפון אימפורט בע"מ בת"א
דרושים:

טכנאי אלקטרוניקה

למחלקת השירות טלויזיה – וידאו
טלפון 251176־03

למפעל סריגמיש
דרושות
עובדות מקצועיות
ובלתי מקצועיות
תנאים טובים
אפשרות ללמוד מקצוע
לפנות למחלקת כח אדם, רח' הרכבת 52 ת"א (התחנה המרכזית)

מעצבת
מולה
ביזוטמיות
צם יד טובה
לסטודיו רושילה
230625

דרושות
עובדות להלחמה
בחברת אלקטרוניקה
משרה מלאה
+ שעות נוספות
בתנאים טובים
03־333420 03־337578

למוסד ציבורי
במרכז הארץ
ד ר ו ש

מנהל עבודה
(קירור, מיזוג אויר)

דרישות התפקיד:
– הנדסאי וטכנאי מוסמך.
– בוגר בי"ס מקצועי במגמת קירור ומיזוג אויר עם רשיון של חשמלאי מוסמך בתוקף.
– טכנאי קירור ומיזוג אויר עם נסיון גם בארץ של 5 שנים לפחות בשירות ואחזקה של יחידות בוכנתיות וצנטרפוגליות ומערכות חמום למזוג אויר ושליטה בפקוד.
– תנאי שכר של מוסדות ההסתדרות.
לפנות בכתב יד בצירוף תולדות חיים ומספר טלפון לת.ד. 16250 ת"א, לא יאוחר מיום 5.12.86.

U·MAN®

עבור אחת מלקוחותיה, חברה בהקמה, דרושים:

מנהל/ת יחידת עריכת מעגלים מודפסים

לתפקיד אחראי ביותר, עצמאי ובעל עניין, הכולל עריכת מעגלים מודפסים באמצעות מחשב, פיקוח על צוות עורכים וקשר עם לקוחות.
נסיון של 7 שנים לפחות בעריכה – הכרחי.
מישרה 651.

עורך/ת מעגלים מודפסים

בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בעריכה.
הכרת מערכות ממוחשבות
ורקע באלקטרוניקה – יתרון.
מישרה 652.
מגורים באזורי תל־אביב או השרון.
תנאים טובים למתאימים.
לפנות ליהודה בטל. 03/292949
או בכתב לת.ד. 6610 תל־אביב 61066.

לחברת מוטורולה תקשורת בע"מ
דרושים:

מהנדסי RF בכירים

כישורים נדרשים:
* נסיון של 5־8 שנים בתעשיה בפיתוח מעגלי RF
* נסיון בתחום חד פס יתרון
* יכולת עבודה עצמאית והובלת צוות פיתוח

לפנות לזמי שוורצמן בטלפון 388722 (03) בעבודה או 492152 (03) בבית, לא בשבת

מהנדסים מכניים

כישורים נדרשים:
* מהנדס מכני עצמאי ודינמי לעבודה בפיתוח
* נסיון של מספר שנים בתחום זיווד מוצרים אלקטרוניים
* ידיעת עברית ואנגלית
* נסיון בתכנון ממוחשב, בהעברת חום והכרת טכנולוגית פלסטיקה – יתרון
* הבנה ויכולת הפעלת כלי תיב"מ

לפנות ליעקב גולן בטלפון 388713 (03) בעבודה או 741036 (03) בבית

– סודיות מובטחת –

---

migada
מיגדה בע"מ קרית ויצמן, רחובות
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel

למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד־פעמי דרוש

מהנדס מכונות

התפקיד: עוזר למהנדס המפעל.
הכישורים: רצוי בעל נסיון של שנה לפחות בתעשייה.

★ 5 ימי־עבודה בשבוע ★

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם אל "מיגדה בע"מ" ת.ד. 214, רחובות 76101, עבור "מהנדס מכונות". סודיות מובטחת.

למפעל יצרני גדול במרכז הארץ דרוש

מהנדס מכונות

הכישורים הדרושים: כושר ניהול צוות עובדים • נסיון של מספר שנים הכרחי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות־חיים ונסיון תעסוקתי קודם, אל ת.ד. 3953, פתח־תקוה 49517.
סודיות מובטחת.

רק מועמדים מתאימים ייענו.

לחברה גדולה ודינמית באזור תל־אביב

נפתחה הרשמה לקורס עבוד נתונים ותכנות

הקורס יכשיר את המסיימים לפתות ישומים מתקדמים בסביבה של מאגרי נתונים למיחזום ותקשורת

תאריך יעד לתחילת הקורס: מרץ 1987

הקורס יימשך כ־3 חודשים רצופים (למודי יום מלאים)
משתתפי הקורס יקבלו משכורת מלאה

נתונים נדרשים:
– בעלי תואר ראשון במדעי המחשב
– מהנדסי תעשיה וניהול במסלול מערכות מידע
– ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית
– משוחררי צה"ל
– גיל: עד 30

למסיימי הקורס בהצלחה מובטחת תעסוקה מעניינת במפעל המחשבים של החברה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון, ממוצע ציונים ומספר תעודת זהות לת.ד. 25108 תל־אביב מיקוד 61250
המועמדים מתבקשים לענות עד לתאריך: 5.12.86

מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

מלונות דן
למלון דן פנורמה ת"א
דרושים/ות
חדרנים/יות
טבח/ית
חדר אוכל עובדים
מלצרים/יות
צבעים/יות
נגר/ית
מתאימים/ות יפנו למח' כ"א טל' 663311־03 – בין השעות 10.00–15.00

TEDEA Ltd.
Excellence in Load Cells

לתדיאה
ד ר ו ש י ם

1. **כתבנית / מפעילת טלקס**
שפת אם אנגלית לחצי משרה 11:00–17:00
2. **עובדים למחלקת ביולים**
למוצגם בתחום השקילה האלקטרונית, אחרי שרות צבאי עד גיל 25
3. **עובדים לבית מלאכה**
בוגרי בית־ספר מקצועי, לאחר שרות צבאי להפעלת מכונות C.N.C

* הכשרה תינתן במקום.
* 5 ימי עבודה בשבוע 07.30–17.00
* מגורים: הרצליה, רעננה, כפר־סבא, והוד השרון.

טל. 557039־052 לחנה

מכון לפסיכולוגיה תעשייתית בע"מ
שד' שאול המלך 39 תל־אביב מיקוד 64928

לחברה תעשייתית מבוססת בתחום האלקטרוניקה המתקדמת
ד ר ו ש ה

מנהלת משרד

לניהול עצמאי של המשרד על כל היבטיו, וטיפול בנושאי מנהל, כח־אדם ומזכירות החברה.
תתאים לתפקיד מועמדת בעלת השכלה אקדמית, השולטת היטב באנגלית, אשר לה נסיון בעבודות מזכירות וניהול.

התפקיד כולל:
מזכירות מועצת המנהלים
ניהול המשרד
אחראית על תפקוד המשרד

נא לפנות בכתב יד ובפרוט מלא של השכלה ונסיון בעבודה הרלוונטי לתפקיד – למל"ת ת.ד. 33137, מיקוד – 64928.
– סודיות מובטחת –

ד ר ו ש י ם
רופאי שיניים
לעבודה מלאה/חלקית בנתניה ובאשדוד
03־912426, 03־913787, 055־57962

לחברה מסחרית גדולה באזור תל־אביב
ד ר ו ש

סוכן מכירות

בענף חשמל ואלקטרוניקה. נסיון מוכח בענף של 5 שנים לפחות. בעל רשיון נהיגה. גיל עד 45 שנה. בעל המלצות.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בלבד עם פרוט תולדות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866, תל־אביב 61008 עבור מס. 526

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעליה וקליטה
דרוש
מפעיל מחשב
לפחות שנתיים נסיון
רצוי במחשבי DATA GENERAL
לעבודה במשמרות.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2070 ת"א 65116 או אישית לחי' לבונטין 30 ת"א למח' כח אדם, החל מיום א'.

דרוש בחדרה
ספק עבודות לנבים
בעלי נסיון בתחומים דומים שברשותם רכב מסחרי
להתקשר לטלפון
063־31394
063־81097

דאש תעשיות כבלים
למפעל תעשייתי בנס־ציונה
דרושים:

1. **מנהל עבודה**
לניהול צוות של 25 עובדים הכישורים הדרושים: הנדסאי – טכנאי ייצור נסיון של 3 שנים בתעשיה.
2. **עובדי ייצור.**

למועמדים המתאימים תינתן הדרכה העבודה במשמרות.
לפרטים נא להתקשר לחיים יאחיה 470447־08

עבור מפעל עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות

משרה מס' 500:
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה מוסמכים
* יוצאי חיל האויר.
* בעלי נסיון באחד מהתחומים הבאים:– מכ"ם, חמ"ם, אויוניקה, לוגיסטיקה, חימוש.

משרה מס' 501:
טכנאי אלקטרוניקה/ אלקטרוניים
* יוצאי חיל האויר, בעלי נסיון בתחום כח"ן ובקרת טיסה.

משרה מס' 502:
ממסי"ם/חממי"ם
* בעלי נסיון על מטוסי קרב מתקדמים.

משרה מס' 503:
מבנאי מטוסים
* יוצאי חיל האויר.

משרה מס' 504:
מנועני מטוסים
* יוצאי חיל האויר.

משרה מס' 505:
צבעי ריסוס
* רצוי בעלי נסיון תעופתי.

משרה מס' 506:
כרסמים
* כרסמים קונבנציונליים וכרסמי N.C.
* בעלי נסיון של שנתיים לפחות.

משרה מס' 507:
מנהל/ת חשבונות
* בעל/ת נסיון של שנתיים בתחום החודים
* סוג 2 לפחות.
* אנגלית – ידיעה ברמה של שפת אם.
* עדיפות לידע בספרדית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה נסיון ומס' תעודת זהות אל: ת.ד. 19115 מיקוד 61190 (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).
מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

התעשיות אביזרי תעופה בע"מ

דרושים:

רתכים
בעלי הסמכה תעופתית בתוקף לפי MIL-STD-1595A או MIL-T-5021 לעבודות ריתוך בפלדות אל חלד, נתכי ניקל, אלומיניום.

מבנאים,פחחים
עם נסיון מוכח (רצוי תעופתי) לעבודות התאמה לריתוך של פחי אל חלד, נתכי ניקל, אלומיניום.

טכנאי אביזרים
יוצא חיל אויר רצוי דרג ד'
בעל נסיון של 3 שנים וידע בעבודה בציוד פנאומטי והידראולי.

למעומדים תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות וארוחות סדירות במפעל
לפנות לת.ד. 80 גדרה מיקוד 70750 או טלפונית 95411־055.

למפעל פלסטיקה בירושלים
דרוש/ה

מהנדס/ת או הנדסאי/ת מכונות

דרישות:
* נסיון של שנתיים לפחות בעבודה במשרד תכנון.
* ידיעת השפה העברית על בוריה. ידיעת שפה זרה נוספת יתרון.
* מגורים באזור ירושלים.

תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב־יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 10341 צהלה תל־אביב 69937

למפעל לתאורה מתוחכמת
דרוש

מנהל שיווק

★ נסיון קודם במכירות הכרחי.
★ מהנדס חשמל
★ יכולת ארגון והפעלת צוות
★ בעל רכב

תנאים טובים למועמד המתאים
נא לכתוב בכתב לת.ד. 2144 ת"א עבור מפעל לתאורה) ולפרט השכלה ונסיון קודם.

רשות שמורות הטבע
דרושים:

1. **פקח אזור הרי אילת**

תאור התפקיד:
פיקוח ושמירה על השמורות וערכי הטבע באזור, עריכת תצפיות על בעלי חיים וצומח, מעקב אחר בעיות איכות הסביבה, פיקוח ציד, השגת גבול.
דרישות:
רקע בטבע וידיעת הארץ, תואר ראשון בביולוגיה, הקלאות או גיאוגרפיה. הכרת אזור הפיקוח, ידע בקריאת מפות, כושר גופני תקין, רשיון נהיגה.
העבודה בשעות לא מקובלות.
המעונינים יפנו למשרדי הרשות למלוי שאלונים עד לתאריך 5.12.86
ירושלים – רח' ירמיהו 78.
אילת – שמורת האלמוגים.

2. **מתנדב לשמורת עין גדי**

תאור התפקיד:
סיוע לצוות השמורה בפיקוח ובמעקב אחרי נמרים.
דרישות:
רקע בטבע וידיעת הארץ.
נכונות לעבודה לשנה ובשעות בלתי שגרתיות. רשיון נהיגה.
רקע טכני רצוי.
המועסק יקבל דיור בבית ספר שדה וכלכלה.
המעונינים יפנו בהקדם לטל. 84285־057.

מכון רום לפסיכולוגיה ישומית
דרוש/ה
מאבחן/ת
לחצי משרה
טלפון 426503־03
417756־03

שופר־סל

למחלקה הטכנית
דרוש טכנאי קירור
לאזור גוש דן

מועמדים בעלי ניסיון של 10 שנות עבודה במתקני קירור מסחרי ומיזוג אויר, מתבקשים להתקשר טלפונית לקביעת ראיון לגבי חנה, טל' 9233349־03, בין השעות: 08.00 — 15.00.

מהנדס מכונות

לתפקיד ראשי בעל נסיון של 10 שנים לפחות בתעשייה פרטית המכילה מערכת שינוע משאבות הידראוליקה וכו'

מהנדס כימי

מנוסה בפולימרים או במוצרים ביקומניים בעל ידע יסודי בשפה האנגלית
דרושים למפעל תעשייתי פרטי גדול בחולון.
מועמדים מתאימים מתבקשים לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 ת"א 61028
– סודיות מובטחת –

דרושים

חשמלאי רכב

עדיפות לבעלי תעודות ודרושים
מרכיבי רדיוטייפים ואזעקות לרכב
03-584440, זאב בוטיק לרכב

לסימולוג בע"מ –
חברה אמריקאית ישראלית
דרושים

(1) **מהנדס תוכנה מעולה**
* 3 שנות נסיון – לפחות
* נסיון מוכח ב־VLSI-CAD
* שפת "C", MC68000 – יתרון.

(2) **מהנדס אלקטרוניקה**
* נסיון של 3 שנים בפיתוח מערכות דיגיטליות מהירות ומשובצות מחשב.
* ידע ב־68000 – יתרון.

(3) **מהנדס יישומים**
לצורך תמיכה בלקוחות החברה בארץ ובחו"ל
* מהנדס אלקטרוניקה/מחשבים בגוסה
* נסיון בתכנון מערכות דיגיטליות מורכבות
* שליטה בשפה האנגלית
* רצוי ידע בתכנון VLSI הכרת כלי C.A.E (סימולטורים)
* רצוי ידע בתוכנה
המהנדסים המתאימים יוכשרו בארץ ובחו"ל ישלחו לחו"ל לתקופה של כשנתיים.

(4) **מנהל/ת חשבונות**
* נסיון של מספר שנים בחברות תעשייתיות בינלאומיות
* נסיון במערכות ממוחשבות.
* ידע בשפה האנגלית – חובה.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 720, הרצליה בציון המשרה המבוקשת
סודיות מובטחת

שופר־סל
לסניפי גוש דן
דרושים

* **מנהלי מחלקות בשר**
* **עובדי מחלקות בשר**
* **עובדות מעדניה**

מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 30.11.86, בין השעות: 08:00 — 10.00 לאגף הבשר, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פתח־תקוה, אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

למרפאה גדולה בבת־ים
דרושים
רופאי שיניים
בשכר נאות
ודרושות סייעות לרופאי שיניים
שכר הולם
03-571523

למשרד שמאים אלמנטרי
דרוש
מהנדס מכונות
טלפון 615271־5
סודיות מבוטחת

לפנימיה דתית לאומית ב"ב
שכון ה
דרושים:
* **אחראית מטבח**
לארוחות ערב בין השעות 16.00־20.00
* **אחראי/ת מטבח בשבתות**
טלפונים: 782578־03
791504־03

למפעל "אדרת" אזור התעשיה הרצליה
ד ר ו ש

מחסנאי
– למחסן חוטים

1) בעל נסיון קודם בניהול מחסן
2) ידע ונסיון בניהול מלאי ממוחשב (רצוי תושב האזור)

המעונינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים למנהל כח אדם בית חרושת "אדרת" ת.ד. 301 הרצליה

"דפנה"
מוצרי מזון בע"מ
ד ר ו ש

מנהל שיווק ארצי

חרוץ ודינמי בעל רכב
נא לפנות 03־5356226
בין השעות 9.00 עד 14.00

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לרבב לכל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים כבלתי של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המודעות נכתבו לשני המינים על פי החוק.

مطابق للأصل

קופ"ח מאוחדת

1. לסניפנו ברחובות
דרושים/ות
רופאים/ות פנימיים כלליים או
רופאים/ות מומחים לבריאות
הקהילה.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל
סניף רחובות רח' בנימין 23 טל.
08-457993, תנאים טובים למתאימים.
— סודיות מובטחת —

2. דרוש/ה סייען/ת ארצי/ת
מוסמך/ת בעל/ת נסיון של 5
שנים לפחות בניהול מרפאת
שיניים.
התפקיד כרוך בנסיעות ברחבי
הארץ ובפיקוח על עבודת
סייעים/ות במרפאות השיניים.
תנאים טובים למתאימים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למח' כוח
אדם בכתב יד בצירוף פרוט קורות חיים
השכלה ונסיון לכתובת: רח' ארלוזורוב 100
ת"א
— סודיות מובטחת —

לפרויקט חדשני
דרושים/ות
אנשי מכירות
בכל רחבי הארץ
אם את/ה יודע/ת למכור וברצונך
להרוויח טוב התקשר/י לאילנה טל'
03-204603
סודיות מובטחת

לאיל מנופים באזור תעשיה הרצליה
דרוש
מהנדס מכונות
בעל נסיון בתיכון מכני (עדיפות במתקני
הרמה וקונסטרוקציות מתכת)
לקביעת ראיון בימים א-ה טלפון 052-541111
ליעקב.
סודיות מובטחת

לחברה מסחרית במרכז תל-אביב
1. מנהל/ת חשבונות מוסמך/ת
כולל ידע ב-P.C., יבוא ומשכורות
2. בחור אחרי צבא-
חרוץ, עם חוש למכירות
להתקשר: 03-662484 – לנעמי

דרושים
1) מתכנתים
2–3 שנות ניסיון, רקע מתמטי וניסיון בתוכנה מדעית, ידע בפורטרן הכרחי.
2) מתכנתים
2–3 שנות ניסיון בתקשורת מיקרו-מחשבים ל-VAX, ידע בפורטרן הכרחי
3) מתכנתים
2–3 שנות נסיון בתוכנה גרפית, על ג'ניסקו ו-VAX
4) מתמטיקאים
2–3 שנות ניסיון בבדיקות תוכנה.
5) מתמטיקאים
עם ניסיון רב באיפיון ותכנון בדיקות ברמת מערכת תוכנה.
לכל המקצועות רצוי ידע ב-VAX בסיווג בטחוני
נא להתקשר ל-03-9232286

דרוש
כרסם – חרט – חרוץ
(בוגר בי"ס מקצועי)
לעבודה מעניינת
ומבלטים במפעל מתכת
פרטי בתל-אביב
פרטים בטלפון
03-821570

דרוש
מדפיס אופסט
למכונת G.T.O
בעל נסיון
תנאים טובים למתאים
065-22131 עודד.

מעצבת אופנה
בעלת נסיון רב בבגדי ילדים
לפנות 03-379922

כתיבה מכנית והנדסה בע"מ
שדרות ירושלים 164, חולון
דרושים:
★ גזבר
– כלכלן בעל נסיון של כ-5 שנים לפחות בתעשיה
עתירת ידע
★ צלם/מונטיר
– מנוסה ועצמאי למעבדת אופסט
★ דפס
מנוסה למכונות מולטיליט וגסטליט ¼, ⅛
★ טכנאי/הנדסאי
למערכות בקרת ירי של מטוס פנטום העבודה
במשרה מלאה, באווירה נעימה, 5 ימים בשבוע
העבודה מיועדת לנשים ולגברים כאחת.
המעוניינים יפנו לריקי ברמן 03-5562555

לחברה העוסקת בניהול פרויקטים בפתח-תקוה
דרוש ה
מנהל/ת משרד
• ידע בסיסי בהנהח"ש
• נסיון קודם יתרון
• ידע בשפות יתרון
בפרטים נא לפנות טל: 03-9247343

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
במרכז נוער ירושלים
משרה בנויה מס' ח/214/86
דרוש/ה
מנהל/ת מטבח ואקונום/ית
תאור המשרה:
ניהול מטבח על כל מרכיביו, ניהול
מחסן כללי ומחסן פרודוקטים.
הכישורים הדרושים:
נסיון מקצועי בניהול מטבח. יכולת
לנהל מחסן.
הדרגה המוצעת:
ט"ו – י"ז בדרוג האחיד. מועד אחרון
להגשת מועמדות 12.12.86

"הגרעין" בע"מ – אור יהודה
דרוש
מוכר
בעל רקע חקלאי
למחלקת השקיה
לפנות למשה 16:00–14:00
03-296631

לחברה גדולה בדרום
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
בתחום מיכשור ובקרה
מקום מגורים — אשקלון
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב
לת.ד. 67 באר-שבע

למפעל גדול בפתח תקוה
דרוש
מבשל סבון
לעבודה מלאה או
חלקית
לפנות בכתב ת.ד. 147
פתח-תקוה 49101 לידי
מנהל כח אדם.

בי"ס התיכון לאזור
רמלה – לוד
טלפונים: 08-224768
08-22900 דרוש/ה
★ מורה לכימיה
למילוי מקום לתקופה של
12 שבועות לאחר חופשת
חנוכה.

"דפנה"
מוצרי מזון בע"מ
דרושים
סוכנים להפצת תבלינים
באזור הדרום (רחובות ודרומה)
אין צורך בנסיון קודם
תחבורה עצמית
נא לפנות 03-5255
בין השעות 9.00 עד 15.00

המשטרה אתגר
דרושים

ליחידה המרכזית בתל-אביב (ימ"ר)
להתפקידי בילוש וחקירות
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית מלאה
לאחר שרות צבאי, עדיפות לבוגרי קורס
פיקודי בצה"ל גיל עד 35 ובריאות תקינה.

ליחידה המיוחדת ללחימה בטרור (ימ"מ)
דרושים קצינים ולוחמים
דרישות התפקיד: יוצאי יחידות קרביות,
בוגרי קורס מקודי (מכיים ומעלה) גיל עד 25
ובריאות מעולה. ראיונות יתקיימו בלשכת
הגיוס בת"א בתאריכים הבאים:
יום א 30.11.86 בשעות 09.00 עד 11.00
יום ד 3.12.86 בשעות 14.00 עד 16.00

שוטרי/ות סיור ותנועה בכל הארץ
דרישות התפקיד: 11 שנות לימוד, לאחר
שרות בצה"ל גיל עד 35 בריאות תקינה.
עדיפות לבעלי רשיון נהיגה.

לעבודת שטח מעניינת
אם הינך צעיר ואיכפת לך בא הצטרף אלינו
ותהייה חלק מצוות צעיר ומגובש
דרישות התפקיד: 12 שנות לימוד, גיל עד 28
בריאות תקינה, ובעלי רשיון נהיגה. עדיפות
לבוגרי קורס פיקודי בצה"ל.
מקום השרות כל הארץ

לאקדמאים וקציני צה"ל מסלול לקצונה.
על המעוניינים לפנות ללשכות הגיוס כמפורט להלן בצירוף תעודות השכלה, פנקס מילואים:
פנקס שבי ותעודת שחרור
תל-אביב – רח' הרכבת 14 טל' 03-628290
ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8 טל' 02-244433
חיפה – דרך חטיבת גולני 21 טל' 04-661067
באר-שבע – רח' העצמאות 66 טל' 057-32621
רחובות – רח' הרצל 206 טל' 08-487488
סודיות מובטחת

ב.נ. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים
ת"ד 2287 נתניה 42122, 053-34518
ת"א, ארלוזורוב 108, 03-257070

למפעל מזון גדול באיזור ת"א
טכנולוג ראשי
לביטוח מוצרים, ניהול הייצור
והמעבדה במפעל.
מהנדס / טכנולוג מזון בעל נסיון
תעשייתי רב, רצויה התמחות בחלב.

מנהל ייצור
לניהול עבודה במחלקה, לייצור גבינות.
מהנדס /טכנולוג: טכנאי מזון עם נסיון
★
למפעל עתיר טכנולוגיה באיזור ת"א
מהנדס פיתוח
לתיכנון, פיתוח, ניסוי ופיקוח על הייצור
מהנדס מכונות, רצוי רקע
במיכשור ואלקטרוניקה.
– סודיות מלאה מובטחת –

לטית – בית בע"מ וויטה בע"מ
דרושים:
1. מפעלי מכונות ייצור
לעבודה בשלוש משמרות
2. מסיקי דוודים
לעבודה בשלוש משמרות
3. מלגזנים
4. נהגים מחלקים
לפנות בכתב ת.ד. 147 פתח-תקוה 49101 לידי מנהל
כח אדם

LAMBDA למבדא
ELECTRONICS ISRAEL LTD

למפעלנו בכרמיאל דרושים
מהנדסי/ות אלקטרוניקה
• באם את/ה בוגר/ת מוסמך/ת טכניון –
אוניברסיטה במגמת הנדסת חשמל –
אלקטרוניקה.
• סיימת שרותך הסדיר בצה"ל.
• מסלול לימודיך כלל תכנון אנלוגי.
• נסיון באלקטרוניקה אנלוגית של שנתיים
לפחות, כמהנדס/ת פיתוח.
• רצוי נסיון באלקטרוניקת הספק או ספקים.
• שולט/ת באנגלית.
• רצוי נסיון קודם בעבודה כטכנאי/ת.
• מעונין/ת בעתיד מקצועי בנושא:
SWITCHING REGULATOR, POWER ELECTRONICS
אנו מציעים לך אתגר מקצועי וקידום מהיר
בחברה המובילה בעולם בשטח ספקי כח
לינאריים וממותגים.
תנאי שכר מצויינים למועמדים/ות
המתאימים/ות, תנתן עזרה בדיור למעוניינים/ות
לעבור לכרמיאל.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות לכח אדם ת.ד. 500
כרמיאל 04-985255 לקביעת ראיון.

לבני משקים לאחר שירות צבאי
לאור הקליטה המוצלחת של המחזור
הראשון מוצע לבני/ות משקים היוצאים
לשנת חופשה עבודה
בבית אריזה לפרחים
באיזור גדרה. העבודה עד מאי 87
לפנות טלפונית לאברהם 055-91004 או
055-93954

לחברה ממשלתית בתל-אביב
דרושה
פקידה
עם ידע בסיסי באנגלית
ליום עבודה מלא.
טל' 03-251351

לפרי הדר אריכלים
דרושים:
אדריכל/ית:
2-5 שנות נסיון
בתורניות עבודה
הנדסאי/ת
2-5 שנות נסיון
03-22278

למשרד עמילות מכס
דרוש
אחראי שייצג
סוכנים מחו"ל
לשילוח בינלאומי
לטלפן 03-216164

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ
★ מנהלי משמרת
רקע באלקטרוניקה/במחסן
★ מלחימות
★ מחווטות
תנאים מצויינים למתאימים!
טל': 03-203053, 03-203052

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה
התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות לרעה מועמד לעבודה בשל מינו או מעמדו האישי, וכן מחמת היותו הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים זאת.
כל האמור במודעה זו מתייחס לגברים ולנשים כאחד.

יותר טוב מנפאואר

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
לזום עבודה מלא
ולתקופה ממושכת
מנוסה, עצמאית ומדויקת/ת,
למעוניינים/ות המתאימים/ות מובטחים:
עבודה מעניינת, שכר גבוה
וכל ההטבות
הסוציאליות, בחוק.
פנו/ת אלינו:
בימים: א' — ה', 08:00—14:00
טל': 03-298877
רח' בן-יהודה 12, ת"א
א'-ה' 08.00–14.00
טל': 03-298877

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

איטונג

דרושים
1. מהנדס אזרחי
עם נסיון עשיר בשיטות בניה
ותמחיר
2. איש שרות לבניה
להדרכה באתרי בניה
3. חשמלאי אחזקה
בעל תעודת מוסמך עם נסיון
בתעשיה.
4. פקיד מחסנאי
עם נסיון בתעשיה
5. מכונאי אחזקה
עם נסיון בתעשיה
בדבר פרטים נוספים
נא לפנות לת.ד. 17, פרדס חנה
טל: 063-79073

משרד ראשי
תל-אביב טל. 03-491515
מפעל: פרדס חנה טל. 063-79073

רשת מוסדות חינוך אמנה עמל
לכפר הילדים "נוה מיכאל"
בפרדס-חנה
דרושות
מדריכות
לגילאי בי"ס תיכון
מגורים במקום – חובה
עובדת סוציאלית
חצי משרה
מעוניינות יפנו לכתובת הנ"ל
063-77101

אוניברסיטת תל-אביב

דרושים
1. מהנדס אלקטרוניקה והתקנים
לפקולטה להנדסה
לעבודה במעבדה למיקרואלקטרוניקה.
תואר ראשון בהנדסה או במיקרו.
2. מפעיל בית מכונות – אגף
המשק והבינוי
בוגר בי"ס טכני, בעל נסיון באחזקת
מכונות, רצוי בעל רשיון לעבודות
חשמל.
העבודה במשמרות.
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים,
פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים למדור
תעסוקה, יחידת המנגנון, אוניברסיטת תל-אביב,
רמת אביב.

לחברות גיילאומית במרכז הארץ
דרושים
★ מהנדס אלקטרוניקה
נסיון של 3 – 5 שנים עדיפות לבעלי ידע
באלקטרוניקה או יוצאי חיל האויר
★ טכנאי אלקטרוניקה
★ חשמלאי מוסמך
בוגר בית ספר מקצועי במגמת מיכשור ובקרה
או אלקטרוניקה משוחרר חיל האויר
נא לפנות לת.ד. 7095 ת"א 61070, עבור מס. 235

למלון דן ת"א
דרושים/ות
חשמלאי/ת אחזקה
בעל/ת תעודת מוסמך/ת
מסגר/ית אחזקה
בעל/ת נסיון
קאין/ת בפנים
סו-שף
בעל/ת נסיון בבתי מלון
שף-דה-פרטי
בעל/ת נסיון בבתי מלון
מלצר/ית
בוגר/ת קורס מלצרות
חופר/ת
ל/משרה 4 שעות ביום
מתאימים יפנו בבקשה למלון דן ת"א
היירקון 99 בימי א'-ה' בין השעות
11.00-15.00

ל"ידי זהב"
דרוש
מהנדס בניין צעיר
רכב הכרחי
טל':
03-200638

לעסק מרכזי בתל-אביב דרוש ה
מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת לחצי משרה
לראיון טל: 03-280664
בשעות הבוקר.

למועצה מקומית
אלפי מנשה
דרושים:
1. שרת ביה"ס
– משרה מלאה.
2. פסיכולוג/ית חנוכי/ת
– חצי משרה.
– תואר שני, נסיון בעבודה במערכת החינוך.
3. פקח בנוה
– חצי משרה.
– הנדסאי/או טכנאי בנין.
– ידע ונסיון בקריאת מפות והבנתן עבודה.
4. עובד/ת סוציאלי/ת
– חצי משרה.
– בשרה/ת עם ידע ונסיון במעשי.
תאריך אחרון להגשת מועמדות: יום ב' 8.12.86
עד השעה 13:00
נא לפנות טלפון: 052-425262, 426111
ליוסי

לחברת ביטוח גדולה
דרושים
לסניפה בירושלים:
1. מפקח מכירות בביטוח חיים
הכישורים הדרושים:
א. השכלה אקדמאית
ב. נסיון של 3 שנים לפחות בעבודה זו.
ג. כושר ונסיון במכירות.
ד. יכולת ניהול צוות עובדים קטן, תוך
קיום יחסי-אנוש ברמה גבוהה.
ה. מסירות ונכונות לעבודה רבה ובשעות
בלתי מקובלות.

2. חתם-רוכש אלמנטרי
הכישורים הדרושים:
א. השכלה תיכונית, לפחות, ובוגר המכון
לביטוח.
ב. נסיון של 5 שנים לפחות בחיתום בכל
ענפי הביטוח האלמנטרי.
ג. יכולת ונסיון במכירות.
ד. כושר ניהול צוות עובדים, יחסי-אנוש
ברמה גבוהה, מסירות רבה.
התפקיד כרוך, לעיתים בעבודה
בשעות לא מקובלות.
●
מועמדים מתאימים יפנו בכתב,
בצירוף תולדות חיים ונסיון לת.ד.
14101 תל-אביב, מיקוד 61140,
עבור מספר 173; או טלפונית (החל
משעה 18.00) 02-665570 (לא
בשבת).
– סודיות מובטחת –

לחברה תעשייתית
בבת-ים
★ מזכירה
לשעות: 19:00 – 12:00
ידע בהדפסה, אחראית ומסודרת
★ חשמלאי מוסמך
בעל רקע תעשייתי.
העבודה במשמרות
★ מחסנאי טכני
עבודה מעניינת ובעלת אתגר.
רצוי ידע באנגלית
★ מחסנאי
עבודה מעניינת ורבת אתגר
בעלי ידע באנגלית
★ מנהל קו ייצור
עבודה מעניינת, עדיפות לבעל רקע טכני.
העבודה במשמרות
★ מכונאי/מסגר
עדיפות לבעל נסיון בתעשיה
אפשרות גם לטכנאי/
הנדסאי מכונות
★ תרכיון למעבדה
אפשרות להכשרה במקום
– נא לפנות לת.ד. 447, כפר-סבא –

דרושות
תופרות
בעלות מקצוע
באוברלוק וזיגזג
משכורת גבוהה מ-5 ש"ח ומעלה,
משכורת 13, מענקים, תנאים
סוציאלים ואוירה נעימה.
03-831491, 872737
רק חברה כמו שלנו יכולה להעניק תוספת יוקר חודש בהודעה!!!
כל זאת לבעלות מקצוע מעולות

חבר
המרכז הגדול לכח אדם מקצועי
למחלקה הטכנית בירושלים
דרושים
1. בוגרי מכניקה:
מבלטים, חרטים, מסגרים, נסיון הכרחי
2. הנדסאי/טכנאי חשמל
נסיון בתעשיה – הכרחי
3. דפס גסיטולית
4. מהנדס מכונות נסיון בתכנון מכונות
5. צורף נסיון 5 שנים לפחות
6. מנהל יצור – הנדסאי טקסטיל
ידע עריכה שוטפת
7. הנדסאי אלקטרוניקה
נסיון ב-יוא פתוח יוצר
• עבודה זמנית/קבועה • יחס אישי • קידום מקצועי
ירושלים – יפאו 8 טל' 02-226184

שופרסל
דרושות קופאיות
לעבודה במשמרות בוקר ואחה"צ
לסירוגין.
★ שופרסל רמת-אביב
רח' טאגור 38, אוטובוסים 49,45,27,24
★ שופרסל רמת-השרון
רח' אוסישקין 5, אוטובוסים: 24, 25,
48, 525
★ שופרסל תל-אביב
שד' נורדאו פינת אבן-גבירול.

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה
התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות לרעה מועמד לעבודה בשל מינו או מעמדו האישי, וכן מחמת היותו הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים זאת.
כל האמור במודעה זו מתייחס לגברים ולנשים כאחד.

למעבדת שיניים
דרושים
1. טכנאים מומחים
למחלקות חרסינה, גילוף, תותבות וגבס.
2. מתלמדים
מבי"ס לטכנאות שיניים
תנאים טובים למתאימים
לקביעת ראיון טל. 03-7518230

להקמת מפעל באזור חיפה

פיתוח... יצור... ניסויים... יצוא...

דרושים/ות
עובדים בעלי יוזמה, יצירתיות, מקוריות חוש טכני ורצון להשתלב במפעל המפתח מוצרי תעופה חדשניים

מהנדס
תכנון מכני, תכנון תהליכי יצור, תכנון וביצוע ניסויים
• הכרת השמוש במחשב – יתרון
• שליטה בשפה האנגלית
• בעל נסיון של 3–2 שנים בתחומים הנ"ל.

שרטט מכונות
• בוגר ביה"ס מקצועי.
• נסיון בעבודה במערכת תיב"מ – יתרון
• שליטה באנגלית טכנית
• נסיון מוכח של 3–2 שנים

טכנאי/מכונאי תעופה בכיר
• נסיון בעבודה במטוסים ו/או מטוסים קלים.
• ידע במכנאות תעופתית
• ידע והבנה בשרטוט טכני
• אנגלית טכנית – יתרון
• עדיפות לבוגרי חיל האויר ובוגר ביה"ס מקצועי

מודליסט – תבנות פיבר גלס
• נסיון בעבודות יצור בוקום
• ידע והבנה בקריאת שרטוט טכני
• בעל יכולת לעבודה עצמאית ומדויקת
• נסיון מוכח של 5 שנים ומעלה

מבנאים תעשתיים
• בוגרי ביה"ס מקצועי במגמת מבנאים
• יוצאי חיל האויר בתחום הנ"ל.
• נסיון מוכח של 3–2 שנים
• מסגרים מעולים – יקבלו הכשרה במקום.

עובדי יצור
• ידע ונסיון בעבודה בפיברגלס
• נסיון בעבודת ווקום – יתרון.

מועמדים בעלי רקע תעשתי ויכולת לעבודה עצמאית תוך שתוף פעולה עם צוות מהנדסים ועובדי יצור יפנו בכתב עם צרוף קורות חיים ואשורים ותעודות תוך ציון המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה לת.ד. 4496 חיפה 31044 עבור ג/1000

הקרן לירושלים

דרוש(ה)

מרכז(ת) ועד ירושלים

תאור התפקיד
(1) התכתבות עם גורמי חו"ל
(2) עריכת ופרסום רבעון
(3) נהול משרד
(4) לווי אורחים מחו"ל
(5) מעקב אחר פרסומים/ידיעות בעתונות מקומית ובחו"ל
(6) ארגון כנסים תקופתיים

הכשורים הנדרשים:
(1) שפת אם אנגלית וידיעת השפה העברית על בוריה
(2) כושר לנהל התכתבות בצורה עצמאית
(3) יכולת לערוך ולפרסם עבודות יצירתיות
(4) כושר ארגון ומגע נאות עם גורמים מחוץ למערכת.
(5) ידע בהפעלת מעבד תמלילים
(6) רקע של עבודה בתחום המדיני.
(7) ידע של ישראל והעולם היהודי וכושר להעביר המידע לאורחים מחו"ל
(8) תואר אקדמאי
(9) ידיעת שפות נוספות - יתרון
(10) כושר לפעול וליזום בצורה עצמאית.

הדרגה תקבע בהתאם לכשורי המועמד. המעונינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ליחי' המנגנון ת.ד. 1312 ירושלים 91012, לא יאוחר מיום 14.12.86

לקבוצת מפעלי עלית

למפעלנו בנצרת עלית

דרושים

1. **טכנולוג מזון**
* בעל ניסיון מוכח של 5 שנים כטכנולוג מזון

2. **מנהל בקורת אכות**
* מהנדס מזון בעל 3 שנות ניסיון מוכח

3. **מנהל אחזקה אגפי**
* טכנאי/הנדסאי מכונות
* בעל ניסיון של 10 שנים בתעשיה

4. **מנהל משרד טכני**
* שליטה מלאה באנגלית, רצוי גם גרמנית
* נסיון מוכח בנהול משרד טכני

5. **מנהל מחסן טכני**
* נסיון בנהול מחסן באופן ממוחשב

6. **חצרן**
* בעל ניסיון בעבודה דומה רצוי רס"ר לשעבר

7. **תמחירן**
* השכלה אוניברסיטאית בנושאי כלכלה/ראית חשבון

8. **פקיד/ת יצוא־יבוא**
* הדפסה שוטפת באנגלית

9. **הנדסאי ייצור**
* בעל ניסיון של 3 שנים בתעשיה
* ידע במערכות שכר עדוד ותוספות יוקר ממוחשבות

נא לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם ת.ד. 612 נצרת עלית.

טוב לי עם עלית

אורדן תעשיות בע"מ

חצור מפעלי מתכת

למפעלנו חצור מפעלי מתכת במחניים – חצור הגלילית

דרוש

טכנולוג יציקה

– לתכנון תבניות ומתקני יציקת מתכת.

כישורים:
נסיון 5–3 שנים בארץ או בחו"ל
יועדף בעל רקע של מהנדס מכונות או מהנדס חומרים.
המועמד שיבחר ימנה על הצוות הבכיר במפעל, למועמד שיבחר תנתן עזרה בדיור ובהוצאות העברה.
– רכב צמוד
– שכר הולם

נא לפנות למח' משאבי אנוש בכתב ו/או בטלפון לקביעת ראיון אורדן תעשיות בע"מ רח' הפלדה, אזור התעשיה נתניה 42378 טל. 053-38071

– סודיות מובטחת –

למחלקה המישרדית בתל־אביב רחובות ואשדוד

דרושים

* **מעבדות תמלילים**
עברית/אנגלית על כל סוגי התוכנה (עבור תל אביב)

* **כתבניות עברית / אנגלית**
רצוי שפת אם (עבור תל אביב)

* **קלדניות**
עם נסיון של שנה לפחות (עבור תל אביב)

* **טלפניות**
רצוי על טלקס (עבור לתל אביב)

* **מזכירה בכירה**
ידע עברית/אנגלית + הדפסות
עדיפות לתושבת אשקלות (עבור אשדוד)

* **מזכירה עברית/אנגלית**
לאזור אשדוד

* **פקידת יצוא**
לאזור אשדוד

* **מנהל חשבונות סוג 3־2**
1. שפת אם אנגלית שליטה בספרדית למפעל ביטחוני
2. לאזור יבנה לוד

למתאימים: שכר גבוה במיוחד ותנאים סוציאלים הכוללים: חופש, הבראה, ימי חג, מתנות, ביגוד, ביטוח מנהלים ועוד.

בדבר פרטים נוספים לפנות לסניפנו:
תל־אביב
רח' גורדון 88, טל: 222266, 245541, 240878, 03-245531.
ירושלים
רח' בן יהודה 7, טל: 02-242801
רחובות
רח' הרצל 187, טל: 08-455904.
אשדוד
רח' רוגוזין 8, טל: 33644, 055-32221.

דנאל

החברה לשירותי כח אדם

תל אביב • ירושלים • באר־שבע
רחובות • אשדוד

דור־כימיקלים בע"מ

מקבוצת דנקנר

כימאי/הנדסאי כימיה

לעבודה אחראית במעבדת המפעל
* עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה חכימית וידיעה בעבודה בגז כרומטוגרפיה.
* ידיעת השפה העברית והאנגלית.

אלקטרונאי־מכשירן

* בוגר בי"ס מקצועי ו/או ביה"ס הטכני של חיל האוויר במגמת אלקטרוניקה, לעבודה במכשור ובקרה תעשייתי מתקדם או ממוחשב

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הר"מ

– סודיות מובטחת –

ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

לחברת תיירות ישראלית הפועלת בארה"ב דרוש/ה עבור נציגותה שם

TOUR OPERATOR

בכיר

משך העבודה – שנה.
הכישורים הדרושים:
1) נסיון בעבודה כ־TOUR OPERATOR
2) הדפסה אנגלית.
3) דיבור אנגלית שוטפת
נא לפנות לת.ד. 3343 ת"א עבור קרן. סודיות מובטחת

לחברת "מעי"
רח' מוריעין 19, בני־ברק

דרושה

מזכירה

נדרשת ידיעת אנגלית ועברית
כולל הדפסה בשתי השפות

העבודה במשרה מלאה.
לפרטים נא לפנות למר דיין טל' 03-799114

הטכניון

ממונה על היחידה לקשרי חוץ

אורדן תעשיות בע"מ

חצור מפעלי מתכת

למפעלנו חצור מפעלי מתכת במחניים – חצור הגלילית

דרושים

* **מהנדס במשרד טכני**
כישורים: מהנדס מכונות למשאי אחזקה ופיתוח
נסיון 7–5 שנים.

* **מטלורג**
כישורים: – מהנדס חמרים בעל נסיון ביציקת ברזל ו/או אלומיניום.
– נסיון 3–2 שנים.

למועמדים שיתקבלו – תנתן עזרה בדיור ובהוצאות העברה
– שכר הולם אחזקת טלפון ורכב

נא לפנות למח' משאבי אנוש בכתב ו/או בטלפון לקביעת ראיון. אורדן תעשיות בע"מ רח' הפלדה אזור התעשיה נתניה 42378 טל. 053-38071

– סודיות מובטחת –

להברה במזרח אפריקה

דרושים:
* מהנדסים בכירים/ביצוע
* מנהל מוסך בכיר
* מבנאי שדה
* מנהל משק באתר
* מודד מוסמך
* מבקר פנים למערכת חברות

למפעל למוצרים בענף הבניה באזור באר־שבע

דרוש

הנדסאי כימיה (משרה 1345)

לעבודה במעבדה

– סודיות מובטחת –

תה"ל

ארדן פרוייקטים מתקני חשמל (1986) בע"מ

דרושים:
1. מזכירה לעבודה
2. חשמלאים.

הלוח הכללי

לכפר יהושע

דרוש

מרכז למטע אבוקדו

עם נסיון בעבודה
טל' 04-931277

לחברת ביטוח במרכז ת"א

דרוש/ה

פקיד/ה מנוסה

בביטוח משנה

בענפי ביטוח אלמנטרי.
נסיון מוכח של שלוש שנים לפחות.
תנאים טובים למועמד/ת המתאימים.
5 ימי עבודה 17:00–08:00
נא לפנות בכתב לת.ד. 1781 ת"א.

צמח מוצרי רפואה ומעבדה בע"מ

למפעלנו בכרמיאל דרושים:

מנהלי משמרת

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

דרוש

סמנכ"ל לתפעול

נסיון בניהול צוות עובדים גדול

לחברת שיווק לזעירי עובדים

דרוש: סוכן

ידע וותק בשיווק הכרחי
324097/8

דרושים בירושלים

1) מנהל/ת חשבונות סוג 3
02-221341
2) מנהל/ת חשבונות מדופלם/ת

לפנות בכתב לת.ד. 685 ירושלים
91006

לחברת השקעות בינלאומית

דרושה

מזכירה אנגלית

בעלת נסיון ואחראית

LASER

תעשיות לייזר

למשרד הטכני במח' הנדסה דרוש:

אחראי על שינויים הנדסיים

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

לחברה תעשייתית וותיקה דרושים למשרדיה בת"א

* פקידת יבוא
* פקידה
* פקידה למחלקת ייצוא
* מנהל חשבונות

דרושים

שרברבים ועוזרים

לאכסניית הנוער

דרוש

טבח מנוסה

דרושה

מזכירה/עוזרת אישית

לפרוייקט מעניין,
בעלת נסיון מוכח.
ת.ד. 29627 ת"א. 03-776314

לרב בריח - יבנה

דרוש*

עוזר/ת למנהלת מח' גזברות

רב־בריח מקום גדול לעבוד בו.

דרושה

עובדת מטבח

אנוש - מערכות פרוייקטים וניהול

דרושים

מהנדסי תעשיה וניהול מוסים

– סודיות מובטחת –

דחפון

24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

03-611001

מכתבה ואלמ

משלחת של פועלי מפעל אליאנס, בראשותו של יו"ר ועד העובדים והפועלים מישל פרץ נפגשה אתמול עם מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר, בבית הועה"פ בתל־אביב. הם הודו למזכ"ל על עזרתו לקידום ענייני העובדים במפעל והתערבותו הפעילה והיעילה ביישוב הסכסוך שהביא בזמנו להשבתת המפעל. העובדים ציינו את "עמידתו האיתנה של המזכ"ל קיסר על משמר זכויות העובד במשק ההסתדרותי" והעניקו לו כאות הוקרה תעודת הרשמה בספר הזהב של קק"ל.
(צילום: אסף שילה־"ישראל סאן")

שמיר נועד עם מזכ"ל הסתד' המורים

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

בפגישה שנערכה אתמול בין ראש הממשלה יצחק שמיר לבין מזכ"ל הסתדרות המורים יצחק ולבר, נדונו הקיצוצים בתקציב החינוך. ולבר טען, כי קיימת נסיגה במערכת החינוך. התלמידים מקבלים פחות שעות לימוד, ומקצועות כמו ציור ומוסיקה הולכים ונעלמים. המורים מקבלים פחות שכר מבעבר. "כל שקל של קיצוץ נוסף בחינוך יהיו לו השלכות מרחיקות לכת על החברה", טען ולבר. ראש הממשלה אמר כי הוא מכיר את הבעיות, אולם אין כסף לפתרונו. לדעתו צריך למנוע כפילויות ועובדי מינהל מיותרים במערכת החינוך. אין לפגוע במעמד המורה שהוא מקצוע קשה ושוחק, אולם בינתיים אין מאין לקחת כסף לשלם יותר, ויש לבדוק הוצאות מיותרות במערכת החינוך.

יועצו הכלכלי של ראש הממשלה, עמוס רובין, הציע להיענות לצרכי השעה ובמקרים שיש מחסור מיוחד במורים טכנולוגיים, צריך לשקול תשלום שכר מועדף. ולבר התנגד לכך, אולם הסכים שבמקומות מבוססים צריכים ההורים לשאת בעול התשלום לחינוך מוסיקלי או אמנותי לילדיהם, אולם אין לפגוע במקצועות אלה בעיירות פיתוח, ששם צריכה מערכת החינוך לשאת בהוצאות. ולבר הזהיר מפני קיצוץ נוסף בתקציב החינוך, וטען שאם אין אפשרות להוסיף עליו, לפחות צריך למנוע הפחתתו.

הפגישה אתמול היתה פגישת היכרות בין המזכ"ל לראש הממשלה, ולא נדונו בה הצעות מעשיות לפתרון בעיות מערכת.

● אלמוני רעול פנים ומזויין בסכין שדד אתמול עשרות אגרות פיס מדוכן בתחנה המרכזית בתל־אביב.

נסגר "יהלומי ברונר"

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר" בנגב

הנהלת "יהלומי ברונר" באופקים סגרה אתמול את המפעל, לאחר שתביעתה לקיזוז בשיעור של כ־30 אחוז בשכר העובדים, נדחתה על ידי ההסתדרות וועד העובדים.

58 עובדי המפעל קיבלו באחרונה מכתבים מההנהלה בו הם מתבקשים לוויתור חלקי על השכר, על רקע המשבר העולמי הפוקד את יצרני האבנים המלוטשות. מזכיר איגוד עובדי היהלומים בוועד הפועל, יהודה עיש, אמר אתמול לסופר "דבר" כי בעלי המפעל מנסים להוריד את השכר בענף לזה המקובל בענף הטקסטיל, וההסתדרות אינה מוכנה להשלים עם זאת. לדבריו, בימים הקרובים ייעשה מאמץ לשלב את עובדי המפעל במפעלים אחרים בענף באזור אופקים.

מסתמן הסדר ב"פרי העמק"

בסכסוך העבודה במפעל "פרי העמק" מסתמן הסדר בהתערבותו של מזכיר הסתדרות פועלי המזון, משה כהן־סבן. הוא מסר אתמול כי ההנהלה תחזור בה מכוונתה לפטר 100 מבין 240 עובדי המפעל. מצבת כוח האדם במפעל תצומצם ב־50 עובדים על בסיס של פרישה מרצון ופיצויים מוגדלים לפורשים.

נחמקין לארה"ב

מאת דויד משיוב, סופר "דבר" לענייני חקלאות

שר החקלאות אריק נחמקין יצא אמש לביקור רשמי בארה"ב, כאורח שר החקלאות האמריקאי ג.אי. לינג. הם ידונו בהגדלת קרן המחקר הדו־לאומית לחקלאות. קרן זו ממנת עשרות מחקרים חקלאיים בשנה בארה"ב ובישראל. היקפה הכספי של הקרן הוא 100 מיליון דולר בשנה בקירוב. המטרה היא להגדיל את ההיקף הכספי של הקרן, כדי לאפשר ביצוע מחקרים נוספים, במיוחד בגידולים חקלאיים באזורים צחיחים.

"השטרודל והמעורב הירושלמי לא יעקרו הדעות הקדומות"

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

לראשונה בתולדות משרד החינוך נערך בשבוע החולף קורס משותף למנהלים, מפקחים ואנשי חינוך דתיים וחילוניים. המשתתפים נבחרו בקפידה בכל מערכת החינוך והתקבלו רק אלה שהיו מוכנים לפעול בנושא בבתי ספרם.

"הבעיה העיקרית בין דתיים לחילוניים אינה נוגעת רק לקצוות הקיצוניים אלא למערכת היחסים בין אנשים שפויים ואיכפתיים משני הצדדים שכל אחד מהם אינו מוכן לוותר על אמתתו", כך סיכמו אתמול מנחי הקורס את בעיית הדיקוים בין שני המגזרים. המשתתפים אמרו כי לאף אחד אין כיום רעיונות ברורים כיצד להתמודד עם הבעיה במערכת החינוך, הם נאלצים לפעול ללא כלים וללא מסקנות ברורות תוך חתירה להידברות. "הסתבר לנו שהחילוניים מבין המורים חסרים ידע ביהדות והכוונה אצלם תוגבת. לא מעט מהלעג והכעס על הצד השני נובעים מכך. ואילו הדתיים חושבים שבצד השני קיימת רדוקציה. הם נאלצו לקבל שלא כל אשה חילונית היא בלתי צנועה ושלחילוניים יש ערכים אנושיים" – סיכמה רכזת חינוך חברתית מנתניה, עליזה לבנת.

"מוקד הבעייתיות הוא באיום שמרגישים חילוניים מול גילויים של יחס שלילי כלפי המוקצה, של מתח ביחס שבין דת ומדינה ובפער בין מסורת יהודית לתרבות מערבית", טען ראובן אלוני, אחד המשתתפים.

בקורס המשותף נוצרו יחסים בין־אישיים בין הדתיים והחילוניים, אך התחושה הכללית היתה שאין פתרונות מקובלים על שני הצדדים, לפתרון הנתק שחל בשני חלקי הציבור. "השטרודל מצד אחד והמעורב הירושלמי מצד שני לא יפתרו את הסטריאוטיפים ולא יעקרו את הדעות הקדומות השולטים בשני הצדדים. יש צורך בעבודה חינוכית", טען המפקח הדתי יחיאל שרמן.

בקרוב יערכו קורסים נוספים בנושא זה. יצויין כי קורס דומה, שנערך לבכירי מערכת החינוך ביוזמת האגף לחינוך דתי, בוטל בשל אי־רצון החילונים להשתתף בו.

חברת החשמל כורתת יער

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

חברת החשמל עומדת להתחיל בכריתתו של יער באזור נחל עמוד שמדרום לצפת כדי להכשיר שטח לבנייתה של תחנת טרנספורמציה שתשרת את כל אזור הצפון. המבצע יחל תוך הימים הקרובים וייעקרו כ־3500 עצים, בהם כאלה שניטעו לפני יותר מ־50 שנה.

החברה הגיעה להסכם עם קק"ל על עקירת היער תמורת התחייבות לממן על חשבונה נטיעתו וטיפוחו של יער חדש באיזור צפת שיהיה דומה בהיקפו ליער שעומד להיכרת.

לדברי אנשי חברת החשמל, יש לעקור את היער מפני שלא נמצא עד עתה אזור אלטרנטיבי טוב יותר להקמת התחנה החיונית. תושבים בצפת הגיבו בחריפות על הכוונה לכרות את היער העתיק ואמרו כי מדובר בפגיעה קשה בנוף ובערכי טבע. תושבים בעיר, בהם אישי ציבור, מתכוננים לצאת למאבק ציבורי ושוקלים פניה לערכאות כדי להוציא צו מניעה.

(יוסי ליבוביץ) — המצפה "קליל" בגליל המערבי הוא הישוב הראשון בעולם שכל בתיו מוארים באנרגיית השמש — התברר אתמול בטקס הארת בתי המצפה בחשמל המופק באנרגיה זו, שנערך במעמד שר האנרגיה והתשתית משה שחל. במערכת הסולארית בישוב הושקעו 200 אלף דולר, ומשרד האנרגיה והתשתית השתתף ב־30 אחוז מההוצאות.
(צילום: פול מליטה־"ישראל סאן")

נער מאשדוד — במקום ראשון בתחרות בינ"ל לפסנתרנים בטוקיו

מאת דני צדקוני סופר "דבר" בדרום

רז צמת, בוגר תיכון בן 17 מאשדוד, זכה שלשום בפרס הראשון בתחרות בינלאומית לפסנתרנים צעירים שנערכה בטוקיו. השתתפו בה 80 נגנים, ביניהם מהגוש הסובייטי. הנער מאשדוד היה צעיר המשתתפים.

את חינוכו המוסיקלי הראשון קיבל רז מאמו אביבה, בוגרת האקדמיה למוסיקה, שהעניקה חינוך דומה לאחיו הבכור המשרת עתה בצבא, ולאחותו אורית בת ה־15. בהיותו בן 9 נתגלה רז כבעל כשרון בולט בנגינה על פסנתר ולמד אצל פרופסור אריה ורדי. אחר־כך למד אצל מיכאל בוגוסלבסקי.

בן 14 הופיע כסולן בקונצרט עם הפילהרמונית בניצוחו של מהטה, וברסיטלים במקומות שונים בארץ. חינוכו המוסיקלי ניתן לו בסיוע קרן שרת לעידוד אמנים צעירים וקרן קלרמונט. רז, שנולד באשדוד, בה סיים את לימודיו במגמה העיונית בבית־ספר המקיף א', הוא בנו של יהושע צמת סגן מנהל תחנת הכוח "אשכול" באשדוד.

26 מחברי הוועה"פ הגישו עצומה נגד השינוי בחוקה

מאת חיים ביאור, סופר "דבר" לענייני עבודה

26 מחברי סיעת המערך בוועד הפועל של ההסתדרות הגישו השבוע למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, עצומה שבה הם מביעים התנגדות לשינוי שבוצע באחרונה בחוקה של עובדי מוסדות ההסתדרות.

על פי השינוי, הנהלה המתכוונת להוציא עובד לפנסיה מוקדמת, לא תזדקק עוד להסכמתו של ועד העובדים. במקום זאת, די אם תבוא "בעצה" עם הוועד.

החותמים על העצומה מציינים שהחלפת המלה "הסכמה" במלה הבלתי מחייבת "עצה" היא "תקדים חמור והזמנה לשיטה של נטרול ועד העובדים, תוך הפקרת האדם הבודד בפני שרירות־לב של מנהלו".

עוד הם מציינים כי התיקון בחוקה הוא תקדים מסוכן לכל מעסיק פרטי וציבורי באשר שאצלו מתנהלת "קשר" בהשגת הסכמתו של ועד העובדים לרצונות ההנהלה.

את העצומה יזם אהרון הרלמן, חבר המזכירות של הסתדרות עובדי המדינה. בין החותמים מצויים ראשי ועדי העובדים של חברת החשמל, "מקורות", חברת "תרות", "אלקו", קופת חולים הכללית והוועד הפועל של ההסתדרות.

הסעיף בחוקת עובדי מוסדות ההסתדרות, המאפשר הוצאת עובד לפנסיה מוקדמת ללא הסכמת הוועד, נוגע לכ־50 אלף עובדים. מתברר כי חברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות התבקשו לפני חודשים לאשר את "השינוי בין שורה של שינויים אחרים בחוקה ורבים מהם כלל לא הבחינו בסעיף זה. יצויין שחלק ממחברי הוועדה המרכזת מסתייגים עתה מהסעיף בנוסחו המתוקן וכמה מהם מסרו כי בדעתם ליזום דיון מחדש בחוקה, אך עד כה עוד לא עשו זאת.

200 גמלאי "נתיב" פלשו למשרד הקרן וצעדו לבית הוועה"פ

מאת חיים ביאור, סופר "דבר" לענייני עבודה

כ־200 מגמלאי קרן "נתיב" ההסתדרותית פלשו אתמול למשרדי הקרן ב"בית־אליהו", בתל־אביב, בדרישה שהפנסיות המשולמות להם יוצמדו למדד המחירים.

הגמלאים עלו לקומה ה־11 של הבניין, בליווי כוח משטרה קטן, והעלו בפני יו"ר מועצת מנהלי "נתיב", איסר היימן ומנכ"ל הקרן, ראובן אבל, את תביעתם. לטענתם, עקב אי־הצמדת הפנסיות שלהם למדד הן נשחקו ריאלית עד כדי כך שכשליש מגמלאי הקרן מקבלים פנסיות נמוכות מ־300 שקל. ראשי "נתיב" הבהירו להם שהם פועלים לפי תקנון הקרן. הם הטעימו שאם ההסתדרות תחליט על החלפת שיטת התשלום של הפנסיה לגמלאי הקרן, יבוצע הדבר.

הגמלאים לא התפקו בתשובה זו ומ"בית־אליהו" צעדו ברגל אל בית הוועד הפועל של ההסתדרות, מרחק של קילומטר משם.

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ירד אל הגמלאים, שהתרכזו במרפסה שליד הבניין, כשהוא מלווה ביו"ר האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות, דב פלג.

בין הגמלאים לבין קיסר ופלג התפתחו חילופי דברים בטונים גבוהים. "איבדנו את סבלנותנו, נתנחל בלשכה של קיסר", איימו הגמלאים. מזכ"ל ההסתדרות השיב להם כי לא יוכל לפתור את בעייתם בו במקום אלא יטיל על פלג לבחון את העניין. לבסוף הוסכם שחברי המזכירות של גמלאי "נתיב" ייפגשו עם פלג לדיון בשאלת הצמדתה של הפנסיות.

שופט הורה לנקות את צפת מפרות

מאת שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון

בתום משפט שנמשך שלוש שנים, הורה אתמול שופט בית משפט השלום בצפת, עזיאל אלנפי, לכל בעלי הפרות המשוטטות בעיר להסיל תוך שנה את המכלאות ולמכור את פרותיהם. השופט הגיה על הפסקה מוחלטת של גידול פרות בצפת ובסביבתה הקרובה וקנס את כל אחד מבעלי העדרים המשוטטים בצפת ב־500 שקל או שבוע מאסר.

המשפט התנהל נגד בעלי העדרים בעקבות תביעה שהגישה עיריית צפת. הבה האשימה אותם בפגיעה עם תושבי העירייה ולבנין העיר. הנהיגו עסק לא חוקי בהם משוטטות בצפת ובסביבתה הקרובה. מוזה, מפגע תברואתי ... בתוכנית ובתוצרת המסכת נזקים כבדים לרכוש.

בתגובה לפסק הדין אמרו בעלי העדרים כי אינם יודעים כיצד יצליחו לחסל את עדריהם מפני שמדובר בפרנסת עשרות משפחות בעיר ובסביבתה.

הדתיים בחיפה מנעו גביית דמי כניסה למוזיאונים בשבת

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

שמעון רודיק, ממלא מקום ראש עיריית חיפה, נתן אתמול הוראה למנהל חברת המוזיאונים בחיפה, דוד פלונסקי, שלא לבצע את החלטתו בדבר גביית דמי כניסה בשבתות במוזיאונים של חיפה ולהחזיר את המצב לקדמותו.

ההוראה ניתנה לאחר שנודע כי פלונסקי קיבל החלטה אישית לשנות את הנוהג שהיה מקובל בחיפה ב־12 השנים האחרונות שלא לגבות דמי כניסה בשבתות, ובשבת האחרונה החל "בגביית כספים מבקרים".

הידיעה על החלטתו עוררה זעם רב בקרב החוגים הדתיים בעיר הרואים בכך פגיעה בסטטוס קוו. אתמול נפגש רודיק עם אליעזר אלתר, סגן ראש העירייה מטעם הסיעה הדתית המאוחדת. הגמנה עם חברי הדירקטוריון של חברת המוזיאונים ומשמש כיו"ר ועדת הכספים שלה, ומשה בליטנטל, יו"ר הסיעה הדתית המאוחדת, הם מיתר בפניה על קבלת ההחלטה וביקשו לבטלה לאלתר. השניים טענו כי ההחלטה לגבות דמי כניסה בשבתות במוזיאונים התקבלה ללא ידיעתם של חברי ועדת הכספים בעירייה ולא נדונה בהנהלת העירייה.

בהודעה לעיתונות שפרסם אתמול פלונסקי צויין בין השאר, כי בקבלת ההחלטה לגבות דמי כניסה בשבת אין חריגה מהסכמי הסטטוס־קוו. הוא אף ציין כי מוזיאונים בירושלים ובתל־אביב גובים תשלום בשבת בעד כניסה לאירועים הנערכים בהם. בהודעה הודגש, כי מבירת הכרטיסים בשבת במוזיאון חיפה לא מתבצעת בתמורת המקובלת וגם לא על־ידי יהודים. מוזיאון חיפה מתחשב בשנים המסורתיים המאפשר כניסתם ללא תשלום. בשבת למבקרים דתיים נמסרת פניה בכתב מהנהלת המוזיאון לפיה הם מתבקשים להעביר את דמי הכניסה למוזיאון ביום חול.

פלונסקי אמר אמש, כי כמנכ"ל חברת המוזיאונים הוא מוסמך לקבל החלטה אישית בעניין גביית דמי כניסה בשבת למוזיאונים וכי "הדבר נעשה לאחר שיקול דעת".

בעקבות הוראתו של רודיק, לא ייגבו, איפוא, השבת דמי כניסה.

מטפלות מט"ב עלולות לשבות

"אם עד 4 בדצמבר לא יהיה סיכום מעשי עם הנהלת מט"ב (שירות מטפלות בית), תוכרז שביתה" – אמר השבוע הרב גרשון הרפנס, מחזיק תיק מטפלות ועוזרות בית באגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות בכינוס מטפלות בתל אביב.

לדבריו "מטפלת מט"ב הוכיחה עצמה באמונותה ובכשרונה ומבצעת תפקידים קשים ועדינים לאדם אותו היא סועדת במצבים קשים וקריטיים. אחריותה רבה יותר משל האחות הבלתי מוסמכת העובדת בסמוך לרופא. לכן מגיע לה שכר השווה לזה של האחות הבלתי מוסמכת".

הרפנס הבהיר, כי כיום צמוד שכר עובדות מט"ב לאחיות מעשיות רק ב־80 אחוז. הדרישה היא להעלותו ל־100 אחוז.

* "מצום בכמגר ישראל־על" הביא אתמול את קבוצת הסטודנטים הגדולה ביותר (450) שהגיעה אי־פעם מדרום אפריקה לישראל. הם באו לעשות כאן את חופשת הקיץ.

ההסתדרות הציונית העולמית — ברית ראשונים
אסיפות לציון 100 שנה להולדת ד. בן־גוריון

הסניף	המקום	המועד	הפותח	המרצה
חולון, בשיתוף ארגון הגימלאים חולון	אולם מופת,רח' לבלום 41	4.12.86 17.00	מ.רינת, מזכיר מפ"ה	י. אלמוגי, נשיא הברית
אשקלון, בשיתוף העירייה ומועצת הפועלים	בית וסך (ליד קולנוע רחל)	8.12.86 17.00	י.טננבאום, יו"ר הסניף ברכות: א. דיין ר. העיר, קאופמן ר. העיר	ג. בן־ישראל, יו"ר אגף הארגון, חבר הועדה המרכזת
קרית־גת, בשיתוף מועצת הפעלים והמתנ"ס	המתנ"ס	9.12.86 18.30	ש.רוזוסר, יו"ר הסניף	א. אגמי, יו"ר רשת עמל חבר הועדה המרכזת
חדרה, בשיתוף מועצת הפועלים	מועצת הפועלים, מועדון הגמלאים	17.00 14.12.86	צ.הלוי, מנחה	ע. דגני, יו"ר מועצה אזורית עמק חפר
רמת־גן, בשיתוף מועצת הפעלים	בית התרבות, רח' קריניצי 63	18.00 15.12.86	צ. קנסטר, יו"ר הסניף	י. אלמוגי, נשיא הברית
נתניה, בשיתוף מועדון הגימלאים	מועדון הגימלאים, שד' בנימין 18	16.30 15.12.86	מ.ניסני, יו"ר הגימלאים ב.קלינגר, יו"ר הסניף	מ. זילכה, מנכ"ל מח' ההסברה
קריות	יד לבנים, קרית מוצקין, רח' ק.ק.ל.	18.00 16.12.86	שי ינמן, יו"ר הסניף	י. אלמוגי, נשיא הברית
כפר סבא, בשיתוף מועצת הפעלים וארגון הגימלאים	מועצת הפועלים	19.00 18.12.86	מ. סורקיס, יו"ר הסניף	גב' מ. גז, לשעבר ח"כ
נהריה	בית העירייה	17.30 22.12.86	א.שדיר, יו"ר הסניף	מ. נאר, ראש מועצה אזורית זבולון
חיפה	בית פבזנר	18.00 25.12.86	ד.לנדקוטש, יו"ר הסניף	ד"ר א. הלפגון, מנהל בי"ס לפעילי ההסתדרות
ירושלים	בנין הסוכנות, אולם ויצמן	17.00 28.12.86	ת. מרינוב, יו"ר הסניף	מ. ברעם, לשעבר שר העבודה
טבריה	אולם מופת	7.1.87 17.00	מ. צחור, לשעבר ר. העיר	א. אגמי יו"ר רשת עמל חבר הועדה המרכזת
תל־אביב	היכל הזכרון לקדושי דודהורודוק אסתר המלכה 5 ת"א	7.1.87 17.00	ד.מגור, יו"ר הסניף	פרופ' ש. וייס, ח"כ
הרצליה, בשיתוף מועצת הפעלים	מועצת הפועלים	8.1.87 17.00	ש.תנעמי, מזכיר מפ"ה	י. אלמוגי, נשיא הברית
באר־שבע	בנין הסוכנות	13.1.87 17.00	א. לוין, יו"ר ארגון הגימלאים	א. נורדין, ראש מח' עלית הנוער

עיריית תל־אביב מועצת פועלי תל־אביב

שבתרבות

בשבת 29.11.86 בשעה 11 לפני הצהרים בבית קונציי, רח' רידינג 38, רמת אביב.

ח"כ חיים רמון – על עיסקות נשק ועיסקות אחרות
ד"ר דוויד נייס – כירופרקטיקה כרפואה אלטרנאטיבית
תמר אבידר – עם הופעת ספרה "חיים ואהבים"
ליא קניג – כלת פרס ישראל למשחק.

מנחה חנה זמר

ליטוש ווקס (יותר טוב מפוליש) לקירות שיש רצפות ומדרגות

הביצוע ע"י הורדת המעטה העליון הבלוי של החומר.
התוצאה הינה כמו חדש!

סער מבלטים בע"מ – רחוב שינקין 3 ת"א מיקוד 65231 – טלפון 03-281648

אירועים בקניון אילון

קניון אילון מרכז קניות ובילוי

1. 26/11 – יריד מצרים
מוצרי חאן אל חלילי
פתיחה חגיגית בנוכחות הקונסול הכלכלי של מצרים

2. 2/12 – דודו דותן מגיש:
"שלישי נשי" מפגש בוקר לנשים. ראיונות, פרפראות ותצוגות אופנה (והשבוע בתצוגה ראש אינדיאני, טופר, ולנטינו A & A, נעלי אלכסנדר, לידי).
כל יום שלישי בשעות 10.30-12.00 באולם קולנוע "רב־גן".
כרטיסים במשרדי הנהלת הקניון סמוך לשער ירקון.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	1—9	בהיר
אמסטרדם	5 —9	מעונ
בואנוס איירס	20—28	גשום
הלסינקי	5 —7	מעונ
הונג קונג	16—20	בהיר
וינה	2 —14	בהיר
ז'נבה	3—10	בהיר
יוהנסבורג	16—27	בהיר
לונדון	6 —13	בהיר
ליסבון	9 —18	בהיר
מאדריד	2 —15	בהיר
מונטריאול	2—5	גשום
ניו־יורק	6 —17	בהיר
סאן פאולו	20—31	מעונ
פאריס	4 —12	בהיר
פרנקפורט	3 —11	מעונן
ציריך	1 —8	מעונן
ריו דה ז'נרו	20—36	מעונן
שטוקהולם	5 —8	מעונן
שיקגו	3 —7	בהיר

swissair

מועצה מקומית נתיבות
חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי נתיבות

הודעה בדבר אישור תוכנית מפורטת. נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה, כי הועדה המחוזית לתכנון ובניה מחוז הדרום, החליטה לאשר תוכנית מפורטת הנקראת תוכנית מספר 116/03/22 א / בנה ביתך.

עיקרי הוראותיה:
יעוד שטחים לשכונת מגורים בבניה נמוכה לפי יעודים הבאים.
1. אזור מגורים א 2. שטח ספורט 3. אזור מסחרי 4. שטחים לבניני צבור 5. שטחים צבוריים פתוחים. 6. שטחים פרטיים פתוחים. ואלה הם השטחים הכלולים בתוכנית אשר הודעה על הפקדה יחד עם התשריט המצורף אליה בילקוט הפרסומים מספר 3372 מיום 21/8/86 עמוד 2946. התוכנית האמורה בצורה שבה אישרה הועדה המחוזית ביחד עם התשריט המצורף אליה הופקדה במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתיבות וכל המעוניין רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. התנגדות תוגש בכתב בפירוט והנמקות בלווי תצהיר המאמת את העובדות עליהן מסתמכת ההתנגדות.

שלום דניאי
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום

מועצה מקומית נתיבות
חוק תכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי נתיבות

הודעה בדבר הפקדת שינוי תוכנית מפורטת. נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתיבות הופקד שנוי תוכנית הנקראת: שנוי מספר 1 לתכנית מפורטת 110/03/22 ביחד עם התשריט המצורף אליה.

עיקרי הוראות השנוי: קביעת זכויות בניה ומגבלות בניה לחלקה בת 10.03000 כ"ר המיועדת בתכנית הכתאר להיות שטח למבנה ציבור – בית כנסת "תורת־חיים". ואלה הם השטחים הכלולים בתוכנית: שטח התוכנית 11.325.57 כ"ר.

כל המעוניין בשנוי רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל. כל המעוניין בקרקע, בבניין או בכל עניין תיכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שנוי התוכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פירסומה של הודעה זו ברשומות להגיש התנגדות לשנוי במשרדי הועדה המקומית האמורה.

שלום דניאי
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום

ביום השנה הראשון לפטירת חברנו

מני (עמנואל) כהן ז"ל

נעלה לקברו והתייחד עם זכרו
ביום שני כ"ט בחשון תשמ"ז, 1.12.86, בשעה 14.30
התחבורה בחזרה לירושלים מובטחת

המשפחה
ובית עין גדי

במלאת שלושים לפטירתו של

עו"ד **יצחק שבו** ז"ל

תתקיים אזכרה וטקס גלוי מצבה בבית העלמין בקרית שאול ביום ראשון 30.11.86 בשעה 15.30 אחה"צ
נפגשים ליד שער בית העלמין
תודתנו נתונה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

המשפחה

בצער וביגון הננו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו

שרה בוים ז"ל

ההלויה נערכה אתמול יום ה' 27.11.86

משפחת שטיינברג
מבוסתן הגליל
משפחת לב־טוב
מכפר הס

ביום השנה לפטירת חברנו

שלמה בן־דיין ז"ל

נעלה לבית הקברות לגלוי המצבה
ביום ראשון 30.11.86 כ"ח בחשון תשמ"ז בשעה 15.00

המשפחה
ובית אמנות יעקב מאוחר

לחברנו זוארץ אלי
מנהל הסניף

איתך באבלך במות **אימך** ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
סניף אבן־יהודה
ההנהלה והעובדים

לחברתנו גילה כהן־צמח

משתתפים באבלך על מות

אביך ז"ל

נתיב קרן הפנסיה
ההנהלה והעובדים

חלפו ארבע שני מיום פטירתה של רעיתי היקרה

יהודית ז"ל

בכ"ג חשון תשמ"ב
האזכרה התקיימה בחוג המשפחה.

חיים אדיסמן
חיפה

הזדרזו למתוח ביקורת / חגי אשד

כאילו נולדו אתמול

מרגע שהחליטה ישראל להיענות בחיוב לבקשת ארה"ב, לא היתה יכולה לשים עצמה שופטת של המועצה לביטחון לאומי או לחקור את סמכויותיה

רבים מאלה שהזדרזו למתוח ביקורת על פרשת מכירת הנשק האמריקאי לאיראן ועל חלקה של ישראל בפרשה עושים רושם שהם נולדו אתמול. כאילו כל התופעות שנגלות להם בפרשה הזאת הן תופעות חדשות ומיוחדות במינן. לא היתה כזאת בקרב הארץ. לא בישראל ולא בעמים. לא בעבר הקרוב ולא בעבר הרחוק. האומנם?

ראש הממשלה לשעבר שמעון פרס כבר ציין במקצת את הרוחות הלוהטות בהופעתו בכנסת ביום רביעי, שהיתה, לדעת רבים מבאי הבית, אחת מהופעותיו החזקות ביותר. כל הפרשה שעליה מדובר עכשיו היא פרשה אמריקאית קודם כל. זו החלטה אמריקאית שהיא בגדר סוד אמריקאי פנימי וחיצוני, שישראל נתבקשה לסייע בביצועה ולהשתתף בשמירת סודיותה כלפי פנים וכלפי חוץ. גם כאן וגם שם.

ישראל היתה יכולה לסרב לבקשה, שבאה מצד המועצה לבטחון לאומי ושהוגשה מטעם איש המועצה לבטחון לאומי שהיה מוסמך להגישה, ככל שיכלה ישראל לדעת בשעת מעשה. אבל מרגע שהחליטה להיענות לה, לא היתה לישראל כל אפשרות לעשות את עצמה שופטת של המועצה לבטחון לאומי ודרכי פעולתה, או לחקור את סמכויותיה ושיטות דיווחה הפנימיות לזרועות אחרות של המימשל, או לקונגרס. זה לא תפקידה של ישראל וגם לא בסמכותה להעביר סודות אמריקאיים פנימיים מרשות אחת לאחרת.

זו לא הפעם הראשונה, וכנראה גם לא האחרונה, שהמימשל האמריקאי, כמו כל מימשל אחר מאז ומעולם, פועל בנושא מסויים באמצעות זרועות שונות וסותרות ומדבר בשני קולות או יותר, ואף משתדל לשמור על מידור פנימי, כלומר על סודיות מלאה, כלפי הזרועות האחרים של המימשל, שאינם שותפי סוד למבצע מסויים זה או אחר.

על מה נזעקים הנזעקים? ספרי ההיסטוריה מלאים בדוגמאות למכביר של הנוהג המקובל הזה. מי לא זוכר שכל ההיסטוריה של המזרח התיכון נקבעה ועוצבה על ידי מאבקים פנימיים, גם תוך שמירה על סודיות זה מפני זה, בין כוחות מנוגדים בתוך כל אחת מהמדינות שפעלו בזירה הזאת, מבריטניה ועד ארה"ב, מישראל והתנועה הציונית שקדמה לה, ועד מדינות ערב כולן יחד וכל אחת מהן לחוד. זה טבע העולם. לא רק במזרח התיכון. לא רק בפרשה שמדובר בה. [illegible] נהג על פי רוב, אבל תמיד היו ויהיו נושאים אחרים.

אין מדינה שאינה שומרת על סודיות מופלגת בכמה נושאים עדינים במדיניות החוץ והבטחון שלה. אין מדינה שהעומד בראשה אינו מקבל על עצמו במקרים מסויימים אחריות להחלטות יחיד, בתוקף סמכותו ואחריותו הפוליטית והמוסרית. בעיקר בדיני נפשות ובהצלתן. בעיקר כאשר הוא סבור שיש לקיים חובה של סודיות מוחלטת בנושא הזה כתנאי הכרחי לעצם ביצוע ההחלטה החיונית ביותר, לדעתו. ראש ממשלה שיתחמק מאחריותו ויעביר אותה לדיונים והחלטות של מוסדות אלה ואחרים, יואשם לאחר מעשה בפחדנות ובהתחמקות, או להיפך – יידרש לתת את הדין על החלטת היחיד שלו ולהתפטר, למשל. הכל לפי הנושא וההחלטה שהוא קיבל.

ההחלטות שנתקבלו בישראל בפרשת הנשק האיראני על־ידי שלושה אנשים – ראש הממשלה דאז שמעון פרס, ממלא מקומו ושר החוץ יצחק שמיר ושר הבטחון יצחק רבין – באו להחליף החלטת יחיד של ראש הממשלה ולא את החלטת הקבינט. בתנאים המיוחדים של ממשלת האחדות הלאומית, החליט שמעון פרס לשתף בהחלטת היחיד שלו, כראש ממשלה, עוד שני אנשים. מי שנושא באחריות הפוליטית והמוסרית להחלטה הזאת הוא ראש הממשלה. זו החלטתו. ועל כך צריכים חבריו לממשלה ולכנסת לדון אותו לכף זכות, או לכף חובה, לפי הבנתם ומצפונם. אין לערבב כלל בין החלטת היחיד שלו, שבמקרה המיוחד שלנו היא משולשת, לבין החלטות הקבינט בנושאים רבים אחרים, ואולי ברוב הנושאים ממין העניין, המובאים בפניו. יש יוצאים מהכלל, כמו המקרה הנידון.

ואגב, על מה ולמה נזעק השר עזר וייצמן נגד החלטת היחיד (המשולשת) של ראש הממשלה, בעודו מדליף במישרד "מוקרי" בטלוויזיה את דיוני הקבינט האמורים להיות סודיים לחלוטין? זה מה שנקרא טובל ושרץ בידו. בפיז הגדול, במקרה הזה. אין כמו עזר וייצמן כדי להמחיש ולהוכיח, כי הקבינט אינו מוסד האמון על שמירת סוד בכל עניין ועניין, בלי יוצא מהכלל. תמיד. עובדה. זאת הפעם, כל העם ראה ושמע איך עזר וייצמן מגלה מה נאמר בקבינט. עוד סיבה לא לשתף את הקבינט בכל החלטת יחיד של ראש הממשלה, כאמור. גם יושב־ראש ועדת החוץ והבטחון, המוקד הראשי של הדלפות בישראל, הוא בחזקת מי שגר בבית של זכוכית ומשליך אבנים לעבר ראש הממשלה. כל דיווח לשני הגופים הללו בשעת מעשה כמוהו כביטול המעשה על־ידי סכנת הדלפתו. וגם בדילמה זאת רשאי וחייב ראש הממשלה להחליט.

לגופו של עניין – שמעון פרס החליט להיענות לבקשה האמריקאית על מכירת נשק לאיראן, כדי לסייע בפדיון החטופים האמריקאים בהיעדר דרך אחרת לשחרורם, ואף כדי לחזק, אולי, גורמים מתונים בצמרת האיראנית הנאבקים על הנהגת מדיניות שפויה ומתונה יותר, אולי, כלפי ארצות הברית וכלפי ישראל. האומנם הסיכוי הכפול, בשני הנושאים גם יחד, אינו מצדיק נטילת סיכון כלשהו למען מימושו? או אפילו למען בחינתו בלבד? שיקול כזה יכול לעמוד על רגליו גם אילו היה מדובר על פדיון שבויים ישראלים מידי ה"חיזבאללה" ועל סיכוי של התמתנות בצמרת האיראנית בהווה או בעתיד, רק לגבי ישראל.

שמענו שיש מחלוקת בין מומחים לגבי מלחמת איראן־עיראק ותוצאותיה האפשריות, איזו מהן רצויה יותר לישראל. המחלוקת הזאת לא כל כך רלוונטית בפרשה של מכירת הנשק הפעם. לא מדובר כאן בכמויות ובאיכויות שיש בהן כדי להכריע את הכף לנצחון או למפלה, אלא בשאלה: האם כדאי להשפיע על המאבקים בתוך הצמרת האיראנית, והאם יש, אכן, סיכוי להשפיע על מאבקים אלה לטובה בשני הנושאים האמורים, והאם כדאי ליטול סיכון מסויים למען הסיכוי הזה, כאמור.

אלה הן השאלות שעמדו הפעם להכרעת ראש הממשלה דאז שמעון פרס גם לגופו של עניין וגם בכפוף לשיקול המכריע, שאלות אלה היו כרוכות בהיענות לבקשה אמריקאית. כאמור, שמעון פרס הכריע כפי שהכריע בתוקף אחריותו וסמכותו כראש ממשלה, לאחר התייעצות עם יצחק שמיר ויצחק רבין. זו זכותו וזו חובתו – לקבל החלטות קשות כראש ממשלה, בלי להתחמק מהדילמות הרבות הכרוכות בהן.

מותר להעדיף שהרוב בממשלה ובכנסת, והעם ברובו המכריע, תומכים בהחלטת ראש הממשלה דאז, על כל הסיכונים שהיו כרוכים בה. וזאת – בשים לב לכל השיקולים המוסריים והפוליטיים שהוא מנה בכנסת – ובראש וראשונה היענות לבקשה אמריקאית, שהיא סבירה וניתנת להצדקה מלאה, לאחר כל הבקשות שאנחנו מגישים לאמריקאים ולאחר שהם נענים כמעט לכולן ברוח נדיבה ובנפש חפצה. כולל שמירה על סודיות מלאה כלפי פנים וכלפי חוץ. צריך להיות גבול לאגואיזם גם, שבו דוגלים במקרה זה אנשי המוסר הצרוף, כביכול, בקרב הפוליטיקאים והעיתונאים שלנו. לא כולם, ברוך השם.

מה שעומד עכשיו על הפרק הוא הצורך לסכל נסיון אמריקאי, אם יהיה כזה, להפוך את ישראל לשעיר לעזאזל, האשם בכשלון אמריקאי פנימי בטיפול בפרשה. יש אולי חוגים בצמרת המימשל, בקירבתו של הנשיא רייגן, שינסו לשדל אותו לכך. סביר להניח שחברי הקונגרס לא יתנו ידם לנסיון כזה לא מבחינה מוסרית ולא מבחינה פוליטית. לא את ראשו של שמעון פרס הם מבקשים, אלא את ראשו של הנשיא רייגן. והם לא יסתפקו במין שעיר ישראלי קטן לעזאזל, כתחליף לנשיא עצמו ולמקורביו המעורבים בפרשה.

ואגב, בנאומו בכנסת הציע שמעון פרס לנשיא רייגן קו הגנה הרבה יותר טוב מזה שהציע לו שר המשפטים שלו אדווין מיז. שיאמץ אותו רייגן לעצמו. ואולי זה מה שיקרה בסופו של דבר. בינתיים לא כדאי לנו להיסחף בהלקאה עצמית, שרק מסייעת לנסיון האמריקאי הנואל להפוך אותנו לשעיר לעזאזל ולשכנע את הקונגרס האמריקאי שיסתפק בכך. כדאי להתאפק קצת.

תמונת השבוע: חיבוק דוב (צילום: חנניה הרמן)

לא מעט צביעות / אבנר תבורי

הצווחה הגדולה

להיות חבר, זה לא אומר שצריך להיות הפראייר של כל אחד

יש אנשים שחושבים שהעובדה שלובשים אצלנו ג'ינס ובעלי התעמלות ושותים קוקה קולה די בה כדי להפוך אותנו לארצות הברית של אמריקה בזעיר אנפין. אותם אנשים חושבים, כנראה, שאם יש משבר בארה"ב סביב מכירת הנשק לאיראן, הרי ראוי שגם אצלנו יהיה משבר דומה, שיחד עם הג'ינס והקוקה קולה ישמור על הדימוי (העצמי בלבד), שכארה"ב היינו.

שאם לא כך, קשה להבין את הצווחה הגדולה שקמה לפתע סביב מכירת הנשק האמריקאי מישראל לאיראן. אם זה אסון כל כך גדול, איפה היו הצועקים לפני שפרץ המשבר בארה"ב? שציוד צבאי אמריקאי נע מישראל לאיראן – עובדה זו היתה ידועה כבר לפני זמן רב. אני זוכר ידיעות בעיתונות הישראלית בדבר מכירת גלגלים לפנטומים של איראן כבר לפני זמן רב מאד. אף אחד לא זעק אז. שום דבר לא השתנה במלחמת איראן – עיראק מאז, למעט המשבר האמריקאי.

קשה גם להשתכנע בצדקת הטיעונים נגד מכירת הציוד הצבאי לאיראן, להוציא, אולי, את הגישה העקרונית השוללת מכירת נשק מישראל מכל וכל. זה היה מאד יפה אם ישראל היתה מצליחה להרוויח כל כך הרבה מיליונים ממכירת ירקות תורף לשוק המשותף שדי היה בכך כדי לקיים את כלכלתה. זה לא כך. קיומה של תעשיית נשק מביא למכירות, ומה לעשות שהביקוש לסחורה הזאת בא מאלה הזקוקים לו לשם מלחמה. היה מאד נעים למכור נשק לשווייצרים. העניין הוא שהם לא כל כך זקוקים לו.

לכן, איראן איננה גרועה ממשטרים אפלים במרכז אמריקה, או ממשטר האפרטהייד של דרום־אפריקה. היא אולי יותר טובה. לא משום שמשטר האייתולות חביב בעיני יותר ממשטרים מרכז אמריקאיים, אלא משום שממכירת הנשק לאיראן יכולה, אולי, ישראל להרוויח משהו בעתיד.

איראן הרי איננה אויב "היסטורי". זכורות לנו היטב שנות שלטונו של השאה ומערכת היחסים שהיתה לישראל באיראן של הימים ההם. יש שם עדיין אנשים בעמדות מפתח, גם בצבא, שממשיכים לשמור על קשר עם גורמים ישראליים, ולו בעקיפין. יש החושבים שלשלטון האייתולות יחלש עם מותו של חומייני, ואז יגיחו מן החשכה גורמים מתונים יחסית, בהם כאלה שהיו קשורים עם ישראל בעבר. העובדה שישראל עזרה לאיראן במלחמתה נגד עיראק לא תוכל להיחשב לרעתנו. אולי לא תביא לנו רווחים גדולים, קשה לדעת, אבל אולי תרשום לנו נקודת זכות אי שם. אלופי המשנה בחזית העיראקית עשויים להיות שרים בקבינט בעתיד. עד כאן לעצם העניין, איראן כן או לא.

אלא שזה הולך להיות, כנראה, עניין משני בחשיבותו בכל הסיפור האיראני. הסיפור העיקרי הוא – מי ידע מה על מי ומי אישר למי לעשות את מה שעשה. ואם בסיטואציה הראשונה ישראל הופיעה כמתווך, הרי בהתפתחות האחרונה היא מופיעה כסרסור למעשים אסורים. אם בארה"ב רקחו פקידים חרוצים מרקחת מאחורי גבו של הנשיא מתוך מחשבה, תמיד אותה מחשבה, שהם משרתים בכך את האינטרסים האמיתיים של עמם, זה בהחלט עניין פנימי אמריקאי.

אם פקידים ישראלים חרוצים השתתפו במרקחת הזאת מתוך התלהבות יתר, מבלי שממשלת ישראל ידעה את כל הפרטים, הרי שבימים הקרובים נראה אצלנו לידתה של "פרשה". אם מי שמכונים גורמים בכירים בממשל הישראלי, לא פקידים, אלא ראשי ממשלה וממלאי מקומם (ולהיפך...) היו בסוד העניין, הרי מצפה לנו שערוריה אמיתית ביחסים עם הממשל האמריקאי.

לעזור לחבר זה עניין אחד. אם ארה"ב ביקשה מישראל לסייע בהעברת הנשק לאיראן, אין לי בעיה עם זה. אדרבא. אבל להיות חבר זה לא אומר שצריך להיות הפרא־יר של כל אחד.

שבוע טוב / ניבה לניר

זה לא צינור, זה ברז

עושה רושם שהסיפור שמאחורי הפרשה האיראנית הוא יותר מצינור. מערכת אינטלאציה מתוחכמת יותר מכפי שסברו כמה שרברבים

הו איזו עיסקה נהדרה ואיזה יופי של סיפור, דם כסף ודמעות. ולאו־דווקא בסדר זה: הדם (מלחמת איראן־עירק) נשפך כמים, הכסף (ה"קונטראס") זרם בתנועות סיבוביות והדמעות (פוינדקסטר ונורת' בסיבוב ראשון) ישובו ויתנצנצו בזוית העין וימחו (רייגן בסיבוב שני) בשידור אל מול פני האומה. האם כריסטי־פוארו היו מגיעים לסוף מתוחכם יותר מן הסוג הניקרגואי? ואם היו מגיעים עד כדי כך, האם היו משאירים אותנו באפלה בכלל הנוגע לשאלה מה עשו המורדים הפרו־אמריקאים בכסף שקיבלו, ממי קנו נשק, איזה נשק ומי גבה לחשבונו את העמלה בגין הקניה – מכירה? עיסקה על עיסקה. אלא שעד שירושלים מתלבטת בשאלה מי יאמר מה ומתי, כבר מתרגשת עליה השאלה הבאה: כיוון שהמוניטין הישראלי אינו מתמצה בנתינת שירותים של מה בכך, האם יתכן שהראש הישראלי היה שותף פעיל בהגיית מדיניות הסיוע לכוחות איקס באיראן? ואם כך היה, מה קיבלה ישראל בתמורה, סימפטיה או אולי מעט יותר? עם המזל הישראלי עוד יסתבר שלמעשה הצופי של העברת נשק לאיראן היתה תמורה הולמת – זיכיון למכירת נשק איי־שם במרכז־אמריקה לאי־אלה מורדים למשל. יופי של סיפור, משעמם ואפילו מרגיע: גם לנמל אילת יש סיכוי.

ובינתיים, העתונאים יאווררו את דיוקנאותיהם של הנפשות הפועלות (קמחי, ניר, שוימר ונמרודי), יתקרו בקשרים הטובים מימים ימימה פרס־שוימר, יזכירו שוב את נמרודי. אחרי הכל לא לכל אחד יש בגינה "בית לבך". הפוליטיקאים: הם יתפסו מחסה של שתיקה או ימסרו הבהרות לכאורה ויקוו שהסערה תחלוף מעל ראשיהם. הסיפור, יזכירו עוזריהם־דובריהם, הרי החל בימי בגין־שרון.

לישראל, אמרו עד עתה חוגים בכירים, הבכירים ביותר, לא היתה מדיניות של אספקת נשק לאיראן, וישראל – כידוע – בכלל אינה מרבה לחשוף את מדיניות סחר הנשק שלה, ובצדק. אולם מדוע בכל־זאת נעשה שימוש במונח "לא היתה מדיניות של אספקת נשק לאיראן"? האם לא היתה מדיניות או שהמדיניות שהיתה היתה לא לפרסום? [illegible] הרי הנשק הובהר – הועבר מנמל אילת לאיראן, האם ההחלטה על כך לא נבעה משיקול מדיני? ומדוע בעצם שלא יהיה שיקול כזה, האם איראן היא "החצר האחורית" של ארצות הברית או "החצר האחורית" של המזרח התיכון? האם יתכן שבירושלים לא עסקו בשנים האחרונות בשאלה כיצד ייראה העידן הפוסט־חומייניסטי? עסקו. והאם לא שמענו שוב ושוב מפי חוגים כאלה ואחרים שהאיזון־דה־גיעה־סטטוס־קוו בחזית המזרחית מתאפשרים ככל שהמלחמה איראן־עיראק נמשכת? שמענו. ובכן, אם כל השיקולים האלה לא הולידו מדיניות אלא צינור, אולי לא מדובר על צינור אלא על ברז?

בקצה הקדנציה שלו כראש ממשלה נחלץ שמעון פרס למתקפת שלום. שולץ שלח למזרח התיכון את מרפי שדילג בין ירושלים עמן וקהיר, ציר הכרחי ומספיק לקידום תהליך השלום. פרס מרפי התהליך נתקע כמוכר, מה שלא העלה שמחה, ערב רוטציה, על ראש ירושלים. כיוון שענייני השלום במזרח התיכון יגעים, לא יהיה זה בלתי הגיוני ובלתי מתקבל על הדעת להניח שמעתה, בהחשף הצינור האירני, יהיו יגעים יותר. מובארק וחוסיין, כידוע, לוקחים צד במלחמה ההיא. ומה שלא ידענו עד לאחרונה על נמל אילת, ידענו מזמן על נמל עקבה, הצינור העיראקי.

האם נכון לפרש את שתיקתה המתמשכת של ירושלים ואת הודעותיה הלא־מתוחכמות על רקע רצונה שלא להקשות על הקשה ממילא, הסיכוי להידברות עם חוסיין ומובארק? או אולי נכון יותר לפרשה בפירוש הפוליטי והציני ההולמים, בדרך־כלל, את עסקי הפוליטיקה: אתה יכול, בו זמנית, להיות בסדר עם כל מי שאתה רוצה להיות איתו בסדר: החוק, הקונגרס, מחלקת המדינה והמועצה לבטחון לאומי, חוסיין, מובארק ופרס, לנסות ולהשפיע על ההרכב שיפתח את צוואת חומייני, היורשים, ובו־זמנית להשיג רווח שולי בניקרגואה. הכל לגיטימי. הפוליטיקה אינה יודעת גבולות ויבשות. לא ניסית – לא הצלחת. ניסית הצלחת – הצלחת. תפסו אותך – עברת למגרש אחר. אפילו חומייני יודע שחיי העולם הזה אינם אלא פרוזדור לחיי העולם הבא. מה שקשה בפוליטיקה הוא להיות בפנים ובחוץ בעת ובעונה אחת, לדעת ולא להיות מעורב. בפוליטיקה שאינה יודעת גבולות הקו המבחין בין כל הקופה לאפס הוא דק מאד. עושה רושם שכמה אישים בבית הלבן וסביבותיו ילמדו את השיעור הזה בדרך הקשה. אבל שבירושלים ישלמו בשבילו, וכל זה בשביל להיות צינור? מוזר מאד. עושה רושם שהסיפור שמאחורי הצינור והברז מורכב יותר, מערכת אינסטלציה מתוחכמת יותר מכפי שסברו כמה שרברבים.

האם יתכן שישראל תשלם מחיר פוליטי יקר (שולץ, תהליך השלום) בגין מהלכים לגיטימיים שעשתה? אך זה מה שיקרה, יהיה אפשר להעלות את הצינור האירני כמחזה אבסורד בברודווי ובתל־אביב באותה עונה.

זו רק שאלה של זמן עד ש"בבית הלבן" יעשו סדר, יוקרו ויבהירו ויימנו ויתראיינו וכה וכה. ככה זה באמריקה. כל השגיאות והכי בגדול, ובעקבותיהן "הפיוס הגדול". וכמה זמן יקח לצוות שמיר־פרס־רבין לומר דברים ברורים על מה שאירע? למה לא, משהו לא כשר בפרשה הזאת?

האם יש למישהו את כל התשובות?/אמנון דנקנר

יער סבוך של סימני שאלה

האם יודעים בישראל את ההבדל הדק שבין סיוע לארה"ב ובין כניסה בתפרים שבין גורמים שונים בממשל?

הפצצה שהטיל שר המשפטים אד מיז אל חלל אולם מסיבות העיתונאים בבית הלבן, הפכה באחת את הפרשה האיראנית מוויכוח ציבורי על החכמה שבמכירת נשק אמריקאי לטהרן, לשערוריה ציבורית עסיסית.

עכשיו כבר אין מדובר בוויכוח אלא בעובדות, והעיתונות ביחד עם חברי הקונגרס מתחילים במירוץ גדול אחר עובדות חדשות: מי עוד ידע? מי עוד העלים? לאן בדיוק הלכו הכספים? האם היו עוד מקרים דומים?

אפילו מתנגדיו הדימוקראטים של רייגן בקונגרס הביעו בימים האחרונים דאגה מסויימת מפני השחיקה המהירה שחלה במעמד הנשיאות. איך יוכל הנשיא לנהל את ענייני המדינה כשכל מעייניו יהיו נתונים לחקירות המתנהלות ושעוד יתנהלו? איך תיראה ארה"ב לידידיה ויריביה בעולם כשהיא כושלת ממשבר למשבר? העובדה האירונית היא שהדבר הזה קרה דווקא לאותו נשיא אשר לפני שש שנים עלה בסערה על הבית הלבן והרים כמעט באחת את המוראל הלאומי ואת תדמית הנשיאות. עכשיו קורה גם לו מה שמכנים כאן "סינדרום השנה השישית" לנשיאות. זה קרה גם לאייזנהאואר, לג'ונסון ולניקסון, כאילו זו קללה עתיקה יומין הרובצת על השנתיים האחרונות לנשיאות. המכה המכאיבה בוודאי לרייגן מכל היא כי על פי משאלי דעת קהל רוב מוחץ של האמריקאים אינם מאמינים לו כשהוא אומר כי לא ידע על הפניית הכספים למורדים בניקרגואה. ולא רק דעת הקהל. גם התקשורת והקונגרס מאוחדים כמעט בדעה כי לא סביר שרק אוליבר נורת', על דעת עצמו, עשה את הכל, בלי לדווח הלאה בצינורות הפיקוד. נורת, אומרים כאן מיודעיו, הוא קצין מארינס בעל מצפון חייל, שבוודאי דיווח על כל צעד ושעל שעשה, ולא רק לממונה הישיר עליו, היועץ לבטחון לאומי פוינדקסטר.

אם חשב הנשיא כי במסיבת עיתונאים מפתיעה, בה ימסור שר המשפטים שלו גילויים מרעישים, ישביע את רעבון העיתונות והקונגרס לפרטים טעה. הוא רק הגביר את התיאבון ועתה נשמעות דרישות לדעת עוד ועוד.

דרישות כאלה, בדרך הטבע, לא יפסחו גם על הזווית הישראלית של הפרשה. הדיווח שמסר מיז בנושא הישראלי היה חלקי, לעיתים מעורפל, ואף שנוי במחלוקת בכמה פרטים, וגם הוא השאיר יותר שאלות מפתרונות. לא נעלמה מהעין העובדה שהיו אי התאמות בין גירסתו של מיז לבין הגירסה הישראלית. שר המשפטים האמריקאי אמר כי ישראלים הם אלה שהעבירו את הכספים לחשבון של ה"קונטראס", ואילו הודעת הממשלה טענה כי האיראנים הם שהעבירו את הכסף לחשבון, בלי מגע ידיים ישראליות. אולם הנה נבדוק סיפורו של משלוח אחד, שנמסר מפיו של איש קונגרס בכיר, ונראה כיצד הרבה פרטים לגביו מתנגנים לפתרון, ומעלים חשדות עמומים ועמומים פחות.

סיפורנו מתחיל מתי שהוא בשנת 1986 כשמשרד ההגנה האמריקאי, על פי הוראה מהמועצה לבטחון לאומי, פותח את מחסניו ומנפק מהם לישראל כמות של ציוד צבאי. תמורת הציוד הזה מחייב משרד ההגנה בספריו את ישראל בסכום של 3 מיליון דולאר. לא חולפים ימים רבים וישראל מעבירה את הציוד הזה, באמצעות סוחרי נשק ישראלים לאיראן, בטיסה ישירה. אולם היא גובה מהאיראנים תמורת ציוד שבעצם חויבה ב־3 מיליון דולאר סכום מדהים של 19 מיליון דולאר. כיצד זה ייתכן? האם האיראנים, הידועים כסוחרים מעולים היו מוכנים לשלם פי שישה ויותר מן המחיר הריאלי? קשה להניח. מה שמסתבר הוא איפוא כי מישהו, כבר בארה"ב, דאג שהמחיר יהיה נמוך מערך השוק, מה שקוראים מחיר הספרים, שאינו מתחשב בתקופה שעברה מאז רכישת הציוד על ידי הצבא האמריקאי, כנראה לפני עשר שנים בערך, עד למכירתו לישראל ודרכה לאיראן.

מכאן אפשר ללמוד כי מישהו במשרד ההגנה האמריקאי היה גם הוא בסוד העניין וידע כי יש צורך ביצירת הפרש מחירים מלאכותי כדי שיוותר מהעיסקה רווח דימיוני שיוכל ללכת ל"קונטראס". עכשיו אנחנו נמצאים בשלב של תום העיסקה הראשונית. הישראלים קיבלו 19 מיליון דולאר והם מתחילים, בהתאם לגירסה של אד מיז, לחלק את העוגה. ראשית מעבירים למשרד ההגנה האמריקאי, באמצעות סוכנות הביון המרכזית 3 מיליון דולאר. אחר כך מעבירים לחשבון הבנק של ה"קונטראס" 12 מיליון דולאר. נשארים 4 מיליון דולאר. לאן נעלמו הם? האם ירדו לכיסם של הסוחרים הישראלים? האם הלכו לאיזו קרן מסתורית, ישראלית או אמריקאית? בשלב זה אין פתרון לשאלה. אולם למישהו יש ספק שהיא תשאל?

יש עוד שאלות מטרידות. של מי היה הרעיון להשתמש בהפרשים לטובת ה"קונטראס"? של אמריקאים או של ישראלים? ואם אנחנו כבר מדברים על ישראלים, מי הם היו? פקידים רשמיים כמו עמירם ניר? אנשים פרטיים כמו יעקב נמרודי? או אולי גם אנשים שהם בעת ובעונה אחת אנשים פרטיים ואנשים רשמיים כמו אל שווימר שהוא גם סוחר נשק וגם יועץ ראש הממשלה לשעבר פרס לענייני טכנולוגיה? ובכלל האם לא התערבבו מעט התחומים בפסגה הישראלית? האם תמיד היה ברור מי מייצג את המדינה ומי את האינטרסים המסחריים הפרטיים שלו?

הלאה. האם הישראלים ידעו שהכסף הולך ל"קונטראס"? ממשלת ישראל טוענת שלא, אבל היא מדברת רק בשמם של פקידים. מה עם המתווכים הפרטיים? והאם הייתה זו הפעם הראשונה שישראל עוברת בשביל ארה"ב לטובת ה"קונטראס"? האם לא עשתה עם הממשל קנוניות כדי לעקוף את הוראות הקונגרס שלא לסייע באורח צבאי למורדי ניקרגואה? האם ישראל יודעת את ההבדל הדק שבין סיוע לארה"ב לבין כניסה בתפרים שבין גורמים שונים בוושינגטון, כדי לקצור רווחים קצרי מועד העלולים לעלות ביוקר בטווח הרחוק? מה יחשוב קונגרס דימוקראטי בטוח בכוחו על ישראל, אם ייתברר לו כי רקחה מזימות עם המועצה לבטחון לאומי כדי להפרות את פיו?

גורמים ישראלים טוענים: מה רציתם למען השם? בא אלינו אוליבר נורת' שידוע לנו כיד ימינו של הנשיא לענינים אפלים ומציע הצעה. אתם רוצים שנבדוק אותו? שנבקש אישורים בכתב מהנשיא? עם כל הכבוד לא משכנע. זה בערך כאילו הייתה ממשלת ישראל מקבלת פנייה מארליכמן והולדמן בשם ניקסון לשרוף את סלילי ההקלטה של הנשיא ניקסון. נכון שארליכמן והולדמן היו כל אנשי הנשיא, אבל מי אומר שאסור להיות נבון וזהיר, זהיר מאד, ולהתמצא בכל נבכי החיים הוושינגטוניים?

וכאן אנחנו חוזרים לבעייה שהיא משותפת ככל הנראה לצוות של הנשיא ולאדונים פרס־שמיר־רבין. בעניין האיראני ובכל מה שכרוך בו הם לא התייעצו עם מספיק אנשים, לא קיבלו תמונה כללית ומקיפה של ההסתעפויות האפשריות והלכו בקלות דעת ועם מידע חלקי להרפתקה מסוכנת. הם הניחו לעניין להיות מנוהל על ידי הזכבים בתוך הממשל וכל מיני טיפוסים פרטיים שמניעיהם אינם תמיד ברורים מחוץ לשורות הרשמיות.

יש כאן לקח חשוב שכדאי ללמוד אותו בארה"ב ובישראל כאחד: נכון שלעיתים קרובות חשים העומדים בראש הפירמידה קוצר רוח לגבי המכונה המסורבלת של המימשל או הממשלה, עם כל המשרדים והמומחים למיניהם ומבקשים לעצמם קיצורי דרך מבטיחים באמצעות אנשים בעלי מעוף מטורף במקצת במגע בציתוף ערב רב של שארלטנים אפלים מבחוץ. ובתוך זמן קצר מתברר שזה הולם, עלוב, ומלוכלך.

שמעון פרס בחר לכלות זעמו בעיתונות ובעיקר ב"דבר", אולם מי שמכיר את האיש יודע כי כשהוא כועס הוא, ממש כמו יופיטר, מאד לא צודק. בערב שבו תקף פרס את העיתונות על שהיא מרווחת דיווחים שחורים מדי על הקושי אליו נקלעה ישראל בארה"ב, עסקו כל העיתונים בהעלאתן של שאלות נוקבות כלפי ישראל ורשתות הטלוויזיה הגדולות שידרו מירושלים את ההסברים הרשמיים של הממשלה, ואחריהם אמרו "אבל". ה"אבל" הזה הולך וגדל כאן מיום ליום. לשמעון פרס ולחבריו אין זכות להתלונן על הסקפטיות שבה מתקבלים הסבריהם בעיתונות האמריקאית ובקונגרס. הם השאירו כאן בחודשים האחרונים רושם רע: הם הכחישו במלים נמרצות את עניין מכירת הנשק לאיראן ועתה הודו בחלק מהסיפורים. מה יכול עיתונאי או סנאטור אמריקאי להבין מכך? רק דבר אחד: תנו מספיק זמן להלוך, ואז נלמד כי גם שאר ההכחשות של ישראל הן זמניות בלבד.

הבעייה עם ההכחשות העכשוויות היא שהן לא בדיוק מסתדרות לא עם ההיגיון, לא עם עובדות חדשות הצצות בכל רגע. כך למשל, בשעת כתיבתה של רשימה זו מגלה אחת מרשתות הטלוויזיה הגדולות של ארה"ב כי את חשבון הבנק הראשון של ה"קונטראס" ב"יוניון בנק" בשווייץ פתח, בהפקדה של מיליון דולאר מי אם לא יעקב נמרודי עצמו? ההכחשות גם לא מסתדרות עם העבר הישראלי ככל שמדובר במשולש ממשל־רייגן־ישראל־ה"קונטראס". ישראל מכרה, על פי פירסומים אמריקאיים נשק ל"קונטראס", כפי שמכרה נשק לאב הרוחני שלהם הדיקטאטור סומוזה. ישראל גם לפחות קיבלה ממשל רייגן בקשות להלבנת כספים של הממשל עבור ה"קונטראס" בתקופה בה לממשל היה אסור למסור את הכספים ישירות. אם שמעון פרס כועס על התדמית האפלה שהולכת ולובשת כאן ישראל כדאי שיתגולל לא על העיתונות אלא על עצמו, ועל המעשים שעשו בשמו כל אותם האנשים.

هكذا من الأصل

אנוור נוסייבה. דור הולך ונעלם / דני רובינשטיין

בהלוויה ניגנו בחמת חלילים

אנואר נוסייבה וטדי קולק. הציפיות הגדולות נמוגו באירועי הזמן החדש

חינוכו מאוניברסיטת קמברידג', התנהגותו המאופקת, האנגלית המצויינת שבפיו והתמצאותו בתרבות אירופה יכלו לעורר מחשבה שמא מאס בהווה ובתרבות המזרח. ולא היא

כאשר נכנסה תהלוכת ההלוויה של אנוור נוסייבה לרחבת המסגדים של הר־הבית, הפסיקו תזמורות האבל את נגינתן. נושאי חמת החלילים הסקוטית, תזמורות הצופים והתופים שניגנו שירי מצעד מונוטוניים נראו ונשמעו מוזרים במקצת על רקע הרחובות המרכזיים של מזרח ירושלים. עוברי האורח שהצטופפו על המדרכות והסוחרים בפתחי החנויות ראו תהלוכה דומה רק פעם אחת בשנים האחרונות, בשעת מסע ההלוויה של מוסא עלמי.

פייצל אל־חוסייני, ראש המרכז ללימודים פלשתינאיים וחבר בולט במועצה המוסלמית העליונה, אמר כי הוא וחבריו רצו לארגן את הלוויית נוסייבה כארוע מכובד, מאופק וממושמע, כמשקל נגד להשתוללות של צעירים יהודים בטקסים שאחרי הירצחו של תלמיד הישיבה אליהו עמדי. את תזמורות האבל הכינו באופן מיוחד, כהעתק למצעדי אבל לאישים רמי־מעלה באירופה.

בהרבה משטחי התרבות תרגם העולם הערבי מן המסגרות האירופיות ויצק בהן תוכן מזרחי־ערבי. כך בתנועת התרגומים הספרותיים הערביים מסוף המאה הקודמת, שהעתיקה את העלילה שנכתבה בפריס או בלונדון ושיכתבה וערכה אותה כאילו התרחשה בקאהיר או בדמשק (גם לתנועת ההשכלה היהודית היו נטיות דומות). כך בתעשיית סרטי הקולנוע המצריים ובתיאטרונים הערביים, וכך גם במוסיקה ובנעימות המארשים של התזמורות בהלוויית נוסייבה, שהן עיבודים חוזרים לשירי מצעד אירופיים.

אצל אנוור נוסייבה היה מיזוג יוצא דופן של תרבות המערב עם הוויית המזרח הערבי. לא פעם התייחסו בחשדנות להליכותיו האירופאיות. כמנהג המקום כינו אותו, אמנם, על שם בנו בכורו „אבו־זכי" (בנו מנהל חברת בניה במפרץ הפרסי), אבל בעל הכינוי המסורתי נראה הרבה יותר כג'נטלמן אנגלי מאשר כנכבד ערבי מקומי.

חינוכו מאוניברסיטת קמברידג', התנהגותו המאופקת, השפה האנגלית המצויינת שבפיו והתמצאותו הרחבה בתרבות האירופית יכלו לעורר מחשבה שמא מאס בהוויה ובתרבות של מוצאו המזרחי. ולא היא. הוא גילה קנאות לאחיזתו בירושלים הערבית של אבותיו. בשעה שכמעט כל האריסטוקרטיה הפלשתינאית, בת דמותו של נוסייבה, עקרה מירושלים לכל פינות העולם הערבי ולארצות אירופה ואמריקה, המשיך אנוור נוסייבה להתגורר בבית המשפחה הישן שבדרך שכם.

לרשותו עמדו די והותר אמצעים כספיים ורכוש רב, ובנקל היה יכול לעבור למגורים נוחים יותר בשכונות הפאר הערביות שבדרך מרמאללה, אולם הוא העדיף את המבנה הכמעט־עתיק, שרק מסך של צמחיה מטפסת מפריד בינו ובין תנועת המכוניות הרועשת בצומת סט. ג'ורג' מול חומת „קברי המלכים", אותן מערות קבורה עתיקות מימי בית שני המיוחסות לנסיכים המתגיירים ממלכת חדייב שבאו לסייע למרד היהודי ברומאים. גם מעברו השני של הבית רחוב הומה מכוניות ושם, בחצר קטנה, הקים אנוור נוסייבה מצבת זכרון קטנה לחלל פלשתינאי הנשקפת לגבול „הקו־הירוק" ולרחוב שמואל הנביא.

מכל שליחויותיו ותפקידיו הציבוריים – בלונדון ב־1946, בממשלת עזה ב־1948, ברבת־עמון בשנות ה־50' ושוב בלונדון – הקפיד לחזור לבית שבדרך שכם. בצד עבודה משפטית בשירות האו"ם (אונר"א), עסקי בניה משפחתיים וניהול חברת החשמל הערבית, ייחס חשיבות עצומה למאבק על שמירת הצביון המוסלמי והערבי של מזרח ירושלים. „מאבק בלתי־אפשרי", אמר פעם כשהוא מצביע על שורות השיכונים הישראליים – שכונות רמות־אשכול ומעלות־דפנה הנשקפות מחצר ביתו וחוסמות את המבט צפונה.

בני דורו של אנוור נוסייבה בהנהגה הערבית־פלשתינאית מתמעטים והולכים. בראשית השלטון הישראלי בגדה המערבית ובעזה, נמצאו עוד השייח' התקיף מוחמד עלי אל־ג'עברי מחברון, המחנך הוותיק ד"ר קדרי טוקאן משכם, העסקן והמשפטן הידוע מוסא אל־עלמי, שכל שנותיו מאז 1948 הוקדשו לטיפוח חוות הנסיונות והלימוד הידועה ביריחו, הרופא איש השמאל ד"ר בודיירי מירושלים. כולם בנים למשפחות ותיקות, מיוחסות ואמידות, שרידים של אצולה פלשתינאית מימי המנדט הבריטי, אצולה שנאבקה בישוב היהודי עד תורמה. נאבקה ונכשלה. בין המונים שבאו בפתח אל־אקצה בהלוויית נוסייבה נראו עוד בודדים שנותרו מהם, חכמת אל־מצרי משכם, חאג' רשאד א־שווא מעזה.

הציבור הפלשתינאי של השנים האחרונות שוב אינו רוצה בהם. בהר־חברון פנו עורף לשייח' ג'עברי לפני מותו. הוא היה אולי האחרון שהניגשים אליו נהגו לנשק את שולי גלימתו ולדבר עימו בגוף שלישי. גם בשכם בחר הציבור ב„כבשה השחורה" של בני משפחות היוחסים, בסאם שכעה, שלבושו מרושל, הופעתו מרופטת ודיבורו עממי מאד.

המעגלים החדשים של צעירים שנכנסו לפעילות בחיי החברה והפוליטיקה הערבית־פלשתינאית החלו ללעוג לכל תוארי הכבוד המסורתיים. אפנדי, שיח', מח'תאר, ביי, בק, פחה – תארים אלה, שאך לפני דור היה להם צלצול מכובד בפנייה לאיש נשוא־פנים, הפכו ברחוב הערבי לכינויים של צחוק ובוז. כינוי הכבוד החדש והיחיד הוא „הזקן", וכך מכנים הפלשתינאים את מנהיגם יאסר ערפאת ראש אש"ף, שהוא סמל המנהיגות הלאומית המודרנית. יש לערפאת, אמנם, יחוס משפחתי רחוק אל משפחת החוסייניים מירושלים (דרך אמו, שהיתה מבית אבו־סעוד הקשור לחוסייניים), אבל הנהגת אש"ף ככלל היא הנהגה חסרת עורף משפחתי מסורתי.

ההווייה של העקירה מהבתים, מהאדמות ומהרכוש בארץ־ישראל ביטלה את חשיבות הבעלות על הקרקע והמוצא המשפחתי אצל הפלשתינאים ויצרה מעמד חדש של מנהיגים, שקנה־המידה לעלייתם ולהצלחתם הוא פעילות והישגים במאבק הפוליטי האלים בישראל.

למנהיגים כמו אנוור נוסייבה לא היה יכול להיות מקום של ממש בהנהגה הפלשתינאית החדשה, שאחד מעקרונותיה אחרי 1967 היה שכל גוף חדש המצטרף אליה חייב להוכיח השתתפות בפועל ב„מאבק המזויין" במדינת ישראל (עקרון שנקבע בארגונים המרכיבים את אש"ף). בשנים האחרונות הלך אנוור נוסייבה והתרחק מעמדות מסורתיות – מתונות יחסית – פרו־ירדניות האופייניות לבני חוגו החברתי. מכריו התרשמו שהשקפותיו הלאומיות תואמות יותר ויותר את עמדות הפת"ח ואפילו את אלה של האגף הרדיקלי בתוכו. לפעמים היה נדמה שהוא נופל בין שני העולמות. מצד אחד הביזוהו החוגים המסורתיים והממסד הירדני כי הוא עזב אותם (ויתכן כי זו אחת הסיבות שממשלת ירדן מיררה את חייו בשנתיים האחרונות וסירבה לסייע בידו לפתור את משברי חברת החשמל), ומצד שני הוא לא היה יכול לחצות את הקווים ולהיות מקובל ואמין בהנהגת אש"ף.

הליכותיו הנעימות של אנוור נוסייבה הסתירו מרירות ויאוש שקיננו בו. פקיד ישראלי בכיר שהכירו היטב, ושעמד לידי ברחוב צלאח א־דין כאשר עברה ההלוויה, אמר: אנשים כמו אנוור נוסייבה נעלמים וסופו של דבר שיאלצו אותנו לדבר עם ערפאת.

קשה לדעת לכמה ערבים ולכמה יהודים תחסר דמותו של נוסייבה בנוף רווי האיבה והמחלוקות של ירושלים. תחסר הופעתו התרבותית, המאופקת, שכיסתה על אמונות לאומיות תקיפות ועקביות.

ירושלים. אחרי הפיוס הלכנו לשחק ב„פליפרים" / יעל ארדמוני

צריך לנקות את הקירות המפוייחים

„לאט ובשיטתיות צריך לסלק את התושבים הערבים מן הרובע המוסלמי וליישב בו יהודים. בית תחת סכין. רחוב תחת רימון"

קצת אחרי הפיוס הלכנו לשחק ב"פליפרים". תמורת חצי שקל ימכור לך בעל הבית אסימון פח שמפעיל את מכונת הקסם היורה כדורים מוכספים המתנגשים בקול צלצול במעברים המוארים של מסלול המכשולים. אם הצלחת למנוע מן הכדור לצלול אל תוך התהום תשאג המכונה ותהבהב באורותיה הארומים. שמחת המכונה – שמחתך.

מול בית הקפה עם ה"פליפרים" יש חנות שתריסה החלוד מורד. מעל התריס שלט בעברית וביוונית, "מגלה עתידות". בעל בית הקפה מספר שהחנות סגורה כבר הרבה זמן. מגלה העתידות הלך לעולמו ומאז נטושה החנות. נבואותיו לא היו לגמרי מדויקות, אומר בעל בית הקפה בחיוך ספקני.

רחוב הגיא, רגע לפני הפנייה שמאלה אל מעלה חלדייה, כמעט ריק. מרבית החנויות סגורות. בבית הקפה עם ה"פליפרים" שניים־שלושה גברים מכורים למשחק. ממול, מגלה העתידות שהלך לעולמו, נשאר רק שלט ותריס פח חלוד. במעלה חלדייה, למעלה, בקצה הרחוב התלול, ליד הקיר, אברך. גופו נע בקצב קריאת הפסוקים שהוא אומר לזכרו של אליהו אומידי ז"ל, שנרצח ממש שם לפני עשרה ימים. בפינת זיכרון, פחית שימורים המעלה להבת אש כתומה.

מוכר המזכרות שכבר שבוע לא בא איש אל חנותו אומר: "מי שעושה רע לעיר הזאת – אלוהים יעזור לו". אלוהים חי ומגלה העתידות מת.

נדיה אברסביח, אשה יפה, מיניקה את התינוק שלה בשמש. סביבה עוד נשים, קרובות משפחה, שכנות שפונו מדירותיהן הצמודות לישיבת "שובו בנים" במעלה חלדייה. הנשים יושבות על הארץ. במרכז מגש פח ועליו פיתות, חומוס, קנקן שמן זית, זעתר, קומקום תה. נדיה אומרת שלא יהיה אף פעם שלום. אחרי שתקפו את הילדים, שרפו את הבית, אין שום סיכוי. חצי שעה לאחר מכן ייצא ח"כ זיידאן עטשי אל העיתונאים ויבשר על הסולחה שהושגה בין אנשי הישיבה לבין השכנים. "אחים אנחנו", אמר רב הישיבה "שובו בנים", והביע צער על ההתנכלויות. נדיה ושכנותיה ישובו הביתה. ללא חמדה.

כמה שעות קודם לכן באו הנשים אל הר הבית, שם כינס המופתי סעד אדין אל־עלמי, מסיבת עתונאים. המופתי ביקש הגנה, ביקש להכניס כוח בינלאומי לירושלים שישמור על צאן מרעיתו. הנשים, צעיפים לראשן, צעקו אל מצלמות הטלוויזיה: "מרביצים לנו, שוחטים אותנו". הן מסמנות סימן "וי" באצבעות, קוראות "אללה הוא אכבר". אשה מבוגרת, חיוורת מאד, אומרת לכתב רדיו "שיתנו ליהודים לעבור. אנחנו מוכנים. הכנו מים חמים לשפוך עליהם מלמעלה. גם פחיות יש לנו. הם יורקו ואנחנו נזרוק בחזרה".

כפות הידיים של נדיה נפוחות. ידיים של אשה שעוסקת הרבה במלאכות הבית. עכשיו, מחכה לה המון עבודה. צריך לנקות את הקירות המפוייחים, לסלק את שברי הזכוכית, לעשות סדר במהומה הנוראה, בבית שנעזב אחרי שהושלכו אליו בקבוקי מולוטוב. הקירות הרטובים מעלים עובש. "זה מהביוב של הישיבה", מסבירה נדיה וסוחטת את אפה. התנועה של נדיה מיותרת. הצחנה הקשה העומדת בין הכתלים לא צריכה המחשה. גם ללא הנזקים שנגרמו לבית במהלך השבוע האחרון קשה להאמין שבדירה הצפופה והעלובה הזאת חיים בני אדם. בעלה של נדיה אומר שהוא לא יזוז מכאן. גם אם יתנו לו פיצויים וגם אם יציעו לו בית אחר. "חמישים שנה המשפחה גרה פה. זה הבית שלי".

"פעם קראו לרחוב הזה רחוב חברון. תעברי אתי מבית לבית ואני אראה לך סימנים של מזוזות. הרבה יהודים גרו כאן", אומר ישראל גילדן העומד בפתח "שובו בנים". "השכנים באמת לא אשמים במה שקורה. צריך לבנות להם בתים במקומות אחרים, שיעברו לגור בשכונות אחרות, מחוץ לירושלים", הוא מציע. גילדן חושב שעל כל פיגוע ביהודי צריך לקחת עוד בנין ברובע המוסלמי וליישבו ביהודים. בית תחת סכין, רחוב תחת רימון.

על רצפת האבן בבית של נדיה שלולית ענקית. רחש של מים זורמים בחצר. המים תמיד זורמים כך, מספרת נדיה. הזגוגיות מנופצות. מן החלונות רואים את הישיבה, את האברכים. שכנות צמודה. התחככות. בעלה של נדיה אומר שזה הבית שלו. ובית לא עוזבים. בשום מקרה. בשום תנאי.

"ההם, מ"שובו בנים", עומדים על הגג ערומים וצועקים 'אלוהים, אלוהים'. מה הם חושבים. אלוהים חירש", שואל בעל חנות המזכרות שכבר שבוע לא בא איש אל חנותו. על המדפים דרים בכפיפה אחת, בשכנות צמודה, פסלונים עשויים עץ זית של מריה הקדושה ובנה ישו וצלחות לפסח וחנוכיות. "תיירים ציונים מאמריקה קונים את הצלחות והחנוכיות. תיירים אחרים קונים את פסלי מריה הקדושה", מספר בעל החנות. מאז השבת בה נרצח אליהו אומידי כמה עשרות מטרים מכאן אין איש מבקש לרכוש מזכרות. בעל החנות אומר שלפעמים נכנסים אליו אנשי הישיבה ומפילים את הפסלים, הופכים אותם ומסתלקים. "בן תשפוכת" הם קוראים לו. "חתיכת ערבי".

"הם אומרים עלינו, הערבים, שאין לנו שכל. הם אומרים: "הערבי, אמא שלו שמה סל על הראש שלה ובגלל זה אין לו שכל. אני לא אהיה חתיכת ערבי ולא אהיה בן תשפוכת", אומר בעל חנות המזכרות. "מי שעושה רע לעיר הזאת – אלוהים יעזור לו. אנשים פה עשו הרבה רע לעיר הזאת".

נדיה אומרת שברמאדאן האחרון זרקו אל תוך הבית שלה מן הישיבה ארבעה בקבוקי גזוז. גם חומצה שפכו פנימה. אנחנו עדיין אצל השכנים, בשמש, לפני הסולחה. אחת הנשים מראה לנו תרמוס מפוייח שניצל איכשהו מן האש. אשה אחרת, קשישה, יושבת על מזרן ורוקמת גדילים לאימרתו של צעיף צהוב המעוטר בפרחים. גדילים כסגול ולבן. הקשישה אינה מדברת עברית ואני אינני דוברת ערבית. בתנועות ידיים אני שואלת אותה מה היא עושה והיא, בתנועה קוקטית, מדגימה שהצעיף נועד לראש, לאירועים וחגיגיים. היא מחייכת חיוך נעים. נדיה גומרת להניק את תינוקה, רוכסת את כפתורי שמלתה ועוטפת את ראשה במטפחת לבנה, פשוטה, של חולין. מישהו קורא לה מלמטה. אפשר לחזור הביתה.

במעלה רחוב חלדייה, הרחוב שפעם קראו לו רחוב חברון, עוסקים פועלים בריצוף או בתיקון הכביש. גנרטור מטרטר והפועלים מעמיסים חומר בוצי, אפור, אל תוך סלי גומי. למרות, שמזמן כבר לא ירד כאן גשם, הרחוב רטוב וחלקלק. למעלה, בקצה המעלה, עומד אברך ואומר פסוקים לזכרו של אליהו אומידי. האש עדיין בוערת בפחית השימורים. בני משפחת אברסביח מחזירים שמיכות, מזרנים ובגדים הביתה. החפצים מוטלים בינתיים בחצר. אל תוך הבית עדיין אי אפשר להיכנס. צריך לנקות, לסלק את שאריות הזכוכית והפחם. לכסות את החלונות כדי שהרוח המקפיאה של הלילה לא תחדור פנימה. לכסות את החלונות כדי לא לראות מכל עבר את השכנים מ"שובו בנים". בעלה של נדיה עדיין פוחד. אבל אם חברי הכנסת והמשטרה אמרו שאפשר לחזור אז חוזרים. בית הוא מקום שחוזרים אליו. תמיד.

המדרגות המוליכות אל הישיבה הן אותן המדרגות בדיוק המוליכות אל ביתה של נדיה. בשביל להגיע אל "שובו בנים" צריך לעלות עד למעלה. בשביל להגיע אל נדיה פונים שמאלה אחרי מספר מדרגות. נדיה רוצה שיבואו עיתונאים שיכתבו על המצוקה שלה. על האימה של ילדיה. אולי זה יעזור. בעל חנות המזכרות אומר: "הרבה כמוך באו, כתבו, ולא עזר. היהודים קוראים ומשפשפים את הידיים".

האברכים מ"שובו בנים" לא מרשים לנו להיכנס. בפתח עומד אברך ביישן. אני מבקשת ממנו שיתן לי לבקר בישיבה. הוא אינו מביט בי. משפיל את עיניו לבל יגרר חלילה למחשבת חטא. "אני מצטער מאד. אין כניסה", הוא אומר.

בראש גרם המדרגות המוליך לישיבה, רחבה קטנה, מעין מרפסת. שניים שלושה אברכים עומדים שם, מביטים למטה אל השכנים החוזרים הביתה. ישראל גילדן, שבא להביע הזדהות עם אנשי הישיבה, עומד במרפסת. הוא חובש כיפה סרוגה שחורה. "הם אנשים טהורים", הוא אומר על אנשי הישיבה. "הם לא נושאים נשק. כולם כאן נושאים נשק. לי יש נשק. אני בטוח שגם לכם יש נשק. אבל תלמידי הישיבה האלה הולכים ללא נשק. אנשים טהורים". גילדן מדבר במהירות, כמעט בכפייתיות. אינו מרפה. ידידו שבא עמו קורא לו, מזרז אותו. הם מאחרים לאיזושהי פגישה. אבל גילדן לא גמר. מדי פעם מאיים הידיד שהוא הולך. "הוו, ישראל. אני הלכתי". אבל ישראל בשלו. "טדי קולק אשם בכל", הוא אומר. "העונשים שנותנים למחבלים לא מרתיעים מספיק". לא, גילדן לא דורש עין תחת עין. הוא דורש בית תחת סכין, רחוב תחת רימון. לאט ובשיטתיות צריך לסלק את התושבים הערבים מן הרובע המוסלמי וליישב בו יהודים. "פעם קראו לרחוב הזה רחוב חברון", הוא יגיד שוב ושוב.

נכון, אומר גילדן, בין קריאת מחאה אחת לשניה שקורא לעברו ידידו הממהר, נכון שהשכנים המסכנים כאן לא אשמים. אבל למה להם לגור כאן. שיבנו להם בתים בשועפאט. למה כאן, ברחוב חברון, הרחוב של היהודים.

בעלה של נדיה עסוק בינתיים בהערכת הנזקים שנגרמו לדירתו. העירייה שלחה נציג שבא לבדוק מה ניתן לעשות. "חמישים שנה המשפחה גרה כאן. אבא נולד בבית הזה, אני נולדתי בבית הזה והילדים שלי נולדו בבית הזה", אומר בעלה של נדיה.

ידידו של ישראל גילדן מצליח סוף סוף לעקור אותו משם ויחד הם ממהרים לדרכם, נבלעים בסמטאות, מוגנים באמונתם ובנשק שהם נושאים עמם.

אחרי הפיוס הלכנו לשחק ב"פליפרים". צליליה המתכתיים של המכונה התערבבו ללא הפרעה במנגינה המזרחית שבקעה מן הרדיו שבבית הקפה. עירבוביה קקפונית שהשרתה שלווה. נדברנו בינינו שצריך לבוא הנה יותר. בירושלים המערבית אין מקום ראוי לשמו בו אפשר להיכנס ולשחק בשקט. אחר כך מצאנו את השלט של מגלה העתידות ואת חנותו הסגורה ועוד לפני שידענו שהוא מת קבענו שצריך לגשת גם אליו. אולי יש עמו בשורה. כשהסתבר שהוא הלך לעולמו התאכזבנו. אחרי יום של פיוס בעיר העתיקה נותרנו עם היאוש. ועם ה"פליפרים".

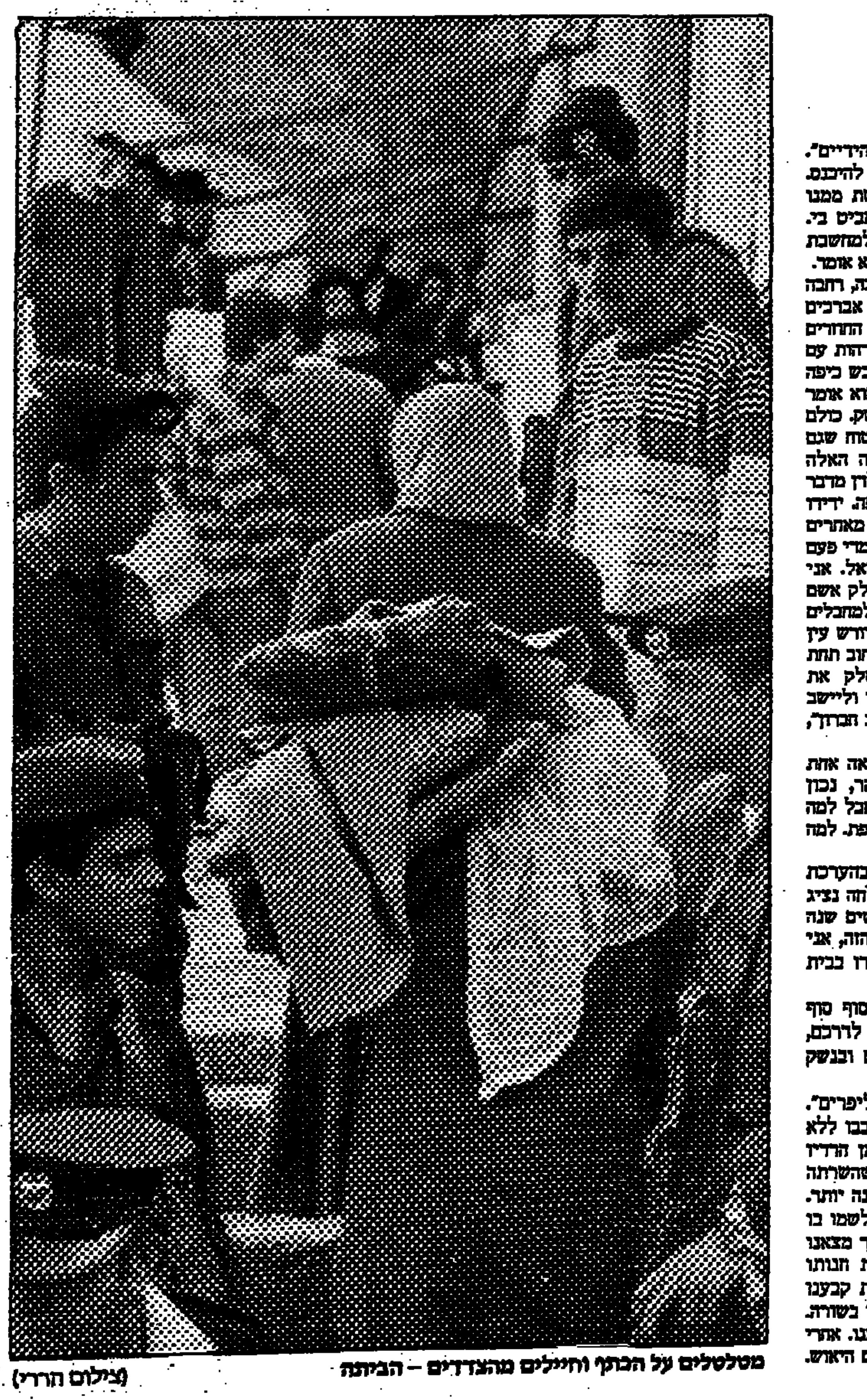

מטלטלים על הכתף וחיילים מהצדדים – הביתה (צילום הררי)

איש אלוהים והבלי עולם / יקיר צור

שאהה עג'מיאן – איש יקר

עג'מיאן אהב את מנעמי העולם הזה, לא פחות מאת הבטחותיו של העולם הבא. המשטרה נאלצה להתערב

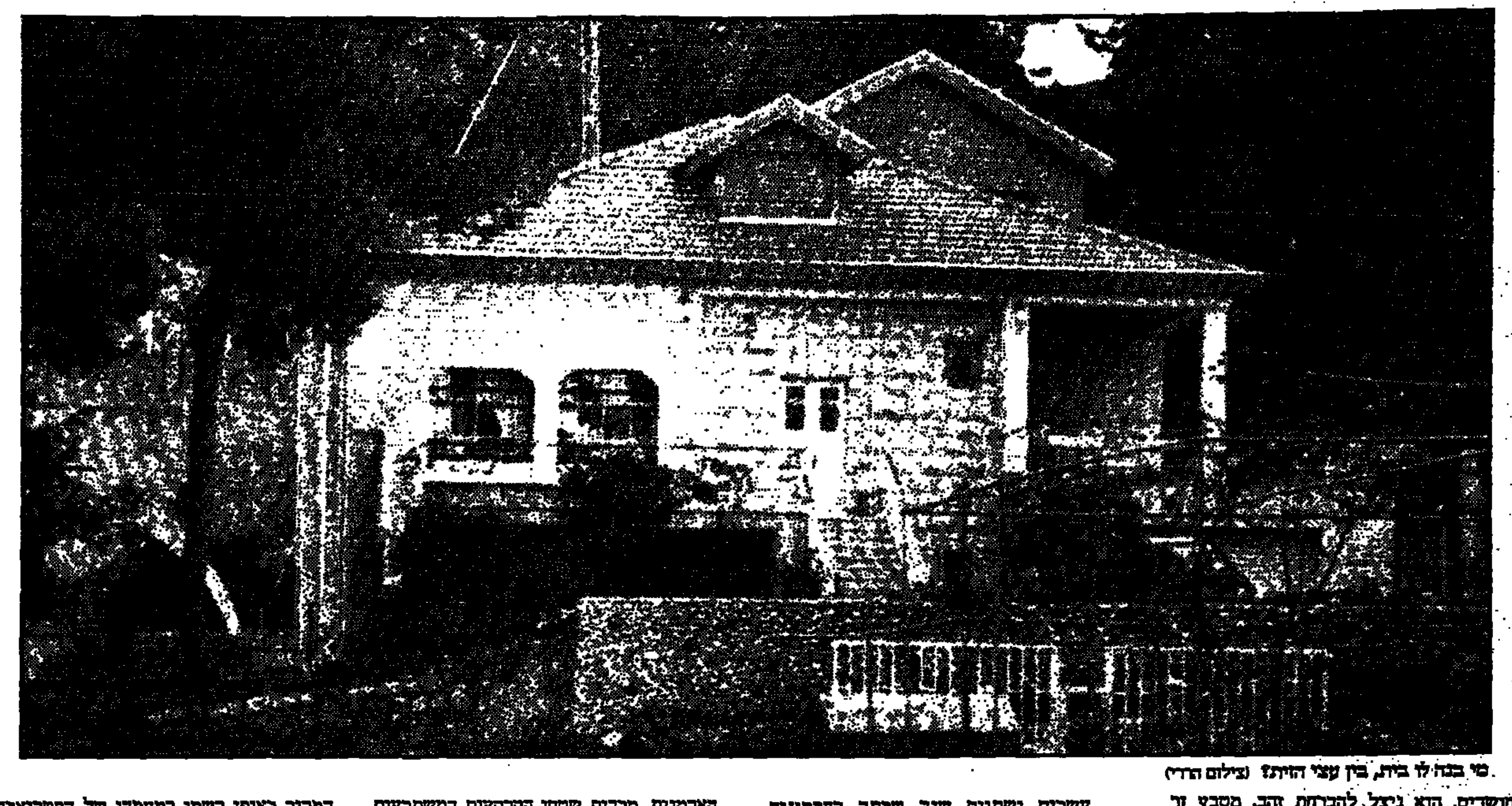
מי בנה לו בית, בין עצי הזיתז (צילום הרדי)

בנקודה שבה נושק הר הזיתים להר הצופים, במטחווי קשת ממבניה ההולכים ונשלמים של האוניברסיטה המורמונית, ניצבת וילה דו־קומתית מפוארת. גגה רעפים אדומים וקירותיה משולבים עץ ואבן. בקדמת הבית חצר רחבת ידיים זרועת עצים וסביבה חומת בטון ותיל דוקרני. ביתו של הארכיבישוף הארמני שאהה עג'מיאן.

בקהילה הארמנית יודעים לספר על מחילות סודיות, על חדרים נסתרים ומקומות מחבוא אחרים הפזורים בכל חלקי הבית. דברים אלה שמע אחד מאנשי הקהילה לפני מספר שנים מחברו, קבלן שיפוצים מהר הזיתים. אדם זה הועסק, לדבריו במשך שלושה חודשים ויותר, בחפירה ובניה של מקומות מחבוא ומעברים סודיים בבית. "לשם מה זקוק איש כמורה למקומות מסתור ומחבוא?", הקשו אנשי הכנסיה הארמנית. המוצגים שהוציאה המשטרה בשבועות האחרונים מביתו של עג'מיאן, הכוללים כלי נשק, כלי קודש ותכשיטים החשודים כי נגנבו מאוצרה של הכנסיה הארמנית, נותנים תשובה אפשרית לשאלה זו.

שאהה עג'מיאן נולד לפני ששים שנה בחאלב שבסוריה למשפחה ארמנית עתירת נכסים. הוא למד תיאולוגיה בבירות והוא בעל דוקטורט לפילוסופיה מאוניברסיטת בריסל. ב־1960 הגיע לכנסיה הארמנית בירושלים ובתוך זמן קצר תפס מקום מרכזי בחיי הקהילה. מכריו מתארים אותו כאדם מבריק ומוכשר ביותר, ערמומי ובעל קסם אישי רב. שליטתו הטובה בשפות – הוא דובר היטב ארמנית, צרפתית, ערבית, לטינית, יוונית וגם קצת עברית, – ובקיאותו הרבה ברזי הפוליטיקה הישראלית הפכו אותו ל"שר החוץ" של הכנסיה. הוא ניהל את קשריה של הכנסיה עם המימסד הישראלי, היה מופקד על הקרקעות ושאר נכסי דלא־ניידי של הכנסיה וייצג אותה בכנסים של מועצת הכנסיות העולמית, המאגדת את הכנסיות הלא קתוליות. במסגרת זו לחם לא אחת נגד החלטות עויינות למדינת ישראל.

עג'מיאן נחשב לאיש עשיר ועתיר נכסים. מלבד הבית המפואר על ההר ודירתו הנטושה ברובע הארמני, הוא מחזיק ברשותו דירת פאר במושבה היוונית, ולאחרונה סיים בניית בית מגורים בן שלוש קומות, בו מצויות שש דירות מפוארות, בשכונת אבו־תור. [illegible] עג'מיאן לומדות בבית־ספר יוקרתי בפריס, והוא עצמו מרבה בנסיעות לחו"ל, נוהג במכוניות אמריקאיות ענקיות וסועד במסעדות פאר. בחצר הכנסיה מעריכים את הונו בכעשרה מיליון דולר, נוסף על דירותיו והחפצים המקשטים אותן. עג'מיאן מרבה לנסוע לירדן ומאחר שברשותו תעודת איש רם מעלה הוא חוצה את הגשרים במכוניתו באין מפריע. את זכותו זו, כך חושדים, הוא ניצל להברחת זהב, מטבע זר וסמים מישראל לירדן ובחזרה.

לפני כמה חודשים ביקר עג'מיאן בתערוכת האוסף הארכיאולוגי של משה דיין, המוצגת במוזיאון ישראל. בין המוצגים בתערוכה זיהה עג'מיאן כמה חרסים וכלי זכוכית עתיקים ששכנו פעם אחר כבוד בביתו. הקשר בין עג'מיאן לדיין נוצר באמצעותו של רפי לוי עוד לפני מלחמת ששת הימים. עג'מיאן נהג להחליף עתיקות עם דיין ואף קישר בינו לבין סוחרים ארמניים אחרים. לאחר מלחמת ששת הימים הרחיב עג'מיאן את קשריו בקרב ראשי המימסד הישראלי, ועם ידידיו הרבים נמנים, לדבריו, גם יצחק נבון, עזר ויצמן, יצחק רבין ואחרים.

על חיבתו של עג'מיאן לעתיקות ולחפצי אמנות עתיקים מעיד מקרה שאירע ימים ספורים לאחר תום מלחמת ששת הימים: ערבי בעל חנות עתיקות ליד כנסיית הקבר הגיע בבהלה למפקדת המושל הצבאי ובפיו תלונה על מחלקת חיילים, בפיקודו של קצין בדרגת רב־סרן. לדבריו, פרצו החיילים את מנעול חנותו המוגפת, העמיסו את כל תכולת החנות על רכב צבאי ונעלמו. בחקירה שנערכה סיפר מפקד המחלקה כי איש דת שהציג עצמו כראש הכנסיה הארמנית סיפר לו שבחנות הסגורה מצוי רכוש רב השייך לכנסיה וכי בעל החנות נמלט לירדן כשהמפתח בידו. הוא, ראש הכנסיה, חושש כי מישהו יפרוץ את החנות ויבזוז את הרכוש הרב השייך ברובו לכנסיה. תיאורו של איש הדת התאים לתיאורו של עג'מיאן. קצין מימשל נפגש עם עג'מיאן ולאחר שיחה קצרה הבטיח עג'מיאן "לבדוק" את הנושא. כעבור זמן קצר הוחזרה תכולת החנות למעט מספר פריטים יקרים במיוחד.

עשרים ושתיים שנה שרתה ההרמוניה ביחסים שבין הפטריארך הארמני יגישה דרדריאן לסגנו ויד ימינו הארכיבישוף שאהה עג'מיאן. השניים, שאהבו את מנעמי העולם הזה לא פחות מאת הבטחותיו של העולם הבא, ניצלו היטב את מעמדם כראשי הכנסיה, השולטת על רכוש עצום בקרקעות ובנכסי דלא־ניידי, הן בעיר העתיקה והן במערב ירושלים. יודעי דבר מעריכים כי קרוב לחמישית משטחי הקרקעות והנכסים בעיר העתיקה שייכים לכנסיה הארמנית. מרבית שטחי הקרקעות המשתרעים משער יפו, מלון המלך דוד ועד לבניין ג'נרלי שייכים לכנסיה, נוסף על 150 חנויות במורד רחוב שלומציון שמחזיקיהן משלמים דמי שכירות לכנסיה.

עוד לפני איחוד העיר, קיימו הפטריארך וסגנו קשרים טובים עם המימסד הישראלי, ועד בשנת 1961 הגישה ממשלת ישראל לפטריארך הארמני מסמך – שחתם עליו ראש הממשלה דוד בן־גוריון כממלא מקום שר הדתות – המכיר באופן רשמי במעמדו של הפטריארך. לאחר מלחמת ששת הימים התהדקו היחסים בין ראשי הכנסיה הארמנית ונציגי המימסד הישראלי ולא אחת היו הישראלים אורחים נכבדים ב"ארוחות השחיתות" שערכו הפטריארך וסגנו. גם שירותי הבטחון הפיקו תועלת רבה מהיחסים המיוחדים עם הכנסיה הארמנית. לא אחת הסתייעה מדינת ישראל בקשריו הטובים של עג'מיאן במדינות השכנות לשם שליחויות נעלמות שהשתיקה יפה להן, ובכללן הצלת יהודים מארצות המצוקה.

לפני ארבע שנים עבר חתול שחור בין הפטריארך לסגנו. הסיבות לסכסוך אינן ברורות דיין, אולם תוצאותיו היו הדחתו של עג'מיאן מכל תפקידיו בכנסיה הארמנית וסילוקו מתחום כנסיית סנט ג'ון ברובע הארמני. במקביל לכך חלה הצטננות ביחסים בין מדינת ישראל והכנסיה הארמנית עקב מעורבותו הישירה של רפי לוי, הממונה על מחוז ירושלים, בפרשה. אנשי הפטריארך טוענים כי עג'מיאן הודח לאחר שנתגלה כי ביצע מעשי מרמה וגניבה מרכוש הכנסיה. לטענתם, ניצל עג'מיאן את מעמדו כממונה על רכושה של הכנסיה כדי לגנוב לעצמו כספים שהיו מגיעים לכנסיה, וכמו כן זייף את חתימתו של הפטריארך ומכר באופן פרטי קרקעות של הכנסיה. בעקבות גילויים אלה החליט הסינוד הארמני להדיח את עג'מיאן מכל תפקידיו בכנסיה ולהורות לו לעזוב את שטח הכנסיה. עג'מיאן עצמו טוען כי הסכסוך בינו ובין הפטריארך נבע מתככיו של הארכיבישוף קרארקין קאזאנג'יאן, שהגיע מאוסטרליה ב־1981. קאזאנג'יאן, בתיאום עם גברת מסוימת בשם פונפנטסן שהגיעה ארצה באותה שנה, עשו, לטענת עג'מיאן, שטיפת מוח לפטריארך הישיש בן ה־76.

עג'מיאן ניסה לשנות את רוע הגזירה והפעיל את חברו וידידו רפי לוי ואת שאר מקורביו במימסד הישראלי כדי להשפיע על הפטריארך לחזור בו. משדחה הפטריארך פניות אלה, הצליח לוי לשכנע את משרדי הממשלה השונים שלא להאריך את אשרת השהיה בארץ של קאזאנג'יאן. במקביל התפרסמו בעתונים ירדניים ידיעות, שצוטטו גם בעתון המזרח ירושלמי אל־פאג'ר, כי עג'מיאן הודח מתפקידו בגלל היותו פרו־ישראלי. על פרסומים אלו הגיש עג'מיאן תביעת דיבה נגד אל־פאג'ר. קאזאנג'יאן, מצידו, שקיבל הודעה רשמית שעליו לעזוב את הארץ עד לתאריך נקוב, הודיע כי "יצטרכו לגרש אותי בכח". הפרשה היכתה גלים גם בחוץ־לארץ והבי.בי.סי. שידר ידיעה, בראש מהדורת החדשות, כי שלושת ראשי הכנסיות הגדולות בירושלים איימו לסגור את המקומות הקדושים בפני מבקרים אם לא יחזור בו שר הפנים מסירובו להאריך את אשרת הכניסה של הארכיבישוף קאזאנג'יאן. לבסוף נסוג ד"ר בורג מכוונתו והאריך את אשרת הכניסה של הארכיבישוף, אולם היחסים בין הכנסיה לבין מדינת ישראל התערערו עקב מעורבותה הגסה של ממשלת ישראל בענייניה הפנימיים של הכנסיה, ומאז לא שבו לתיקונם.

הסכסוך בין הפטריארך וסגנו פילג את הקהילה הארמנית הקטנה, המונה כ־2000 איש בלבד, לשני מחנות יריבים. עג'מיאן עזב את דירתו ברובע הארמני ועבר להתגורר בבית שבהר הזיתים. למרות הרחקתו מהכנסיה, הוא ממשיך לשאת את התואר ארכיבישוף, שכן תואר זה ניתן לו על־ידי הקתוליקוס הארמני ואסקן היושב בארמניה, ורק הוא יכול לשלול אותו. עג'מיאן ממשיך גם לנסוע במכונית האמריקאית המהודרת בעלת מספר לבן של איש דת. הוא ריכז סביבו קבוצה קטנה של תומכים ובין שני המחנות פרצו לא אחת קטטות אלימות. בקטטה המונית שפרצה בחצר הכנסיה לפני כחצי שנה, נהרג ג'ורג' פאנקיאן, שהשתייך למחנהו של עג'מיאן. בהריגתו מואשמים שניים מאנשי הפטריארך והם עומדים כעת למשפט.

בקהילה הארמנית הקטנה אין מסתירים את שמחתם על מעצרו של עג'מיאן, כי הם רואים בו את האחראי הישיר למצב הבלתי נסבל של קהילתם. לדבריהם, התמיכה היחידה בעג'מיאן באה מקבוצה קטנה של צעירים מובטלים וחסרי מקצוע, בחלקם בעלי רקע פלילי, שעג'מיאן תומך בהם כספית. ראשי הקהילה טוענים כי אנשי קבוצה זו נהנים מחסינות בכל מעשיהם עקב קשריו הטובים של עג'מיאן עם רפי לוי ועם צמרת המימסד הישראלי. עוד טוענים הם כי תלונות רבות שהוגשו נגד אנשים אלה על מעשי אלימות שביצעו לא טופלו על־ידי המשטרה, או נחקרו ברשלנות רק כדי לצאת ידי חובה. טענות אלו נדחו, כמובן, על־ידי המשטרה כחסרות שחר.

למעלה משלושה שבועות היה עג'מיאן עצור בתא קטן בבית המעצר, מקרה חסר תקדים כמעט כשמדובר באיש דת בדרגה גבוהה כארכיבישוף. ואולם, שלא כצפוי, לא נשמעה עד כה, לא בארץ ולא בחו"ל, לא מהפטריארכה הארמנית ולא מכל כנסיה אחרת, כל תגובה על מעצרו של הארכיבישוף. עובדה זו מוכיחה אולי יותר מכל, כי עג'מיאן איבד את מעמדו הרם כאיש דת וכי סר חינו גם בקרב שולחו, הקתוליקוס ואסקן הראשון.

לאן נעלם האיקונין?

אחת התעלומות שהעסיקה בעבר את משטרת ירושלים עשויה לבוא על פתרונה בעקבות מעצרו של עג'מיאן וחשיפת הרכוש בביתו, החשוד כגנוב מהכנסיה הארמנית. לפני מספר שנים התלונן עג'מיאן כי שני אלמונים פרצו אחר חצות לדירתו ברובע הארמני, כפתו אותו בחבלים לכיסא ושדדו ממנו תכשיטים ורכוש בכמיליון דולר. עג'מיאן הצביע על חלון האמבטיה צר המידות ואמר שדרכו נכנסו השודדים. הוא סיפר כי ימים ספורים קודם לכן הבחין שהסורגים על חלון זה הוזזו ממקומם. סיפורו של עג'מיאן עורר תמיהות, וחוקרי המשטרה שהגיעו למקום הביעו, באופן פרטי, ספקות באמיתותו, בעיקר משום שרק אדם קטן מידות במיוחד עשוי היה לחדור דרך החלון הצר. החקירה הרשמית לא הניבה שום תוצאות.

בין החפצים, אשר לטענת עג'מיאן נגנבו מביתו, היה גם איקונין יקר ערך שהיה שייך לפטריארך. הפטריארך התעלם מסיפור הפריצה ודרש מעג'מיאן להחזיר לו את האיקונין, תוך איום מפורש שיבולע לו אם האיקונין לא יוחזר. כעבור זמן מה החזיר עג'מיאן את האיקונין: הוא טען כי רכש אותו בעולם התחתון תמורת סכום כסף ניכר.

שמו של עג'מיאן נקשר גם לפרשת היעלמותם של שטיחים מהכנסיה הארמנית, שצצו במפתיע במכירה פומבית בניו־יורק. כיצד הגיעו לשם אין יודעים, אולם היו שהצביעו על עג'מיאן. בחיפוש שערכה המשטרה בביתו נתגלו גם שטיחים החשודים כגנובים מהכנסיה.

שלטון החוק עדיין מחפש את הדיוויזיות שלו / טובה צימוקי

יש יותר מקברן אחד לאמת

חריש מסכם בימים אלה את תיק "פרשת השב"כ". המסר השלטוני, העובר כחוט השני הוא שחיי הערבי זולים יותר

בעוד ימים ספורים יגיש היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש את חוות דעתו על תיק החקירה של השב"כ. בכך תמלא חצי שנה לפרשה שהעסיקה את המערכת הפוליטית, את המערכת המשפטית ואת העתונות, כשכל גורם רואה בה, לפי סדר זה, מבחן עליון לשלטון החוק ו/או לבטחון ו/או לקיום מערכת שלטונית נאותה. תהיה החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה אשר תהיה, יודעי דבר טוענים כי בסופו של דבר היא תישא אופי אופרטיבי בלבד, דהיינו האם להגיש כתב אישום או לא. אבל ההיסטוריונים ומדעני המדינה שלנו ישפטו את הפרשה בעתיד בפרספקטיבות אחרות לגמרי.

פרטי הפרשה, גם אם לא כולם, יצאו לאור. העתונות הוכיחה שוב כי יש לה תפקיד חשוב בשמירה על הדמוקרטיה, גם אם פה ושם חרגה מריוות טוהר. ראש השב"כ סיים את תפקידו זמן מה לפני מועד סיומה הרשמי. שני משפטני השירות עזבו את תפקידם בלשכה המשפטית של השב"כ בעקבות לחץ ציבורי, למרות החנינות שהוענקו להם. אחד הנחננים, המכונה "גימל", שאירגן את בידוי הראיות, קודם אמנם בדרגה, אבל לאחר מכן פרש מרצונו עקב יחסי עבודה לא מתוקנים עם ראש השב"כ החדש, שסבר כי עליו לפרוש מהשירות למרות החנינה שהוענקה לו. הוקמה ועדת קידב כדי לקבוע נורמות עבודה לשב"כ. השב"כ, כך נראה על פני השטח, חזר לתפקד כמו בימים ההם.

אבל פרשה זו עוד תותיר רישומה שנים רבות, אומר יו"ר הוועדה לביקורת המדינה, פרופ' דוד ליבאי: "הפרשה ערערה את היחס לנורמה שאין פוגעים בשבויים. בפרשה זו הרגו שני שבויים והדבר עבר ללא גינוי ותגובה משפטית". מחזק את דעתו ד"ר מרדכי קרמניצר, מן החוג למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים: "נותר בידינו המשקע של עיוות הנורמה שהיתה קיימת מאז ומתמיד בישראל, ובעיקר היתה מקובלת על מערכת הבטחון, כאשר אויב נמצא בידינו הוא בהגנה ולא בר מות". ד"ר קרמניצר רואה את פרשת השב"כ כשלב בתהליך שתחילתו פרשת המחתרת היהודית ושלבו הנוכחי הוא "חוק נקש".

המסר השלטוני העובר כחוט השני בפרשיות אלה הוא שחיי הערבי זולים יותר. בפרשה התגלה שבציבור יש הסכמה כללית לא לעסוק במותם של השבויים הערביים. לו היה מדובר בטרוריסטים יהודים, ויש גם כאלה, לא היה נוצר קונסנזוס כזה. יותר ויותר מתברר כי בחברה הישראלית ישנם משקעים חזקים מאד של שנאה ועוינות כלפי הערבים. "המערכת השלטונית", אומר ד"ר קרמניצר, "משדרת בשלוש פרשיות אלה מסר כי יש מקרים שבהם צריך להימנע מהעמדה לדין, ואם אין ברירה, צריך לנקוט רק הליך פורמלי כדי לצאת ידי חובה. אחר־כך מתפלאים מדוע קם אדם בשכונת שמואל הנביא ואומר כי יסגור את הרחוב לכניסתם של ערבים".

אחת הדילמות שהתעוררה עם התגלות הפרשה היתה הקשר בין החוק לבטחון. בג"צ נתן עליה את הדעת. פרופ' דוד ליבאי סבור כי קיום חקירת משטרה בפרשה הוכיח מעל לכל ספק ששלטון החוק חזק ממגמות פוליטיות ומשיקולים הנטענים בשם הבטחון. ח"כ יוסי שריד מר"צ טוען את ההיפך: "במאבק המפורסם, השרירותי המדומה, בין הבטחון לבין שלטון החוק, בכל זאת ידו של הבטחון תהיה על העליונה. שלטון החוק ניצח כמה קרבות, אך את המלחמה מנצח הבטחון". לדבריו, התברר בפעם המי יודע איזו, כי "בטחון בטחון" אפשר לקרוא יותר מכפי שאפשר לקרוא "זאב זאב". לשלטון החוק במדינת ישראל אין מליצי יושר כמו ראשי ממשלות, רמטכ"לים, ושרי בטחון בעבר ובהווה. שלטון החוק, אומר שריד, עדיין מחפש את הדיוויזיות שלו.

מחזק את דעתו ד"ר קרמניצר: "כל אדם שעיניו בראשו ראה כי ההסברים שניתנו לחנינה ולטיפול המערכת השלטונית בפרשה, כאילו הדברים נעשים למען הבטחון, היו רחוקים. היה זה עוד מקרה שנשאו את שם הבטחון לשווא. זאת משום שאין מניעה לערוך הליך משפטי וחוקי, גם בנושאים הרגישים ביותר, בדרך שתבטיח סודיות. במדינה שיש לה בעיה בטחונית כמו בישראל, מזיק שעורכים שימוש כזה בטעמי הבטחון וגורמים, בסופו של דבר לכך שאנשים יאבדו את האמון בביטוי הזה".

ח"כ אהוד אולמרט מהליכוד סבור, לעומת זאת, כי הוברר הפעם מעל לכל ספק כי יש נושאים רגישים המצדיקים, לפעמים, נקיטת אמצעים החורגים מן הנהלים המקובלים במשפט הישראלי. זה, לדעתו, הלקח החשוב ביותר מהפרשה.

פרופ' ליבאי מסתפק בחקירה שערכה המשטרה בפרשה. "לקח חיובי מהפרשה הוא שבמדינה שלנו קשה למנוע חקירה של פשעים ולו גם בטיעון שהחקירה עלולה לפגוע בבטחון המדינה. מוטב תמיד לצאת מההנחה שחקירה תהיה ותתאפשר במסגרות הקיימות". לדעתו, לקח חשוב שנלמד בפרשה הוא שאסור לשקר בדיווחים לרשויות המדינה, ובמיוחד לגופים משפטיים ושיפוטיים. "אם נראה שאמת גורמת לקשיים, מוטב שנתמודד עם הקושי ואפילו במחיר משבר. מבחינתי, חשוב היה שאלה שהיו מעורבים באי גילוי האמת בוועדות זורע ובלסמן לא המשיכו לכהן בתפקידיהם".

לא כך סוברים שריד וקרמניצר. שריד: "האמת איננה יוצאת לאור. ככל שמחפשים אחריה וככל שחוקרים בה, כאילו חוקרים במופלא ממך. והאמת הופכת להיות מופלאה יותר. כפי שאיננו יודעים מה היתה האמת בפרשיות אומללות מהעבר, כך מן הסתם נלך בחושך גם בפרשה הנוכחית. לא רק אבידת חצי אמת גרועה משקר. לפעמים ידיעת חצי אמת גרועה מן השקר". הוא מוסיף: "אין ספק שיש יותר מקברן אחד לאמת. במקרה זה החברא קדישא שלמה מובילה את האמת לעולם האמת". בהקשר זה מציין ד"ר קרמניצר את חלקם של מחפשי האמת – המתלוננים: "הפכו אותם לפראיירים. המתלונן במערכות כאלה כאילו חצה נהר. שכן להתלונן בארגונים כאלו מצטייר ושקול בעיני אנשיהם למעשה בגידה. הטיפול במתלונני פרשיה זו ובפרשת שירות בתי הסוהר מבטיח כי שומר נפשו לא יתלונן".

ח"כ אולמרט סבור כי ניתן יהיה למנוע פרשיות כאלה בעתיד על־ידי טיפול מונע. "אסור אף פעם שיווצר מצב שהמערכת הפוליטית תפעל ללא ידיעה מוחלטת של דברים הקשורים בגוף כמו ש.ב. הכפוף לה. מבחינה זו, הסודיות המופרזת והסירוב לשתף פעולה עם גופים פרלמנטריים במידע נדיב יותר פועלת לרעת המערכת ולא לטובתה", אומר אולמרט.

שריד וקרמניצר סבורים כי דווקא פרשת החנינות הוכיחה כי בקרב גורמים שלטוניים ישנה אי הבנה בסיסית של שלטון תקין ונאות. קרמניצר: "אלה שסידרו חנינה חשבו שהכל ישאר על מקומו. שראש אגף שישב בוועדת החקירה כדי לטשטש את האמת ויועצים משפטיים שידעו על כך ישארו על כנם. גם היום לא ברור איזה מסר נקלט – האם שהמעשים לא ייעשו, או שצריך להסתיר אותם בפעם הבאה יותר טוב". לדבריו, בליל החנינות התחוללה הפגיעה הקשה ביותר בשלטון החוק. "אני חושב שהחנינה תרמה תרומה בלתי מבוטלת לתהליך שעוברת החברה הישראלית, שמשמעותו פיחות בערך חיי ערבים".

אבל, לדעת קרמניצר, המטרה העיקרית של הענקת חנינה היתה לסכל קיום חקירה. גם המחשבה של אנשי השב"כ, כי הפרו חוק מתוך דאגה לטובת המדינה, היא סכנה לשלטון החוק. "שלטון החוק יתערער, וכבר ראינו זאת במקרים אחרים, אם אנשים יחשבו שיש להם הבנה ויכולת פעולה בניגוד לחוק כדי להשיג מטרות ואינטרסים שהם יותר חשובים". פרופ' ליבאי סבור כי אותם יועצים משפטיים פרטיים שיעצו לנשיא המדינה ולקבינט על מהלך החנינה תרמו לשימוש חוקי אך מוטעה בסמכות החנינה. "אנשים שאחראים דרך שגרה להפעלת הסמכות לא היו, לדעתי, מסוגלים להציע מתן חנינה לפני שתיערך בדיקה כלשהי של מכלול העובדות. הגענו לאבסורד שניתנה חנינה לראש השב"כ, בנימוק שפעל ברשות ובסמכות, ועכשיו, בעקבות חקירת המשטרה, עשוי להתברר כי לא היתה שום רשות ושום סמכות. אם כך, מדוע ניתנה חנינה?" קרמניצר סבור אף הוא כי ההנחה שראש השב"כ פעל בסמכות וברשות עדיין בבדיקה. אם יתברר כי לא היתה לו סמכות ולא רשות, יתכן אז איזה משגה היה הענקת החנינה בשלב שבו הוענקה. אהוד אולמרט מסתכל על הסמכות והרשות מן הזווית שלו: "הפרשה מוכיחה עד כמה קלי דעת אנחנו במתן ציונים ובשיפוט על אנשים. מה לא אמרו על שמיר? כמה הכפישו אותו!".

השר והיועץ. השריד של חריש (צילום הרדי)

היקף השימוש ביועצים משפטיים פרטיים שהגישו שירותיהם לממשלה או לגופים ממלכתיים, כפי שנתגלה בפרשה זו, היה חסר תקדים. שריד, קרמניצר וליבאי תמימי דעים כי אין לעבור על כך לסדר היום. ליבאי: "יש להימנע מהעסקת יועצים משפטיים לממשלה או לקבינט. אני מאמין שמעורבותם של יועצים אלה היא שתרמה לשימוש החוקי, אבל המוטעה, בחנינה". יוסי שריד, כהרגלו, חריף יותר: "היועצים הפרטיים רוכבים שוב והם רוכבים על שלטון החוק שהוא סוס מת. הם מתייחסים לסוגיות של אמת ושקר ובינינו לבין עצמנו ובינינו כלפי עצמנו כאילו הם חלק מעיסקת נשק לאיראן".

פרופ' ליבאי סבור כי פרשת השב"כ מלמדת כי אין לחשוש מאיומים ומאזהרות שחקירה והסקת מסקנות ימוטטו שירות ומוסד כמו השב"כ; כל שכן הממשלה לא נפלה. "אותן טענות שמעתי כשהוועדה לביקורת המדינה דנה בשאלה האם למנות ועדת חקירה לחקירת מפולת מניות הבנקים. רבים אמרו כי המערכת הבנקאית כולה תתמוטט. המערכת, כמובן, לא התמוטטה". אומר ח"כ שריד: "האחריות, כרגיל במקומותינו, נשארת יתומה. בכל מדינה אחרת, על דברים פחותים בהרבה מתפטר ראש ממשלה. אצלנו כולם נשארים על מכונם ושערה משערותיהם אינה נופלת ארצה. הקרקע מתחת לרגליהם נשארת יציבה למדי ובא לציון גואל. השלטון חזק מכל הסיבות שהיו מוכרחות בכל מקום הגון אחר לקעקע אותו עד היסוד".

לסיכום, סבור יוסי שריד, כי הפרשה הוכיחה שוב כי ישראל חיה במזרח התיכון. וכי כמו בכל מקום אחר במזרח התיכון משרד המשפטים הוא, אחרי הכל, פחות חשוב ממשרד הבטחון. לדברי ד"ר קרמניצר, "התנקשות הממשלה ומוסד הנשיאות בשלטון החוק היו חסרות תקדים". הוא סבור כי יש לערוך הגדרה בסמכות החנינה של הנשיא. לדבריו, הפרשה הוכיחה כי סמכויות רחבות אלה הביאו את הנשיא לשימוש בלתי נאות בהן.

ח"כ אהוד אולמרט מסיק מסקנה אופרטיבית מאד, והיא בתחום סמכויות היועץ המשפטי לממשלה: "היועץ המשפטי לממשלה, כמו שופט, יש עליו רק מורא החוק. אבל בהבדל משופט, הוא יועץ משפטי לממשלה והוא צריך לשקול מיליון פעם בטרם הוא מחליט להתנער ממנה ולהפוך אותה ליעד של מאבק שלו. עימות כזה לא בריא לשלטון החוק, אבל מטבע הדברים ממשלה חזקה מיועץ משפטי שלה. והתוצאה, כפי שאכן נוכחנו לדעת בסופו של דבר, מסתכמת לא רק בצד האישי של החלפת היועץ המשפטי, אלא גם בהחלשת מעמד ההגנה. חבל שזמיר לא חשב על כך מראש".

هكذا [illegible] الأصل

המורים לא קיבלו את החידושים / יעל פישביין

מה קרה למהפכה בתוכניות הלימודים

הרעיון היה ליצור יחידות לימוד עצמאיות שמהן יוכל כל מורה להרכיב תכנית לימודים בהתאם לרמת הכיתה. מה נשאר מזה?

מערכת החינוך בישראל היא אחת המערכות המגוונות ביותר בעולם. בין האוכלוסיות המרכיבות מערכת זו יש פערים גדולים הן ברמת הלימודים והן במעמד החברתי. בייחוד בולטים הפערים בחטיבות הביניים.

בכיתה רגילה בחטיבת ביניים נאלץ המורה להתמודד עם ארבע חמש רמות ומעטים המורים העומדים במשימה זו. הדרך היחידה לפתרון בעיה זו היא בהכשרת מורים מסוג חדש, כאלה היודעים לארגן תכנית לימודים בהתאם לרמת הכיתה, אנשי הוראה אוטונומיים, המוכנים ומסוגלים להשקיע בעבודת ההוראה ומוכשרים להגיב על צרכים משתנים מכיתה לכיתה. „אם מערכת החינוך רוצה מורה מטיפוס כזה, היא חייבת לשנות את כל מערך הכשרת המורים בסמינרים ובאוניברסיטאות. מורה רגיל, ללא הכשרה מיוחדת, אינו מסוגל להתמודד עם השאלה 'מה ללמד', ואם מביאים בחשבון שרוב המורים הם מורות, שבשעה 12 וחצי הן רצות לקחת את ילדיהן מהגן או מבית־הספר, הסיכוי שהן ישקיעו בהכנת תכנית לימודים פחות לאין שיעור". כך טוען מי שהקים את האגף לתכניות לימודים במשרד החינוך, ד"ר שבח ארן.

הגיליון החינוכי של ארן מרשים. הוא הוכשר להוראה עוד בורשה והכיר אישית את המחנך הדגול יָנוש קורצ'ק. ערב מלחמת העולם השניה עלה ארצה, ובמשך 22 שנה שימש מורה בקיבוץ גניגר. בשנות החמישים נקרא על־ידי שר החינוך דאז זלמן ארן לשמש בתפקידים מרכזיים במשרד החינוך, השלים את הדוקטורט שלו בחינוך, וב־1966 הוטל עליו לבצע את מה שצויין בתולדות החינוך בארץ כמהפכה בתכניות הלימודים. בדירתו הירושלמית הצנועה הגדושה מאות ספרי חינוך, הוא מוסיף לחקור את הנושא שהתמסר לו במשך 20 השנים האחרונות: תכניות לימודים. הוא כתב עשרות מאמרים בנושא זה, ואין סטודנט לחינוך שלא נתקל בשמו במהלך לימודיו.

כמרצה מיומן, פותח ד"ר ארן בעבר, שבלעדיו אי אפשר להבין את המתרחש בהווה.

בראשית שנות השישים קמה תנועת מחנכים בארה"ב ובאנגליה, שתבעה עדכון תכניות הלימודים לנוכח ההישגים הטכנולוגיים של התקופה. שיגור הספוטניק הראשון, שהוכיח עדיפות טכנולוגית סובייטית על פני האמריקאית גרם פאניקה במערכת החינוך בעולם המערבי. המחנכים, שנתמכו על־ידי מדענים, דרשו לשנות את תכניות הלימודים ולהתאימן לעידן טכנולוגי חדש שבו התלמיד נדרש לחקור ולגלות דברים במקום לשננם על פה.

המהפכה האמריקאית לא פסחה גם על מדינת ישראל. תשעה אנשים, מבכירי מערכת החינוך, נשלחו ללמוד את רזי המהפכה במשך שנה שלמה. הבחירה נערכה בקפדנות רבה. משרד החינוך הטיס את נביא מהפכת תכניות הלימוד האמריקאית פרופ' בנימין בלום לישראל כדי שיבחן את המועמדים. הוא פסל חלק מהם והכריח את משרד החינוך לבחור אחרים במקומם. בארה"ב נערך לישראלים קורס מיוחד שעלה הון עתק, אך כששבו התשעה לארץ עמוסי מטען ולהוטים להעתיק את החידושים למערכת החינוך הישראלית, התברר שהמערכת לא כל כך ששה להשתנות. תוך זמן קצר נפלטו החוצה ארבעה מתוך יחידת העילית ומצאו את מקומם באוניברסיטאות.

חמשת הנותרים עבדו ונאבקו בתנאים־לא־תנאים כדי להגשים את חזון שינוי התכניות. היעדים המרכזיים היו אזרחות, פיסיקה, ביולוגיה גיאוגרפיה והיסטוריה. מקצוע האזרחות לא היה קיים אז, והמחברים דילגו על שלבי ניסוי התכנית והפיקו חוברת לימוד חדשנית, המשמשת את המורים בנאמנות עד היום. אחרי תכנית זו באו תכניות במדעים ובהיסטוריה. בבדיקת ספרי הלימוד במדעים השתתף פרופ' עמוס דה שליט ז"ל, ומצא בחלק ניכר מספרי הלימוד שגיאות מדעיות גסות. התברר שמחברי הספרים העתיקו זה מזה ניסויים מדעיים והעבירו שגיאות וטעויות מספר לימוד אחד למשנהו ללא בדיקה. בתכניות החדשות תוקנו השגיאות אבל עיקר החידוש היה בסוג המטלות שהן הציעו לתלמידים. במקום קריאת טקסטים ועיבוד הנאמר בהם, התבקשו התלמידים להשוות, להסיק מסקנות באופן עצמאי, לחקור וליישם רעיונות שהובאו לפניהם בחוברות הלימוד החדשות.

סמוך להקמת האגף לתכניות לימודים באו נציגי האגף לחינוך דתי ותבעו ליצור נוסחאות מיוחדות בשביל בתי־הספר שבפיקוחם. כך באו לעולם גירסה דתית של תכנית האזרחות, גירסה דתית של תכנית לימוד השפה האנגלית, היסטוריה, ספרות, ואפילו תכנית טבע מיוחדת לחינוך הדתי. מאחר שהזכות ליצור תכניות מיוחדות לחינוך הדתי מעוגנת בחוק, לא ניתן היה למנוע את התבדלות האגף הדתי, וזו העמיקה עם השנים. היום אומר ד"ר ארן כי יש ליצור תכנית מינימום משותפת לכל מגזרי החינוך ולכל רמות החינוך, תכנית שתילָמד בכל בתי־הספר ותשמש תשתית תרבותית משותפת שתגרום ללכידות חברתית ותרבותית בחברה הישראלית. הגיוון בחוברות הלימוד גורם לפערי ידע ותרבות עצומים גם בבתי־ספר כלליים. המורים מלמדים לפי תכניות שונות זו מזו ותלמידים מגיעים לחטיבות הביניים עם מטענים שונים לחלוטין ואחר כך לבתי־הספר התיכוניים ולאוניברסיטאות, ובכל שלב צריכים המורים להשקיע מחדש עמל רב ביצירת בסיס משותף לתלמידיהם.

אחד החידושים שהכניסו ד"ר ארן ועמיתיו למערכת החינוך היה שיטת חוברות הלימוד, שבאו להחליף את שיטת המקראות שרווחה עד אז בבתי־הספר. הרעיון היה ליצור יחידות לימוד עצמאיות, שמהן יוכל כל מורה להרכיב תכנית לימודים בהתאם לרמת הכיתה. חלק בלתי נפרד מהחידוש היה מתן הנחיה צמודה לכל מורה כיצד ללמד לפי שיטה זו. עם השנים צומצם מערך ההנחיה, והמורים קיבלו פחות ופחות הדרכה על השימוש הנכון בחוברות הלימוד. נוצר בילבול רב הקיים עד היום. בבתי־ספר רבים חוזר מדי שנה חזיון שכיח: מורים מבקשים מהתלמידים לרכוש בתחילת השנה חוברות לימוד, ובמהלך השנה אין משתמשים בהן כלל. לפעמים מתברר כי רק חלק מהתלמידים הצליחו להשיג את החוברות הנדרשות והמורה מוותר על הוראת הנושא. ולפעמים מתברר שהמורה אינו מצליח לממש את התכנית שיצר לעצמו. הרעיון המקורי אמור היה למנוע תופעות כאלה, בכל בית־ספר צריכה היתה לקום ספריה שתעמוד לרשות המורה וממנה ירכיב את תכנית הלימודים. הרעיון לא בוצע, מפני שהמורים לא קיבלו את ההדרכה המתאימה וכיום, לפי הערכות זהירות, הולך ופוחת השימוש שעושים המורים בחוברות הלימוד של האגף לתכניות לימודים. ישנה חזרה הדרגתית על שיטת המקראות, המקלה את העבודה על המורים ואת הרכישה על ההורים.

הרעיון המקורי של חידוש תכניות הלימודים היה, כאמור, הזנקת מערכת החינוך כולה קדימה והעלאת רמת השיעורים באמצעות חוברות לימוד מגוונות ועשירות. לשם כך צריך היה להקים חיל חלוץ של מרכזי מקצוע בכל בית־ספר. אלה אמורים היו לקבל הכשרה ממושכת בהתאמת תכניות לימוד ולהדריך את מורי בתי הספר. הקמת חיל החלוץ הזה התעכבה בגלל סיבות כספיות. היום מורים אינם ששים לקבל על עצמם את תפקיד ריכוז המקצוע, כי התמורה הכספית על כך מועטה ביותר ועומס העבודה כבד. בתי־הספר גדלו מאוד ולפעמים צריך מורה מרכז במקצוע מסויים צריך להקדיש זמן רב להדרכת קבוצות של עשרים ושלושים מורים. התוצאה היא שמורים צעירים וותיקים נשארים בודדים במערכה על השגת תשובות טובות לשאלה „מה ללמד" והשימוש שהם עושים בחוברות הלימוד של האגף לתכניות לימודים נפגע. מכיוון שהגדלת תקציב החינוך אינה נראית באופק, הפתרון המעשי הוא לשנות את הכשרת המורים בסמינרים ובאוניברסיטאות כדי שיהיו הם עצמם מתכנני לימוד בהתאם לצרכים משתנים ולא רק מבצעי תכנית לימודים מוגמרת.

שינוי כזה, לדעת ד"ר ארן, הוא מחוייב המציאות לנוכח הקיצוצים ולאור הלקחים שהופקו עד כה לאחר פעילות רבת שנים בתכנון תכנית לימודים. בשמץ מרירות הוא אומר: „מערכת החינוך יצאה בסיסמא מפוצצת של מתן אוטונומיה למורים, בלי שנתנה בידיהם כלים כיצד לממש אותה. הצהרות על אוטונומיה בלי פתרונות איך לממשה אינן עוזרות למורים", הוא אומר.

הכיתה הרב־ערכית, המגוונת ברמותיה, היא הכיתה השכיחה ביותר בבתי־הספר בארץ. האגף לתכניות לימוד כמעט שלא התמודד עם תכניות לימוד לסוג זה של כיתה. התכניות הראשונות שהפיק התייחסו לבית־הספר העיוני ורק בשנים האחרונות, עם כניסתו של שלמה בן אליהו לתפקיד ניהול האגף לתכניות לימודים, ניתנה תנופה ליצירת תכניות לימוד לטעוני טיפוח.

יצירת תכנית לימודים לכיתה האינטגרטיבית היא משימה מסובכת ביותר. מורים מדווחים כי לא ניתן ללמד מחוברות לימוד שונות בעלות רמות שונות באותה כיתה, מפני שהדבר מגביר מתיחויות חברתיות הקיימות בלאו הכי בכיתה אינטגרטיבית. יש צורך בהרבה דמיון ונסיון כדי לפתור בעיות לימוד בכיתה זאת. לד"ר ארן אין פתרונות מוכנים מהשרוול, רק הכרה עמוקה שכל עוד לא הושלמה הכנת תכניות למורי הכיתות האינטגרטיביות, לא הושלמה מלאכת הכנת תכניות הלימודים במשרד החינוך.

נדמה לו שמשרד החינוך חדל מלהתייחס לאגף לתכניות הלימודים כאל יחידה מובילה בשטח החינוך. לדעת רבים, האגף השלים את משימותיו ומה שנותר זה רק למלא משבצות חסרות. ד"ר ארן סובר שהשקפה כזאת מוטעית מיסודה. יש צורך לבדוק, להעריך ולנפות את התכניות הקיימות, לחדש במקומות המצריכים חידוש, להפיק לקחים, ולהתמודד עם נושאים שעדיין לא נפתרו כמו ההוראה בכיתה אינטגרטיבית. כיום יש עשרות אגפים העוסקים בהכנת תכניות לימוד. נדמה שהמנהיגות בנושא תכניות הלימודים הולכת ונשמטת מידי משרד החינוך. כדי לזכות בה מחדש צריכה להיערך פריצת דרך אם על ידי תכנית מקיפה של הערכת וביקורת התכניות הקיימות ואם על ידי פריצת דרך עם תכניות חדשות למגזרים מוגדרים.

אשת קריירה / אבירמה גולן

„מה יש בוב'לה, מה את בלחץ?"

בשתים־עשרה ושלושים עצרתי לרגע ליד הבנק, וכשיצאתי התברר לי שהמכונית שלי חסומה על־ידי וולבו מסחרי גדול שחנה חנייה כפולה והבהב בשלווה יוצאת מן הכלל. עמדתי שם וחיכיתי כמה דקות. עדיין לא צפרתי ולא התעצבנתי. לא תיכף, זאת אומרת, אבל בראש חלפו לי במהירות שאלות הרות־גורל. צריך לקחת את הקטנה מהגנון ומה יש לי שם לארוחת צהריים. נו, מה איתו שם. יש לו זמן, לוולבו. בטח. הוא לא מוכרח למדוד את הזמן בדקות נטו כל בוקר עד הצהריים ולהספיק בחמש שעות כל מה שבנאדם נורמלי מספיק ביום עבודה שלם, ועוד לזכור את כל הפרטים הקטנים של אחריות ומעורבות בחייהם של אחד או שניים יצורים נמוכים מהרגיל, קרי ילדים, שצורכיהם דוחפים מאוד תמיד, עשרים וארבע שעות ביממה.

כבר שנאתי אותו. לרגע לא העליתי בדעתי שאולי זו בכלל אשה, מפני שהיה לי נוח לשנוא אותו. אבל כל היום הזה היה נגרי: בבוקר פקיד השומה שאל מה אני מתרגשת בגלל עוד כמה שקלים, הלא ממילא ההכנסה שלי היא הכנסה שניה ובעלי מפרנס אותי. אחר־כך היתה לי פגישה עם מטפלת קשישה וגדולת־ממדים, שהבטיחה לי שאצלה הילדה תאכל כבר לפחות פעמיים בשבוע. אמרתי לה שלא תתקשר אלי, שאני אתקשר אליה. אחרי כל זה, העורך צילצל והציע שאכתוב על נשים. נשים מצליחות. נשות קריירה. באמת מצחיק מאד.

איפה לכל הרוחות, בעל הוולבו, רטנתי, והתחלתי לצפור, עדיין בהיסוס מסויים. אולי הוא מיד ייצא, ומה אני אתנפל עליו בצפירות קולניות, הרי חלפו רק כמה דקות. כמה דקות הזמן רץ. צפרתי שוב, ואיש אחד הניד בראשו בהשתתפות בצער.

מה כל־כך הרגיז אותי במושג נשים מצליחות, שאלתי את עצמי בינתיים. אולי הרגיז אותי הצירוף: אשה מצליחה. מצליחה לעשות מה? להתגבר על הנכות הטבעית שלה ועל המגבלות ולהצליח בעולם במושגים של הגברים? מה היא, מין קוף בגרתיות שצריך לצלם ולהראות, או איזה להטוטן מוכשר שהולך על חבל בלי רשת מלמטה? איך את משלבת משפחה וקריירה, שואלות במתק־שפתיים הכתבות בעתוני הנשים. מי העלה בדעתו, אי־פעם, לשאול איזה גבר איך הוא משלב משפחה וקריירה? אם יש לו אשה "טובה", אין לו שום בעיה: יש לו משפחה ויש לו קריירה. הייתי צריכה להתחתן עם אשה טובה. איפה בעל הוולבו, לעזאזל. אולי הוא בבנק. רצתי שוב לתוך הבנק והפקידה הביטה בי בתמהון־מה. חיפשתי גבר חסר התחשבות שיתאים לוולבו מסחרי גדול. לא מצאתי. אולי הוא קטן ורזה, ואולי הוא בכלל אשה? שבתי בריצה אל המכונית שלי. עברו עוד שתיים־שלוש דקות, אולי הוא בכל־זאת יחזור מיד, הרי לא יתכן שבנאדם מעמיד ככה מכונית באמצע העיר ונעלם.

מה הבעיה, בעצם? צריך היה רק גפרור קטן שידליק אצלי את כל מערכת הזעם והתסכול וינקז אותה אל איזה שהוא קורבן. דווקא עכשיו, בעיצומו של החיפוש אחר מישהו שתקע אותי בחוצפה כזאת ללא מוצא, אני מתפנה לערוך לעצמי את חשבון הנפש של בנות הדור שלי. דור מסובך למדי עם עצמו: כבר לא עקרות־בית ואמהות דואגות ונרגנות במשרה מלאה, אבל גם לא מוכנות עדיין, או באמת לא מסוגלות עדיין, – מסיבות שאינן תלויות בהן ומסיבות שכן תלויות בהן ובעיקר מסיבות התלויות בחינוכן – לדרוש לעצמן שוויון זכויות מלא ולשחק לפי כל הכללים של עולם הגברים. בינתיים הן בעיקר מתלוננות, בעיקר זו באוזני זו, וזה מה שהכי מרתיח אותי. "מה שאומרות נשים בשיחה בינן לבין עצמן במטבח," אומרת דוריס לסינג בהקדמה ל"מחברת הזהב", "והטרוניות והרכילות או מה שמתברר מתוך המזוכיזם שלהן, הוא על־פי רוב דבר שיישמרו להגותו בקול רם – גבר עוד עלול לשמוע זאת." ומה אני עושה עכשיו אם לא מתלוננת? אולי זה מה שכולם עושים: נשים באוזני נשים, גברים באוזני גברים. לומר בצורה מפוכחת ואמיצה מהי הבעיה, לנסות לתקוף אותה, זה קשה.

לנשים הישראליות יש בעיה נוספת: גם דוריס לסינג, אפילו במיטבה, איננה מסוגלת לבטא את התיסכולים המיוחדים שלהן, מפני שכמו מחברת "חדר נשים" (להבדיל, מפני שלסינג היא סופרת מעולה) או "מעברים" או "אמי ואני" היא באה מעולם אחר, עולם שבו הנשים אולפו להיות קטנות וצייתניות וחמודות ולהסתפק בכלים נאים וברכוש נאה, כמו נורה ב"בית בובה". אנחנו גדלנו קצת אחרת, לטוב ולרע.

במר יאוש נכנסתי למכונית וניסיתי לתמרן יציאות אחורה וקדימה והשתולליות גמישות בין שלוש המכוניות שמסביבי. כמו תמיד אני מנסה להיחלץ מהמצוקה בעזרת איזו יוזמה תקיפה שתפתור הכל. אולי אם אצפור בהד־בשעה שאנסה לחמוק מכאן, אחסוך קצת זמן. שום דבר. האיש התנדף כאילו בלעה אותו האדמה. בינתיים ניגשו אלי שתיים־שלוש נשמות טובות (גבריות, כמובן) והתחילו לייעץ לי איך לפלס דרך: קצת יותר אחורה, וקצת פחות גז את הורגת את המנוע, ותעזבי את זה, תיכף הוא יצא, ולעומת־זאת נרגנו, עוד טיפ־טיפה ואת עוברת. לרגע קט היתה איזו תקווה באוויר, למרות האין־אונים והכעס: אנשים רוצים לעזור. לקחתי נשימה עמוקה.

אנחנו כאן גדלנו עם עוד בלוף, שפיתה אותנו להאמין שהנשים בישראל השיגו שוויוניות מתקדמת במיוחד. הנה גולדה, למשל, אמרו לנו, והנה הדודות שלי שסללו כבישים והנה הבחורות של הפלמ"ח. כמו הגברים, בדיוק. כשמגרדים קצת את התמונה היפה הזאת, מוצאים שלא בדיוק. את הביטוי היחיד להתלבטות על מקומה של האשה בחברה הישראלית מצאתי בספרים של נתיבה בן־יהודה. דווקא היא, הלוחמת הנודעת, ששימשה סמל ליכולת של אשה לעשות הכל כמו גבר ואפילו טוב ממנו, יודעת לקלף ברגישות את העמדות הפנים ולשאול שאלות כואבות. הגיבורה של "מבער לעבותות" יוצאת חבולה ופגועה הרבה יותר מחבריה הלוחמים, בעוון נשיותה. יותר מכך – רק נתיבה בן־יהודה מצליחה להעמיד באור חושף, מגחך ומכאיב, את הנערה הישראלית המחוספסת, שלמדה לבוז לבנות מפונדרקות ומגונדרות, ולהעריך ג'דעיות קשוחות וחברמניות.

שיפסיקו, בבקשה, למכור לנערות צעירות את הסיפור היפה על האשה הישראלית השווה בכל, מפני שזה לא שווה הרבה יותר מהתמונה היפה

ההונאה במקרה הזה כפולה ומכופלת, מפני שאיש לא סיפר לג'דעיות האלה על אמהות, והשוויון בין המינים, בחברה שלנו, קם ונופל ברגע שנכנסים לתמונה הילדים. כבר כשאת אשה בהריון ואחר־כך יולדת במחלקת יולדות ואחר־כך אם צעירה בטיפת־חלב, את נוכחת לדעת שלא ציידו אותך בכלים להתמודד עם התופעות הנשיות האלה. פתאום את לבדך עם כל הנשים שהיבטת עליהן קצת מגבוה, המפונדרקות והמגונדרות והיבבניות, ופתאום יש לך איזה דבר או שניים במשותף איתן, מפני שגם לך, עם הפרטנר המבין והחברי שלך, יש בעיה של קמוניקציה.

איש מעולם לא סיפר לך שכמעט מובן מאליו לכל הסביבה, כולל לך (איזו מלכודת), שאת היא זו שתוותר על המירוץ ועל התנופה כדי לטפל בילדים, עם כל העונג והרווח הכרוכים בכך, אולי. גם אם את עושה את הוויתור בנכונות מלאה מראש, לא תימלטי מהתחושה שרימו אותך: איפה השוויוניות הישראלית המפורסמת, המיוחדת במינה, המתקדמת, אם גני־הילדים ובתי־הספר נסגרים בצהריים, ואת כל המשכורת שאת מרוויחה את משלמת למטפלות ולעוזרות כאילו את בכלל סעיף מותרות במשפחה, ואם את במקרה קריירסטית ממש, ומאחרת לשוב, ומקדישה הרבה מאוד זמן ואנרגיה לעבודה, אל תצפי שמישהו יסלח לך על כך.

יש לי חברה אחת שיכולה כבר להוציא קובץ נבחר של הערות שהיא שומעת מחבריה לעבודה ומידידותיה טובות הלב, הכל בחיוך כמובן. הנושא העיקרי הוא הזנחת הבעל הילדים והשאפתנות המוגזמת שלה, כאילו מדובר בתכונה מגעילה ומבישה. המילכוד הוא, כמובן, הנסיון לחיות עם זה בשלום ולא להתמלא מרירות כלפי השותף לחיים. המשימה הבלתי־אפשרית ממש היא לא להיגרר לשנאת הגברים המכוערת וההרסנית שפמיניסטיות רבות כל־כך לקו בה. בחיי שהגברים לא אשמים יותר מהנשים. כולנו משתפים, כנראה, פעולה באותה מערכת של הונאה, הנוחה לכל הצדדים חוץ מאשר לנשים המנסות להיאבק על הזהן וללבוש את כל החליפות בבת־אחת.

לטובת כל הסובבים אותי אני מנסה, מדי יום, להילחם בשד הממזרי שלוחש לי באוזן: תראי, תראי איך א' יוצא כל בוקר לחדר העבודה השכור שלו ומתנתק מכל העולם. אשתו שומרת לו על המסגרת, והוא יודע שהוא יכול לסמוך עליה. תראי תראי, אומר לי השד הקטן המרושע, איך הילדים הולכים על קצות האצבעות כשהוא עובד בבית ואיך איש לא בא אליו בטענות שהוא עובד ולא מספר סיפור או לא מחליף חיתול. תראי עוד, איך הוא מתפנק, איך כל המשפחה והחברים הם קודש ליצירה שלו, ואיך אשתו מארחת בחביבות את המוני עמיתיו ותלמידיו.

לא מספיק חדר משלה וכסף משלה, וירג'יניה, אומר השד. צריך שכל המערכת תשתנה. כל עוד מוסד המשפחה הוא מרכז החברה, כל עוד לבני־אדם יש צורך בילדים, באהבה, בחבר/ה לחיים, בקן משפחתי, וכל עוד המשפחה נתפסת כבית הבנוי סביב עמוד התווך – האישה – אין כל אפשרות שיתקבל היפוך תפקידים. אני מכירה המון נשים שהיו מוכנות להתחלף עם אשתו של א' הנ"ל, מפני שהן עשויות לזכות בפיצוי עצום על המאמצים שהן משקיעות: לפיצוי הזה קוראים להיות אשתו של. אשתו של א' מנצחת בציורין או בשירין ומוכרת לכל בתור האשה היפה או החכמה או התבונה התומכת של א'. אני לא מכירה שום גבר שיסתפק בפיצוי הנקרא להיות בעלה של. לא מפני שהגברים לא בסדר, או פחות טובים, או פחות מוכנים להעניק, או כל שטות אחרת. גם אותם בלבל החינוך שהם קיבלו. להם אמרו: תרוץ, תכבוש, תצליח, אותנו אמרו אנו לא שווה שום דבר.

עכשיו כשכבר נואשתי וחשבתי לנעול את המכונית ולקחת מונית או שפעוטתי המסכנה תישאר נטושה בגן, הוא הופיע פתאום ממעמקי הקיוסק שממול, בהילוך שלו של מי שזמנו בידו. בעצלתיים עם פיתה מלאה כל טוב, עם כרס לארקטנה, כצפוי (גם בחיים לפעמים הסוף צפוי מראש) והיזק שבע־רצון ושבע פלפל הצילים וחריף, ואני, שכבר הייתי מותשת מכעס ומוכת־קינאה מרוב רעב, התנפלתי עליו בזעם, אבל בקיצור, כי לא היה לי זמן, ושפכתי עליו בשטף מהיר את כל הטענות שהיו לי נגד העולם והחברה והדיים.

ולא איכפת לי אם כל הטענות שהעליתי יירשמו כתירוצים נשיים של פחד מהצלחה המקבלת תולשה או, לחלופין, תוקפנות פמיניסטית. מה שמרגיז אותי באמת היום זה לא הקשיים ולא אי־השוויון בשלעצמו. זה מה שיש. מה שמרגיז אותי הוא ההונאה: החברה כולה עדיין לא בנויה לכל הסיפור הזה של השוויוניות ושחרור האשה, מפני שכולנו שבויים בתפקידים המסורתיים שלנו, ונכון לעכשיו לוחצים עלינו דת ומדינה ומגבלות תקציב קשות (יום לימודים ארוך ומעונות־יום טובים זה דבר יקר). או שיפסיקו למכור לנערות צעירות את הסיפור היפה על האשה הישראלית השווה בכל, מפני שזה לא שווה הרבה יותר מהתמונה היפה של החיילת על השער של "במחנה". ושיפסיקו לספר סיפורים שכל אשה יכולה, מפני שהמבחן האמיתי מגיע יותר מאוחר, כשהאשה הנ"ל כבר לא חיילת ולא קצינה אלא אמא מתרוצצת שמנסה להספיק הכל, או אשת קריירה שלא חדלה לשמוע שאלות על התנורה וילדים, או גרושה ששילמה מחיר כבד בעד חירותה ותמשיך לשלם עוד שנים רבות מפני שהחברה הישראלית לא כל־כך אוהבת גרושות. המחיר כבד בכל הסקרים, ומי שמשלם אותו הוא, עדיין, האשה.

הגעתי־לגנון ברגע האחרון; אבל בכל־זאת בזמן, ובדרך הביתה לא יכולתי לסלוח לעצמי את ההתנפלות על בעל הוולבו שכמעט נחנק עם בלעו, וכשהתאושש, פנה אלי בהבעה של טוב־לב ואמר: "מה יש, בובל'ה, מה את בלחץ? מה, ראית?"

"המשטרה הודיעה שאין לה פרטים על נסיבות היעלמו" / תמי גרוס

האמהות של פלאזה דה מאיו

30,000 נעדרים בארגנטינה מימי הדיקטטורה הצבאית, גורלם אינו ידוע. זהו סיפורן של האמהות שמפגינות כבר עשר שנים מול ארמון הנשיאות בתביעה לחקור ולהעניש את האשמים. ראול אלפונסין לא ממהר

"הסיפור האמיתי", שזכה בפרס הסרט הזר הטוב ביותר והוצג גם בארץ, למרות שמו ועל אף היותו מבוסס על מה שקרה, איננו סיפור אמיתי. הסיפור האמיתי הוא זה שלא זכה בפרס. לפחות לא באוסקר. הסיפור האמיתי הוא סיפורן של "האמהות", נשים אשר קרוב ל־10 שנים מפגינות מדי שבוע, כל יום חמישי, מול ארמון הנשיאות בפלאזה דה מאיו, בבואנוס איירס, בתביעה לחקור את גורל יקיריהן ולהעמיד לדין את האחראים. נשים אלה ממשיכות להפגין עד עצם היום הזה, שלוש שנים אחרי שד"ר ראול אלפונסין, שנבחר בבחירות דמוקרטיות, נכנס אל ארמון הנשיאות. הסיפור האמיתי הוא סיפורה של רנה אפלבאום, ממנהיגות המפגינות, מגיבורות הסרט הדוקומנטרי, סרט זה הוצג השנה ב־17 פסטיבלים של סרטים וזכה בפרסים רבים, בין השאר בפרס "הגולדן גייט" של פסטיבל סן פרנציסקו. אפלבאום, יהודיה בת 63, אשת עסקים, ביקרה באחרונה בישראל.

"לואיס, בני הבכור, סטודנט לרפואה בן 25, נגן קלארינט, נחטף באוגוסט 1976", היא מספרת. "קבענו פגישה ללכת לקונצרט. לואיס לא הגיע. לא שמעתי ממנו גם למחרת. זה היה מוזר; הוא היה ילד מנומס, מסודר, אחראי. הלכתי לדירתו. כשפתחתי את הדלת, הבנתי מיד... הדירה היתה הפוכה. לא, הוא לא היה פעיל בפוליטיקה. הוא עבד בבית־חולים והיה מתוסכל מאוד כשראה מטופלים חוזרים כל כמה חודשים מפני שאינם יכולים להרשות לעצמם לקנות מזון ותרופות. הוא הבין שיד הרפואה קצרה מלהושיע... בכך הסתכמה התנגדותו למשטר. הגשתי לבית המשפט צו הביאס קורפוס. המשטרה הודיעה שכיוון שאין נגדו האשמות ולא נפתח נגדו תיק, אין לה פרטים על נסיבות היעלמו.

"חששתי לגורל ילדי הצעירים. קלאודיו, בן 23, סטודנט למשפטים, משורר ומוסיקאי, ולילה, סטודנטית לפסיכולוגיה, בת 20, רקנית. שלחתי אותם לדירת נופש שהיתה לנו על חוף הים, בפונטה דל'אסטה, באורוגוואי. שבועיים אחרי שהגיעו לשם, טילפנה אלי מכרה. היא מיד אמרה: קלאודיו ולילה נעלמו. זה היה בנובמבר 1976, שלושה חודשים אחרי שלואיס, הבכור, נחטף. נסעתי מיד לאורוגוואי. פניתי למשטרה. ללא תוצאות. גם שגריר ארגנטינה במונטווידאו דחה את בקשתי לעזרה. באורוגוואי שלטה דיקטטורה צבאית. מסתבר ששירותי המודיעין של הדיקטטורות הצבאיות בדרום אמריקה שיתפו פעולה. שאלתי את עצמי למה, למה, למה. לא יכולתי לתפוס מדוע שני אנשים צעירים, תמימים, יהיו מטרה לחטיפה ועוד מחו"ל. הם היו חסרי משמעות כמתנגדים פוליטיים, לכל היותר ציירו כתובות על הקירות. זה היה בלתי נתפס. בנסיון למצוא תשובה לשאלה הנוראה, תיארתי לעצמי שאחד מחבריהם שנתפס ועונה, הסגיר את שמותיהם בטענה שהם מחוץ לארגנטינה, מחוץ לטווח סכנה. חיפשתי דרך לקבל מידע על גורלם. מישהו שהכרתי במיניסטריון החקלאות גילה שהם הוחזרו לבואנוס־איירס. אך הוא הושתק. ניסיתי להגיע לבעלי השפעה אחרים. ללא הועיל. הפרטים המועטים שהצלחתי לדלות הגיעו לידיעתי במקרה, מפי צעיר שעמד לידי בתור ארוך של אנשים שבאו להעיד לפני ועדת חקירה ששלח ארגון מדינות אמריקה לארגנטינה ב־1979. אותו צעיר סיפר לי שהוא עצמו שהה במחנה ריכוז ושם הכיר את שני ילדי הצעירים. קלאודיו, כך סיפר, נהג "לנגן" בשלשלאות שהיה אסור בהן; לילה לא עונתה. יותר פרטים לא ידע. יותר פרטים לא נודעו לי. אני מניחה ששלושתם אינם עוד בחיים".

פניה של אפלבאום חלקות, לא קמוטות. אינן מסגירות את הסבל הנורא, מנת חלקה זה עשר שנים. כשהיא מדברת על ילדיה, עיניה מתמלאות דמעות. "שלוש פואמות", כך היא מכנה אותם. על נסיבות הצטרפותה להפגנות היא מספרת: "חברתי, ששני בניה נחטפו, שמעה על אמהות שנפגשות בפלאזה דה מאיו והציעה גם לי לבוא. שאלתי איך אכיר אותן. 'אל תדאגי, את כבר תכירי', ענתה. בפגישות הראשונות ניסינו להחליף מידע. השוטרים בכיכר דחפו אותנו, אמרו שאיננו יכולות לעמוד סתם כך – נאסר אז על יותר משני אנשים לעמוד יחד ברחוב. התחלנו לצעוד בזוגות. משבוע לשבוע גדל מספרנו, על אף שגם שלוש אמהות נחטפו ולא נראו עוד".

על הנסיון לחטוף אותה מספרת אפלבאום באירוניה. "זה קרה ב־1978. בסיומה של הפגנה אחת הלכתי שלובת זרוע עם ידידה ברחוב קניות מפואר, סמוך לפלאזה דה מאיו. לצידנו צעד סוכן חרש. אי אפשר היה לטעות בו. סימנתי לעברו בשקט: אינך מתבייש, אינך מבוגר מילדי שנעלמו. הוא סימן מיד בידו, ארבעה אנשים לבושי אזרחית תפסו אותי. ידעתי שאם יצליחו לחטוף אותי, לא ישאר מי שיתבע את דין ילדי מידיהם. בעלי נפטר שנים רבות קודם. נאבקתי בהם בכל כוחי. שמעתי פעם, כי במקרה של חטיפה השיטה הטובה ביותר להתנגד היא להשליך את עצמך על הקרקע ולהיצמד אליה. אני גדולת ממדים. הם התקשו לגרור אותי. למזלי, בואנוס איירס היתה אז מלאה תיירים שבאו לחזות במשחקי הגביע העולמי בכדורגל, ומסביבנו התקבצו תיירים רבים. באותה פתאומיות שתפסו בי הארבעה, כך הניחו לי והסתלקו במהירות".

האמהות לא הסתפקו בהפגנות בכיכר. הן קשרו קשרים עם ארגונים הלוחמים למען זכויות האזרח ברחבי העולם. עוד בתקופת שלטון הגנרלים ביקרה אפלבאום פעמים אחדות באיטליה, צרפת, הולנד, אנגליה, גרמניה, סקנדינביה, קנדה וארצות־הברית. היא נפגשה עם האפיפיור, עם ז'יסקאר ד'אסטן, עם מיטראן ואשתו, עם ראש ממשלת נורווגיה, עם פרטיני, נשיא איטליה, עם חברי פרלמנט באירופה ואנשי קונגרס בוושינגטון. "לא. לישראל לא הגענו", היא אומרת. "לא הזמינו אותנו". בכל הארצות שביקרנו ארחו אותנו ארגונים שונים ועזרו לנו מאוד. בכספי תרומות של סטודנטים גרמנים קנינו בית, וכו אנו מנהלות את מאבקנו, מאבק שנמשך גם אחרי שהחונטה סולקה מן השלטון. עכשיו ישנה ממשלה דמוקרטית, אבל היא חלשה. טחנות הצדק פועלות לאט, לאט מדי. תיכף ומיד אחרי כינון המשטר הדמוקרטי, הגשתי לבית המשפט תביעה מפורשת נגד האנשים שהחזיקו בילדי במחנה הריכוז על פי עדותו של הצעיר שפגשתי. זה היה בפברואר 1984. עד היום לא נקראנו להעיד אפילו פעם אחת. רוב העבריינים, המענים, האנשים הרוצחים, מטשטשי העקבות מסתובבים חופשי. רק תשעה גנרלים נשפטו. רק חמישה נמצאו אשמים. רק שניים קיבלו עונשים כבדים, ועל אלה הוגש בינתיים ערעור".

הנשיא אלפונסין, לדברי אפלבאום, הוא הססן ופשרן. "כשהוא נבחר עמדו יותר ממיליון איש בפלאזה דה מאיו הריעו לו. בחודשים הראשונים הוא היה מאוד פופולארי. יכול היה לעשות הכל. הגישו לו תוכנית לסילוקם של כל אלה ששיתפו פעולה עם הדיקטטורה הצבאית מן הצבא ומן הממשלה, אך הוא דחה אותה. בינתיים הוא מאבד זמן. אם הצדק לא ייעשה, אין עתיד לעם הארגנטינאי", היא פוסקת. "לא יתכן שעל מעשי פשע כאלה יעברו לסדר היום. אנחנו מבינות שאין זה תפקיד קל, שהמצב עדין. אבל זה אולי הצ'אנס האחרון של ארגנטינה. ולכן אנו ממשיכות להפגין כמו שהפגנו לפני שלוש שנים, בהבדל אחד. עכשיו אין זו הפגנה נגד השלטון".

ארגנטינה: אמהות נגד שתיקה – גזירה מקומית

אפלבאום מודה שבין האמהות המפגינות יש חילוקי דעות. "אנחנו, מקבוצת ארבע־עשרה המייסדות, פחות מיליטנטיות ופחותות למתוח את החבל חזק מדי. כבר נמצא מי שמאשים אותנו בסיכון המשטר הדמוקרטי, "אנחנו חייבות להיזהר מאוד". אפלבאום מבקרת את התנהגות הממסד היהודי בארגנטינה, מאשימה אותו בהשתקה, בכך שלא פעל נמרצות למען כ־1,500 הנעדרים היהודים, שלא גינה את מעשי החונטה. "בתחילה לא עשו כלום. הם היו משותקים מפחד. אחר־כך אמרו לנו שהגישו רשימה של 90 נעדרים יהודים למשרד הפנים, ויגישו רשימה נוספת לאחר שיקבלו תשובה על הרשימה הראשונה. ביולי 1977 נחטף בנו של נחמיה רזניצקי, נשיא הדאיה, ארגון הגג של הקהילות והמוסדות היהודים בארגנטינה. הוא שוחרר כעבור שלושה ימים. מאותו יום הפסיק הארגון את פעולתו למען הנעדרים. לא יכולנו שלא לראות את הקשר בין המקרים".

"אינני מגנה את רזניצקי", אומרת אפלבאום. "הבנתי כאב [illegible] לעשות הכל כדי להציל את בנו. אבל באותו רגע צריך היה להתפטר מתפקידו הציבורי". אפלבאום מאשימה את הדאיה גם בהשתקת ארגונים יהודיים מחוץ לארגנטינה, ביחוד אלה הקשורים בקונגרס היהודי העולמי. בביקוריה בארצות־הברית, בקנדה, בצרפת, ביקשה ממנהיגים יהודים להתריע על מעשי החונטה המתרחשים בארצה, אבל נענתה שהם מנועים מפעולה, כל עוד הגוף הרשמי של יהדות ארגנטינה מתנגד לכך. "לא הייתי מעורבת בחיי הקהילה היהודית", היא מודה, "אבל אני מרגישה את עצמי מאוד יהודיה. הצטערתי שמורשת היהדות וערכיה המוסריים לא קיבלו ביטוי הולם בעמדת הקהילה היהודית".

אפלבאום מאוכזבת גם מן היחס של ממשלת ישראל. "פעמים רבות נשאלתי מדוע מדינת ישראל מוכרת נשק לפושעים. ומה יכולתי לענות – שישראל אינה יחידה, שגם דמוקרטיות מערביות אחרות מלכלכות בכך את ידיהן. גם לי קשה לעכל את זה". אפלבאום ואמהות יהודיות אחרות נפגשו לא אחת עם שגרירי ישראל, רם נירגד והרב שמורק. "רם נירגד ז"ל היה סימפטי ומבין. הוא סיפר לנו שהוא עצמו היה אסיר במחנה ריכוז בזמן הנאצים, אבל התנצל שלמען הנעדרים אין הוא יכול לעשות הרבה. היחס של שמורק היה שונה. אף אחת מאתנו לא חיבבה אותו. בפגישות אתנו היה תמיד קצר רוח, חסר סבלנות, לא קשוב לסבלנו. אנשים שעברו מה שאנחנו עברנו נפגעים מיד מיחס כזה. הפליא אותי שלאחת הפגישות שארגנה הקהילה היהודית ב־1983, פגישה שנועדה להציג את מועמדי המפלגות השונות לפני הבחירות בפני אנשי הקהילה, הופיע שמורק; ולא זו בלבד, אלא הוא בא עם מרטינז ריימונדה, שהיה בזמנו שגריר החונטה באיטליה. שמורק היה צריך להבין שכניסתם יחד עשויה להתפרש כתמיכה בריימונדה. זה היה מעשה מאוד לא דיפלומטי".

"שמענו הרבה הבטחות שמטפלים בעניינו", אומרת אפלבאום. "התקווה למצוא את ילדינו בחיים התנפצה כבר מזמן. היום אנחנו עסוקות בהסרת איום חולת חוק ההתיישנות, עשר שנים, על פשעי החונטה. הגשנו לפרלמנט עצומות לביטול החוק. אנו מקוות שתיווצר דעת קהל בין־לאומית שתקשה על ארגנטינה להתחמק מן ההתמודדות הזו". אפלבאום נפגשה כאן עם ח"כ יאיר צבן. "אני מתכוון לקבל ממנה את הצעת החוק לביטול התיישנות הפשעים", אומר צבן, "ואז אזום פניה לחברי הכנסת בישראל להביע תמיכה בכך. זה יהיה עוד מבחן לרגישות היהודית, אם היא היסטרית, ומתבטאת רק כלפי מוסקווה ודמשק".

בינתיים נסעה אפלבאום להולנד, שם פועל ארגון נשים, הכולל את אשת ראש הממשלה וחברות פרלמנט, לסולידריות עם אמהות הפלאזה דה מאיו. היא תבקר גם בקנדה לפני שתשוב להמשך המאבק בארגנטינה. "אני לא מרגישה את עצמי אזרחית של מדינה אחת", היא עונה לשאלה מדוע היא חוזרת לשם. "הסבל, הנמצא בכל מקום, הכשיר אותי להיות אזרחית העולם".

הסרט "האמהות של פלאזה דה מאיו", סרטן של לורדס פורטיו וסוזאנה בלאושטיין מוניץ מוצג החל מסוף שבוע זה בסינמטק של תל־אביב, במסגרת פסטיבל סרטי נשים ארגנטיני.

ותיקי הבריגדה היהודית / נועה גל

הם חוזרים ונפגשים כל ארבע שנים

הבריטים לא עודדו את המתגייסים מחשש שמספר היהודים יעלה על הערבים. לבסוף הוקמו אחת־עשרה פלוגות יהודיות לעומת שלוש ערביות.

בעת ביקורה של ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, בישראל נערכה אזכרה בבית־הקברות הצבאי הבריטי בירושלים. התייצבו שם גם נציגי הבריגדה היהודית. איש בטחון שאיבטח את הביקור ניגש אל סמל ג'ק לוי, מפלוגה 18 בגדוד הראשון של הבריגדה, ושאל אותו: "מה הן כל המדליות שיש לך על החזה?" לוי ענה בגאווה: "זה מהבריגדה". "בריגדה?" שאל איש הבטחון הצעיר, "איזו בריגדה?"

"זהו, את רואה, לפלמ"ח יש דן בן־אמוץ, חיים חפר, חיים גורי שיכתבו ויספרו. אנחנו חיילי החטיבה היהודית בצבא הבריטי, עשינו לא פחות, ואין מי שיספר עלינו", אומר ג'ק לוי, כיום פנסיונר ופעיל בארגון החיילים המשוחררים, איש נמרץ, ש"להיצה" על כפתור הבריגדה אצלו סחופת. אותו מיד לספר סיפורים אין־ספור, ארבעים וחמש שנים לאחר.

הגאווה ושמחת־הפגישה, נוסף על הנוסטלגיה לימי הקרבות של אז, מפגישים מדי ארבע שנים את חיילי פלוגה 18, שנקראה גם "פלוגת המכבי" בשל השתייכותם התנועתית של חבריה בזכרון יעקב. זו מסורת שקבעו שני נציגי הפלוגה תושבי המקום. בכל ארבע שנים נוספים עוד כמה קילוגרמים לתנורת המותניים, השיער מכסיף ומידלדל, הצעדים כבדים יותר וגם השאלה "איך הבריאות?" תופסת מקום נכבד יותר ויותר.

לפני עשרה ימים התאספו שוב, הפעם דיברו כבר כמעט כולם על היציאה לפנסיה, על הנסיון למצוא תעסוקה אחרת, למלא את הזמן הפנוי. אבל הזכרונות. הזכרונות לא מניחים להם. אהרון ואברהם וישראל ויוסקה הופכים שוב בזכרון לחיילים בני שמונה־עשרה, תשע־עשרה, ואולי אף צעירים יותר, שוויתרו את גילם האמיתי כלפי מעלה כדי שיורשו להתגייס. לכל אחד מהם סיפור אישי, חוויית־חיים שכל שנה חולפת מוסיפה עליה שכבת זוהר נוספת ומחזקת את התחושה הבנאלית ש"אז הכל היה אחרת". היה אידיאל, היתה חברות, היה חזון נקמה צודק ואמונה בלב.

סמל ג'ק לוי וסמל ישראל ברדן (ברדנה), שני חברים לפלוגה, חברים מילדות. יחד יצאו מלשכת הגיוס בתל־אביב למדבר המערבי, לדרום איטליה ולחזית בצפונה עד סיום המלחמה וחזרה הביתה. כחברי "המכבי הצעיר" הם נענו לקריאה להתנדב להקמת פלוגה יהודית בצבא הבריטי אלא שחיילי ה"מכבי" לא הצליחו למלא את מכסת המתנדבים והוסיפו להם 100 מתנדבים נוספים – קיבוצים ומושבים, וכך קמה פלוגה 18.

"לא היו ויכוחים פוליטיים", מספרים ג'ק וישראל. "הכל היה שונה בהשוואה להיום. היינו חברים באמונים ודואגים זה לזה. היתה מטרה משותפת, ולא נותר מקום למתחים. לא היו ויכוחים מפלגתיים, המלחמה באויב נורא כמו הנאצים הרחיקה כל יריבות".

ג'ק, יליד בולגריה, עלה עם הוריו ב־1924 לרח' עליה בתל־אביב הקטנה. "במקום שישבו כל הבולגרים", הוא מגלגל ל' אופיינית. "כל אחד הכיר את כל אחד. ברח' נחלת בנימין היה מועדון של "מכבי". זה היה מוקד חברתי. ב־1983 נשלחתי ללמוד בבית־הספר לתרבות הגוף בדנמרק. רציתי להיות מדריך ספורט, ובדנמרק אפשר היה ללמוד את המקצוע".

ג'ק מתמחה באירגון ונהפך מקצוען. המקצוע יגן עליו כמה וכמה פעמים כשיאלץ להגן על כבודו היהודי מול הערות אנטישמיות של חיילים בריטים, אוסטרלים ואירים בימי שרותו בבריגדה. לארץ חזר הוא לאחר שנה וחצי ונשלח מטעם המחלקה הערבית של הפלמ"ח לדמשק, במסווה של מורה לחינוך גופני. הוא מבריח ילדים ונערים יהודים מבית־הספר שעבד בו. באחת החופשות, בראשית 1942, הוא מגיע לביקור במועדון שבנחלת בנימין ונתקל במודעת גיוס לגדוד עברי בצבא הבריטי. "החלטתי מיד שאני לא חוזר לדמשק, הודעתי לממונה עלי שאני מתנדב לצבא".

בפינת הרחובות אלנבי־נחלת בנימין, במקום שהיתה חנות הנעלים "פיל", הוקמה לשכת גיוס, וכל "המכבים" נקראו לבוא לתל־אביב ולהירשם בה. ישראל ברדן, הוא יליד שכונת בית־הכרם דור שביעי בירושלים מצד אמו, נצר למשפחות בק, צ'ציק ורוקח. "בבציר השנתי בזכרון יעקב היו נפגשים כל הנערים חברי התנועה. כך הכרתי את ג'ק. אחר־כך נפגשנו שוב בלשכת הגיוס. גם אני הייתי מדריך ספורט. את ההכשרה שלי קיבלתי בימי המנדט בקורס מדריכים שעברתי בכפר ויתקין".

חיילי הבריגדה היהודית. לא ששים אלי קרב

אבא ואמא לא ליוו את המתגייסים הצעירים: לא היה זמן לפרידות. גם לא לקחו דבר מן הבית. פקיד בריטי רשם אותם, נתן מספר אישי והם עלו על משאיות למחנה צריפין (סרפנד) לפרק אימונים בסיסי בן שלושה שבועות. "עברנו אימוני ספורט וכושר גופני. ספגנו משמעת וקיבלנו מדים בריטיים. חאקי, נעליים צבאיות, גרבי 'שלושת־רבעי' וכובע מצחיה. במחנה היתה מכבסה עם שרותי עמילן וגיהוץ, אבל בחופשה הראשונה בבית, כולם מיהרו לקצר ולהצר את המדים שהיו גדולים בשתי מידות. רוב החבר'ה היו רגילים מן הבית לארוחות משביעות הרבה יותר ועד שהתרגלנו לכמויות האוכל בצבא, בילינו הרבה בנאפ"י, הוא השק"ם הבריטי. עבר זמן עד שלמדנו לקום בחמש בבוקר כדי לקבל דייסה מתוקה עם ריבה, אם קמת בשש כבר היתה הדייסה מרה..."

"את בעלי התפקידים מינינו בעצמנו. סמלים שבחרנו מתוכנו היו מסדרים תורנויות ושמירה. היינו חופשיים על אף שבמחנה שלטה רוח בריטית די עוינת, בנוסח הפוליטיקה הקולוניאלית של הצבא הבריטי במזרח התיכון. הפקודות ניתנו באנגלית ואסור היה לשנות אותן; המשמעת היתה קפדנית ביותר. מדי שבועיים קיבלנו חופשת שבת. הרס"ם המחלקתי היה המתורגמן. לא היה צורך לדבר, הוא תרגם פקודות והעביר את בקשותינו לסרג'נט מייג'ור".

עשרים ושישה אלף חיילים וחיילות נתן הישוב העברי הקטן לבריטניה הגדולה. חיל רגלים, מהנדסים, ציוד, תותחנים, חיל עזר לנשים, שירותים. הגיוס החל בספטמבר 1939. בתחילה לגדודים אנגליים וליחידות מעורבות של יהודים וערבים. הקריאה לצעירי הישוב לבוא ולהתנדב נענתה באופן חלקי בלבד. במקומות ישוב רבים נאלצו לקבוע מכסה כדי להגיע למספר מתגייסים כנדרש. אנשים שסירבו נאלצו ללכת לגדודים על־פי גורל. גם השלטונות הבריטיים לא עודדו את המתגייסים, מחשש שמספר היהודים המתנדבים יעלה על מספר הערבים. ואמנם, בסיכום הוקמו רק שלוש פלוגות ערביות לעומת אחת־עשרה פלוגות יהודיות.

רק באוגוסט 1944, לאחר חמש שנות מאבק בין השלטונות הבריטיים לבין הסוכנות היהודית ומנהיגי הישוב, משה שרת וחיים וייצמן, התיר משרד המלחמה הבריטי, בהודעה רשמית, הקמת חטיבה יהודית לוחמת "כדי שתמלא את משאלת ליבם של היהודים להילחם בגרמניה הנאצית".

עד אז שירתו הפלוגות היהודיות באופן נפרד ומפוזר, ללא סמל ודגל, ושם הלגיון היהודי המפורש נרשם בסוגריים בלבד. הם נקראו "הלגיון הארץ־ישראלי" תחת סמל משותף לחיילים ערבים ויהודים. היציאה לחזית למלחמה באויב הגרמני, שהיתה מטרתם העיקרית, עוכבה ובמקום זאת הם שימשו בתפקידי שמירה על בתי זיקוק ומפעלי תחמושת, או נשלחו לפעולות שמירה ורטיניות ומשעממות במצרים ובמדבר המערבי. ההחלטה בקיץ 1944 הביאה להקמת חיל רגלים, שיקח חלק בפעולות קרב בחזית, ולתוספת יחידות שירותים יהודיות: רפואה, תיקון מכונות, ציוד, חינוך, דואר.

באוקטובר 1944, בבורג־אל־ערב, בתחנת הרכבת המקומית, פגשו חיילי הבריגדה את הבריגדיר שלהם, לוי בנג'מין. מספר ג'ק: "הגענו לבורג־אל־ערב מהעיר סואץ בה ישב הגדוד שלנו כדי להצטרף, יחד עם אנשי הגדוד הראשון והשלישי מלוב ומקפריסין, למסדר שלפני היציאה לאיטליה. כמה ימים לפני המסדר, בו בירך אותנו משה שרת, הכרנו את בריגדיר בנג'מין. היה זה יהודי קנדי, נמוך קומה, מהנדס במקצועו, שהיה קודם מפקד חטיבה בהודו. הוא לא נסע בשבת ואכל רק אוכל כשר. קיבלנו נשק אישי וציוד רב. עברנו גם קורסים בנהיגה. אחר כך חזרנו לאלכסנדריה ועלינו על האוניה "לה קמפנה" בדרכנו למחנה פיוג'י.

"היינו אנשים צעירים, לא השארנו בבית אשה וילדים, רק כשעלינו על האוניה הרגשנו סוף סוף שנגמרו הדיבורים וההמתנות, ואנחנו יוצאים לקראת המטרה האמיתית שלנו. השהיה במדבר בסופות החול, רחוק מהבית, והמחשבה שאנחנו לא פועלים פעולה של ממש, העיקה ודיכאה את רוחנו. והנה הגיע הרגע שלנו לצאת".

קשה לעצור את שטף הסיפורים. לכל אחד חוויות, פרטים קטנים שמורים בזכרון. ג'ק לוי כתב ספר על הפלוגה שלו. הוא חבר בוועדת הבריגדה באיגוד החיילים המשוחררים ובוועדה לקשרי חוץ. מדי שנה הוא משתתף באזכרה בבית־הקברות בעיר רוונה, שם קבורים חיילי הבריגדה היהודית. שם נמצא גם מוזיאון החיילים היהודים באחריותו. הכל הוא עושה בהתנדבות. את הזכרון והעיסוק הכפייתי בעבר הצבאי שלו הפך ג'ק במעט למקצוע. גם כמורה לחינוך גופני בגימנסיה "גאולה", לאחר ששב ארצה מן המלחמה, היה מספר לתלמידיו על הבריגדה.

על קיר בחדר העבודה שלו תמונות רבות, ובהן הוא נראה בחברת נציגים רשמיים של מדינת ישראל במקומות שונים בעולם בהם הועלה זכר החיילים היהודים. בפינה מיוחדת שמורים אותות וסמלים שקיבל ומדליות מימי המלחמה. אפילו תג שרוול ארום, ועליו צלב קרס שהסיר מזרועו של חייל נאצי, הוא שומר. אם רק תרשה לו, הוא לא יניח לך עד שתשמע את כל סיפוריו על חשיבות ההנצחה, על רוח הלחימה וגודל המעשה של חבריו ושלו בימי המלחמה ההיא.

هكذا من الأصل

משא

לספרות, אמנות ועיון

משורר שהוא פצע פעור

מאת אירית עקרבי

ז'אן־פול סארטר, „בודלר", בתרגומו: אבי וימר, הוצאת „בתריז", 1986; 123 עמ'.

ספרו של סארטר על בודלר נועד להיות, במקורו, מבוא ליומנים האינטימיים של בודלר („לבי במערומיו", „היציגות" ו„הבזקים"). הללו אינם יומנים במובן המקובל – אין בהם תיארוך ואין תיאור של אירועי היום־יום – אלא אוסף של אפוריזמים והגיגים המביעים את האני מאמין הקיומי והאסתטי של בודלר. ה„מבוא" הזה של סארטר התנפח לכדי ספר שלם, שהיה לראשון מחקריו היישומיים בפסיכואנליזה אקזיסטנציאלית – אחריו יבואו המחקר המונומנטאלי על פלובר והמחקר על ז'אן ז'נה.

סארטר מביא דוגמאות אחדות מן השירים, וגם ביוגרפיה אין זו – אלא משהו בתווך בין השניים. סארטר מנסה להבין את מהותה של „התוויה הבודלריאנית", מבפנים כביכול, תוך חדירה לתודעתו של בודלר דרך יומניו ושיריו, אך גם מבחוץ, תוך בחינת הסממנים האופייניים של התנהגותו של בודלר. אלא שלמחקר זה תכלית ברורה מראש, שסארטר אינו מעלימה מעינינו, והיא להוכיח את המשפט המסיים את הספר: „הבחירה החופשית שאדם בוחר את עצמו זהה לחלוטין עם מה שמכונה בפינו – גורלו".

הפסיכואנליזה האקזיסטנציאלית שאת המתווה שלה פיתח סארטר באחד מפרקי ה„ישות והאין" (1943), אינה מכירה בקיומו של תת־מודע אנושי. לתפישתה, אין בנפש כל צדדים אפלים שיש להאירם, ואין היא צופנת בחובה חידה שיש לפותרה. במקום מושג ה„תסביך" שהעלתה הפסיכואנליזה „המסורתית", כלשונו של סארטר וזו של פרויד ואדלר, מציבה הפסיכואנליזה האקזיסטנציאלית את „הבחירה הבראשיתית" של כל אדם, שהיא הביטוי הראשוני של החירות, שמעבר לה אין ולא כלום.

האדם בוחר את חייו, ואין הוא יכול להטיל את האחריות להם לא על זולתו ולא על מושגים מעורפלים כ„תת־מודע" או „גורל". לאורה של הקביעה הזאת יבחן סארטר את חייו ואת כתיבתו של בודלר, כדי לחשוף את בחירתו הראשונית, האקזיסטנציאלית, שכל חייו יהיו השתלשלות הגיונית שלה (אף אם היא עצמה הינה דבר שמעבר להיגיון, כמו ה„תסביך"). בסופו של דבר ירצה סארטר להוכיח את הטענה כאילו „הוא (בודלר) לא חי את החיים שהיה ראוי להם", וכי הסבל שהיה מנת חלקו של המשורר המקולל בהא הידיעה – המצוקה הכספית, העריצות של משפחתו, העגבת, הפילגש הקשוחה, ואפילו מותו בטרם עת – לא היו אלא בחירתו שלו. עם זאת, קשה להשתחרר מן ההרגשה שבודלר „מרגיז" את סארטר, בד בבד עם הקסם שהוא מהלך עליו, וכי זו הסיבה האמיתית לכתיבת הספר. על מה יצא הקצף?

בודלר, שהתייתם מאביו בהיותו בן שש, חי לאחר מכן חיים של קירבה ואושר עם אמו האהובה. חיים נעימים אלה נקטעים באחת עם נישואיה השניים של אמו, שנה בלבד לאחר שנתאלמנה. שארל הקטן נשלח לפנימייה, כלומר, מגורש מגן העדן. לאחר תקופה של קיום סימביוטי עם אמו, הוא מתחיל לחוש את עצמו כיצור נפרד, מנותק ממנה (זהו ה„בקיע" המפורסם בחייו של בודלר), ותחושת בדידות גדולה משתלטת עליו, בדידות שהוא רואה בה „גורל". כיוון שחש את עצמו „אחר" ו„יחודי", הוא מסגל את ההרגשה הזאת ובונה את עצמו כ„אחר", ולא רק בעיני סביבתו, אלא גם בעיניו שלו.

בודלר מנסה להביא את תחושת האחרות לידי קיצוניות בלתי אפשרית: הוא רכון על עצמו, מביט בעצמו ללא הרף – נרקיסוס המתבונן בבראה שהיא ליבו שלו. „בודלר הוא האיש שבחר להתבונן בעצמו כאילו היה אדם אחר; חייו אינם אלא תולדותיו של כישלון זה", כותב סארטר.

אך תחושת ה„אחרות" היא גם גילוי הטרנסצנדנציה שלנו ואותה „אקראיות חסרת צידוק של קיומנו". גילוי זה צריך היה להובילו לגילויה של החרות האנושית – אך בודלר נעצר בחצי הדרך. תהום החירות (המלה „תהום" – GOUFFRE חוזרת שוב ושוב בשיריו וביומניו), שהיא היא מצבו של האדם, מפחידה אותו והוא נתקף סחרחורת כשהוא מביט לתוכה. אילו היה בודלר מממש את חירותו, אילו היה אדם חופשי באמת, היה יוצר לעצמו סולם ערכים משלו, היה יוצר את ה„טוב" שלו. אך בודלר של סארטר אינו אמיץ דיו כדי לברוא את ה„טוב" שלו והוא בוחר ב„רע" – והיינו, בהפך ממה שמקובל כ„טוב" בחברה שבה הוא חי ובמשפחתו. סארטר מראה, באופן משכנע למדי, כי הבחירה ב„רע", ההחלטה להיות „הילד הנורא" של החברה, של המשפחה, לעמוד לפניהם תמיד כאשם, להעמיד עצמו ללא הרף לשיפוטם, כמוה כבחירה ב„טוב", שכן הוא „מסרב להעמיד בספק את מושג הטוב שעליו הם מבססים את גזר דינם" (עמ' 32).

הדנדיות של בודלר (אותה השקפה הדוגלת באלגנטיות קיצונית של הלבוש ושל ההתנהגות) איננה אלא ניסיון להשתייך למעין אריסטוקרטיה של „שונים". אך שוני זה אינו אלא מן השפה ולחוץ. „הדנדי חי תמיד מול הראי", יאמר בודלר. וזה חטאו העיקרי בעיני סארטר: בודלר רוצה להיות בעת ובעונה אחת „ישות" ו„קיום" – „ישות" היא אופן ההיות של החפץ, ה„קיום" הוא אופן היותו של האדם, של יצור בעל חירות. לא זו בלבד שבודלר מעמיד עצמו כחפץ לשיפוטם של אחרים (תמיד הוא זקוק לעין שופטת – תהא זו אמו, אביו החורג, האפוטרופוס שלו או השופטים שגינו את „פרחי הרע"), אלא הוא מבקש גם לראות את עצמו כחפץ, ולמעשה – ליצור את עצמו כיצירת אומנות שלו, כפסל, כשיר. מכאן גם חוסר הכנות שלו: כאשר הוא חש משהו, הוא מסתכל על עצמו כמי שחש משהו; כאשר הוא אוהב, הוא מביט על עצמו כאוהב. כבאותו משפט בסיפורו „לה פאנפארלו": „אם בצבצה דמעה בזווית עינו בגין זיכרון כלשהו, היה פונה אל המראה כדי לראות את עצמו מזיל דמעה". הרגש אצל בודלר לעולם אינו ספונטני, אומר סארטר: זהו רגש מעונב, שאינו חדל להביט על עצמו במראה.

בחירתו של בודלר שלא לבחור ב„טוב" שלו, ועל כן להיות בעת ובעונה אחת „ישות" ו„קיום", דבר שהוא בלתי אפשרי ומנוגד לתפיסת האדם כחירות, השניות הזאת של „תיעוב החיים" ושל „אקסטזת החיים", או המשיכה הכפולה לשטן ולאלוהים, משקפות את השסע ברוחו של בודלר; לכן, בודלר אינו אלא „פצע שותת, פעור לרווחה" בעיניו של סארטר (חבל שדווקא משפט זה השתבש בתרגום: une plaie vive aux le'vres largement e'carte'es אינו „פצע שותת על שפתיים פשוקות לרווחה" – עמ' 46).

בודלריינים רבים הגיבו בזעם על ה„מבוא" הזה של סארטר. הטענה העיקרית היתה שסארטר שכח בניתוחו עובדה אחת קטנה, והיא שבודלר הוא משורר. אותם מבקרים ראו בספר זה לא רק פאמפלט נגד בודלר אלא נגד השירה כולה. ואם אין זו האמת כולה, אולי שמץ של אמת יש כאן: סארטר עצמו מודה בקיומה של סתירה שאין ליישבה בין „ישות" לבין „קיום" בפעילות היוצרת. שהרי מטרתו של היוצר היא „ליצור את היצירה כאילו היתה האצלתו שלו, בשר מבשרו, יחד עם זאת, הוא מבקש כי אותו בשר מבשרו יתייצב לפניו כאילו היה דבר זר" (עמ' 97). אלא שבודלר, כטענת סארטר, רוצה להיות היוצר המוחלט, רוצה ליצור את עצם קיומו. „הוא רוצה לשפר את עצמו, לתקן את עצמו כאילו היה ציור או שיר; הוא רוצה להיות שיר לגבי עצמו, ומכאן נובעת הערצת המסכים" (עמ' 96). אך הרי אפשרי – ועל כך סארטר אינו נותן דעתו – כי יותר מכל אמנות אחרת, השירה והמשורר הם הם: המשורר אמנם יוצר שיר, ולשיר אמנם קיום נפרד מן המשורר, אך השיר הוא גם המשורר עצמו, וכל מלה (אף לשיטת הפסיכואנליזה האקזיסטנציאלית, הרואה בכל מעשה, מחווה או דיבור את השתקפות כל האדם), מעצם היותה גם סימן בעל משמעות כשלעצמו, ולא רק חומר או צליל, אומרת משהו גם על המשורר עצמו. די להיזכר במשפט של ייטס, שאמר: „כאשר אני מלטש את שירי, את עצמי אני משפר". או בשירו של נתן זך, „הצייר מצייר": „הצייר מצייר, הסופר מספר, הפסל מפסל/אך המשורר אינו שר/הוא הר בצידי הדרך/או עץ, או רוח...משהו רחב, בלתי מובן/כמו רוח, או אניה, או שיר..." מכאן, שהסתירה בין „ישות" לבין „קיום", שהיא אימננטית ליצירה בכלל, קיצונית עוד יותר בשירה, שבה המשורר הופך לאוביקט של עצמו. זאת הסיבה שאותו שסע, אותו פצע פעור, היא היא שירתו של בודלר. שירה זו הוגדרה פעמים רבות כאוקסימורונית במהותה: עיקרה הוא במתח הטעון שבין ה„spleen" (שיממון או מרה שחורה) לבין האידיאל, בין הנסיקה (élevation) לבין התהום, בין אלוהים לבין שטן, בין טבע לאמנות, בין הפרח לבין הרע. שירה זו היא גם (באופן מוצהר) מתח בין מסורת לבין מודרניות, בין הסופי לאינסופי, בין הנצחי לחולף. כל תפיסת העולם של בודלר, הנפרשת ביומנים, היא תפיסה אוקסימורונית: די לראות כיצד הוא מגדיר את ה„יופי": „מצאתי את הגדרת היופי – ה„יופי" שלי. זהו דבר מה סוער ועצוב, משהו מעורפל קמעה, המותיר מקום להשערות". דומה שכל בודלר מקופל בהגדרה הזאת. ובמקום אחר: „כל סוגי היופי, כמו כל התופעות האפשריות, יש בהם דבר־מה נצחי, ודבר מה חולף – המוחלט והפרטי". את האהבה מתאר בודלר ביומניו כך: „האהבה דומה מאוד לעינוי הגוף או לניתוח". בפילוסופיה הבודלריאנית הכל הוא פצע.

קביעתו של סארטר כי „בודלר אינו מנפץ דבר. עבודתו היוצרת מסתכמת בעשיית תחפושת ובעריכה", וכי בודלר „יוצר צורה כלבוד" (עמ' 97) מתעלמת מכך שבודלר הוא המשורר ששר את הקרע הנורא שבנו בין למטה ולמעלה, בין אלוהים לשטן, בין נסיקה לנפילה, בין חומר לרוח. סארטר אמנם מכיר בקיומו של אותו יציר בודלריאני שהוא „הרוחני", מעין יש שהוא בעת ובעונה אחת גם אין, ועל כן הוא גם „ישות" וגם „קיום" – גם חפץ וגם חירות. יצירים אלה הם „הבושם", ה„מת" ו„המחשבה", האופייניים לשירת בודלר. אך הרי יציר זה אינו נעצר באוויר, אינו נשאר תלוי בין שמים וארץ, אלא מעבירנו באחת אל עולמות רחוקים, שבהם „הכל הוא אך סדר ויופי, הדר, שלווה ותאווה" („הזמנה לנסיעה", – „פרחי הרע"). האם ניחוח בושם די בו כדי להעביר את בודלר, ואותנו עמו, מן הקיום הקונקרטי־חומרי, הסופי אל עולם אקסטטי, חלומי, מושלם ואינסופי – איזוהי החירות הגדולה מזו?

מן הנמנע שלא לחשוב כי מה שמרגיז את סארטר, הוא האינדיבידואליות הקיצונית והמוצהרת של בודלר (וכפי שיטען לימים גם על פלובר). קשה לחשוב על ניגוד בולט יותר מזה שבין המשפט החוזר ונשנה ביומני בודלר: „להיות הגדול מכולם", לבין המשפט שבו מסיים סארטר את „המלים": [איננו אלא] „כתם אדם, המורכב מבני־האדם כולם, שווה לכל בני האדם, וכל בני האדם שווים לו". סארטר מתקומם כנגד שאיפות הגדולה של בודלר, שנאתו המוצהרת לקידמה, חוסר המעורבות הקיצוני שלו בחיים הפוליטיים (מלבד תקופה קצרה מאוד במהפכת 1848, שבה התרוצץ בודלר ברחובות פאריס כשרובה על כתפו, מכריז באוזני כל שכל רצונו הוא להרוג את אביו החורג), קבלתו הפסיבית את ערכי החברה שבה חי. סארטר מתאר את בודלר כמי שצועד אחורה, פניו הפוכות אל העבר, כאדם זה הנמצא במכונית נוסעת ופניו מוסבות אל הדרך שעיקוליה הולכים ונעלמים במרחק. זוהי התעלמות מן המודרניות המהממת של יצירת בודלר. בודלר לא רק הכניס את ה„רע" לשירה, אלא חידש, בהכרח, גם את לשונה. לשון השירים בקובץ „תמונות פאריזאיות", המסיים את „פרחי הרע", קרובה מאוד ללשון הפרוזה, ומבשרת את השירה בעלת החרוז והמשקל החופשי. הוא לא המציא אמנם את הז'אנר של הפואמות בפרוזה, אך העלה אותו לגדולה. שירת בודלר, בעולמה ובלשונה, גם כיום, 130 או 140 שנה לאחר כתיבתה, עדיין היא מודרנית בעינינו. הפצע שהוא בודלר, שהיא שירתו, מוסיף לשתות דם, כפצעו של אמפורטאס ב„פארסיפל".

המיפגש סארטר־בודלר הוא מיפגש מרתק על אף הכל. סארטר הראה, באורח מבריק כי ה„רע", כאשר אינו אלא היפוכו של „טוב" נתון, הריהו מקביל בכל ל„טוב", וכי לסבל אצל בודלר אותו מבנה כמו לתענוג. הוא האיר מוטיבים אחדים בשירת בודלר מנקודת ראות חדשה ושונה. הוא זיכה אותנו בפרוזה יפה וצלולה כזו של „המלים", המוגשת לנו כאן בתרגומו הבהיר והנאה של אבי וימר. יחס המשיכה־דחייה שחש סארטר כלפי בודלר מרתק כשלעצמו. הנה כי כן, סארטר מתגלה כאן כיוצר רב סתירות, ואפשר שספר זה חושף אותו עצמו יותר משהוא חושף את בודלר. עם זאת, עדיין חסר בעברית מחקר אובייקטיבי יותר על בודלר.

בודלר־סארטר (עיצוב: אסף ברג)

העולם והחומה

מאת גיורא לשם

חדוה הרכבי, „אני רוצה רק להגיד לך" (שירים), הוצאת „ספרית פועלים", תשמ"ז; 84 עמ'.

כאשר שירה נוטה לומר אמירות „לא הגיוניות", ובמקשות המתעצבת בה ניבעים סדקים שכעבם מבעבעים רוחות של סטיכיה, ראוי להעמיד אותה במבחן של הקוהרנטיות (לכידות) שלה. כי הקוהרנטיות, אותה תוצאה טקסטואלית שהיא מראית של השתלבות שלמה של הרכיבים השונים בשיר, היא סימן לשליטתו של המשורר בחומריו ובשירו. היעדר לכידות, אם הוא מתבטא באי־אחדותם של הרכיבים השונים ואם בשברונם של הקולות הפנימיים (או הקול האחד) המהלכים בשיר, עשוי לפסול אותו כמה שלא הגיע לכלל הגיבוש הנדרש בעיצובו האמנותי. אך התגרות המשורר בלכידות, דחיקתה אל קצה גבול יכולתה לאגד את כל הרכיבים השונים שבשיר, אם היא נובעת מהגדרה חדשה של היחסים שבין המשורר לעולמו – ולא רק את היחסים שבין המשורר לשירו – היא סימן לאי־נחתותו של המשורר ממסורת השירה ברורה, לרבות הכוסכם המקובל באופנותה של הלשון, אך היא־גם אות למבנה־שורש נשבתא של־המשורר. חדוה הרכבי אמנם מתגרה בקוהרנטיות של השירה, התגרות נגועת למדי. „אי ההגיון" של שירה אומר קיר באופן מעניין ביותר, חריג למדי בכתרותם בשירה בשנות הששים והשבעים.

לקובץ שירה של המשוררת תבנית ארכיטקטונית, המעידה על כוונה מיתופואטית, אף שהיא איננה כפויה מראש ובוודאי איננה תוכנית עלילתית. תבנית זו נסמכת על מיתופואטיקה של בריאת־עולם וקוסמוגוניה ואחרית־ימים (אסכטולוגיה): בריאת העולם והאדם – בין המוסיקה אל התוהו; המשבר והגירוש – החטא, הנפילה, שבר הנפש; הבריאה מחדש (התחיה) – התחדשות, השלמה עם ה„עולם", פשרה עם החיים במוות ומוות בחיים.

את היסודות אסקור כאן רק בקצרה, על אף חשיבותם לבדיקת הקוהרנטיות שלא מעט כמעט נבנה בהם. הכוונה המיתופואטית של המשוררת, המסתתרת מעט מתחת למשא הרטורי שנושא האני־השר, מתבהרת בעיקר במסגרת השיר הבודד ולא מן התבנית, שאיננה, כאמור, מתכונת. ובראשית, כמובן, הבריאה, המגמרת בשיר הפותח את הקובץ, ואשר יובא בשלמותו, כלידת השקט: „כששקעה המוסיקה ועל־ידי הגעגועים / הבו כאריות // ולא היה לי דבר על הארץ / לא אדוני / לא עיר בה לקום, מוחש, לתחיה // לא חלומו של ילד" (9). ואחרי בריאת העולם בריאת האדם (בשיר „והגדיר הזה", עמ' 10) ושוך המבול („כל כך מרותקת היתה", עמ' 11) והגירוש („כמו בשנהיתולפת", עמ' 17) והפיתוי („ריחות נשפכו", עמ' 19): הראה מיתה „כי המוות היה, בעצם, חוה / ערומה מכל החיות"). וגן עדן, אמנם הפוך, בשיר „רות" (56), שבו „לכל חיה היה גן לבן משלה / ולכל חיה היתה שמש קודרת בלילה / ולכל חיה היו איים של זהב" ועוד ובשיר „בפינה, בסיבוב, על־יד החומה" (62). כמו כן לא חסרים, כחוליות בשרשרת המיתופואטית הזו, היסודות האפוקליפטיים, כגון אלה שבשיר „באחרית הימים, כשהכל ייפתק" (34): „ויימחק ויימחק ויימחק / עד שהכל ייפחק / ואהיה לדוגמה ולתפארת התקים / כמו אז, בהתחלה, / כשציירתי בן לבן / והחיים החיים / כמו אז, כשציירתי מוסיקה־של־מחשבה / של אלהים" וגו'.

מובאות אלו, על רגל אחת, מעידות על יניקה ממקורות מסורתיים רבגונים. אין בהן כדי לתת מושג אמיתי על שירתה של חדוה הרכבי, כי נימת הדיבור והמגמה בשירה זו הלא והבל אינן מסורתיות. את שורש השונות שירה של חדוה הרכבי יש לבקש במצבו הקיומי של האדם המודרני, גבר ואישה כאחד, ולא בסמלים ארכיטיפיים. את הנפש הכמהה למסשות, ויהיו סמלי הממשות מופשטים ורחוקים ככל שיהיו, מייצג מעמדו של האני־השר – מעמד של נפש כמהה לגאולה נפשית ורוחנית, כי לא בחומר ולא בבקאנוס: „בכבל העולמות גבוה, כל העלוכות / אור כחול הכה בכל חדר וחדר / קולות לא מצויים דיברו אלי בשפת קולות לא מצויים // אני אוכלת לך / אנשים אינם מצטרפים לאלוהים אלא / כשהחושך נגמר" (33). ואפשר לתת סימנים נוספים בדמותו של האני־השר, בתכונותיו, בתגובותיו, ברגישויותיו. כמו תופעת השגעון, אם אכן נתקף האני־השר בשגעון (ובעניין זה עוד יוחזבו הדברים), או אם ניכרת שיטה בשגעון: „כל הקולות האלה מוציאים אותי מדעתי / כל הקולות האלה הופכים אותי לכלי / שהדבר פועל עליו בשצף־קצף / סיחים רצים בחלומי / אני כבר לא רואה / ערפל אחרי ערפל בינם לביני" (21).

בשיר הזה מדובר בחזיונות של קול, ובשיר אחר בחזיונות ממש, מראות: „מחזות ישנים צועדים בסך לפני / האדמה נוטפת שגעון / עכשיו אני הון, / בוהנת קורי עכביש חסרי נסיון. / פריצים נרגשים שולחים ידם בי בקדושה / (כל הקדושים האלה, כל הקדושים האלה) / ו', ו', ו', / קולות מרהיבים ומתפוצצים בערטכיה / אוויר מרותך באוויר מסתכסך באוויר לעיני" (50).

הגברת העוצמה של נימת הדיבור, ולעיתים עד כדי קיצוניות, ושיש בה שימוש ניכר באמצעים רטוריים ממש, נובעת, ללא ספק, מחומרי־תוכן של השירים, ובטבעיות. הבהרה מסויימת של התופעה ה„רטורית" נראית לי כדרושה. הכוונה היא להעצמה דיקלומית ואולי, נכון יותר, רצ'יטאטיבית או מוסרית, בפנייה של הדובר בשיר אל המדובר. מעמד זה של האני־השר קובע, כאמור, את נימות הדיבור (בקשה, תחינה, תביעה, סירהוב, המרצה, נזיפה, האשמה, בכייה וכו') ואין צורך להביא דוגמאות להגדרתו, שכן הוא ניכר כמעט בכל מובאה שהובאה עד כה, אף אם היתה לצורך אחר. ראוי להזכיר, כמובן, שהשימוש בקול רטורי איננו שכיח בשירה העברית החדשה. השימושים המוצלחים של חדוה הרכבי, כפי שהוא עושה בשיר „רק בקשה אחת יש לי כמך" (57) (שבו מופיעה ההמצאה המילולית היפה, המקורית, הנבונה מאוד: פנטוטססטו) ובשיר „עושה את הכוות תבואי" (65), משכנעים בכשירותם ובצידוקם, ויש מקום לעורר את השירה העברית לאמצעי זנוח זה. אצל חדוה הרכבי מפיחה הרטוריקה חיים באני־השר, והוא איננו דומה עוד לאחיו בני־דורו בשירה העברית, שהם מהורהרים ומכונסים בעצמם, והוא דובר המשמיע תביעות ומענות כלפי אדם ועולם וכלפי שמיא. בעניין זה, אין ספק שחדוה הרכבי היא יוצרת מקורית, בעלת קול שיש עמו חידוש, על רקעה של השירה העברית שנכתבה אצלנו בשנות השבעים והשמונים.

מתוך הרטוריקה, שאין לבלבל בינה לבין היסטריה אפילו בטונים הרמים, מעצבת המשוררת את הזעקה, את זכות הזעקה, את הכמיהה לחסד שלוה אחרון, בתנועת נפש שהיא מעבר לתקווה ומעבר ליאוש: „תמיד יש מישהו חסר / מישהו חייב להתחתן, רות / מישהו חייב להישבר, רות / עזרי לי עזרי לי, רות / נקודת התצפית שלי בועטת, רות / עכשיו כל הצלילים נפרמים, רות / עכשיו מוסיקה של חוורים, רות / עכשיו אני נעזרת, רות / כמו אז, / אבל מנקה השמשות הקטן / כשכל העיניים היו עצומות, רות" (39). ויש להבחין, שהדמות הכמונה בשיר בשם „רות" היא האלטר־אגו של האני־השר, אולי דמות הראי שלו, והפניות הרטוריות אליה קובעות את נימת הדיבור. בנוסף לאני־השר ול„רות", קיימת דמות ה„אני", הנפרדת מן האני־השר (בשירים הפונים אל „רות") וכן קיימת דמות בשם „חוה". ועוד, דמות שה„אני" פונה אליה בגוף שלישי: „כל האישיות היתה לה עם גוף משלה / עלובה נקובה ובלתי מסוגלת / לשום מחשבה רצינית / „לקריה שכמותך" אמרתי / „המפתח באמצע הים / ברוח נושבת נגדך" וגו' (44). ריבוי הדמויות, שכולן יוצאות חלציה של דמות האני־השר (ואולי של המשוררת עצמה, ואינני גורס את הפרדת האני־השר ממשוררו בכל תנאי ובכל שיר), מעמיד שהוא בחיים עצמם, של השגעוני. את ריבוי הדמויות מלווה ריבוי אופני הארטיקולאציה, וריבוי זה, מצידו, מחייב בדיקה, ולו שטחית, של הז'אנר הנוהג בשירים.

שירתה של חדוה הרכבי מממשת שירה נפשית. בראש וראשונה, בחירה בשירה נפשית נובעת מן האופן הרטורי, מן הכפייתיות של הדובר, אך נלווית אליה הדחיפות הנפשית הכרוכה בתוכנה של האמירה. המשוררת איננה נופלת בפח היקסם למשוררים אחרים. היא מבחינה היטב בין הדחף הנפשי הגורם למשורר לכתוב לבין הדחיפות והלהט הנובעים ממשמעותם של הדברים עצמם, מהיותם דברים קשים או הכרחיים. האופן הוא על פי הדיבור, ולכן יש לשירה זו ארטיקולאציה בהירה, אף שהדברים עצמם, מבחינת תוכנם, עשויים להיות סתומים וגובלים בהוויה ובשגעון. הצירוף של השניים – ההגיון המשתמע באופני הארטיקולאציה והאי־הגיון הטמון באדם ובעולם – הוא גורם של עוצמה, הוא אולי הגרעין השירי בכבודו ובעצמו: „אני רוצה פה מנוחה. / אני רוצה רק מנוחה / לא. לא. לא. לא נברר. לעולם. / גם אם תגיח פתאום, תבוא / תיכנס ותיגש אחרית העולם / לא איכפת לי מה ומי ואיך / פסיכונת, / אלה הם החיים שלך" (59), ואינני בטוח שההקטנה שבכינוי „פסיכונת" הולמת את המעמד כאן.

מצב „שגעוני" בשירה, על כל המשתמע ממנו לגבי מעמד הדובר, אוצר המלים וסידורו בשיר, מבנה המטאפורות וכו', אם הוא צריך להיענות לתביעה לקוהרנטיות, מחייב כושר סינתטי, המסוגל לאחד את מרכיבי השיר באחדות שהיא מעבר לפאנטאסמאגוריה השגעונית. יצירת אמנות – שהיא איחוד עדין, גם אם הוא טעון מטען כבד של מתחים בין דברים שונים ואף מנוגדים – תובעת מן המשורר אינטלקט ורגש במידות על־בינתיות. כי הכנסת שיטה אמנותית בשגעון ומניעת ההידרדרות אל הכאוטי הבלתי־מוסדר (שבפירוש איננו יצירת אמנות), הן מאבק ב„אנטרופיה רוחנית".

בעניין זה גם מתבקשת השוואה והקבלה עם שירתה של יונה וולך, שנתקבלה בביקורת כדגם למכוונן של „שפיות" ו„אי שפיות" בשירה הקיומה, שאיננה מפורסת כלל, עלולה להוליך שולל. שיר מייצג משל יונה וולך, הגם שהוא מתקופה מאוחרת ביצירתה, יצביע על ה„שגעוניות": מתוך מנולוג שאין בו העצמות רגישות, על אף תוכנו השקט, הוא יישמע פרוזאי ומנוכר: „כמו כל כרובי קטן אתה מפחד לאהוב / זה כמסוריות כמלה בדו־ערכים / אני לא / אלף כל הרוחי משתגעת שוב / כרובי זהב קטנים הרוגים לרגלי ויתי / נושאים אותי הרחק גבוה לשמים / בחייך תתחיל להרגיש אלי / תמס לב קר ברגש / קרא לו בשמו הטוב רגש רגש / דחס אותו בכמה אשליות של פרספקטיבה מסקסי" (בספר „צורות", עמ' 12), וזה לאחר השורות „כבגר סימפטי מחייך אלי / סקסי יותר ממה שאתה / עם כל מה שיש לך / ואנושי יותר ממה שאתה / אני מרגישה תבאוית בעין / ומראה לו הכל / לא נבון". במאמרו של אהרון שבתאי „על יונה וולך" („הדרים" 5 אביב), אמנם שכולל, היכול להיאמר, מנקודת ראות ספרותית מאוד, גם על שירתה של חדוה הרכבי: „כך ניתן לומר שהמלה היא דבר שחייך לכוחות החיים; זה הדי הנושא של השיר שהחשיבה: „איי החיים" (נדפס ב„הדרים" 4). החיים תובעים פירוק, ולא רק בכייה. המלה בעצמתה המקועת מחייבת יצירה מחדש של צפנים ותחביר, מחייבת להפעיל את הבובות, שהן מסכות חלולות המתמלאות לפתע דם וחיים, ולמהור כל מסלות ריגשית. [illegible] גם אצל יונה יותר הטמען הסינתטי, שירה מטאפיסית", וכן „יונה מלווה לאשות גוף חפש, תודעה, מין ורגש, ויוצרת מן הניהיוגם בן עוך". ונכון לשכלטי שיקון באה שמגדיר את שירתה של יונה וולך כשירה מטאפיסית. נקודת המוצא שלה, שעליה אינני מתווכח עתה, רואה במלה כוח מחייה ובדרך ההחלמה הוא רואה באלה דרך הביבים. מיצן זה נובע ברומאנטי, ברומתו של המשורר כאברה הנגוע של הפרה, שירתש מנקות את כל הארמים והתקרקעים של הפרט והחברה. אל פצעיו, למען ירמסו מן המצעים בהיטהרות דרך האמנות. הגדרת המחלה בשירתה של יונה וולך איננה יכולה להישאר בתחומה של ביקורת הספרות. אי־אתה יכול לדעת בדיוק מה תרומה המלה המפשית, זו שולית ישורון מספרת עליה מפי יונה וולך („הדרים" 5): „השגעון שמר על התמימות שלי", אמרה. לאחר שהחלימה מחולי נפשי ולפני שנכנסה לחולי הגופני". האם היא האחראית לתופעה הביזארית, כגון ערבוב המינים והמסטסמות שבה נגעים שירים רבים משל יונה וולך? יש לנהוג משנה זהירות בתופעה „שגעונית" בשירה, כאשר המשורר ידוע כחולה הנפשי. זהירות זו איננה נובעת מסיבות „קליניות" כלשהן, זולת אלו המחייבות הבחנה בין תופעות שמקורן בכשרון האמנותי לבין תופעות שמקורן בהריגות נפשית על רקע המחלה. הכוונה זו היא, ככלות הכל, חלק ממכלול הבדלים שבין הכאוס למסודר, או, ברמה גבוהה יותר, בין הבוהמייך לאמן. כלעריה, כל סטייה מן הנורמה תיחשב לאמנות.

אין כל קושי בהדאם, שתעלתה (או ניקתה) של מחלה נפשית (או נפשית) מתבטאת בהפריית החיים והשירה, בבגרותם. יש קושי להסביר שירים „שגעוניים" של משורר „בריא" שמצוקתו הנפשית לובשת מראית של מחלה בשירתו. אצל משוררת כחדוה הרכבי, ה„שגעון" הוא הסערה של התודעה התובעת חיבור, ולא פירוק, ולא רק במאמץ לסינתיזה, כי אם בנקודת משען לכל החיים כולם, והשירה בכללם. כאלה הם פני הדברים בשיר „בפינה, בסיבוב, על־יד החומה", שאביא ממנו שלוש מובאות: „והיתה שם ברכה מרוחצת אחת / שכה התודעה היתה / הולמת / והיתה מגיעה למקום של גן" ו„כל כניסה היתה גם יציאה הגם / נעלמת / כמו בחג שבועות באמצע הבמה / כשכל התודעה ריווחה במראה" וכן „כל התודעה נהפכה לה פתאום / למין גוש נוצץ כזה / כמו / חלומו של ילד" (62). אולי מתבקשת פה גם השוואה והקבלה ל„הברכה" של ביאליק (וגם בשירים אחרים של חדוה הרכבי מתבקשת הקבלה מוטיבית לשירים של ביאליק) אך היא מצויה מחוץ לתחומי העניינים שברשימתי זו.

[illegible] הבדל יסודי בין שירתה של יונה וולך לשירתה של חדוה הרכבי, כי שירתה המאוחרת של וולך (ממבנה הבאתי) ויתרה על איחוי הנפש, והיא זוהרת בהתמודדותה. זו איננה הולת רופי בשירותה של יונה וולך, אך הקביעה האחרונה נועדה להעמיד באור נכון את נסיונותיה של חדוה הרכבי לחלץ משהו מן ההתמודדות, שכהתמודדות איננה חמורה פחות מזו שבשירייה של יונה וולך, כדי להעניק לחיים משהו טראנסצנדנטאלי: „כל זה כאני אגיד לך / על שנים שהלמו // ועל בגצועים / על שלמות / ועל עפר האפר / ועל שלוזה תנוקה / ראיך כנופיה של קודשים / הגיעה באיחור / בערב או בלילה או בבקר / אבל / מיד כשכולם נגעו באדמה // ראיתי קולות יוצאים מן הבלל מתקולים / בשמים / ומראות של ברכה / באו אלי / ונשכבו על ברכי וישנו בחיק" (17). ויש משהו המזכיר בזכות דברי נחמה בשירת במבנה של הקוהרנטיות, עם ההעזה לגייס את השל

(המשך בעמוד הבא)

גבעון

מאת אוריה באר

אנחנו ממשיכים להיפגש מדי שנה בשירות במילואים שלנו. שנינו הוותיקים בגדוד. לשנינו ראש מקריח, פרחת גדולה ושיער מאפיר בצדעים. זה מכבר רצו להעביר אותנו לגדוד־שמירה או לשירות בהג"א, כיאה לקשישים. יותר מפעם, כמעט ויתרתי ונעניתי להפצרות, אך משמעתי שגבעון מסרב, דחיתי אף אני את ההצעה. לא, אני לא אעזוב ללא גבעון. וכך עוברות השנים, חולפות תקופות המילואים. גבעון מופיע תמיד בדיוק ביום ובשעה היעודים. על ראשו הכובע האפורה המגוחכת כלשהו, בידו האחת חבילת הספרים שבכבה אינו נפרד, ובידו השנייה תרמיל־הגב המשופשף מרוב טילטולים וחיבוטים.

גבעון מעלה בשלווה עשן במיקטרת ובוהה בסבלנות לתורו: תחילה בפתח האפסנאות ואחר־כך ליד הנשקייה.

גבעון אהוד בגדוד. לא רק הוותק עושה את שלו, אלא גם אופיו השקט והנאפק. כל חיילי פלוגת־הסיור צעירי־הימים מחבבים אותו. לעולם אין הוא קובל על משימות בלתי־נעימות. תמיד הוא מקבל על עצמו באהבה את ניקוי המיקלעים הכבדים. תפקידים אחרים הוא ממלא כמעט בחדווה. בשול הוא לבי ששירותי המילואים גורמים לו הנאה, כאילו תקופה זו מקלה עליו והוא חש פורקן והרגשת רווחה.

כשהוא פוגש אותי הוא מחייך, מסיט מיקטרתו לזווית־פיו ואינו אומר דבר. אנו לוחצים ידיים ומביטים זה בזה כשניים המביטים איש לרעהו. לכאורה, יכול אני לכתוב ספר על יחסי עם גבעון. כל כך הרבה זכרונות משותפים לנו, אך כשוסמה, שב אני ונזכר תמיד דווקא בשנת 1967. באורעות „ששת הימים" ראו שבים ועולים לנגד עיני.

היה זה ביום השני למלחמת „ששת־הימים". גדוד השריון שלנו התפרס על פני מרחבי־הדיונות לפני ג'בל בהילאל, בצפון חצי־האי־סיני. מלפנינו ניבט על הרכס המוצב־תצפית נטוש. חייליו ניסו לנוס על נפשם משהבחינו בזחלמים השועטים, כשהליכם באחור־גום את תרמיליהם, קסדותיהם ואפילו המימיות שלהם. אלא, שקליעי מיקלעי „האפס שלוש" האכזוריים היו מהירים יותר. הם השיגו אותם בקלות רבה, כמו לעגו לנסיונותיהםשוא שעשו להציל חייהם.

חלק מהחיילים היו לבושים מדים מנומרים. מיד זיהינו אותם. היו אלה חיילי אחד מגדודי הפדאיים, ה„מתבלים", שחנו ברצועת־עזה לפני המלחמה והתמחו בפעולות־רצח, חבלה והסתננות לישובים ישראליים. לעומתם, לבשו חיילי הצבא הסדיר מדי־חאקי בהירים, בצבע החולות.

הזחלם שלנו פרץ קדימה לפני יתר השריונים. לפני, במרכזו מיסוורת־הפלדה, ניצב גבעון. גופו שעון על המיקלע הכבד, אגודליו לוחצות על ההדק הרחב ועיניו הכחולות מרוכזות במאבק במתרחש לפניו. כל־כולו שקוע במלאכת הירי. כל־כולו נתון לקטילת הבורחים. כאשר הוא הניע את הקנה העשן מצד אל צד בורחות רבה, הבורחים נפלו שורים בזה אחר זה. הרופירדים נספו מהם נספגו במרחבי החול הדקיקים של המידבר.

כולם נפלו, לבד מאחד מלובשי־המדים־המנומרים.

הוא נראה רץ בזיג־זג, מתחמק מכדורי־הכדורים כחייל באומן ומיומן, נופל וקם חליפות, מתגלגל בערמומיות, מעמיד־פנים כנפגע, אך שב ומגביר מרוצתו. עוד מעט־קט ויצא משדה־ראייתנו. עוד רגע נפשו תהיה לו לשלל.

ישבתי, מאחורי גבעון, על מיכל־הדלק הצר של הזחל"ם, והכבתי ביזירים. אחזתי ברובה־הצ'כי המיושן שהפקידו בידי בעת הגיוס החפוז. רציתי לעשות משהו, אך היססתי. חששתי שאם אשתתף במיטווח זה, עלול אני, נוסף לאכזריות שבו, לפגוע בעומדים לפני בזחל"ם. כהתהפגם היססתי ישר נכוח.

בימיננו ומשמאלנו הגיעו זחל"מים נוספים. גם מהם נפתחה אש חזקה, לא־מדוייקת, לעבר הנמלט. בעוד סערת־הירי נמשכת, הסב לפתע גבעון לאחור והביט בי בעיניים דלוקות. מעולם לא ראיתי זעם כה. אף פעם לא הכרתי בהם באותו זיק־זוהר שהפעם בער בהן.

„אתה עומד שם כמו גולם", זעק, „תן לי את הצ'כי שלך. הוא מדוייק יותר".

– „נו תן כבר", הרעים שוב משהשתהיתי. „צריך להוריד את הנבלה הזה". הוא חטף מידי את הרובה הטעון, קירבו לכתפו, הורה לנהג להאט קמעה, כיוון וירה. אבל קורבנו המיועד היה זריז יותר. עד שנשמע קול נפץ היריה, הספיק לצעוד צעדים שלושה ותלי־העופרת החטיא את מטרתו החיה.

עתה היה הבורח סמוך לשטח מת לצידנו. גבעון פתח בזריזות את הבריח, חלץ תרמיל ריק, חזר ונעלו, הצמיד הקת לכתף וירה. האיש נפל. „פגעתי" צהל גבעון. „פגעתי". פניו היו סמוקות כדם וידיו רעדו. אישוניו התמקדו בנקודת־הגוף ביצור המרודה וכושל חליפות, והמבוסס רגליו כמלות. אלא שלהפתעתנו, שב הנפגע כישוריו. הוא התרומם, רץ על ארבעתיו מטרים אחדים ונעלם מעבר לרכס־הגבעה.

– „נבל, ברח, התחמק" – רטן גבעון כועס, והקע לידי את הצ'כי שקפה לכם מתים.

„ואתה", היישיר בי מבט מלא חימה שהפליא אותי. „אתה אשם בכל. אם היית מוסר לי את ה„צ'כי" חמש שניות קודם... אוף, זוז מפני".

נרתעתי ממנו בתדהמה. האמנם זה אותו גבעון? אותו רגע שנא אותי שנאה עזה. נדמה לי שבשל הצ'כי המיושן שעיכבתי לדעתו בידי כמעט־במתכוון, מוכן היה להשליך כבלי־אין־חפץ שנים ארוכות של ידידות.

הטנקים והזחל"מים התפרסו בשטח וכובו מנועיהם. זחל"ם המג"ד טיפס לראש גבעה, זוקר אל על את אנטנת־האלחוט הארוכה שלו ופולט קריאות ללא הרף.

היום נטה לערוב. רוח־מדבר קרירה של עת בין־ערביים נשבה. המתים שכבו כמה עשרות מטרים מאיתנו. זרועותיהם פשוטות, עיניהם פעורות לרווחה כמו בתימהון וראשיהם נוטים על צידם. גרגירי־חול דקיקים כיסו את מדיהם ואת דמם שכבר נקרש וצבעו הפך לארגמן־חום. פרסנו שמיכותינו, בסמוך להם על החול, והתכרבלנו בתוך שקי השינה. היינו כה עייפים, עד שלבד מהשומרים, שקעו הכל בשינה עמוקה.

כוכב השחר ניצנץ ניצנוץ אחרון, כשפה שכן זאב וכלב, כשנעוררתי למישמע קולו הצרוד של גבעון, המחריד את הדממה.

– „תפסתי אותו. הנה הוא". לאחריו נשמע קול קללה בערבית עסיסית וקריאת זירוז שהיפנה לעבר דמות שנעה לפניו כשידיה מורמות, להפסיק להתחכם ולצעוד קדימה.

לעברנו צעד בהיסוס חייל בעל גוף מוצק, מצח רחב ופנים כהות מלאות. מרפקו השמאלי היה תלוי לו במחולל. זרועו היתה חבושה ביד לא מאומנת בתחבושת אישית ספוגת דם קרוש ומזוהמת בעפר. הכרנו מיד את הפצוע. זה הוא שהתחמק אתמול משיפעת־הכדורים שנורו לעברו. הפצע נגרם מקליע הרובה ששילח בו גבעון כשנפל. „מראיך", קרא גבעון בקול ספוג קמצוץ של בוז וזעם. „תביטו בכלב הזה, הה. ירדתי לוואדי להשתין ומצאתי אותו שוכב שם". הוא הפסיק רגע, בוחן את תגובת־השומעים. „רצה שוב לברוח ממני אבל לא נתתי". הוא חייך ונכח בסיפוק רב על קנה־העוזי שבידו.

חיילי־מילואים סקרנים שהתקבצו מכל־הרכב המשוריינים שמסביב. מחו קורי־שינה מעיניהם והקיפו את גבעון ושבויו. הם המטירו שאלות, יעצו עצות והשמיעו הערות של „ישר־כוח". גבעון הסמכותי היסה את כולם. הוא תקע ידיו במתניו, נעץ מבט חודר בבריה הרוססת לפניו ושאל בערבית מדוגשת:

– „שו איסמכ"

– „עבדאללה" השיב השבוי בהקלה. „עבדאללה איבן חמדך".

– „ומין והין איתה? (ומאין אתה?)

– „אנה ו"ן רוהי". אני מעזה. השיב בנפש חפצה. „בן. גר שם תש"י. אב לשלושה ילדים".

למרבה התמיהה התעודד השבוי דווקא מהיות גבעון דובר ערבית שוטפת, וכמו שמח על שנוצר קשר ביניהם. הוא החל לספר בשטף על ילדיו ואשתו בלא שנדרש כלל. כאילו רצה לפרוט על מיתרי רגשותינו.

גבעון החל להתעייף. מורת־רוחו ניכרה בפניו.

– „לא שואלים אותך על האשה הילדים" התריס כלפיו. תענה רק על שאלות.

– „נעם יה סידי". „כן אדוני". נענה השבוי בקול שפלירות.

– „אבל אם כבר סיפרת שיש לך ילדים", חזר גבעון ושאל, „אז מדוע אתה בצבא?"

השבוי נתעודד מההזדמנות שנקרתה לפניו לשוב ולפצות את פיו. „אוכל לילדים, יה סידי" השיב בקול־בוכים. „יש לי משפחה גדולה שצריך לפרנס ולא היתה עבודה בעזה. אז התגייסתי לצבא".

„צבא"? גבעון קטע את שטף דברי השבוי.

– „אם צבא, אז למה אתה לא לובש מדי הצבא המצרי. למה אתה לובש מדים מנומרים, הה?"

השבוי לא ענה מיד. השאלה המפתיעה הביאה אותו במבוכה.

– „אלה מדי הגדוד שלנו", נעתקו המילים מפיו בחוסר־רצון. „לנו, לבני עזה, לא התירו להתגייס לצבא המצרי הסדיר. הם הקימו גדוד מיוחד עבורנו. תאמין לי. אבל אנחנו... אתה מבין... שייכים לצבא המצרי... אני מבקש אותך. תאמין לי".

לשבוי היה נדמה שהוא הצליח לשכנע את גבעון. חיוך קל של כניעה ותחנונים התפשט על שפתיו. ידיו רעדו.

– „כובכ". צעקתו מקפיאת־הדם של גבעון הדהדה למרחוק.

– „כובכ. יה ארס. בדיונתים. את מי אתה רוצה לשקר בדכלבו: אתה מגדוד הפדאיונים. אתה התגייסת לרוצחים". קצף ניתז מפיו של גבעון בחמת־כעסו. השבוי חש שכלתה אליו הרעה.

„לא, האמן לי. אני הייתי טבח אצלם. לא השתתפתי כלל בפעולות. ולי גם אב זקן שתלוי כריחיים על צוארי. צריך לפרנס אותו".

עיניו של גבעון ירו זיקים. אצבעותיו לפתו בכוח את קת התת־המיקלע. הוא צידד אלי מבט, כמו אומר לשתף אותי במתחולל בנפשו.

„אבא", סינן בין שיניו, כשהוא תופס בעווית בדש חולצתו של השבוי. „גם לי היה פעם אבא".

★

שנתיים גרנו גבעון ואני באותו שיכון סטודנטים עלוב בתקופת לימודינו בבירה. היה זה בסוף שנות החמישים, ולאחר שחרורנו מצה"ל, שבו שירתנו יחד כשנתיים וחצי באותו גדוד הרמ"ש.

בניין־האבן הקודר נשק לגבול ירושלים המזרחית. כמטווחי־יריית־אקדח מאיתנו, ניצבה עמדת לגיונרים על בניין גבוה, נטוש, מוגנת בשקי־חול אפורים, מכוערים. היה זה הזול והמרוחק מכל שיכוני הסטודנטים בירושלים. קור־כלבים שרר בו בלילה וחום כבד העיק בקיץ. הצטופפנו בו שלושה בחדר, בקוותנו לימים טובים יותר.

גבעון, הסטודנט למזרח־התיכון, היה צנום כשחוף עצמות, וסבל מתזונה לקויה, ואפילו מתת־תזונה. היה לבוש בגדים ישנים, מרופטים, ושרוי ברעב מתמיד. מעולם לא היתה הפרוטה מצויה בכיסו, ויותר מארוחה אחת ביום לא אכל. מדי פעם בפעם נכמרו רחמינו אנו, הסטודנטים האחרים, העשירים כביכול, על חבר מוכה־רעב זה. היינו מזמינים אותו לארוחת־ערב דלה שהכנו לעצמנו ומפרישים לו מעט ממנותינו. אזי, היה טורף בלהיטות את הלחם השחור, המרוח במרגרינה, שהיינו מגישים לו, בולע את הגבינה ומכלה ברעבתנות אפילו את הזיתים הירוקים שנקנו מבעל המכולת הסמוכה, איש שכונת „מאה שערים".

ואולם, ככל שהיה רעב ודלפון, כן התמיד בלימודיו, כמו בחירוק־שיניים, היה תלמיד מצטיין. וניחן ביכולת־ליסור בלתי רגילה. אף ששירתנו קודם לכן תקופה ארוכה בשירות־סדיר, לא ידעתי הרבה אודותיו. רק מקטעי־משפטים הבנתי שהוא יתום מאב, אימו, אשה חולנית וקשת־יום, כך פלט פעם. איננה יכולה לסייע לו רבות בלימודיו.

הספרים היו ידידיו היחידים. שלחי. עם סטודנטים אחרים כמעט שלא החליף מלה. גם איתי היה מחליף מילים ספורות, כשהוא נתון ראשו ורובו, לבד מלימודיו, למלחמת־הקיום הקשה שניהל. או סטודנט חסר־תמיכה ואמצעים בירושלים. רק קמעא קמעא, לאחר שבועות ארוכים, השיג עבודה של שולית ספרים בספריה גידוית. הוא קיבל לירות בודדות מדי שבוע, שהצילו אותו מחרפת־רעב. אזי החל להחליף עמי משפטים בודדים. המבוע הרופף התהדק. נוצר קשר בינינו. הוא החל לפתוח לבו לפני.

„אבי נרצח כשהייתי בן עשר", פתח פעם וסיפר בפשטות.

„היה זה ערב סגריר ירושלמי טיפוסי. רוח חזקה שרקה בחוץ והבליסה קילוחי־גשם זעפים על החלונות הערומים של חדרנו. הדלקנו פתילייה־נפט נושנה, בהעדר תנור־חימום, בתקווה שחומה הדל יחמם אותנו מעט בחדר הטחוב והדל.

„הוא היה חקלאי קטן שעבד קשה כל יום", המשיך לספר. „היה לנו פרדס קטן ליד המושבה, ולא רחוק מאיתנו השתרע בתיו של כפר ערבי גדול. לכאורה, היינו ביחסים טובים עם תושביו. הם התארחו בביתנו לא פעם, ואבא, שדיבר ערבית שוטפת, עזר להם לא־פעם. אבא יצא בוקר אחד, כבכל פעם עם שחר, לעדור גומות ולהשקות את העצים. זה היה חודשים ספורים לפני הקמת המדינה. מתח שרר אז במושבה, אך איש לא חשש, שהרי היינו ביחסים טובים עם הכפריים הערביים בסביבה. אם יהיה משהו, הם יגנו עלינו, יודיעו מיד. כך, שאבא יצא גם בבוקר קיץ שאנן זה והגיע, בדרך־העפר, סמוך לפרדס.

שם חיכה לו איש כנופיות חמוש. אחר־כך התברר, שהיתה מוחלקת בנופיות בכפר שהכפריים אירחו ולא סיפרו לנו. הוא ירה באבא מן המארב ופצעו קשה בעורפו. כשנפל אבא מן העגלה שהתהדם, קרב האיש ודקר אותו בסכין עד שיצאה נשמתו. אבא לא־התגונן, הוא לא נשא נשק. הוא האמין בהם, אתה מבין?"

הוא השתתק, כמו מושע ממשמע הדברים שאמר לאחר חודשים ארוכים של שתיקה, והעביר אצבעותיו הרועדות מעל אש הפתילייה המבוערת. לאחר מכן שתרו הייתי לשמוע פרטי פרטים של מאורע טרגי זה והכל שהתרחש לאחריו, פעמים רבות.

פעם, העלה תמונה שנחרתה בזכרונו של ילד רך בשנים: זוג איכרים חסונים שפניהם הבעות קודרות, נושאים מהפרדס את גופתו המתה, החמה עדיין של אבא, ומניחים אותה באולם על אלונקה, סמוך לבית־העם במושבה. פעם אחרת סיפר על הלווייתו של האב. אימו ההולכת אחרי הארון, אחוזת בידי בנה יחידה; פניה חיוורים, כרוסה בדק־שיניה, קהל המלווים מאחוריה והיבבות מסרבות לרדת מעיניה.

פעם אחרת תיאר את קברו של אביו בבית־העלמין הקטן בפאת־המושבה: עצי אורן וברוש עוטרים אותו מכל עבר. מדי שנה באה האלמנה בסופת־השיבר, עם גבעון והאחות, שלא זכתה להכיר את אביה. רוממם הם נושאים תפילה חרישית ושפתותיהם מתכווצות מעט.

רוך המקשת היו באבקים כעניין זה כזה, כשהיה מדבר על אביו המת. מיתרי־קולו רעדו ותנועות עצבניות בלתי־רצוניות היו מעוותות זוויות־פיו. „הם רצחו את אבא והרסו את מיפעל חייו. את הפרדס הקטן והיפה שבו השקיע כל כך הרבה עבודה ואהבה". כך הסביר לי ערב אחד, כשהוא מבכוני בפאת־מיטתו ומפוקק פרקי אצבעותיו. „הם רצו להרוס את כולנו. כולנו".

★

אלא שעתה היינו רחוקים מירושלים המקטירה. נבכאנו בלב המדבר, כשגבעון ניצב מול השבוי בבגדים המנומרים, והוא חוקר אותו ולוחץ עליו ללא הרף. השמש עלתה בפאתי מזרח ושפכה חומה על־פני הגבעות החשופות. החיילים איבדו, עד־מהרה, את העניין בגבעון ושבויו. הם פנו לעיסוקי־השיגרה של חיילים – קיפלו שמיכות וניערו שקי־שינה, ניקו נשק, גידרו מסבוני הזחל"מים. אחר שתיו קפה העלו עשן בסיגריות.

ממורד הגיא נשמעה נהמת כלי־רכב המתנשפים בכבדות בעלייה התלולה. עד רגע, ושיירת הזחל"מים של פלוגה שלום הגיעו לחציבנו. כולם היו עמוסים ודחוסים בשבויים מבויים במדים בהירים. עיניהם היו מושפלות ופניהם הביעו תדהמה.

מ„שקה, הסמג"ד, קיבל את פני הנהגים בניפנופי־ידיים, עצר את הזחל"ם הראשון של מפקד הפלוגה ופקד עליה: „ברמי, תוריד את השבויים. רכז אותם ליד עקב הפים ותגיד לחיילים שיפקח אותם ויתנו להם מנות־קרב. כשאיות של שבויים יגיעו הנה עוד שעתיים".

אותה שעה ישב השבוי כמה עשרות מטרים מהם. לאחר שחקר אותו ארוכות, הפקחו גבעון, ונתן לו ביסקוויטים יבשים ומחצית הקופסא סרדינים ממנות־הקרב.

„תאכל, יה כובכ", זקר אותו בדברו. „מכל הסיפורים היפים שסיפרת רק לשניים אני מאמין. ראשית, שאתה עייף ורעב כמו כלב, השיתים לא אכלת. ושנית, שרצון אדיר להיות בפעם בך". חיוך של שביעות־רצון והתרפסות השתפך על שפתי השבוי. הוא סבר, שאכן סר מרהוטות. „ברוך אתה האלהים" הכסיד בתנופה, בהתעלמו מהלעג הבשוחו. שכבתו שונה. גבעון לא הגורם מהדברים. הוא עשה תנועה מאיימת בקנה־העוזי שבידו, והניע ראשו לעבר היושב לרגלותיו.

– „עכשיו קום" הרעים למפע. „קימה".

(המשך בעמוד הבא)

מכתב מלונדון
יעל גורי

חוצות ובמה

...למצוא זווית קטנה, להאיר סימטאות, לחשוף תיאטרון קטן מעל ל„פאב", ללכוד עיר גדולה בפכים קטנים. לונדון היא את זה גם במנהרות המסועפות של הרכבת התחתית, על קבצניה ושיכוריה, שמספרם עולה וגילם יורד. אני שומעת הרים ותוקים של תזמורת או קרומבון מיותם במנהרה הרחוקה מפני.

בסוף היום הרצפה מרובבת אריזות בריכים, קרעי עתונים, בדלי סיגריות ורקיקות. רוח הבאה מאי שם הודפת אותי אל הרציף הבוה. אפשר לשבת בקרון ולעשות את שלא ייעשה, לנעוץ עינים ביושב ממול ולנסות לספר סיפור, לנחש לאיזה בית הוא חוזר. עתונים. זה קורא את ה„סאן", לבוש כרבל והדי חרוצו מקועקעת. זה מטנב. בחליפה אפורה קורא את ה„דיילי טלגרף" או ה„גארדיין" או ה„פיננשאל טיימס". אחד, ה„אינדיפנדנט" הממלא את לב הקורא בו תחושה תמימה של קורא עצמאי, בעל מחשבה פתוחה.

בחוץ, אפשר להביט למעלה. ברגעים של חסד, כאשר השמש מאירה כלשהו, האיש אדמירל נלסון יושב בודד וגבוה על כנו. מעבר מזה נראית העיר כמו תפאורה לסיפור אגדי אפור ולח.

זה לא כבר התחלפו גוני הסתיו. מרחבים נמוגים הולכים של הגינה נמשכת, התפרצות שקטה ומדורות רכים. באור אחרון נראו העלים כאילו הם מקרינים מתוכם אור זהוב. עיר שהיא אגושית כל כך ומגוכרת וקפואה, מלאה כל טוב ואין בה דבר לעניה, אנשים יפים מאוד וקבצנים, נרקבים מאלכוהול במסדרונות הרכבת התחתית ומתחת לקשתות.

בתחנת הרכבת התחתית ב„קורט טאון" שוכבת אשה, מכורבלת. אנשים מדלגים מעליה. לאחר כמה ימים אני רואה אותה שוב, מתנודדת ליד הפסים. היא יורקת ומקללת ופונה אלינו, מעוות פנים. לרגע היא בוכה ומשנהו, צוחקת. מניפה אגרוף כלפי אויב בלתי נראה ומתחנונת, פאתטית בכיעורה. פתאום היא מתחילה לשיר. קול צייר וצלול ועשיר. היא שרה שיר אהבה למעלה הומה השוק של „קמדן", צבעוני ומלא ריחות, רוכלים ונוכלים, אקזוטיקה של מהגרי המזרח, רומנטיקה אנגלית מהוהה ותמהונות מקומית.

★

בערב לונדוני מגשם ואפל גוהם ראיתי את „בית ברנרדה אלבה" של לורקה בתיאטרון „הלירייק" בהמרסמית. התיאטרון מופיע ברשימת ה„מוסס אבי" אך רחוק מאד מהמרכז. את ההצגה ביימה נוריה אספרט, שחקנית ובמאית ספרדיה, ידועה מאד, שהופיעה פעמים רבות במחזותיו של המשורר בן ארצה.

אפשר היה לחוש את החום, האבק, הזעה והדם של לורקה. התפאורה, קיר מוחספס, לבן, של בית אחוזה עם סורגי ברזל המסעיפים ביותר שאת את הכלא שנוצר בו. הנשים, בעטלפים שחורים, נעות בשקט. מות אנטוניו. נשות הכפר ברנרדה ובנותיה שבות מטקס הקבורה, כולן בשחורים. וישרש יבש וקפרצי של ארץ מעומלן ומביעות שחורות. הבנות נעות כלקראת סירנה לסילסול הצועני, החושני של הגברים היוצאים לעבודה.

גלנדה ג'קסון היא ברנרדה, קפואה ומאיימת, וקפה וגאה עד סיתוף. כשהיא מופיעה על הבמה היא מעבירה צמרמורת. בקול רם, צלול, למן המלים הראשונות, היא ממיתה כל רגש, כל להלוהית של חיים. ג'ואן פלוריית, בדמות פורציה, המשרתת מעניקה רגעים של הומור, של שפיות חמה בבית המאבן. הבמאית נוריה אספרט, נסכה להצגה זו את כל היוונית והסיתיכונית, האלימות הכבושה, תחושה כבדה מאד של קירות צרים ואוויר אוזל.

★

„רוחות", מחזה של איבסן, מועלה ב„יאנג ויק" בבימויו של דוד דנגה ורוחייב כגב' אלבינג, בחברת צוות טוב וחזק בתפקידים האחרים. ראוי להזכיר במיוחד את תום וילקינסון בתפקיד פסטר מנדרס.

טוב לראות מחזות ב„יאנג ויק". האולם קטן, עגול. הבמה במרכז. אפשר לחוש את המחזה, לא רק לצפות בו. המחזה הזה לובש כאן פנים חדשות. במשך שנים רבות, מאז שנכתב, זכה בתגובות נזעמות. הפך למחזה במחתרת. חשבתי כי עבר זמנו של המוסכמות המאובנות שאותן הוא ניתץ. אלא שהעיבוד החדש והתרגום המחודש של איבסן מעבר לשנים, מכשפים את הקהל היושב מרותק מול כוח החיים העצמי, תמה ושפנים הסותרות והכאב של הדימויים. השותקים חלק מהתרגום החדש השפה שנוגה במידה. כאשר גב' אלבינג אומרת – „בתוכי ישנם המתים החיים" משהו קר ומאיים מתגנב לאולם וחש בכך. הדמויות חיות, לא מגוחכות או פלקטיות. ונסה רדגרייב, כגב' אלבינג, בונה דמות מיוסרת. מאחורי מרי היא מגלה עצמאות ויכולת חשיבה וכוח, נקרעת בין רצון לחשוף ולחיות מציאות ובין הסיון גואש להתעלם ממנה. הכומר בעיצובו של וילקינסון מתבצר מאחורי צביעות וערכים שמעולם לא עמדו במבחן, מפחד עד מוות מעצמו ומתשוקותיו.

זו הצגה יוצאת דופן, מרתקת, חכמה מאד.

★

מכאן לאחת ההפקות הנהדרות שראיתי כאן. כשנה שלמה הופיע המחזה „קשרים מסוכנים" של לאקלו, בתיאטרון ה„בארביקן" ב„פיט" ואי אפשר היה להשיג כרטיסים. הוא הועבר לתיאטרון „האמבסדור" ב„ווסט־אנד" בתרגום ועיבוד מעולים של כריסטופר האמפטון. שם הוא מועלה על־ידי ה„רויאל שייקספיר קומפני". עתונים כאן הכתירוהו בכותרת „הפקה מושלמת" ואכן היא כזו. לאקלו (1803־1741) כתב בגיל 40 יצירה אחת מושלמת ולא יותר. זו פנינה זוהרת על בימת „האמבסדור". מלחמה באהבה ואהבה במלחמה, מלחמה מיוחרת בין נאהבים, בין שאוהבים ואינם נאהבים. מחזה של דקורים, של חילופי מלים שנוננות, מבהיק מאד, מקסים ואלגנטי, מתעתע, מתקים אם אם לעבר טרגדיה הכוללת את אלה שאינם יודעים את השוקים האלה והמכירים אותם טוב מדי. מחזה השני מאד רודי מתת, מאותם מחזות שבסופם חש עצמו הצופה כמותש שראשו קל עליו, כמו בשכרות קלילה וטובה ובא לרקוד ברחובות.

★

ב„נוטינג היל", שכונה בצפון־מערב לונדון, שכנה עניה לקנסינגטון המהודרת יותר, התקיים קרנבל קריבי. כל שנה חוגגים את סופו הקרב של הקיץ. מתכוננים לאירוע במשך השנה. אנו באים ליומה השני של החגיגה. גשם שוטף יורד כל היום. רטובים לגמרי אנו מדלגים מעל השלוליות. הם חוגגים. המנגנים, רובם מהאזור הקריבי, לבושים בתלבושות זוהרות הראויות ללהט השמש. אפשר לעצום עיניים ולראותם רוקדים בחוף החם. הם מדלגים מים, רגליים יחפות בבוץ לונדוני אפור. לבו כואב הלב והם מאושרים. במות על גלגלים נושאות ילדים המנגנים על חביות ומוסיקת רגיי מקפיצה בעוצמה אדירה את כולם במחול אינסופי, עד חושך. בצידי הדרך דוכנים מאולתרים ומאכלים קריביים. גושים דביקים ומתוקים של קוקוס וקליפות תפוז. דגים משוגים ושאר ירקות בלתי מזוהים מעוררי סקרנות בשל כך. כושי חסר שיניים ועליו מאד מלמד אותי כיצד להסתדר עם גוש צמיג, מסובך במיוחד. לכולם יש משרוקיות ודי לו ברעש כדי לגרש כל שד שאיתרע מזלו להזדמן לחגיגה.

תצוגה מכתבי אצ"ג באוניברסיטה העברית

בימים אלה נפתחה בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי של האוניברסיטה העברית בירושלים תצוגה של כתבי־יד, תעודות, מכתבים ותצלומים מארכיונו של אורי צבי גרינברג, במלאות 90 שנה להולדתו.

התצוגה תהיה פתוחה לקהל עד 3.1.87. שעות הביקור הן בשעות הפתיחה של בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי: ימים א – ה': 9.00 – 19.00; יום ה': 9.00 – 14.45; יום ו': 9.00 – 12.45.

בזם – „שם" ו„כאן"

מאת שליה הפטורש

נפתלי בזם מאת זיוה עמישי־מייזלש; תרגום: דפנה לוי; עריכה אמנותית: רותי רבבי; עיצוב: אלעד גלעד; „ספריית פועלים" | 1986.

נפתלי בזם אינו נמנה עם האמנים שהממסד האמנותי (מודרניסטי) אימץ אל חיקו ושיתם, לפחות לא בעשרים השנים האחרונות או אף יותר מזה. הוא נתפס כאמן יהודי יותר מאשר ישראלי, כסימבוליסט מובהק בתקופה שאינה גלוהבת כל כך בסימבוליזם ודימויים בו אמן שמרני ומיושן. הוא הושפע מאמנים כגון אולד ופיקאסו ולא מאמנים עכשויים האופנתיים יותר והסגנון הסיפורי, המוכר כציבור תודות לציורי קיר ותבליטים שעשה, הוא כבר, ארכאי וקונסרבטיבי.

לאור כל זאת, העובדה ש„ספריית פועלים" הקדישה לו ספר, גם אם לא בהיקף אלבומי, אלא במתכונת שהיא רחוקה סימפאטית יותר. בגודל בינוני ובכריכה רכה, היא בגדר הפתעה. מה גם שאת המחקר המופיע בו כתבה פרופסור זיוה עמישי־מייזלש מן האוניברסיטה העברית בירושלים. הספר, דו־לשוני, כתוב עברית ואנגלית ומשובבים בו צילומי יצירות רבות, חלקן בשחור־לבן אך רבות מהן בצבע. בזם קיבל, איפוא, טיפול „רציני" וראוי לשמו, שאמנם רבים היו מייחלים לו.

זיוה עמישי־מייזלש עוקבת בנמנה שלה ביסודיות ובעקביות אחר תולדות חייו של בזם למן ילדותו, עלייתו ארצה וראשית יצירתו ועד היום. היא מתארת את הרקע ההיסטורי הכללי של התקופה (החל בשואה, דרך מלחמת ששת הימים, מלחמת יום כיפור ואירועים מקומיים רבים אחרים ועד הדי מלחמת „שלום הגליל") ובמקביל משתקפת בכתיבתה גם הביוגרפיה האישית של בזם, החל באיבוד הוריו בשואה, באושוויץ ועד מות בנו בפיגוע בכיכר ציון בירושלים ב־1975. שני מסלולים אלה משמשים לאורך כל הדרך כמפתח להבנת השתלשלות הדימויים והסמלים ביצירתו של בזם וכאמצעי להרדה פסיכולוגית עמוקה יותר למשמעות תמונותיו.

המחקר מלווה את שינויי הסגנון של בזם, החל בריאליזם הסוציאליסטי שלו משנות ה־50, המתאר עולים חדשים במעברה, פועלים וקיבוצניקים והלאה לסגנון גראפי קישוטי והסגנון בציורי קיר לבתי מלון, בנייני ציבור, אניות ישראליות או תבליטים בגני התערוכה בתל־אביב. בהמשך פיתח בזם סגנון מופשט הייחודי יותר, שהושפע מהפסבאטיות של פיקאסו ושאגאל ושהפך בשלב המאוחר ביצירתו (עד כה) לציור נוסטאלגי ורומאנטי, ספוג אווירה סוריאליסטית רקה.

אחד התהליכים שמאבחנת זיוה עמישי־מייזלש לאורך יצירתו של בזם הוא חיזוק הדרגתי של היסודות היהודיים במקביל להפחתת המסמנים הישראליים, כנראה עקב התפכחות ואכזבה כתוצאה מהתרחשויות מקומיות מסויימות. עם הדגש על השורשים היהודיים מתגבש גם מילון הסמלים האישי של בזם, שהפך לסימן היכר אופייני לסגנונו. הוא כולל, בין השאר, את הסמל היהודי המסורתי, המפוסים, נרות בבויים (סמל מוות) דג („הקרבן האילם") אריה (ניצול שואה) סירת משוטים וסולם (עליה ארצה) שיח צבר (ליד הארץ) שמש (סמל התחיה) ועוד.

האיקונוגראפיה הישירה הבהירה – יותר מדי, לדעתי – משרתת את בזם גם בציורים אישיים וגם בהזמנות ציבוריות והקהל מקבל ומבין אותה בקלות, בצורה כמו ממחש בזם, כ„בן הדור האחרון שהיה 'שם' והגיע ל'כאן'" את הצורך העמוק שלו להעיד על המאורעות ההיסטוריים שהתרחשו לנגד עיניו גם „כאן" וגם „שם" ו„לגשר בין העולם היהודי־גלותי שחלף ואיננו והעולם החדש שנברא כאן". זהו, בעצם, הנושא או המוטו שעובר כחוט השני לאורך כל יצירתו, אלא שהוא לובש פנים מגוונות שונים.

בתחילת שנות ה־70, בהשפעת לז'ה, יצר בזם את הסגנון הגראפי הידוע שלו בעל הצורות הפשוטות, קווי המיתאר העבים והצבע העז ואילו החל מ־1979 פיתח סגנון אחר לגמרי – רך, חלומי, מרחף, רומאנטי ומוטל בגוונים אפרוריים, ורודדים, סגלגלים חומים עמומים. לפתע ממלאים את תמונותיו קרפילים נמוגים ונבעות עגלגלות, נפחות ופלאסטיות מאוד, המקרינות תשוקה אירוטית. אווירה אידילית־ארקדית של פיוס והשלמה אופפת את היהודים הגלותיים המוזקנים במיגבעות הכהות, ששבו לארצם ושוכבים, כמו בני ישראל באוהלים במצרים, באוהלים וסוכות במרחבי מדבר אינסופיים שוממים או בנוף הררי מיסטי. הנשים המופיעות בציורי השנים האחרונות (אליהן מתייחס הספר ביתר הרחבה) הן ברוך כלל בתום ועצר קשר הומוגניוצרוטי ותוכני גם יחד – בין הנשים הרזות לבין ההרים שמסביבן, כשאלה, וגם אלה, מייצגים פוטנציאל של פריון ופריחה עתידית בחזון אופטימיסטי.

גם בסגנונו המאוחר של בזם ניכרת, לדעתי, נטייתו לדקוראטיביות, אם כי אין היא באה לידי ביטוי בצורות מוגדרות היטב וצבעים ראשוניים, אלא בקווים מעוגלים שיבוסקות האורנמנטאלית, במשקים צורניים ובכתמיות רכה, מתקתקה, מנוטרת בזהות צבעוניות, המזכירות אקוורל מעורר, אפילו מנייפייה מעט, לטעמי.

זיוה עמישי־מייזלש קוראת למסה שלה בשם „בזם הלא מוכר" ואכן, היא עושה לו שירות חשוב ונאמן ומגלה למי שהכיר רק פן אחד שלו – ברוך כלל את הסגנון הגראפי המסוגנן והסמלי שלו – גם את שלבי היצירה האחרים. יתירה מזאת, היא מפענחת את כל הדברים הטמונים ביצירתו, פורשת את כל ההקשרים ההיסטוריים ואת ההשפעות הסגנוניות שספג: ארלך, פיקסו, לז'ה ועוד. הספר עושה חסד עם בזם, והלוואי ואמנים רבים אחרים, חלקם ותיקים ומרכזיים יותר שראויים לתשומת לב לא פחות ממנו, יקבלו יחס דומה.

נפתלי בזם, „נוף מרוגש" (1985)

לקט

מאת י. קורא

פרויד והבעיה היהודית

פרויד האיש ממשיך לעניין את החוקרים, הסופרים, והקהל הרחב. המהדורה „המוסמכת" של התרגום לאנגלית של כתביו, שנעשתה על־ידי תלמידו ד"ר ג'ון סטרייצ'י (אחיו של הביוגראף ומבקר הספרות ליטון סטרייצ'י, אחד מחבריה של וירג'יניה וולף ב„חוג בלומסברי" הידוע), יוצאת עכשיו, חלקים חלקים, בכריכת נייר. ובמחיר השווה לכל נפש בסידרת „פליקן" הפופולארית. עד כה יצאו שלושה עשר כרכים.

לפני שבועות אחדים, כאשר ביקרתי בלונדון, הלכתי לראות את „מוזיאון פרויד" החדש, שנפתח ביולי – כפי שמספר ג'ואיש כרוניקל בגאווה יהודית־אנגלית טיפוסית – על־ידי הנסיכה אלכסנדרה בכבודה ובעצמה. (רק יהודי אנגלי נאמן לאלוהיו ולמלכתו יוכל לספר לכם בדיוק מה מקומה של הנסיכה אלכסנדרה במשפחה המלכותית הענפה). המוזיאון אינו אלא ביתו של פרויד בשנותיו האחרונות בלונדון, מהלך כמה דקות מבית הכנסת המפואר בפינצ'לי רוד (שאני בטוח שפרויד מעולם לא ביקר בו), שעד לשנת 1982 (שנת מותה) גרה ועבדה בו בתו וממשיכת דרכו של פרויד, אנה. עכשיו הפך הבית למוזיאון הפתוח לקהל. בדרך כלל, זה בית ויקטורי טיפוסי, של אדם בעל השכלה רחבה ואמצעים כספיים (אוסף הרהיטים היקרים ודברי האמנות מארצות שונות מדבר בעדו). אך יש כאן גם כמה „נקודות יהודיות": התנ"ך, עם הקדשה עברית „לבן יקיר לי שלמה" שנתן לו אביו, יעקב פרויד, כשהיה כבר בן 35; תעודת כבוד, בעברית ובאנגלית, לד"ר אנה פרויד, מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים – והספר אנגלי עם הקדשה באנגלית. הספר הוא מאת אדוארד ברנייס, קרוב משפחה אמריקאי של פרויד. בהקדשה נאמר באנגלית: „לזיגמונד פרויד, שפעל יותר מכל אדם אחר להרמת קרנו של העם היהודי".

זה עתה יצאו שני ספרים חדשים, העוסקים במישרין או בעקיפין בפרויד והבעייה היהודית. הראשון הוא ספרו של ויגנסם ביום, „פרויד והתלמודיים". לכאורה, מה לזה וליהדות? עד שאנו קוראים את הספר ורואים שכמעט כל תלמידיו של פרויד בדור הראשון היו יהודים, ושמרביתם של הפסיכואנאליטיקאים בדורות שמאז פרויד, ובעיקר בארצות הברית, היו ונשארו יהודים. הסטריאוטיפ של „ד"ר פינקלסטיין", שגיבורי הסרט הולכים אליו לטיפול פסיכואנאליטי מפעם לפעם, שכולנו מכירים מסרטים אמריקאיים, אינו מקרה בעלמא.

הפסיכואנאליזה התחילה כ„מקצוע יהודי", ובמידה רבה נשארה בידי יהודים. מדוע? אחד ההסברים הניתנים לנו הוא משבר הזהות היהודית, שפרויד עצמו – כמו אדלר, שטקל או בריל – היו מקרבנותיו. באופן רשמי, היה היהודי בקיסרות האוסטרית שפרויד גדל בה אזרח שווה זכויות, ו„אוסטרי לכל דבר". יותר מזה, היהודי האוסטרי הממוצע – גם אם נולד וגדל בסביבה של מיקוסים כמו פרויד עצמו, שבא לווינה ממוראביה – דיבר בדרך כלל גרמנית ההדהה עם הרוב השליט ותרבותו. ואף־על־פי־כן, הוא נרדף על־ידי הרוב, שלא הכיר בו כשווה זכויות. הבן רצה לזכות בחברה בזכות באמונתו, אך האב לא העניק לו הכרה זאת. ליעקב פרויד הזקן לא היה עדיין משבר זהות מעין זה. הוא היה „גרמני בצאתו ויהודי באהלו". ל„בן יקיר לי שלמה" ולחבריו, ששב לא האמינו באלוהי ישראל ולא ראו כל סיבה לעצמם להיות „יותר" מגרמנים, קשה היה להתרגל לאותו רעיון שאין הם גרמנים. ייתכן שאפילו ספרו האחרון הגדול של פרויד, „משה המונותיאיזם", רומז לבעייה זאת. משה, לדעת פרויד, היה מצרי ולא יהודי. היהודים היו זקוקים לנכרי שיסייע להם לצאת מעבדותם ולהגיע לארץ היעודה. פרויד לא האמין ב„ארץ יעודה", אף בנעזרו מהודי לאנושות. הדברים שגילה במעמקי נפש האדם לא גרמו לו להיות אופטימי לגבי רוב רובו של הגזע האנושי, אך אחד מתפקידיה של הפסיכואנאליזה הוא לשחרר את האדם מן השיעבוד לטראומות הילדות.

אותו עניין של „משבר הזהות" מודגש בספרו של מרשימה אוסטואר, „היהדות והפסיכואנאליזה", שיצא בהוצאת „כתר" היהודית בניו־יורק. רק מי שעבר את משבר הזהות היהודי שלאחר האמנציפציה החלקית שבמערב אירופה יכול היה לשאול שאלות חדשות על הזהות, ועל זהות האדם בכלל. יותר מזה, רק מי שחי בשולי החברה, קלט את תרבותה אך לא נקלט בתוכה לחלוטין, יכול היה להסתכל עליה, בעת ובעונה אחת, גם מבפנים וגם מבחוץ – כשם שעשה יהודי אחר, קארל מארקס. עד כאן, הכל שפיר – או לפחות אפשרי. אך המחבר מוסיף עוד „נקודה יהודית" אחת שאינה משכנעת אותי. עצם טיבה של הפסיכואנאליזה הוא גילוי נסתרות בעזרת הדיבור. החולה, משיח לפי תומו, והרופא מגלה סודות ורמזים בדבריו. הקשרים הנסתרים שמאחורי המילים „התמימות" והאסוציאציות „המקריות" ביניהן ידועים לכל מי שקרא, למשל, את „הפסיכופתולוגיה של חיי יום־יום". תהליך זה מזכיר לד"ר אוסטואר את גילוי הנסתרות בשמות, אותיות, מילים, צירופי מילים וגימטריות שבכתבי הקודש, השכיח בקבלה ובספרות המיסטיקה היהודית בכללה, והוא רואה כאן השפעה של אותו חיפוש בשמות ואותיות – כחלק מן הרקע היהודי של פרויד – על פרויד והמדע החדש שגילה.

כאן מתחילים הקשיים. אביו של פרויד היה תלמיד חכם, וההקדשה שכתב לבנו בעברית על התנ"ך שנתן לו מראה שהוא השתדל, לפחות, להעניק לבנו חינוך יהודי. אך פרויד לא גדל בסביבה יהודית קנאית, ובוודאי לא על רקע חסידי ומיסטי. החינוך הגרמני, המערבי הקלאסי היו גורמים חשובים הרבה יותר מן המעט שלמד על רקעו היהודי בעיצובו ובמותו הרוחנית. לא תמצא בכתביו „תסביך דוד ושאול", או „תסמונת בת יפתח". הדוגמאות, הסיפורים והשמות לקוחים כולם מן המיתולוגיה היוונית, מן הספרות האירופית החדשה, או מן ההיסטוריה של האמנות והתרבות של אירופה המודרנית. גם בספרייתו של פרויד לא תמצא ספרות עברית – חוץ מאותו תנ"ך בודד. „משה והמונותיאיזם" הוא ספרו האחרון של אותו „יהודי חשוב שמת בגולה" (כפי שכינה אותו ו.ה. אודן בשיר לזכרו), שנכתב כבר בלונדון. הספרות שפרויד מסתמך עליה היא כולה ספרות אירופית, ואין כל זכר בספר זה לידיעה מכלי ראשון של המקורות היהודיים. ייתכן שעצם העובדה שפרויד נאלץ לברוח מוינה ברגע האחרון, והמורת כופר שאספו יהודי אנגליה ואמריקה משום שהיה יהודי (והוא לא התכחש מעולם ל„מוצאו" היהודי), היתה אחד הגורמים שהביאו אותו להרהר שוב באותה דת משונה שהוריו והורי אשתו עדיין החזיקו בה. אך על השפעת היהדות – והקבלה בפרט – באופן ישיר על היווצרות הפסיכואנאליזה קשה לדבר.

הנטייה לגלות את המסורת היהודית מאחורי כל אדם גדול שבא מרקע יהודי אינה נדירה. רק לפני כשנה התפרסם בישראל, ובעברית, ספרו של אברהם ביק (שאולי) על קארל מארקס ורקעו היהודי. ביק חקר ביסודיות את תולדות משפחתו של מארקס וגילה בה כמה וכמה רבנים וגדולי תורה במשך הדורות. הוא גם הראה, במיסמכים של ממש, שמארקס ומשפחתו המשיכו לקיים קשרים עם משפחתם היהודית גם אחרי שעברו לנצרות. כל זה יפה ומעניין. אך מכאן עובר המחבר ל„השוואות" בין דברי חז"ל וגדולי תורה לבין רעיונות של צדק, שוויון וחירות אצל מארקס, כאילו אפשר לראות בכך „השפעה יהודית" ישירה על מארקס. איני יודע באיזו מידה אנו רשאים להתגאות בכך שמארקס ופרויד היו יהודים. כדאי לחשוב לרגע על ההיסטוריה הלא־נוצרית: מה היה קורה אילו נשארו מארקס ופרויד במסגרת הקהילה היהודית של דורם? או מה היה קורה אילו נאלצו מארקס ופרויד לעבוד בתנאי החברה, הכלכלה וחיי הרוח של ישראל בימינו? אך להפרזות הראי שאין מקום. כדאי שמי שמטפל בשאלת „הפיל והסקרנות היהודית" יצעד בזהירות ובצניעות יותר מהפיל.

דפדוף ראשון
ספרים חדשים

מאת אבי טנא

עיון

היסטוריה של האידיאות

נגד הזרם/מאת ישעיה ברלין/תרגום מאנגלית אהרן אמיר/עם עובד – אופקים/587 ע'.

כרך שלישי בסידרת המסות המקובצות של המלומד היהודי הנודע היושב באוקספורד. המסות הכלולות בו עוסקות בהיסטוריה של האידיאות, אבל „אין הן מכוונות במישרים להרגים או להוון (ובעצם גם לא להתקיף או לפרעך) שום תורה, משנה או אידיאולוגיה היסטורית או מדינית מסוימת" (כדברי רוג'ר האוזר בפתח הספר). ועם זאת, שוב כדברי האוזר, אין הן „עלים פזורים הנידפים בארבע רוחות השמים. גם אין הן סתם דברים לעת־מצוא, המבודדים זה מזה ואין להם משמעות אלא בהקשר של פירסומם הראשון... רבות מהן מוקדשות לאנשי־רוח גדולים במקוריותם שבמידה רבה התעלמו מהם או שזכו ליחס של בורשכהגשאות, הן מצד בני־זמנם והן מצד דורות מאוחרים של מלומדים... הן מטהילות לנו את תחושת הפלהנן ההדרגתית של אידיאות מפרות חדשות והופעת אחדים מרעיונות־היסוד של העולם המודרני... רבים מנושאי מסותיו הם אנשים מיוסרים שכבר לחוננו חדשני ומלוכד עד כדי כך שום עצמם אינם מסוגלים להשיגו ולנסחו אל־נכון". הקורא הישראלי ימצא מן הסתם עניין רב במסה המוקדשת למשה הס, האיש שברלין מגדירו כממלא תפקיד מכריע בתולדות הקומוניזם וכמי שהמציא למעשה את הציונות. בסוף הספר ביבליוגרפיה של ישעיה ברלין.

שירה

אשתי הכרמלית

חזרתי אל הכפר/מאת נעים עריידי/עם עובד/52 ע'.

„ולמרות הכל/הכל שקט בכפר/על אם הדרך בין הגליל של מעלה/לבין הגליל של מטה/אני וחמשת בני בוהים/אחד בכולם וכולם/כאחד/אשתי הכרמלית/סופרת שישה ואינה בטוחה/את. מי שכחה/ולמרות הכל/אני אשתי/וחמשת בני/ושקט. והדמוה/איננה נופלת/עלי". יש זה ויש „הרהפורים עקרו את העצים/שמתחתם הדרוזנתי עם אהבתי/ברוך הפרמיטיבית/וכרוך האלון/הוקפתי כארז הלבנון/אילו קיבלה את הזרע/לתוכה/הייתי מתבודד בהמון גויים./עד היום אני שומע זעקותיהם/למרות רעש ההופורים". אלה ואלה מפרי עטו של ראשון המשוררים הדרוזים הכותבים בעברית, יליד ותושב הכפר מע'אר, מתמחה ביצירתו של אורי צבי גרינברג (וגם כותב עליו דוקטורט באוניברסיטת בר־אילן), וחתן פרס ראש הממשלה ליצירה העברית בשנת 1984.

לוגונס ובורחס

עיונות/מאת אורה לוטן/ספרית פועלים/46 ע'.

ספר שני למחברת, חברת קיבוץ גזית. יש בו, בין השאר: „בורחס העיוור, שכתב את שיריו/בידיים סומות,/מספר על רעו לוגונס, גם הוא משורר/כשראה שהמלים הן כלי ריק/שאינגו מעביר מציאות, התאבד"./אוי לו ללוגונס שדבק במלים/יותר משדבק באשה,/אוי לו ללוגונס שהוליד יצירי רוח/ולא בנים בשר ודם ולשר עצמות,/אוי לו ללוגונס שרצה לגעת/בבני־אדם, אבל נגוע/בנגיעה בבהרות האור,/בנייר הקר והלבן, סגרו/תכריכים מרובבים על רוחו הוורמת/אל צורה עלומת פשר,/תורת מעצורים וגבולות".

כיתת־יוצר
עם פנחס שדה

„ביום רביעי, ב' בכסלו תשמ"ז, (3/12) בשעה 18.00 תתקיים בבית ש"י עגנון בירושלים כיתת יוצר חד־פעמית עם המשורר פנחס שדה. לפרטים נוספים נא לפנות לבית עגנון ימים א – ה בין 09.00 – 13.00 (טל' 02־716498).

העולם והחומה

(המשך מהעמוד הקודם)

הרטורי את התקווה אל המערך העדין של המתחים בין ה„שפיות" לבין „אי השפיות", מעניקים היסודות האלה כוח של התאגרות. בכוח הזה, ועל יציאתו מן החיים אל השיר ומן השיר אל החיים על גבולם האחר האינמנגע, מדבר השיר המסיים את הקובץ, הוא „היכן היכן את מציאות" (81): „מה היא פיסת נייר נוספת פלצות / מרוב געגועים? / גבולות אחרים מדברים אליך בשפת / גבולות אחרים / וכל הטוב שבך כבר לא שומע בקולך / גשם היסטרי הולך / ונשאר / המוות בא בעל־כורחך / ואין לך הגדרה לרוסואו החוזר" סילביה פלאת, המשוררת האמריקנית שהתאבדה באנגליה ב־1963, שחזרה הרכבי מקדישה לה שיר בקובץ, אומרת באחד משיריה: „מיתה / היא אמנות, / ככל דבר אחר" – כיבור מושלם, כמימוש אחרון של החיים, כיבור בלתי ניתן לחזקי. ועל הגבול הזה, גבול העל־כורחך אתה חי ועל כורחך אתה מת, נכתבת השירה, על כורחך, על גבול הדיבור האנושי האלמו.

גבעון

(המשך מהעמוד הקודם)

[illegible]

– „קום. פקלד", פסק גבעון, „אילך"... במקומך, כבר היינו מוכנים בין המתים".

– „לא אין זו האמת". השמיע השבוי בקול בוכים.

– „קום הנה בבר", קרא גבעון בקוצר־סבלנות, בטון תקיף שאינו סובל עיכוב. הפראיין התרומם בכבדות. הוא עמד והשמיע קול קנה תת־המיקלע. עיניו עקבו בקנאה אחר החיילים המצרים שישבו במטמטי־קשת מולו, בשלווה בגגה, ולעסו בכומיה את מנות־הקרב שהוגשו להם. הם שלחו לעברו מבטים סקרניים, אך עם זאת, קיים ושתנגבים.

– „זה סוכן", הותנבו השבויים, „שלח אותי אליהם. תן לי האזנה איתם". עיני גבעון ירו ושפיריהם. „הם חיילים" התרים כלפיו. „הם להם לפי כללי המלחמה עד שנשבו. ואילו אתה הבכיר... אתם ה„עתים"".

הפראיין הוכה בתדהמה ובאלבורות. אישוניו התרוצצו בעצבנות.

אותה שעה עבר ליד השניים סגן יעקובי, מפקד המחלקה. בידו האחת גליל מפות טופוגרפיות מגולגלות ובכפו השניה תפוח ארומים, בשרני ועסיסי. הוא נגס לתיאבון, בקולניות, בדרכו, מהתפוח המתוק, והתעכב רגע ליד גבעון.

הסיפור על גבעון והשבוי כבר עשה לו כנפיים בין כל חיילי הפלוגה. אפילו הקצינים ורב־הסמלים כבר ידעו פרטיו. „אז. זה השבוי שלך". המפקד בקלילות, היתה זו שאלה רטורית. גבעון השיב במנוד ראש צונן. סגן יעקובי רקק את הגרעינים באדישות. „לך איתו אל המג"ד", צוק במשיכת כתפיים כלאחר־יד. „למה לך להתעכב?" לא היתה זו פקודה, אלא עצה. גורלו של השבוי נגע לסגן יעקובי כקליפת־השום. יותר חשוב היה לו לא לאבד חייל מוכשר כגבעון מתוך התסבכות טפשית. כי גבעון, אף שהיה רב"ט בלבד, אישיותו והשפעתו הגיעו הרבה מעבר לדרגות שרוולו. יעקובי קיפל מפותיו המודרות שעמדו לחמוק מבין אצבעותיו החסונות והמשיך בדרכו, ברישול־איברים ובשוויון נפש, לעבר זחל"ם מפקד הפלוגה.

„קרימה" פסק גבעון בקול נגיד ומצווה. „זה כבר". הפראיין שירך רגליו לפני שובו במעלה־הגבעה.

המג"ד והמודרו היו עסוקים וטרודים בינות ליער האנטנות שהקיף אותם. מכשירי־קשר, הקשורים ברשת הגדודית, פלטו פקודות ללא הרף. המג"ד לחץ בכוח על המע"ר של מכשיר הקשר וחלק הוראות בנוגע לאספקת ערבים לטנקים, תחמושת למיקלעים הכבדים, פרסים לצירי־התקדמות של הפלוגות וכן ביחס לעשרות בעיות גדולות וקטנות המטרידות מפקד גדוד־שריון בעת־לחימה. גבעון קרב לזחל"ם הפיקוד. הוא תקע את קנה־המיקלע בגבו של הפראיין ועצר במרכז השאון והמהומה. הוא ציפה בסבלנות עם שביד לשם שניות ספורות של שיחה עם המפקד העליונה בשטח. אחד הקשרים הבחין סוף סוף במתרחש.

– „ובכן, מישהו מחכה כאן", קרא לעבר המג"ד מאחורי הפנים.

– „מה הבעיות?"

קולו של המג"ד היה גס וקצר־סבלנות. עד עתה ניהל בצורה באותה את תנועת הפלוגות וקיבל יישר־כוח מהפיקוד. הוא חרד שמא התהילה לה זכה גדודו בראשית המלחמה לא תגנבל במלואה בקצב המאורעות המהיר, אם לא ידבו כל עיניו במתרחש סביבו.

– „מה העניינים? מי זה גם, דבר!"

– „זה פראיין. תפסתי אותו במורד הגבעה שם למטה".

– „אז מה?"

– „הוא לא מצרי" הרגיש גבעון. „תביט, זה פראיין".

– „פראיין" – עיניו של המג"ד התבהרו. „ת"ר אלה אינם בבריאים".

קצין הקשר שעמד ליד המג"ד בזחל"ם העיף מבט בשניים. „אולי נמסור אותו למודיעין?" – שאל. המג"ד הניף יד בביטול וחזר בכוון לעבר קצין־הקשר. „מודיעין? מה הוא יעשה, הם אתה יודע, שווה לא קנין, הוא לא יודע הרבה. רק לרצות לימור אותם". המג"ד השתהה שניות ארוכות בעוצר בשבוי מבט מהמו־שכר. הוא סקר אותו מראשו עד כף רגלו. אחר, כמי שמיצה נושא זה עד תומו, פלט בטון שאינו סובל עירעור, והוא קצר־רוח בשל הסידרה שמטרידים אותו בגבעות־הדא. „גבעון, קח אותו. תעשה איתו מה שאתה רוצה. אבל הסתלק מכאן. בנתוך" גבעון שתק. הוא סב על עקביו מבלי להשיב מלה.

– „אללה קרימה", פקד על שבויו.

– „לאן?" שאל השבוי בקול חרד.

– „קרימה. שם. ממול", השיב לו גבעון בשפתיים חשוקות.

– „אתה זהו" הוא שב ותקע את קנה תת־המיקלע במותנו של השבוי. הפראיין השלים עם גורלו. הוא פסע ניכוח בהכבעה, כשגבעון מדרו בעבריות, שב ושב.

ממול לגבעת המג"ד התנשא תל חשוף. גבעון הוציא מחסנית־עזר שכוה מכיס מעיל־הקרב שלו. הוא הכניסה בספיתו ללוע בית־התחמושת עד שנשמע „קליק" מפחיד. אחר דרך את ה„עוזי", פתח את הנצרה והסיט את המשבת לצרורות.

השניים הגיעו לפיסגת התל, כשגבעון נוגש בפראיין המבוסס רגליו בחול במאמץ. הוא נעמד מאחוריו, נסוג מספר צעדים, והרים את קנה תת־המיקלע, כיוונו לעבר גבו של הפראיין והניח אצבעו על ההדק. יחד רעדה, עצמתי עיני כדי שלא לחזות בזוועה, בתמונת־המוות. חלפה כמחצית הדקה. קול הירייה לא נשמע. ציפיתי רגע ארוך נוסף, אך הד מפץ הכדורים בושש לבוא. כשפקחתי את עיני ראיתי את גבעון מרים באיטיות את קנה־הפלדה אל עבר השמים הכחולים ללא ענן. חיילי המילואים מסביב הביטו בפליאה במתרחש. ה„עוזי" של גבעון סירשר ארוכות. צרור המחסנית הגדולה נסחט עד תומו. השבוי עדיין עמד, ללא ניע, לפני גבעון, הוא הוריד ברפיון את הקנה כמו אחרי מאבק פנימי עז. „ברח לך. לא אוכל להרוג אותך", שמעתי אותו קורא. „ברח, רוץ למדבר".

הפראיין לא הסב ראשו. הוא פרץ בריצה במורד התלול, כל עוד נפשו בו, עד שנעלם בעיקול נחבא של ואדי הרב. הוא רץ אל עבר מרחבי הישימון, אל אדמה ללא צל, ללא מזון, ללא מים. „נוע נוע" נשמעה צעקת מפקד הפלוגה. עשרות נהגי השריונים הניעו את הזחל"מים והגדוד כולו עשה דרכו לעבר תעלת־סואץ.

★

רק עוד שלושה ימים נמשכה המלחמה. ביום הרביעי היא נסתיימה ואנו נשארנו בטלים מטעש, על גדות תעלת־סואץ. הימים חלפו בבטלה מאונס. כאן ניסו כמה חיילים לאלף גמלי־מדבר סוררים, שבעליהם נטשו אותם. שם שכבו חיילים בצל הזחל"מים מנמנמים, מחליפים בדיחות או משחקים שש־בש. גבעון ישב מופרש ומבודל מכולם, בקרן זווית. הוא היה מעשן בשלווה את מקטרתו, שקוע בשרעפיו. כשהיה מישהו ניגש אליו היה מגיב ברגזנות. נראה, שראשו היה עדיין נתון, כולו רחוק, לאותה דקה ארוכה כנצח, בה החזיק את ההדק העשן בידיו, שם בראש־התל.

יום אחד עברה לפתע הרינה במחנה: „להתקפל. יש הוראה מלמעלה לשחרר את החטיבה". שעות מספר לאחר־מכן, כבר נע טור ארוך של טנקים, זחל"מים ומשאיות כבדות, טנדרים ושאר כלי רכב רבים שנראיסו טרם המלחמה. פני כולם היו מועדות צפונה, הביתה. לא היתה זו נסיעה נעימה. ריח חריף ומחניק של מוות מעורר תחושת־קבס, ליווה אותנו בדרכנו. היה זה ריחן של מאות גוויות של חיילים מצריים שנרקבו בחום־השמש, והצחנתם מילאה את האוויר. השתוקקנו לעבור במהירות הרבה ביותר את מאות הקילומטרים שבין סיני עד הגבול הבינלאומי ולהשתחרר מסיוט מדבא זה.

אחרי יומיים היינו סמוך לג'בל הלאל ליד ריבות־החול, לא רחוק מהמקום בו ניטש הקרב הקצר עם חיילי התצפית המצריים ביום השני למלחמה. כאן היו עדיין מוטלות גופותיהם הצבות באין־קובר.

בעת הפסקת־הצהרים, שמענו את קולו של המג"ד במכשיר הקשר, כשהוא פוקד על המ"פ: „כרמי, שלח שתי משאיות ושני זחל"מים לאבטחה. יש הרבה תרמילים של תותחי טנקים בשטח. תבל עליהם. הבנת?"

– „חיובי. רות. עבור", אישר כרמי בלקוניות. הוא הניח את מכשיר הקשר והורה לגבעון לקחת עמו מספר חיילים לביצוע המשימה. נלוויתי לגבעון לא־אומר. לא היה כל ספק שאצטרף אליו. נוספו אלינו כתריסר חיילי־מילואים קשישים, וביניהם שני נהגי־משאיות גברתנים, שקיללו בכל־פה עולם ומלואו. כבר היתה שעת בין־השמשות. משיקולי־ביטחון פקד כרמי שנתחיל במלאכת איסוף התרמילים המפרכת רק למחרת עם שחר.

„שימו לב" – הרגיש. „יש עדיין חיילים מצרים בשטח. הם רעבים וצמאים. הם גונבים מזון משיירות עוברות. אבל הם במצב אנוש. הם לא יהססו לפגוע בכם בעבור מעט מזון ומים. היו צמודים לנשק האישי ואל תנמנמו בשמירות".

חנינו איפוא בשטח והתכונו ללינת־לילה. אחד מנהגי־המשאיות, קשיש כסוף־שיער וכבד־תנועה, הניח בשאון רב מיכל מים מתאם, אותו כאילו נוצה, והתיק פניו ללא כל חיסכון בנוזל היקר.

„לעזאזל הכל" רטן. „המלחמה נגמרה. מחרתיים נהיה בטח בבית. הגיע הזמן, שנשטוף, כמו בני אדם, את האבק והליכלוך".

הוא הוריד לקרקע את מיכל המים והניחו כלאחר־יד כמרוקמה מתרסום מאשיתו. איש לא העיר לו על חוסר־הזהירות המפורש שבמעשהו. היינו עייפים עד־מוות, רצוצים מטלטולי־הדרך, מהנסיעה בזחל"מים הצדים שוברי־העצמות, מלילות רצופים ללא־שינה. בשעה זו שכחנו את אזהרותיו של כרמי המ"פ, בדבר מצרים שמסתובבים בשטח.

הפלנו בינינו הגרלה באשר לשעות השמירה, ולאחר דברי הבאי אחדים, פרשנו את השמיכות ופתחנו את רוכסני שקי־השינה. המילואימניקים הקשישים, לבד מהשומר, שקעו מיד בתרדמה עמוקה, משל היו עטופים בשמיכות־פוך רכות. על אף העייפות הרבה נדדה שנתי. נחרת הישנים סביבי, ריח המוות שהביא עמו הלילה, ומעין הרגשה לא נוחה, סתומה, טרדה את שנתי. התבוננתי בשמים ובזרעי־הכוכבים, שלחתי מבטי לאופק לעבר הרי־הגבעות הרחוקות...

כחמישה מטרים ממני שכב גבעון. אף הוא התהפך מצד אל צד, כאילו מתקשה לישון. שמעתי את רישרוש הרוכסן של שק השינה שלו, ולאחר־מכן יצא גבעון מבין השק והשמיכות, נטל את העוזי והלך להטיל מימיו ליד הזחל"ם. הוא השתהה רגע ארוך, בחן את השומר שעשה סבובים ועיגולים אינסופיים סביב כלי־הרכב, ואחר פנה לעברי. הצית סיגריה, מאלה שמצאנו אצל הקצינים המצריים, חפן אותה בכף ידו, כדרך שעושים חיילים ותיקים, כדי שלא ייראה הניצנוץ למרחוק, וטפח קלות על כתפי.

– „אני לא יכול להרדם. ואני רואה שגם אתה" פנה אלי באורח בלתי־צפוי.

– „כך" השבתי. „ריח הגוויות והשקט הזה. ממש מפחיד".

– „רוצה שנשוחח מעט?" הוא שאף את עשן הסיגריה האמריקאית לריאותיו, ונשף את העשן ארוכות. „למה לא?" השבתי חרישית. „ככה הזמן יעבור". חשתי שאין הוא רוצה לשוחח, אלא לשפוך לפני את לבו, לספר לי מה מעיק עליו. ידעתי שיהיה זה מונולוג ארוך, השמור רק לידידים ותיקים, אלה שעשו עם גבעון שנים ארוכות בטוב וברע.

„אני רוצה להתנצל" פתח בהיסוס. „זה ממש לא אופייני לי. התנהגתי בצורה כוחנית. כן אז באותו יום כשירתי באוויר ושיחררתי את הפראיין שתפשתי".

– „אתה לא צריך להתנצל בכלל", השבתי דרך חיבה. „אתה נהגת כפי שהלב הכתיב לך. מה יש כאן להתנצל. באמת".

– „לא, לא" השיב גבעון בעקשות. „זאת לא דרכי, והיה מגיע לו למות. היה צריך לחסל אותו. אבל פשוט לא יכולתי".

שוב שאף לריאותיו עשן רב, הניח את העוזי על ברכיו והמשיך, כשמבטו נתון למרחקים, ולא בי. „קודם אני רוצה שתבין. עם רציחתו של אבא לפני מלחמת־השיחרור, ליד הפרדס במושבה, כאילו מתה גם המשפחה שלנו. חייה של אמא נהרסו. המשפחה התפרקה. במושבה עזרו לנו, תמכו בנו, השמיעו דברי־ניחומים, אבל זה לא זה. אתה מבין נכון? נחשבנו קבצנים של המושבה. תמיד היינו לבושי־סחבות, לבושים בגדים שעברו מקרובים ומידידים אלינו. אמא היתה תמיד פורמת, מתקנת ותופרת טוב. דבר אחד חרות בזכרוני לנצח, המשקפיים סבורי המבוכות, המוטלים על אפה, העיניים שולבות רבעות כל הזמן, והיד הרועדת האוחזת במחט ותופרת ללא הרף.

„הפרדס נעזב, העלה קוצים, מרקנים ודרדרים. העצים מתו מחוסר מים וטיפול. הכל התמוטט. אנשים טובים במושבה הציעו לאמא שידוך. הציעו שתתחתן עם איזה אלמן, אבל זה לא הלך. הזיווג שלו נבבל. אמא אהבה את אבא אהבה מכורפה. היא לא היתה יכולה להניח לגבר אחר להניח ידיו עליה. אמא נשארה אלמנה עד יום מותה. אבותנו, אני ואחותי – שנולדה אחרי הרצחו של אבא – אנחנו נשארנו יתומים.

„כל השנים האלה עשו אותי סגור, מריר ושותק. מה שאחרים השיגו בקלות, לי בא בקושי. במאמץ רב הלימודים בבית־הספר התיכון, השתייה באוניברסיטה, אתה זוכר, נכון? הוכרחתי לעבוד תמיד בצד הלימודים – עבורי, עבור אחותי ועבור אמא. לכל זה גרם כדור אחד של רוצח, שירה באבא מהמארב, ליד הפרדס במושבה.

„משום־כך צעקתי עליך כשהשתהית ולא מסרת לי מיד את ה„עוזי". אתה זוכר. לכן גם רציתי לתפוס את הפראיין הזה בכל מחיר ותפשתי".

הוא הפסיק לרגע את שטף דבריו. הישבה אלי ראשו כדי לבחון אם אני עדיין מקשיב, מעך את הסיגריה על גבי הנעל והצית סיגריה נוספת ביד אמונה.

„אחר־כך בא משהו שאתם לא הבנתם. אני יודע. אף אחד מחיילי־הפלוגה לא האמין למראה־עיניו. אתם עד עכשיו לא מדברים איתי על זה. אתם מסתכלים בי בתמיהה, רוצים לשאול ולא מעיזים. כן, על מה שקרה שם על התל, כשהפראיין עמד לידי, כשלא ירתי בו".

רציתי להעיר משהו, אך גבעון היסה אותי והניח ידו על זרועי, כאומר, אין צורך, אני אסביר. „ובכן תבין. זה קרה ככה. תקעתי את קנה־העוזי בגבו, נסוגותי לאחור, כיוונתי כלפיו וכבר רציתי לירות. נכון, כבר לחצתי על ההדק לחצה ראשונה. אלא שאז, כאילו מהאופק, הגיעה ורכבה על כנפיים דמותו של אבא. הוא נחת מהשמיים והציב ביני ובין הפראיין. כל זה התרחש תוך שניות, אך לי זה נראה ארוך כנצח.

– „אל תירה בו", אמר אבא והקריב לעברי אצבע מאיימת. „אל תירה גבעוני, אתה שומע? אתה לא בית משפט ולא הוא שרצח אותי. במלחמה מותר להרוג אבל לא לרצוח. שחרר אותו גבעוני. אבל מיד". רציתי להשיב לו. לשאול אותו, להחליף איתו, ולו רק משפט אחד, אבל נשמע משק כנפיים וכהרף־עין הוא אבא שב בשמיים הכחולים. אני נשארתי לבד עם השבוי. ואז... יריתי באוויר וצעקתי עליו שירוץ למידבר".

הוא נשתתק שעה ארוכה ונשף מלוא ריאותיו עשן. הסיגריה כבתה מאליה.

– „מוטב שבכל־זאת אלך לישון" המטיר. „בחסוף שעה קלה של שינה. מחר מחכה לנו יום קשה".

הנחתי בראשי, השמעתי „לילה טוב" קטוע והורדתי ראשי על תרמיל־הגב ששימש לי כר. היתה כבר שעת עלות השחר. השמש עמדה לזרוח כל רגע בשאת־מורח.

לפתע שמעתי רשרוש חד ולאחריו נשמעה קריאה מאצל המשאית הקיצונית.

– „מי שם" קולו של גבעון קרע את הדממה.

– „מן הראש" קרא גם השומר מהעבר השני.

נשמע קול רישרוש רגליים, ולאחריו נבח תת־המיקלע, ושוב ניסעו הכלי וצרור נשלח לעבר דמות שנחבטה בקול חבטה, סמוך לחרטום המשאית.

עתה נעורו כולם. יצאנו מבין שקי־השינה, וזרקנו מעלינו את השמיכות ואחזנו בנשק. השומר בא מהצד הנגדי, כשרובהו דרוך. אך הלה לא הספיק לירות. גבעון הקדימו.

גבעון עצמו ניצב היה ליד גוף כהה, שממנו נשלחה יד שאחזה בעווית במיכל־המים של נהג־המשאית הקשיש, שהושאר בשטח בחוסר זהירות. גבעון האיר בפנס־הכיס אלומת־אור מרוכזת ששלחה לעבר פני האיש. זה, אראה, הבחנו בפניו של הפראיין. הוא שכב בתוך שלולית ליד המיכל שרצה לגנוב במאגנו. קליע עופרת לוהט חדר למיכל ונקבו. קליע אחר פגע במצחו של המרד, והשלישי ריסק את עצם הבריח שלו. הדם קלח מפצעיו במהירות ונמהל במים הניגרים. עיניו כמו יצאו מחוריהן תשמנו נעכרה.

– „מיה", פלט בחרחור של גסיסה. „מיה". גבעון נטל מימיה מחגורתו, רכן לעברו והגיר לפי הגוסס מים אחרונים. הפראיין פירכס בכאב. הוא פתח פיו כמביע מישאלה אחרונה, שלח שוב יד רועדת לעבר מימייתו של גבעון ונאלם דום. אישונו כבה והוא מת לנצח.

גבעון עמד מעליו שעה ארוכה נטוע למקומו כבמסמרות. שרירי־פניו רעדו בעצבנות. לבסוף הרים ראשו, נשם עמוקות והביט במבט בוהה, באדי־השחר העולה במרחקים. כמו התעלם מחיילי־המילואים הקשישים שהקיפוהו. אחר פנה לעבר הזחל"ם שלו והחזיר מתקישרים שכרומן שני אתי־חפירה.

הוא ליכסן כלפי מבט מבקש: „צריך לקבור אותו" מלמל. „אחרת הצבועים והחיות יטרפו אותו עם עלות השמש. בוא, תן כתף, תעזור לי".

אורדן תעשיות בע"מ
אורדן מצפה רמון
דרושים:
* מהנדס מכונות/ הנדסאי מכונות
* מנהל עבודה
* מסגרים/רתכים
— סודיות מובטחת —

הקרן לירושלים
דרוש(ה)
עורך(ת) פרסומים

דרושים
למפעלי להב בע"מ
דרושים
גזרנים
עוזרי גזרנים
5 ימים בשבוע
שכר הולם
לפנות ליהודית 03-377102

זמיר
שרותי כח־אדם בע"מ
לסניפינו בת"א וברחובות
דרושים/ות
* מהנדסי/הנדסאי תעשיה וניהול
* טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
* שרטט/ת E.S.C/אלקטרוניקה
* כתבניות/מעבדות תמלילים
* מזכירות/פקידות
תעסוקה ברמה גבוהה

למפעל תעשייתי בת"א דרושים
* מסגר/מכונאי מעולה
* עובדי ייצור

לחברה עתירת ידע במרכז הארץ
דרושים
הנדסאי אלקטרוניקה לפיתוח
(משרה מס' 01/01)
קניין רכש מכני
(משרה מס' 02/82)
קניין - פקיד רכש
לציוד אלקטרוניקה
(משרה מס' 03/82)

לחב' פירא בע"מ
דרושים לאזור המרכז
סוכני מכירות
מנוסים
לשיווק מוצרי חשמל.
GRUNDIG Rowenta

למחלקה כלכלית דינמית
בחברה פיננסית מובילה הפועלת בשוק ההון
דרוש/ה
כלכלן/כלכלנית
התפקיד המוצע כולל סיוע בניתוחים פיננסיים, ובפיתוח מערכות מידע ממוחשבות.
נסיון מעשי קודם אינו הכרחי.

האוניברסיטה הפתוחה
לקראת סמסטר אביב המתחיל בפברואר 1987 דרושים
מנחים

זו ההזדמנות שלך
לקריירה חדשה
חברת בת של קונצרן גדול מציעה מספר תפקידים בעלי אתגר.

לחברת שיווק ארצית
גדולה למוצרי צריכה דרושים
אנשי שיווק בכירים
לאזור באר־שבע והמרכז

דרוש
משקיע
(200,000 דולר)
איש כספים מנוסה לחברה ותיקה בענף חומרי גלם לתעשיה, בנין וחקלאות בעלת מוניטין רב.
ת.ד. 37416 ת"א.
סודיות מובטחת.

לאוסנה הוניגמן נשים וילדים בתל־אביב
דרושה
מזכירה
בעלת נסיון מוכח
6 ימים בשבוע
תנאים טובים + סוציאליות מלא

גבי זוהר
GALEI ZOHAR
למלון גלי־זוהר ים־המלח
דרושים
* מנהל קבלה
* מנהל חדר אוכל
* חשמלאי מוסמך
* מרכזנית

טנסור
דרושים
מרכיבים
מכנים/
אלקטרונים

מקדמ/ת מכירות

ת"א דחף מרכז | ת"א דחף דיזנגוף | ת"א דחף בן יהודה | ת"א דחף אלנבי | דחף לפרסם מודעה! ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון | חיפה דחף | ירושלים דחף | דחפון | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

צ צ'קלון
מוצרי תשופה בע"מ
למחלקת מכירות דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות - אוירונוטיקה
או הנדסאי/ת מכונות - אוירונוטיקה

חברה בתחום הטכסטיל
מחפשת
לתפקיד בעל אתגר בתחום האשראי
מנהל תפעול/מינהל
(משרה 1350)
תדל

למרכז שיווק בתל אביב
של חברת מובילה בתחום הטכסטיל
דרוש/ה
פקיד/ה
* בוגר/ת בעל/ת נסיון בעבודה משרדית.
* יתרון לבעלי נסיון בעבודה עם מחשב.
* העבודה עד השעה 15.00

זמיר
שרותי כח־אדם בע"מ
לסניפינו בת"א וברחובות
דרושים/ות
* מכונאים מנוסים
* צבעי ריסוס/תעשיה
* כרסמים/חרטים
* מלגזנים/סבלים/ אנשי אחזקה
* מלחימות/מחווטות/מרכיבות
* בנאים
* שומרים
* מחסנאים טכניים
* מכונאי רכב
תעסוקה ברמה גבוהה

לעסק גדול דרוש
מנהל חשבונות ראשי
עצמאי ברמה מתקדמת

MICROCAD
מערכות תיב"ם
CAD/CAM SYSTEMS
למחלקת הפיתוח
דרושים
אנשי תוכנה מנוסים
לעבודות פיתוח רבות אתגרים בתחום ייצור בעזרת מחשב (CAM).

לקבוצת מפעלי עלית
לסניף השווק גוש דן
דרושות
קלדניות
בעלות נסיון לעבודה בשעות 19:00-14:00
לפנות טלפונית 9234122
מדגימות־דיילות
לרשתות השווק בגוש דן, הרצליה וחיפה דרושות
מדגימות למוצרי מזון
דרישות התפקיד: הופעה נאה כושר שכנוע.
תנאי עבודה: העבודה זמנית למספר חודשים בשעות אחר הצהריים
נא לפנות טלפונית:
גוש דן — 03-9234122
הרצליה — 052-554465
חיפה — 04-740124/5
לשחל בצפת
דרושים
מפעילי ציוד מתוחכם
בעלי השכלה של הנדסאות ו/או טכנאות מכונות ו/או חשמל
טוב לי עם עלית

לחברה משחרית בת"א דרושים:
* מרכזנית
* שליח
* מחסנאי.

האוניברסיטה הפתוחה
דרוש/ה מזכיר/ה

למוסך מרכזי בצומת הר־טוב
דרושים
מכונאים

דרושים
1) מכונאי דיזל
2) מסגר

בפנימיות המפעל להכשרת ילדי ישראל
דרושים
זוגות נשואים
לעבודה חינוכית

להברה ותיקה לעיבוד תוכנת מחשבים מגוונת
דרושה
מזכירת מנכ"ל

למפעל גדול
דרושה
כתבנית - תמלילנית
למשרה מלאה
להתקשר לטלפון 03-336231

מומחים ב:
ADABAS, CICS
IDMS, DB-2, NATURAL
SENIOR PROG/ANALYSTS

למושב גליה דרוש
מנהל חשבונות

מסגרים, רתכים, עובדי פח, ועובדים לא מקצועיים

ת"א דחף מרכז | ת"א דחף דיזנגוף | ת"א דחף בן יהודה | ת"א דחף אלנבי | דחף לפרסם מודעה! ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון | חיפה דחף | ירושלים דחף | דחפון 03-611001 | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

דירות וגנים

■ וילה ביבנה מגרש 502 בנוי 350 במסדרון מתאימה לרופא או משפחה הזמינים (#26348) 03-439669

■ בראשל"צ קוטג' 6 חדרים ומטבח, אפשרות +הבדלה (#18971) 03-998814

■ בנתניה, קוטג' 6 חדרים +יחידה נוספת 50 מ"ר למגורים/ משרד 165,000 דולר. 052-446548 (#19810)

דירות בשכירות

דירות להשכרה 3 חדרים

דירות מרוהטות

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דירות להחלפה

ביקוש דירות

חוץ—בת"ם

וילות ובתים

חדרים מרוהטים

■ 5 חדרים מושקעת הורחבות קיים עם מעלית (#18181) 052-449239

שוק

תל־אביב

משרדים

מבני תעשיה

מגרשים

מחסנים

עסקים

אולמות

חנויות

■ מפרזים אריציים ובינלאומיים לכל הקונים זהר "סיטריזם" 20 שנה ברקין שיח 7. 03-612182 (#19304)

■ לקונצפציה מעולה לכך צעיר דרושה בעלת נסיון, רקע מקצועי עיצוב הגרש כספרי, תנאים מצויינים או שותפות 03-423611 (#18318)

■ ליצרן ביגודים דרוש סוכן מנוסה+ רכב, לאזור המרכז (#19847) 03-662958

■ קמעונים/ות לרשת שוק לאזורים: רמת־השרון, רמת־אביב, תל־אביב, ראשון־לציון וחולון (#19844) 03-240287-8

■ דפס מנוסה למולטילית, העמדה, לעבודה מגוונת ומעניינת. משרה מלאה, בחברה צעירה ודינמית. טל' (#19779) 03-264637

■ מכונאי אחזקה מנוסה בתעשיה, לעבודה מיידית, תנאים טובים, יא.ו.ת.ה (#18771) 03-203052-3

■ מנהלי משמרות צעירים ותורניים, לעבודה מיידית, תנאים טובים, יא.ו.ת.ה (#19685) 03-203052-3

■ לדפוס בחולון צלם, כורכים יאף־בי.ד.ריף ובלם 03-808502 03-803819 (#19678)

הצעות עבודה

■ מלגזנים מנוסים ואחראיים, לעבודה מיידית, תנאים טובים, יא.ו.ת.ה (#19617) 03-203052-3

■ מלחימים/ מתדמויות מנוסה, לעבודה מיידית, תנאים טובים, יא.ו.ת.ה (#19539) 03-203052-3

■ דרוש מחלק עם רכב במחוז להלוקה בישראל סוף (#19546)

■ לחברת קטרינג דרוש מבח מקצועי +נסיון רב. (#19402) 03-7515615

■ לדודי שמש "אמקור" דרושים מפיצים ו/או מתקינים באזור המרכז והדרום לפרטים (#19381) 03-9240338-9

■ לחברה רבב מנהל מוסך ראשי שבר 3000 שייח רבב צמוד ושותפות של 5% ברווחים 03-242012 (#19333) 03-247727

■ למפעל חומרי ניקוי דרושים מכונים בכל הארץ משכורת +עמלה 03-5516912 03-5514714 (#19219)

هكذا من الأصل

مكانه الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

חוק הזדמנויות שווה בעבודה התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

■ 100 פ'זו'. 2200 1986 27,000 ק"מ כל תוספות האפשריות, מחירון. (#19010) 052-559772

■ אאודי 80 אל.אס. 1981 1600 כמיק אוטומטית יד ראשונה במצב מצוין (#18968) 03-9614978

מחסנאים

שומרים

פנסיונרים

שרותי אחיות

עובדי סעד

שליחים

■ שליח +רשיון לקטנוע לעבודה קבועה ... 03-292949 (#19112)

אוטוביאנקי

מכוניות

■ מבצע מרכזים העירוניה 1982 ... 1981 1600 ... 03-254641 (#17799)

אאודי

אוסטין

אופל

■ לאשקלון, אנשי מכירות מחשבים לכל חלקי הארץ (#19658) 052-22578

■ למפעל תיפוש בבתים דרושים פועלי ייצור מקצועיים ... (#24126) 5515679

■ מסגרים מנוסים, לעבודה מיידית, תנאים טובים ... 03-283852-3 (#19724)

מוכרים/ות

פועלים/ות

עובדי מתכת

■ למפעל מתכת בחולון דרושים חרטים, כרסמים ... (#18962) 03-886666

■ למפעל באיזור הצפוני דרושים מסגרים ... 052-22217-8 (#18578)

חשמלאים

■ חשמלאי מוסמך, מנוסה, לעבודת מיידית, תנאים טובים, "א.ו.ת." (#19772) 03-283852-3

עובדי יהלומים

הנהלת חשבונות

ספרים/ות

נגרים

נהגים

טכנאים הנדסאים

■ לאלקטרו הרצליה דרוש/ה מכונאי/ת אלקטרוניקה/ תעשיה ... 052-541123 (#19064)

■ דרושה תוספת זמנית ליום שעות בתיא 03-228574 (#18981) 03-408823

■ לקונסקציה מעולה לקו צעיר דרושה בעלת ניסיון ... 03-423811 (#18307)

■ מנהיש/ה סוג 2 למפעל גדול ברחובות (תנאים טובים) 03-240207-8 (#18545)

גזירה/תפירה

■ למפעלי בושם דרושות ... 03-706158 ... 055-51866 (#24116)

■ נוסקס מרתות קדם ... 03-706342 (#19846)

■ לנוסקס דרוש ... 03-337725 (#18777)

■ דרושה תפרנית עם ניסיון ... 03-880276 03-854312 (#19380)

■ תחנה לשלמה ... 03-663477 (#18224)

■ למפעל לייצור מוצרים ... 03-376392 (#19143)

■ דרושים בהצבים/יות ... 03-373711 (#18839)

מחשבים

■ דרושות כתבניות למעבדי תמלילים ... בני-ברק, תיא, שעות הקבלה 14-9 (#19335)

עוזרות ומטפלות

■ ליצור עיבוד תמלילים ... 656022 ,03-658454 (#18768)

■ לגומקס דרושה פקידה למשרה מלאה שליטה מצוינת באנגלית לפנות 03-337725 (#19298)

■ לאבילר דרושה פקידה לניהול משרד, משרה מלאה 03-813888 (#19290)

■ קלדנית (מסרף) אנו זקוקים דחוף לקלדניות ... 03-284128 (#19091)

■ תבניות עברית מנוסה ... 03-240207-8 (#19398)

פקידים/ות

■ ביצוע תרשי מקצוע, קלדנות, תבנית, תל-אביב 03-624144 כפר-סבא 052-444342 (#26293)

■ פקידת מכירות בענף ... 03-451826 (#24115)

■ ליצור עיבוד תמלילים ... (#18768)

■ ליקרהירוקי ישראלי אמנבה לילדים דרושים: מרכנים+ רכב רצוי בסיון 03-378005 03-382822-3 (#18323)

■ למעבדת אופטי בתיא דרוש מתלמד עם ידע ... 03-338124 03-338786 (#18285)

■ קונטרולרים/ות לרשת שיווק ... 03-240207-8 (#18266)

■ הזדמנות יוצאת דופן לאנשי מכירות מתמידים ... 03-282949 (#18769)

■ לאנביימודלי מעולה למחשב י.ב.מ. 03-376392 (#18742)

■ למפעל תקופות בבת-ים ... 03-5512661-2 (#18706)

■ אנשי מכירות מתמידים ובעלי מרץ לעבודה ... 03-293482 (#18687)

■ מבלון לתבניות מלפטיק ... 03-293482 (#18128)

■ יוצא קיבוץ המוכן לעבודה קשה ... 03-293482 (#18639)

■ למרוז שלוך ברמריקים ... 03-240963 (#18113)

■ אחראי/ת גבייה בעל/ת קנועון/מבוגרת לעבודה ... 03-293482 (#18613)

■ דילות נאות למבצע פרסום בגוש-דן (עבודה מיידית) 03-240207-8 (#18028)

■ לבית דפוס גדול בת"א 1. ... 03-836282 (#18563)

■ דרושים בני ... 03-826286 (#17989)

■ לבכירות ספרים בחברות ... 03-328864 (#17950)

■ ספרופיות מקצועיות/ ... 03-229954 (#17942)

■ למפעל מוצרי ... 03-254641 (#17939)

■ מדריכים, פועלי מחסן, לרשת שיווק לאזורים: רמת-אביב, ירושלים, הרצליה 03-240207-8 (#18496)

■ 135 ש"ח ליום עבודה ... (#18415)

■ למפעל ניסור מרגונות דקורטיביות ... 347722 10.00- 17.00 (#18382)

■ לת.ל.ב. עובדים בלתי מקצועיים ועובדי ייצור לפרודוקציה 03-289942 (#19126)

■ לת.ל.ב מסגרים/ רתכים בלליים מאזור פתח-תקוה (#19147) 03-289942

■ פחת רכב מקצועי הרצליה לעבודה קבועה 210639 (#19043)

■ דרושים מורחבים/יות ... 03-292160 298865 (#18996)

■ דחוף! בהצבים/יות ... 03-373711 (#18888)

■ לרב-בריח ראשל"צ דרושים מקדמי מכירות ... 03-994015 (#18985)

■ למולקת אריזה דרושות אורזות ... (#18977)

■ התקבה המשבילה ... 03-239880 6192 03-291251 (#18951)

■ למפעל ייצור עמים מחשב ... 03-787522 (#18920)

מרצדס

מורים

מיני-מינור

מסחריות

■ 190 אי 1984 18000 ק"מ +מזגן +הגה כח חלונות חשמליים מחירון (#19004) 052-559079

■ קרייזלר ב.י.אל 87 בתנאים מיוחדים ואשראי כל (#26344) 03-200982

■ למכירה שלית וולבו 1985 16 מגן מודל DL6.8א 051-47283 ק"מ 13,000 יחידה אשראי בשלושה תשלומים (#19342)

■ 1800 אוטומטית 1986 מגן מיזוג +ספוילר (#18899) 03-881586

■ בהזדמנות! 1800 אוטומטית מזגן 1980 ראשונה +ספוילר חדשה להלוטין (#18945) 03-857621

■ בלריאמר ביים 1981 +הגה כח במצב מצוין ובערב 03-371852 (#18684) 03-9251499

■ ימוב-גלי מוכנות מסחרית בה"ה 316, 318, 518 1987 520 אשראי ואשראי לתקופות (#18862) 03-242068

■ במחיר מבצע לקדילק סוזוקי לבזכרביון אשראי 1982 2500 מגן ספורט בדיקה עם השלמת (#18957) 03-887162

■ לזריזים בלבד ביואיק סקיילרק 4×4 +בלולי בלון מורשה +תוספות 063-89049 (#18754) 062-88838

■ מנועים משופצים באחריות לכל סוגי פולקסוואגן כולל הרכבה (#24124) 03-467856

■ יובו ישראלי מכוניות משופצות באחריות מנועים חדשים (#19632) 03-839653 03-825718

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

וולבו

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסווגן

לנציה

טלבוט

וולקסהול

טויוטה

אינוצנטי

אלפא רומיאו

אב.ס.ו.

ב.מ.ו.

שמחה-קרייזלר

هكذا من الأصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

פיאט

אופנועים וקטנועים

■ מבצע מיצוין לגרוטק! ארגזי מיזבלים החל מ-58% שווי יחיים אמנוריקיים (#17787) 03-381940

חליפי רכב משומשים

רנו

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

הלוואות

כלי נגינה

חוגים

■ הציע לתל־אביב שלום הממציאים המרוסלם במלון דן קיסריה. 03-228841 (#19125)

חקלאות

טרקטורים

טלוויזיות

בתי כנסת

סירות

מזגני אויר

מכונות תפירה

מלגזות ושינוע

ריפוי והדרכה

תנורי חימום

מכונות שטיפת כלים

ספרים

שרותים כלליים

תנורי אפיה

פוליש וניקיון

אסטרולוגיה

מחשבים

ציוד בנין

ציפוי אמבטיות

קרוואנים ונגררים

אותיות דביקות

שרותי מעליות

שונות

בת זוג

בן זוג

הכרויות

מבצע

מועדון קוראי דבר

הספר — „קורות עם ישראל"

ארועים, תופעות, ותהליכים בתולדות עם ישראל בהוצאת מסדה

וזאת בהנחה של 25%.

למועדון קוראי דבר

במקום ~~(28 ש"ח)~~ רק **(21 ש"ח)** כולל משלוח לבית המזמין.

נאמן למסורת לשפר את העתון ואת השירות לקוראיו מכריז בזאת בית דבר על הקמת

מועדון קוראי דבר

מטרות המועדון – לאפשר לחברי המועדון קוראי דבר להנות ממגוון מוצרים ושרותים במחירים מיוחדים ובלבדיים.

קוראי העיתון יוכלו לקבל את המוצרים והשירותים עפ"י התלושים המצורפים, בכל סניפי דבר.

תלוש מבצע
לקבלת תנאים מיוחדים
של חברי מוקד בכל סניפי
דבר בארץ

למעוניינים
שלחו המחאה ע"ס 21 ש"ח לפקודת „דבר"
וצרף את תלוש המבצע
לאגף השיווק בעיתון „דבר"
רח' שינקין 45 ת.ד. 199
ת"א 61001

ציין שם כתובת מלאה והספר ישלח לביתך
כמו כן ניתן להשיג את הספר בכל אחד מסניפי „דבר" עם תלוש המבצע.

כתובות סניפי „דבר"

תל־אביב, שינקין 45.	טלפון	03-286141
באר־שבע, הרצל 42.	טלפון	057-77043
חיפה, הנביאים 27.	טלפון	04-642111
ירושלים, המלך ג'ורג'.	טלפון	02-242203
כפר־סבא, ויצמן 95.	טלפון	052-23301
פתח־תקוה, ההסתדרות 19.	טלפון	03-914728
רחובות, הרצל 168	טלפון	08-453798
טבריה, בנין רסקו.	טלפון	067-20966
עפולה, ארלוזורב 11.	טלפון	065-93531

למפעל לתאורה מתוחכמת
דרוש
מנהל מפעל
★ נסיון קודם בניהול צוות עובדים
★ ארגון ותכנון קווי ייצור
★ מהנדס חשמל /מכונות
★ ידע בהנדסת ייצור – יתרון.
תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לכתוב בכתב לת.ד. 2144 ת"א
(עבור מפעל לתאורה)
ולפרט השכלה ונסיון קודם.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה ...

למפעל מסקל - קבוץ יראון דרוש
איש תחזוקה ופיתוח
בקיא באוטומציה, הידרואוליקה,
עדיפות למועמדים לקליטה בקיבוץ.
להתקשר: 069-89514
069-89419 בשעות היום.
069-88461 אחה"צ והערב.

למפעל למוצרים כימיים בת"א
דרושים
עובדי ייצור (מפעילים)
טל 03-822383

לחברת יבוא דרושה
מזכירה בכירה
לניהול משרד
★ קורספונדנציה והדפסה בעברית ואנגלית (שפות נוספות עדיף)
★ הפעלת מחשב אי.בי.אם / פי. סי
★ רקע בהנהח"ש.
★ עדיפות לבעלות נסיון ביבוא.
נא לפנות לת.ד. 419 ת"א בציון פרטים אישיים וקורות חיים בעברית ובאנגלית.

למשרד רואי-חשבון בת"א
דרושה
מעבדת תמלילים
עברית-אנגלית
על "לניר"
עם נסיון בהדפסת מאזנים
לשעות 13.00-18.00 אחה"צ
– תנאים טובים למתאימה –
המעוניינות תפננה טלפונית 03-653901

גבור סברינה
למפעלנו ברמת החייל תל-אביב
דרושים
עובדים/ות
לעבודות בקורת טיב.
העבודה בשלוש משמרות.
אפשרות לעובדים מבוגרים
לפנות 03-477124 לנורית.

לאו-קר
מפעלי טכסטיל
בע"מ
דרושים:
★ אורגים מנוסים
על נולים ללא פירות
★ מודד בדים ומבקר טיב באריגה
טלפונים 03-7510213,
03-7513536

מכוניות

• מכונית 1984 1300 ...
• בנתניה 3 חדרים ...
• בקרית-נורדאו בנתניה ...

באר-שבע

• בנתניה 3 חדרים ...
■ 2 חדרים, קיב, באילת ... (#19419) 051-888238

מכוניות

חניה

מכוניות

עציצים למכירה

עסקים

מגרשים

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

דירות למכירה 2½-3 חדרים

עסקים

חנויות

משרדים

הצעות עבודה

רהיטים

ירושלים

דירות

קבלנים מציעים

מנוי מביא מנוי

מבצע

...בוקר טוב עם עיתון טוב „דבר"...

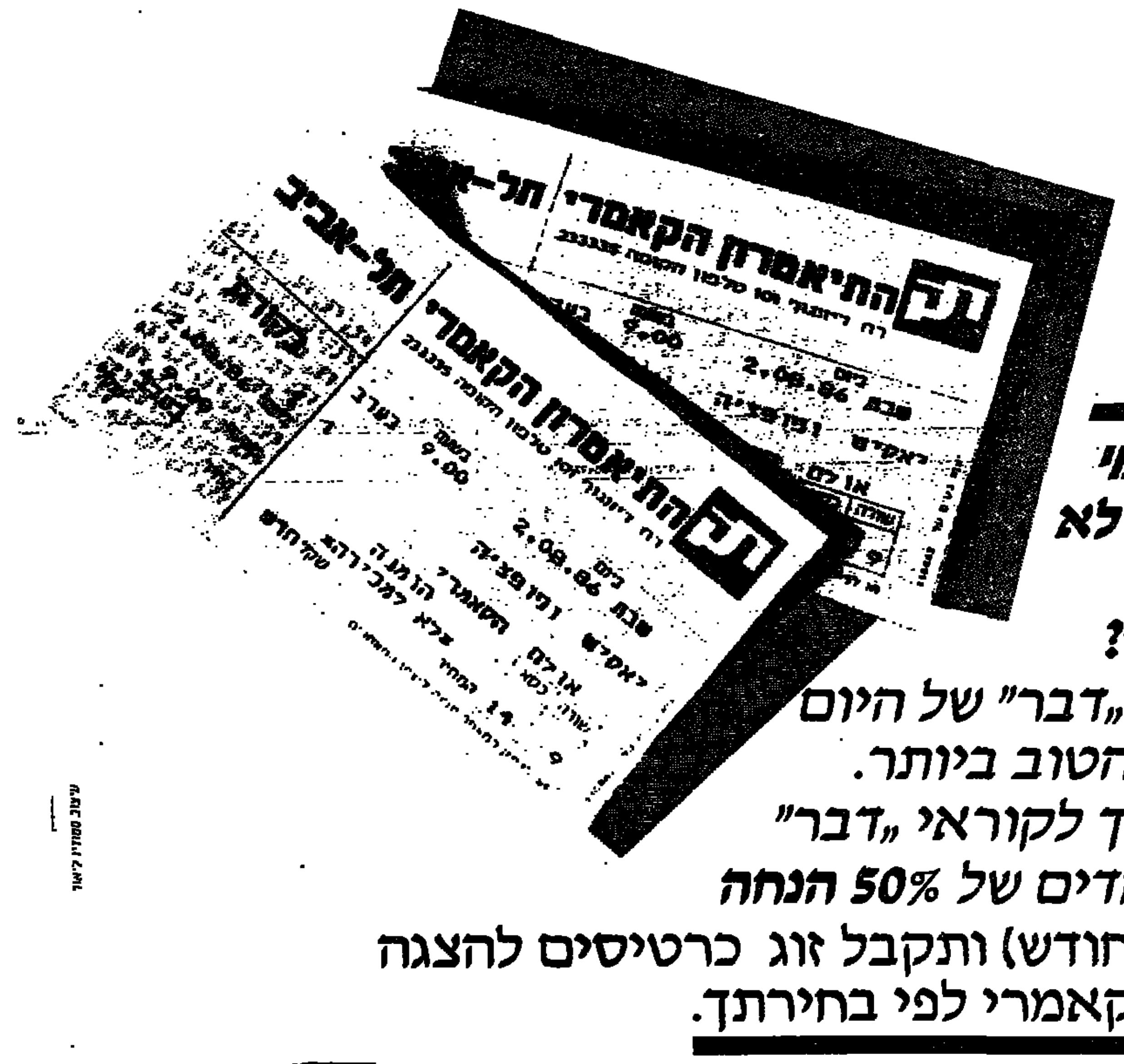

מנוי מביא מנוי
למה שידידך לא ייהנו גם הם מעיתון "דבר"?
אתה יודע כי „דבר" של היום הוא העיתון הטוב ביותר.
צרף את ידידך לקוראי „דבר" בתנאים מיוחדים של 50% הנחה
(11.35 ש"ח לחודש) ותקבל זוג כרטיסים להצגה בתיאטרון הקאמרי לפי בחירתך.

...ערב טוב עם תאטרון טוב ה„קאמרי"...

פרטי המחתימים:
שם ______
משפחה ______
כתובת ______
טלפון ______

במבצע מיוחד ניתן לך כל בוקר לביתך עיתון „דבר"
ב-50% הנחה מהמחיר הרגיל למשך חצי שנה הראשונה.
15% הנחה למשך 6 חודשים נוספים.
הוצאת עיתון „דבר" מתחייבת בזה שלא למשוך כספים מעבר לסכומים המגיעים לה.
עיתון „דבר" אגף השיווק שינקין 45 ת.ד. 199 מיקוד 61001 ת"א.

קוד המוסד 1420

חוזרים לעתונות טובה דבר

„דבר" של היום הוא דבר חדש

הלוח הכללי

דרוש מקצועי לביצוע הרכבת
חלונות ותריסים מאלומיניום
03-914968 03-986207

לחברת פיתוח
דרושה
מזכירה חרוצה
אנגלית/עברית על בוריין כולל הדפסה על-מעבד תמלילים, הפעלת טלקס, ניהול שוטף של המשרד.
להתקשר 03-7514987 החל מיום א'

טג
+ מרצדס 608 מודל 85 פנוי להצעות רציניות
טל: 052-38889

לחברה לשילוח בינלאומי יבוא אחראי דרוש/ה
בקי/אה
ידע באנגלית...
טל. 03-286133

לצלם יוסף דרוש
צלם מנוסה
...
03-337373

למשרד עו"ד בת"א
דרושה
כתבנית–פקידה
במשרה מלאה
נסיון בהדפסה הכרחי
עדיפות למדפיסה במעבד תמלילים.
לטלפן 268686,
268816

דרוש
מנהל חשבונות ראשי
לפנות 03-492121 מיום א'

למשרד רו"ח בת"א
דרוש:
מבקר
שנתיים נסיון
לפרות התמחות אפשרית
טל' 625292
החל מיום א'

לחברת בניה
דרוש
מנהל עבודה
בעל נסיון רב בעבודות שלד וגמר.
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות בכתב יד לת.ד. 6861 חיפה

יקיר פריד בע"מ
מוסיבה
מהנדסת צילום
דרושים
נציגי מכירות
באזור ת"א
תנאים הולמים למתאימים
טל: 03-204908,
03-299062

למוסד רפואי באזור ת"א
דרוש
טבח
בעל ידע ונסיון
לתפקיד סגן מנהל המטבח
לפנות בכתב לת.ד. 31296 ת"א, „עבור טבח"

לאביב אלקטרוניקה בע"מ דרוש
מהנדס ישומים
לרכיבים ניצרכים של חברת MMI
(PROM, LCA, PAL)
הכישורים:
מהנדס אלקטרוניקה,
נסיון 3 שנים לפחות בפיתוח מעגלים לוגיים באמצעות PAL, PROM רצוי
נסיון ב-GATE ARRAU
טל' 03-494450

שופר-סל
לסניף צהלה
דרוש
אחראי מחלקת חלב
נא לפנות למנהל הסניף, מרכז מסחרי,
רח' צה"ל 75 צהלה

לחברת קוסמטיקה בינלאומית
דרושה
סופר ויזר – מדריכה
הכישורים הנדרשים:
1) גיל: 30-40.
2) הופעה נאה.
3) שעות עבודה גמישות.
נכונות להשקיע בעבודה.
4) נסיון קודם במכירות הכרחי.
בקוסמטיקה יתרון.
5) ידיעת אנגלית חובה. צרפתית – יתרון.
נא לפנות רק בכתב-יד לת.ד. 21331 ת"א מיקוד 61219 ולציין נסיון קודם ותולדות חיים.

דרוש
מהנדס מכונות / הנדסאי
עם נסיון של לפחות 3 שנים בעבודות פח
למפעל מתכת בת"א
03-255182

למטבח בחדר אוכל באזור תל-אביב
דרושים
★ עוזרי טבחים
★ גריל-מן
★ מגישות
★ קופאים/יות לקפה ממוחשבת
★ עובדים/ות כלליים
טל: 03-258936
מיום ראשון

לחברה תעשייתית גדולה בענף המזון
דרוש
איש מכירות לאיזור הדרום
•בעל רקע ונסיון בהפצת מוצרי צריכה וקידום מכירות
•צעיר ודינמי • מגורים בבאר שבע • בעל רשיון נהיגה.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ולציין מספר טלפון, לת.ד. 1051 באר-שבע 84110, עבור "איש מכירות".

קיראים תעשיות מתכת
רח' המסגר 6 ת"א
דרושים
1. מפעילי מכונות
2. פועלי ייצור
תנאים טובים למתאימים
5 ימי עבודה
נא לפנות טלפונית
03-828474 מיום א'

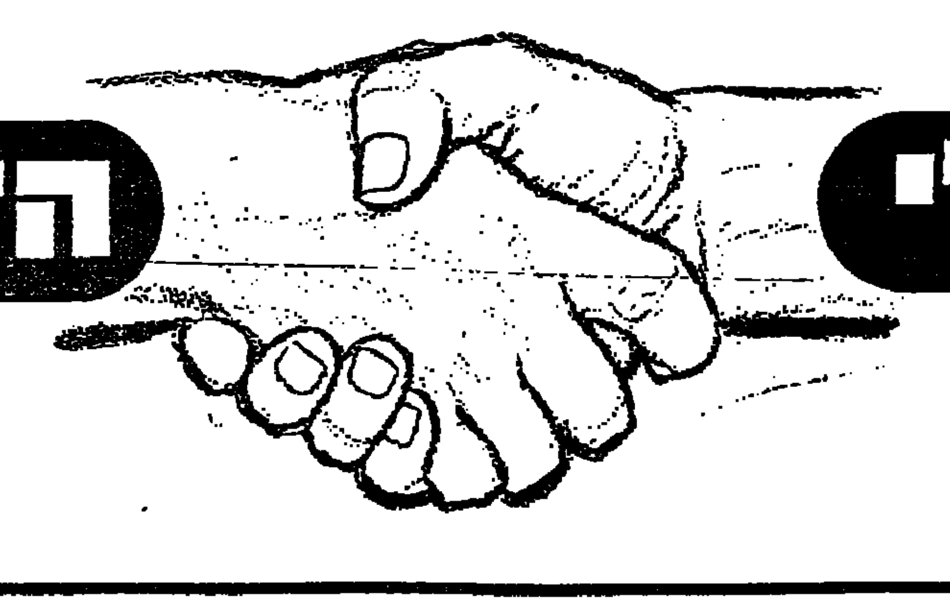

הד כפול ומכופל
הלוח הכללי

هكذا صدر الأصل

هكذا من الاصل

„יאנקי סמוראי" – סרט / אמיר רותם

יותר אמריקאי מאמריקאי

„יאנקי סמוראי" יוקרן ביום חמישי בטלוויזיה הישראלית

היחידה של הלוחמים היפנים בצבא ארה"ב נדרשה כל הזמן להוכיח את נאמנותה, את נבונותה, וסופה שהיתה ליחידה המעוטרת ביותר בצבא האמריקאי

בחלונות הראווה שברחוב הראשי בעיירה, תלו תושבי ברוייר שלטים זוהרים של „אלוהה". הכינו גם טקס חגיגי לשעות הערב. פגישות נוסטלגיות, מחוות אנושיות מוכרות מדי. למחרת, מדשדש שיג דוי בעשב הנמוך והסמיך הצומח בין העצים הגבוהים של היער שליד ברוייר, במזרח צרפת. הוא מתקשה לעצור את דמעותיו. „בכל פעם שאני נזכר בזה... אין בזה שום שמחה... אנחנו צוחקים, אך בפנים אנחנו בוכים. הזכרון נמצא בנו כל הזמן".

הנסיבות הן חגיגיות. יום השנה ה־40 לשחרור ברוייר בידי „החיילים הג'נטלמנים", או „אנשי הפלדה הקטנים", כלומר אנשי יחידת 100/442. הלוחמים שחזרו לאתר הקרבות לפגוש את הניצולים הם היום מבוגרים מבוססים. אנשים קצת עצורים, התנהגות הנובעת מהחינוך המסורתי שקיבלו. כל אנשי היחידה הם יפנים־אמריקאים.

התדהמה והעלבון של מתקפת פרל הארבור ב־7 בדצמבר 1941, הביאו את הפרנויה וההיסטריה הציבורית בארה"ב לממדים חדשים. תחילה באו ההסתות. בני מיעוטים, שפניהם העידו על לאומיותם, נרדפו באופן אלים. הקהילה היפנית־אמריקאית מנתה אז כ־120 אלף בני אדם, רובם אזרחים אמריקאים שחיו בקליפורניה. הם כונו גיס חמישי, מרגלים. סרטים רשמיים ליבו את השמועות. הנשיא רוזבלט נכנע ללחץ דעת הקהל ותיקן תקנות שאסרו את חופש התנועה על אנשי הקהילה. תחילה היתה סגירת השכונות, אחר כך נערכו חיפושים תכופים בבתים ועל הגוף. ב־19 בפברואר, 1942, חתם הנשיא על צו מספר 9066, שהורה להעלות את תושבי השכונות של היפנים־אמריקאים על משאיות ולהביאם למחנות מעצר, כדי שייקל לפקח עליהם. תזכורת: הסיבה היחידה שבגללה הורה שליט הדמוקרטיה הגדולה בתבל לקבץ את האזרחים האמריקאים שווי הזכויות האלה במחנות, היתה אחת – גזעם.

„יאנקי סמוראי", סרטו של כתריאל שחורי, מביא את סיפור עלבונה של הקהילה היפנית־אמריקאית בימי מלחמת העולם השניה. שחורי מראה את שיג דוי, בן הדור שנולד בארה"ב, והתמודדותו עם העבר, ואת דור הוריו, המהגרים הראשונים. אלה יושבים, במסגרת פעילות קהילתית, ולומדים בעזרת הכתב הישן לשיר בשפה החדשה: „אלוהים אוהב את אמריקה". בניו של דוי, בני הדור השלישי, שולחים את ילדיהם לתנועת הנוער לשיר על חמאת בוטנים וריבה, אך אינם שוכחים את השורשים. הם תובעים את עלבון ההורים. „אמריקה טעתה", הם אומרים. 45 שנים לאחר הטעות, כל מה שהם דורשים הוא מכתב התנצלות, לא יותר.

מסע ההשפלה והעלבון של הקהילה לא תם בהסדר המחנות. אנשי הקהילה נדרשו לנפק מתנדבים ללחום למען המולדת באירופה. כך קמה חטיבת 100/442, כולה על טהרת היפנים־אמריקאים. המדריכים היו לבנים כולם, האף. בי. איי השגיח מקרוב אחר האימונים של 4800 החיילים הראשונים. שיג דוי, אז נער מהמתנדבים, מתבקש בסרט לשחזר את הפרידה מהמשפחה ערב ההפלגה לאירופה. דוי, כבן 60, נוהג לשמור את רגשותיו לעצמו. את המרירות, הכאב והעלבון הוא מעדיף שלא לזכור. עם בוא הזכרון חוזרת הלחלוחית לעיניו. הוא משחזר את צערה של אמו, שלא יכלה לרקוח סעודת פרידה ראויה ונאלצה להגיש לשולחן את אותו תפריט שהכיר במחנה האימונים בצבא: כבד ובצל מטוגן – מזון נחות באמריקה.

היחידה של ה„ניסיי", אותם יפנים־אמריקאים דור שני, נדרשה כל הזמן להוכיח את נאמנותה, את נבונותה הבלתי מעורערת, וסופה שהיתה ליחידה המעוטרת ביותר בצבא האמריקאי. במפגש לאחר 40 שנים, משחזרת צרפתיה מבוגרת כיצד טיפלה בפצועים היפנים לאחר ששיחררו את העיירה שלה. מדי יום שכבו שם שישה פצועים חדשים, חלקם קשה מאוד. המיטה בחדר הקטן קרסה תחת המשקל ודם רב זרם שם. אנשי העיירה, המספרים על זעקות הפצועים בקרב, שנשמעו היטב בבתיהם, נרגשים בעליל מההזדמנות לארח את משחרריהם.

גם לאחר שהוכיחו מעל ומעבר לכל ספק את דבקותם, לא נחשבו לוחמי 442 תשושי הקרבות שווים בין שווים. הגנרל מרק קלרק פקד על היחידה לצאת למשימה כמעט אבודה: חילוצם של 270 אנשי גדוד טקסאני שכותר בידי הגרמנים. מתוך 150 אנשי חוליית התגבור שנשלחה שרדו שישה. מתוך 140 של היחידה האחות נשארו 17 חיילים. ה„ניסיי" סבלו 800 נפגעים בקרב הזה, בהם 200 הרוגים בדרך לשחרור 270 אנשי היחידה הטקסאנית הלכודה. אין להם ספק, לאותם אזרחים אמריקאים מכובדים, שבהחלטה לשלוח אותם לקרב הזה, היה שיקול ערכי ברור. שווים ושווים יותר.

כתריאל שחורי שימש משך שנים כמפיק שידורי החדשות והתכניות הדוקומנטריות בצפון אמריקה בשביל הטלוויזיה הגרמנית. במסגרת עבודתו זו גילה לראשונה את סיפורה של הקהילה היפנית־אמריקאית במלחמת העולם השניה. הפרשה כולה אינה מוכרת בארה"ב. רק צעירי הקהילה טורחים לשמר את הזכרון. לקראת 1987, שנת ה־200 לחוקה האמריקאית, חלה תזוזה בהכרה הרשמית באחריותה של ארה"ב לעוול, לעבירה החמורה על החוקה המכריזה על כל האזרחים כשווים.

שנים לאחר שחזר שחורי ארצה, הוא שימש מפיק בפועל של „מאחורי הסורגים", סרטו המצליח של אורי ברבש. בתקופה שהוא מגדיר „הריק שאחרי הפקת סרט באורך מלא" הוא חיפש פרוייקט לעסוק בו, ואז העלה את הנושא בפני תחנות הטלוויזיה בצרפת ובהולנד וקיבל תגובה נלהבת. באוקטובר 1984 יצא שחורי בראש צוות מקומי של צלם (רני שניאור) ומקליט (ג'ודי דרונר) למשך 22 יום. ותיקי הלוחמים הגיעו לצרפת מאורגון, קליפורניה, קולורדו, מדינת וושינגטון ומהוואי. כשניסה להשיג אינפורמציה מסוכנות המידע האמריקאית, לא נתקל בתגובה נלהבת. גם ג'ון מקלוי, מי שהיה סגן שר המלחמה בזמן המלחמה, התחמק מראיון.

לצעירי הקהילה הכמהים להכרה רשמית של הממשל באשמה, הצטרף מכון הסמיתסוני, שצירף את הסרט לתערוכה לכבוד 200 שנים לחוקה, ורשת בתי־הספר בצפון קליפורניה צירפה את הסרט רשמית לתכנית הלימודים. בקהילה עצמה יש היום ויכוח ביחס לתביעה לפיצויים בשווי 400 מיליון דולר, סכום הנזקים שנגרמו לאנשי הקהילה שנושלו מבתיהם. בקריינות לסרט נמנע שחורי מן השימוש במושג „מחנות ריכוז" השגור בפי היפנים לגבי מחנות ההסגר שבהם הוחזקו. ההקשרים המקומיים של הסיפור העגום של הקהילה היפנית, דומים, לדעת שחורי, יותר לסיפורם של חברי הבריגדה היהודית בצבא הבריטי שבאו מהמחנות בקפריסין (כמו אביו שלו).

500 התקנות נגד קהילת יוצאי יפן בוטלו רק ב־1952. שחורי משבץ בסרט קטעים מסרטון וידאו של יפני־אמריקאי צעיר המשלב מוסיקה עכשווית ורקדניות בתלבושת מסורתית ומניפות מצויירות. השיבה של הצעירים לשורשים, ברוח אופנת שנות השבעים, הביאה גם לפתיחותו היחסית של הדור המבוגר. היום הם מרשים לעצמם להתצין את מה שהחזיקו למעלה מ־40 שנה בבטן. היום הם מרשים לעצמם לתבוע את עלבונם.

שישי אישי / אהוד מנור

במערב אין כל חדש

א.
יש לי שני אחים,
צבור אקדחים,
ששלושתנו מוכרחים
להגיע עכשיו,
מוכנים לקרב –
זהו חוק המערב.
במזרח,
אמא טובה כל כך,
מקוה שלא אשכח
את המשפחה,
את ההבטחה
כשאמרה לי: לך לך
אל הקשת שמעבר לענן,
אל גן העדן האבוד ההוא מזמן.
ממש חול, אויר ומים שם לבריאה
ושמש זורח אשר נבוא בשערה.
אבל עד אז מי ששולף ראשון שולט בעיר,
הכסף שלי הוא בית וזהב וגם נשק.
אין צריך ואין לב במלחמה לזמר זמרה,
כן, במערב אין כל חדש.

ב.
יש לי בעיה,
וכל תקליה –
הם קוראים לי „הזיה".
לשופט יש בת,
בת שמלת סגם,
שהלב ממש נצבט,
מול צעדי
שמה תקות חיי
וכבל שנותר לי מבאר
לגלגל שירה,
לבקש סליחה.
היא אומרת לי: לך לך
אל הקשת שמעבר לענן,
אל גן העדן האבוד ההוא מזמן.
ממש חול, אויר ומים שם לבריאה
עשבים ירוקים אשר נבוא בשערה.
אבל עד אז מי ששולף ראשון שולט בעיר,
ורק הכסף הוא בית וזהב וגם נשק.
אין צריך ואין לב במלחמה לזמר זמרה,
נכון, במערב אין כל חדש.

אוטוביוגרפיה. עדנה שבתאי יודעת לספר / מירי פז

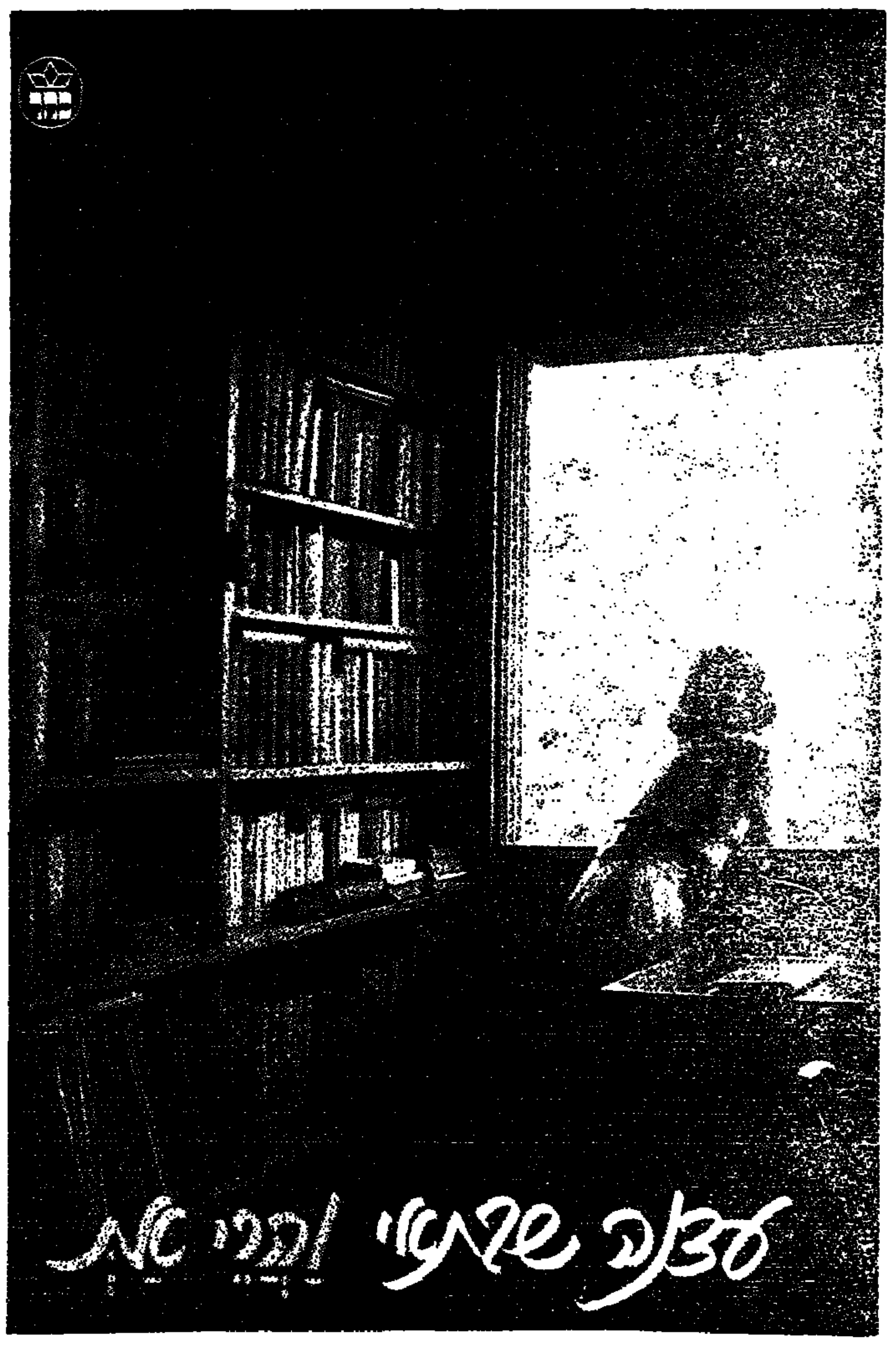

תל־אביב של עדנה שבתאי היא עיר עולצת, של כיכרות, של מוזיאונים, פתיחות חגיגיות וגברים לפתח ירבצו. עיר שטופת אירוטיקה מזדמנת

בכנות, איזו משמעות יש לשאלה האם הספר אוטוביוגרפי, או רק אוטוביוגרפי בחלקו; אם הוא רומן־מפתח או רומן בדוי? כל הסיפורים – ההירואיים, ממש כמו הבנליים – ראויים להיכתב. ובכלל, סיפורים קורים לאנשים שיודעים לספר אותם. עדנה שבתאי יודעת לספר. גם אם הסיפור מביך, והוא כופה מציצנות, וגם אם – הבה נודה – הוא מושך בגלל אותו יצר. הרי רבים יאחזו בספר בלי להרפות ממנו, כדי לגלות איזה פן נסתר באגדה שהלכה והתרקמה סביב האיש. וזה עניין מביך לעצמו. האיש היה סופר מוכשר, מלא הבטחה, איש שאנשים אהבו לאהוב, שופע קסם וחביבות, בעלה של הסופרת. הסופר הותיר כמה סיפורים, פזמונים יפים להלל, ספר שטלטל כמה אנשים, „זכרון דברים", ורומן אחד בלתי גמור שהיה, אולי, סיפור מותו. הוא כתב רומן־מות, „סוף דבר", תקפו באמצע הרומן. בן 47, עדיין איש צעיר. ההבטחות והתכניות נגדעו באיבן. „עוד הרבה מזמורים היו לו", כתב מבקר נכבד (ואמר בספר שלה ידיד בשם מיכאל).

האלמנה ומבקר הספרות הנכבד דן מירון השלימו יחד את הספר הלא־גמור. כלומר, ערכו אותו עריכה סופית, בחרו מתוך עשרות, אולי מאות, אופציות שהותיר הסופר, את הגירסה הכנוסה בספר הנושא את השם יעקב שבתאי. קהילת ספר גועשת. האומנם ייחשב הספר, שהותקן ונערך סופית בידי אחרים, ליצירתו של הסופר? האלמנה לא אוהבת את השאלה. היא אינה מעמידה את כתבי היד שלו לרשות הכלל, במיוחד לרשות החוקרים, המבקרים, אוהבי הספרות. אחרי מותי, היא מבטיחה. אולי בעוד 50 שנה. היא תכתוב את ספר־יעקב שלה.

„והרי את" הוא מימוש, אולי חלקי, של ההבטחה. ספר יעקב שלה. השם לקוח מתוך שורה ראשונה בהקדשה שהקדיש לה „והרי את עומדת/ בפנימיותם של הדברים/ המעשים/ וכן המצוקות והאושר/ הגלויים/ והסמויים מן העין". גם בפתח „סוף דבר" ראתה לנכון לצטט משפט משלו, הצהרה נחרצת במרכזיותה בה: „הספר הזה הוא של עדנה". המרכזיות ההדדית – היא בו, הוא בה – דומיננטית בספר. זה רווח, מוכר, אנשי ונשי כל כך. אין מקום לספק באשר לעוצמת נוכחותו בה. עדנה מודעת לכוחה של הנוכחות הזאת, אפילו נאבקת בה, כפי שהיא מודה בספר. „כנגדה היה עליה להיאבק בלא הרף כדי שתוכל להיות לצדו בלי להיספג לתוכו כולה... בלא שתיהפך לכנה רכובה על גזע שאין לה בעולמה קיום מלבדו... אבל זה היה קשה כל כך... משום שכוח המשיכה שלו היה כה אדיר והקסם ששפע ממנו היה מושך כל כך, עד שנצטרכה לכל כוחותיה וכל הזמן, כדי להחזיק מעמד".

אהבה ראשונה שנמשכה, על פי עדותה, 30 שנה. „ידעתי שפגשתי את היחיד, האחד והיחיד בעולם... לא בחרתי בו, הוא היה נבחר מעצם הוייתו". ממרחק הזמן היא כותבת על אודותיו בפגישה הראשונה ההיא יותר כמו סבתא או דודה, מאשר כאהובה או אם. „ידעתי שבאמת הנה ישנו נסיך, כאן על האדמה, ועכשיו, לימים ספורים, מתהלך בסנדלים חומים־תנ"כיים... נסיך מלידה." כעבור שנה כתב לה, כנראה, את ההקדשה הראשונה, על גבי ספר הסונטות של שקספיר. בדיוק 30 שנה אחרי זה שמעה את הירהור המוות שלו. הספר הוא על מותו. על החיים בלעדיו. על ההתלבטות המרה בהתקנת „סוף דבר". היא כותבת ש„עבדה את הספר". המתעניינים לא ימצאו כאן שלל רב: מה שכתבה עדנה שבתאי לא יזוהה את סקרנותם. כתבי היד ומה שעשתה בהם ישארו נעולים. את ארון הבגדים שלו, לעומת זאת, היא פותחת לסקירה מאסיבית. לא זכור לי ספר עם תיעוד פרטני כל כך של ביגוד ואבזרי לבוש, הצעיפים, המחרוזות, הצמידים.

בעיקר זהו ספר על אשה־לבד. לאו דווקא אלמנה: אשה אחרי משבר פרידה. המאבק עם הזכרונות. השלמה. השתקמות, ועמה גילוי עצמי מחודש. כמו אשה בראשית פריחתה, היא מגלה את נשיותה, את הזמרה. מאוהבת באהבה, דרוכה לקראתה. פגישה מקרית עם זמר פופולארי (אורי לוין בספר) ואלמנת הסופר רושמת ביומנה „האם זו עתידה להיות אהבה... האם אני לך, אורי? האם אתה לי?" הרבה פגישות מקריות, אהבות מקוטעות: חייל, מהנדס, תייר אמריקאי. השאלה חוזרת תדיר: מה היא עושה בזרועותיו של גבר שלפני שעה־שעתיים היה זר. איזו עיר מופלאה תל־אביב שלה: בכל קרן רחוב, אורב גבר חומד. אפילו הכרטיסן באוטובוס מוקסם.

לאורך כל הספר היו מחשבותי נתונות לשבתאי. יעקב שבתאי. תל־אביב שלו היתה עיר הרבה של בתים עקורים ומפוררים כמו גיבוריו. אפשר היה לתת בהם שמות: צזאר, ישראל, גולדמן, גברוש, מאיר. הנוף האנושי והעירוני היה דהוי, מיוזע, מעלה צחנה דקה של מוות. תל־אביב של עדנה שבתאי היא עיר עולצת, של כיכרות ומוזיאונים ופתיחות חגיגיות וגברים־לפתח־ירבצו. בעיקר עיר שטופת ארוטיקה מזדמנת. שגברים אלגנטיים מתגודדים ברחובותיה במארב לאשה ארמונית שוקקת שלעולם אינה שוכחת מה ללבוש, וש„כבר התרגלה לחיזורים ולהצעות שהיתה מנערת אותם ממנה במשפט שנון, בחיוך, או בזעזור תגובה נושב צינה, אבל הוא נראה כל כך חביב, לבבי ואינטליגנטי, שהניחה לו ללכת לצדה בעודה מכוונת צעדיה לביתה. יש כך יותר מיופי... הכול..." (עמ' 139, שם).

הסקרנות לגבי יעקב שבתאי הסופר והאיש אינה באה על סיפוקה בספר הזה. ואם להציץ, הרי בן רצינו. מקצת הדברים הידועים קיבלו אישור וחיזוק, כגון שמשקע היה בספריו „את כל עצמת החיים האדירה שלו, מבקש, תרף ידיעתו את חוסר השחר שבשאיפה הזו, למסור בו את הכול – את הדברים שהיו, ואת קיומם שבהווה בתוך הזכרון, ואת הרגע הזה וההולך שלו, ואת רגשות הלב, והמחשבות, וזוטות היום־יום, וכל תנועה וזיע של ראש, ואצבעות יד, וריח של מאכל מסוים, ובתוך כל אלה את התנועה הבלתי פוסקת של החיים בתוך זרם הזמן, ואת כל האנשים שמילאו את עולם הילדות וסבבו אותו, ונותקו, וחלקם מתו, ואת בהיות הנפש שלהם שהיו, וכבר לא יהיו עוד, ואת עיקר התמצית – תחושת ההחמצה הנוראה, שהוא חש בה את עצם מהותם של החיים".

רק לאחר מותו – וזו תמה לגבי מי שהיתה קרובה אליו כל כך – עמדה בבהירות על הפרדוכס שהיו חייו. „הוא שתמיד וכה באפס מאמץ בכל מה שאחרים התאמצו להשיג בכל כוח ולעיתים ללא תקווה – ביופי, בחן, בקלילות, בשאר רוח, בעצמה ובקסם לא יתואר ששפע ממנו – הרי הוא חי בתחושה פנימית עמוקה של ההחמצה שבעצם החיים עצמם שלעולם אי אפשר לאחוז בם ולעצור את זרם הזמן הניגר ההולך". אבל משהו מן הפרדוכס הזה מוחזר ב„זכרון דברים". ואולי דברים שראוים משם, בקרבת מקום חמן, ראוים מכאן, ממרחק מסוים. כמו שלא עמדה על המוות שהעסיק אותו כל כך. הרי גם זה כבר חקוק ב„זכרון דברים" (המוות הוא הסובסטאנציה האמיתית של החיים, הוודאות היחידה הקיימת בחיים, באמר גם שם) שכתיבתו הסתיימה ב־1977, אחרי התקף הלב הראשון שלו. ואולי, מפני שתחושה עמומה היתה בה, כפי שהיא מסבירה בספר, מיאנה לדעת.

מתוך הקרבה האינטימית לא מצטייר בספר שבתאי אחר מזה שנשאר ברשימות שנכתבו אחרי מותו בידי מי שלא הכירו אותו מעולם. יעקב'לה שלה הוא איש ללא מתום, שופע קסם, ועוצמה, על־אנושי. היא לא משוררת אף חולשה קטנה שלו. מלאך. כשהופיע „סוף דבר" סירבה להתראיין על אודותיו. אדרבה, אמרה, שיספרו עליו אגדות. עדנה שבתאי אינה רוצה להיפרד מן האגדה. היא שומרת הסף המתמידה ביותר שלה. פה ושם היא מאשרת את מה שנכתב, שהיה בו משהו מתכונותיו של ילד מתפנק, קוקטי, קונדסי „מיתמם כחיוך הילד היודע שלעולם יהיה אהוב, לעולם יתירו ויסלחו לו את הכול". יפה ההקבלה שלה בין שבתאי לבין מותו ש„היה כמוהו עצמו מלא יופי, נוגע ללב ומצחיק, ונושא בכל מלה את חותם האמת של החיים בקצב היד שלהם, שאיננו מצליח אף על פי כן לרפאת את ידיהם של השואפים באמת ואינם מרפים" („השואף ואינו מרפה – הוא יוכל להיגאל", גיתה).

כשרון הכתיבה שלה אינו מוטל בספק, כנראה, גם המיומנות הספרותית. אולי לצורה ממנו את טוב המשפטים הארוכים, הזורמים, משפטים מסויימים שלה מזכירים במקצביהם את שלו (אך ללא צל צלו של קורטוב מן ההומור או האירוניה שלו). „באמצע הקיץ, באמצע החיים" הוא משפט מתוך הספר שלה. „באמצע הקיץ, באמצע החום" הוא, משפט מתוך „זכר הדברות". המשפט „אפור כאפור עבדו עליה הימים" הוא התייפייפות כמו־עגנונית (מזכיר את נוסח דומים ודומים היו הימים, ודימינה לעצמה דומה... ב„מנוחה נכונה").

שאלה פתוחה היא אם, לבד מן המיומנות בכתיבה, יש לעדנה שבתאי גם מה לומר. היא נסגרת באישי ובנוסטלגי, בעיקר בעדנה שבתאי. אשה שמאוהבת בעצמה וכשפעת צעיפיה. היא כמו נרקיס קטן המשקיף אל בבואתו, מקפיד לעטוף את גזו הדקיק בצעיפים המתאימים, לסגנן את ההבעה והמלה, האבל והאהבה.